

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ
ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

**Ανάπτυξη νέου δείκτη μέτρησης ευημερίας με βάση
Υποκειμενικά και Αντικειμενικά στοιχεία**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Εμμανουήλ Κ. Φραγκούλης

Επιβλέπων: Ιωάννης Ψαρράς,
Καθηγητής Ε.Μ.Π.

Αθήνα, ... 2015

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ
ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Ανάπτυξη νέου δείκτη μέτρησης ευημερίας με βάση Υποκειμενικά και Αντικειμενικά στοιχεία

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Εμμανουήλ Κ. Φραγκούλης

Επιβλέπων : Ιωάννης Ψαρράς,
Καθηγητής Ε.Μ.Π.

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή την..... 2015

.....
Ιωάννης Ψαρράς
Καθηγητής Ε.Μ.Π.

.....
Δημήτριος Ασκούνης
Καθηγητής Ε.Μ.Π.

.....
Χάρης Δούκας
Επίκουρος Καθηγητής Ε.Μ.Π.

Αθήνα, ... 2015

.....

Εμμανουήλ Κ. Φραγκούλης

Διπλωματούχος Ηλεκτρολόγος Μηχανικός και Μηχανικός Υπολογιστών Ε.Μ.Π.

Copyright © Εμμανουήλ Κ. Φραγκούλης 2015

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου.

“If you want to know how well someone’s life is going, your best bet is to ask them”

“Αν θέλεις να μάθεις πόσο καλά πηγαίνει η ζωή κάποιου, ο καλύτερος τρόπος είναι να ρωτήσεις τον ίδιο”

(Marks, Michaelson, και συν. 2012)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στον τομέα Ηλεκτρικών Βιομηχανικών Διατάξεων και Συστημάτων Αποφάσεων της Σχολής Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, στα πλαίσια ερευνητικών δραστηριοτήτων του Εργαστηρίου Συστημάτων Αποφάσεων και Διοίκησης.

Αντικείμενο της διπλωματικής εργασίας είναι η εύρεση και η ανάλυση δεικτών που ασχολούνται με την έννοια της ευημερίας και τις διάφορες πτυχές της. Οι δείκτες αυτοί διαχωρίστηκαν ανάλογα με τις πηγές δεδομένων που χρησιμοποιούν σε δυο κατηγορίες, στους Αντικειμενικούς και στους Υποκειμενικούς. Ωστόσο μεγαλύτερη έμφαση δόθηκε στον ρόλο των υποκειμενικών καθώς η ευημερία είναι ένα μέγεθος το οποίο εξαρτάται κυρίως από την κρίση των ίδιων των ανθρώπων πράγμα που σημαίνει ότι μόνο ρωτώντας τους ίδιους θα μάθεις το πραγματικό βιοτικό τους επίπεδο.

Υπεύθυνος κατά την εκπόνηση της διπλωματικής ήταν ο Καθηγητής κ. Ιωάννης Ψαρράς, στον οποίο οφείλω ιδιαίτερες ευχαριστίες για την ανάθεση αυτής και τη δυνατότητα που μου δόθηκε να ασχοληθώ με αυτό το ενδιαφέρον θέμα.

Θα ήθελα ακόμη να ευχαριστήσω θερμά τους συνεργάτες του Εργαστηρίου Συστημάτων Αποφάσεων και Διοίκησης, τους Υπ. Διδάκτορες Παναγιώτη Κοκκινάκο και Ουρανία Μαρκάκη, για την πολύτιμη υποστήριξη και την συνεχή καθοδήγηση που μου παρείχαν κατά την εκπόνησή της.

Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω την απεριόριστη ευγνωμοσύνη μου στην οικογένειά μου, η οποία καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου με έχει στηρίξει τόσο ηθικά όσο και οικονομικά και με έχει βοηθήσει να επιτύχω τους στόχους μου.

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2015
Εμμανουήλ Φραγκούλης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Είναι γεγονός ότι στη σύγχρονη πολιτική σκηνή επικρατεί η πεποίθηση ότι το ΑΕΠ αποτελεί ένα μέτρο που εκφράζει τα ποσοστά της ευημερίας σε εθνικό επίπεδο. Παρόλα αυτά η παραπάνω άποψη είναι εικονική καθώς το Α.Ε.Π παρουσιάζει μια πλασματικά θετική εικόνα αφού θεωρεί ότι κάθε χρηματική συναλλαγή αυξάνει την ευημερία εξ ορισμού. Όμως η ευημερία είναι μια έννοια που δεν μπορεί να εκφραστεί μόνο με χρηματοοικονομικούς όρους γεγονός που οδηγεί στη δημιουργία νέων δεικτών έτσι ώστε να περικλείουν κάθε διαφορετική πτυχή της.

Η παρούσα διπλωματική ασχολείται σε πρώτο επίπεδο με την έννοια του δείκτη καθώς και τα χαρακτηριστικά που πρέπει να διαθέτει ώστε να θεωρείται <<καλός>>. Στην πορεία δίνεται έμφαση στο διαχωρισμό μεταξύ υποκειμενικών και αντικειμενικών δεικτών τονίζοντας την σπουδαιότητα των υποκειμενικών στη μέτρηση της ευημερίας.

Η αναζήτηση σε αρκετές βιβλιογραφικές πηγές οδήγησε στην εύρεση 18 δεικτών μέτρησης της ευημερίας, οι οποίοι και αναλύθηκαν αναφέροντας: τη χρησιμότητά τους, τη μεθοδολογία τους, τις πηγές δεδομένων που χρησιμοποιούν και τέλος μια αξιολόγηση αυτών. Εν συνεχεία οι δείκτες κατηγοριοποιήθηκαν βάσει συγκεκριμένων αξόνων ανάλυσης και παρουσιάστηκαν τα αντίστοιχα γραφήματα.

Τέλος με βάση τα στοιχεία που περιλαμβάνουν κάποιοι από αυτούς τους 18 δείκτες αλλά και περεταίρω ενασχόλησης με το αντικείμενο της ευημερίας καταλήγουμε στη δημιουργία ενός νέου δείκτη μέτρησης αυτής, του Δείκτη Κοινωνικού Κράτους. Ο δείκτης αυτός υπολογίστηκε για την Ελλάδα(για 4 έτη) καθώς και για άλλες τρεις Ευρωπαϊκές χώρες και τα αποτελέσματά αναλύθηκαν και παρουσιάστηκαν σε αντίστοιχα γραφήματα.

Λέξεις κλειδιά

Ευημερία, Πρόοδος, Υποκειμενικότητα, Αντικειμενικότητα, Υποκειμενικοί δείκτες, Δείκτες Ευημερίας, Δείκτες Ανάπτυξης, Δείκτες προόδου, Κοινωνικό Κράτος, Δείκτης Κοινωνικού Κράτους

ABSTRACT

Modern politics is convinced that GDP is a measure which expresses the percentage of prosperity at a national level. However, the above opinion is virtual as GDP presents a fictitious positive image since it considers that any financial transaction increases prosperity by default. But prosperity is a concept that cannot be expressed with financial terms only, which leads to the creation of new indicators in order to include every single aspect of it.

This thesis at first level deals with the concept of the index and the characteristics it must have in order to be considered as <<effective>>. Subsequently, emphasis is given on the distinction between subjective and objective indicators, highlighting the importance of subjectivity in the measurement of well-being.

Research in several bibliographic sources resulted in finding 18 indicators that measure well-being, which were analyzed by reporting: their usefulness, their methodology, the data sources used and finally their evaluation. The indicators were then categorized based on specific analysis axes and their respective graphs were presented.

Finally according to information contained in some of these 18 indicators and further engagement with the subject of prosperity, we came up creating a new indicator measurement, the Index of Social Welfare. This indicator was calculated for Greece (for 4 years) and for other three European countries and the results were analyzed and presented in respective graphs.

Keywords

Prosperity, Well-being, Progress, Subjectivity, Objectivity, Subjective indicators, Well-being Indicators, Development Indicators, Progress indicators, Welfare State, Social welfare, Index of Social Welfare

Περιεχόμενα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΕΥΗΜΕΡΙΑ	1
1.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ.....	2
1.2 Το ΑΕΠ ΩΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ	6
1.2.1 <i>Ιστορική αναδρομή του ΑΕΠ</i>	6
1.2.2 <i>Πως το ΑΕΠ μετρά την πρόοδο της ευημερίας</i>	8
1.2.3 <i>Η πλάνη του ΑΕΠ</i>	10
1.3 ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΕΥΗΜΕΡΙΑ.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΔΕΙΚΤΕΣ	13
2.1 ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΔΕΙΚΤΗΣ;.....	14
2.2 ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΔΕΙΚΤΗ	15
2.3 ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ	16
2.4 ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ	20
3.1 ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (GLOBAL COMPETITIVENESS INDEX).....	21
3.2 ΕΠΕΤΗΡΙΔΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (WORLD COMPETITIVENESS YEARBOOK).....	26
3.3 ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ (CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX).....	30
3.4 ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ (FREEDOM IN THE WORLD)	34
3.5 ΕΥΡΩΒΑΡΟΜΕΤΡΟ (EUROBAROMETER).....	38
3.6 ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (WORLDWIDE GOVERNANCE INDICATORS).....	42
3.7 ΔΕΙΚΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ (INDEX OF ECONOMIC FREEDOM)	45
3.8 ΠΟΛΥΔΙΑΣΤΑΤΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ (MULTIDIMENSIONAL POVERTY INDEX).....	49
3.9 OPEN BUDGET INDEX	53
3.10 YOUTH WELLBEING INDEX.....	56
3.11 NATIONAL ACCOUNTS OF WELLBEING	61
3.12 ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (HUMAN DEVELOPMENT INDEX)	64
3.13 ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΑΛΥΤΕΡΗΣ ΖΩΗΣ (BETTER LIFE INDEX)	67
3.14 ΔΕΙΚΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (SUSTAINABLE SOCIETY INDEX).....	71
3.15 ΔΕΙΚΤΗΣ ΧΑΡΟΥΜΕΝΟΥ ΠΛΑΝΗΤΗ (HAPPY PLANET INDEX)	75
3.16 ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ (SOCIAL PROGRESS INDEX).....	78
3.17 ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΈΚΘΕΣΗ ΕΥΤΥΧΙΑΣ (WORLD HAPPINESS REPORT).....	82
3.18 ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ (PROSPERITY INDEX)	85
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ	89
4.1 ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ.....	90
4.2 ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΑΞΟΝΩΝ ΑΝΑΛΥΣΗΣ.....	92
4.2.1 <i>Συνδετότητα</i>	92
4.2.2 <i>Συχνότητα ανανέωσης</i>	93
4.2.3 <i>Γεωγραφική κάλυψη</i>	94
4.2.4 <i>Κλίμακα μέτρησης</i>	95
4.2.5 <i>Υποκειμενικότητα-Αντικειμενικότητα</i>	96
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΝΕΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ	97
5.1 ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ (INDEX OF SOCIAL WELFARE)	98
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	104
6.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	105
6.2 ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ.....	106
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	107
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	111

Ευρετήριο Πινάκων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3.1: ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑΣ	16
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1.1: ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ(GLOBAL COMPETITIVENESS INDEX)	21
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1.2: ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ - ΕΥΡΟΣ ΣΤΑΘΜΙΣΗΣ ΤΩΝ 3 ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΥΛΩΝΩΝ ...	22
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1.3: ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ - ΣΤΑΔΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ 3 ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΥΛΩΝΩΝ	23
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2.1: ΕΠΕΤΗΡΙΔΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ(WORLD COMPETITIVENESS YEARBOOK)	26
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2.2: ΕΠΕΤΗΡΙΔΑΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ - ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΠΥΛΩΝΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΠΥΛΩΝΩΝ	28
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3.1: ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ(CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX)	30
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4.1: ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ (FREEDOM IN THE WORLD)	34
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4.2: ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ - ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΩΝ 2 ΠΥΛΩΝΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΣΚΟΡ ΠΟΥ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΑΝ ΣΤΙΣ 25 ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	37
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4.3: ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ - ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΑΝΑΛΟΓΑ ΤΗΝ ΤΕΛΙΚΗ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ΠΟΥ ΕΧΕΙ Η ΕΚΑΣΤΟΤΕ ΧΩΡΑ	37
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.5.1: ΕΥΡΩΒΑΡΟΜΕΤΡΟ(EUROBAROMETER)	38
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.6.1: ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ(WORLDWIDE GOVERNANCE INDICATORS)	42
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.7.1: ΔΕΙΚΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ(INDEX OF ECONOMIC FREEDOM)	45
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.8.1: ΠΟΛΥΔΙΑΣΤΑΤΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ(MULTIDIMENSIONAL POVERTY INDEX)	49
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.8.2: ΠΟΛΥΔΙΑΣΤΑΤΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ - ΤΑ ΟΡΙΑ ΓΙΑ ΝΑ ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ ΟΤΙ ΕΝΑ ΑΤΟΜΟ ΣΤΕΡΕΙΤΑΙ ΣΤΟΝ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟ ΔΕΙΚΤΗ	51
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.9.1: OPEN BUDGET INDEX	53
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.10.1: YOUTH WELLBEING INDEX	56
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.10.2: YOUTH WELLBEING INDEX - ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΥΠΟΔΕΙΚΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΟΥ ΔΕΙΚΤΗ	59
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.11.1: NATIONAL ACCOUNTS OF WELL-BEING	61
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.12.1: ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ(HUMAN DEVELOPMENT INDEX)	64
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.12.2: ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - ΟΜΑΔΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	66
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.13.1: ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΑΛΥΤΕΡΗΣ ΖΩΗΣ(BETTER LIFE INDEX)	67
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.13.2: ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΑΛΥΤΕΡΗΣ ΖΩΗΣ - ΠΥΛΩΝΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΚΤΕΣ	69
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.14.1: ΔΕΙΚΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (SUSTAINABLE SOCIETY INDEX)	71
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.14.2: ΔΕΙΚΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ – ΠΥΛΩΝΕΣ, ΥΠΟΠΥΛΩΝΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΚΤΕΣ	73
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.15.1: ΔΕΙΚΤΗΣ ΧΑΡΟΥΜΕΝΟΥ ΠΛΑΝΗΤΗ(HAPPY PLANET INDEX)	75
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.16.1: ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ(SOCIAL PROGRESS INDEX)	79
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.16.2: ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ - ΠΥΛΩΝΕΣ, ΥΠΟΠΥΛΩΝΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΚΤΕΣ	81
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.17.1: ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΕΥΤΥΧΙΑΣ(WORLD HAPPINESS REPORT)	82
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.18.1: ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ(PROSPERITY INDEX)	85
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.18.2: ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ - ΠΥΛΩΝΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΚΤΕΣ	88
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.1.1: ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ – ΠΥΛΩΝΕΣ, ΥΠΟΔΕΙΚΤΕΣ ΚΑΙ ΠΗΓΕΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	99
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.1.2: ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ – ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΛΛΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ 4 ΧΩΡΕΣ	101
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.1.3: ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ - ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ 4 ΧΩΡΩΝ ΣΤΟΥΣ 17 ΥΠΟΔΕΙΚΤΕΣ	102

Ευρετήριο Εικόνων

ΕΙΚΟΝΑ 1.1.1: ΈΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΩΣ ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ.....	3
ΕΙΚΟΝΑ 1.1.2: ΚΑΠΟΙΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΓΙΑ ΝΑ ΠΕΡΙΓΡΑΨΟΥΝ ΤΗΝ ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΤΟΥΣ.....	3
ΕΙΚΟΝΑ 1.1.3: ΈΝΑΣ ΝΕΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ RACHEL DODGE	5
ΕΙΚΟΝΑ 1.1.4: ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ MASLOW	6
ΕΙΚΟΝΑ 2.4.1: Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΠΟΥ ΕΧΕΙ Η ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΙΑΣ ΔΥΝΑΤΟΤΕΡΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	18
ΕΙΚΟΝΑ 3.1.1: ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ - ΥΠΟΠΥΛΩΝΕΣ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΟΥ ΕΚΑΣΤΟΤΕ ΠΥΛΩΝΑ. ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟ ΧΡΩΜΑ ΟΙ ΠΥΛΩΝΕΣ ΠΟΥ ΑΝΗΚΟΥΝ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ.	24
ΕΙΚΟΝΑ 3.8.1: ΠΟΛΥΔΙΑΣΤΑΤΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ - ΠΥΛΩΝΕΣ, ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΑΥΤΩΝ.....	50
ΕΙΚΟΝΑ 3.9.1: OPEN BUDGET INDEX- ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ	55
ΕΙΚΟΝΑ 3.10.1: YOUTH WELLBEING INDEX - ΤΟΜΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΥΠΟΔΕΙΚΤΕΣ.....	58
ΕΙΚΟΝΑ 3.11.1: NATIONAL ACCOUNTS OF WELLBEING – ΠΥΛΩΝΕΣ, ΥΠΟΠΥΛΩΝΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΚΤΕΣ	63

Ευρετήριο Γραφημάτων

ΓΡΑΦΗΜΑ 4.2.1.1: ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ 3 ^{ΟΥ} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΣΥΝΘΕΤΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΣ	92
ΓΡΑΦΗΜΑ 4.2.2.1: ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ 3 ^{ΟΥ} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑΣ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ ΤΟΥΣ	93
ΓΡΑΦΗΜΑ 4.2.3.1: ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ 3 ^{ΟΥ} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΤΟΥΣ ΚΑΛΥΨΗΣ.....	94
ΓΡΑΦΗΜΑ 4.2.4.1: ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ 3 ^{ΟΥ} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΤΟΥΣ.....	95
ΓΡΑΦΗΜΑ 4.2.5.1: ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ 3 ^{ΟΥ} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΣ.....	96
ΓΡΑΦΗΜΑ 5.1.1: ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ - ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΓΙΑ 4 ΧΩΡΕΣ	100
ΓΡΑΦΗΜΑ 5.1.2: ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ – ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	102

Κεφάλαιο 1^ο : Ευημερία

1.1 Εννοιολογική προσέγγιση της ευημερίας

Μέχρι πρότινος, η ανάπτυξη μιας χώρας μπορούσε να μετρηθεί με καθαρά οικονομικούς όρους χρησιμοποιώντας δείκτες όπως το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ). Πριν δύο αιώνες, οι οικονομικοί φιλόσοφοι Jeremy Bentham και John Stuart Mill εισήγαγαν την έννοια του ωφελιμισμού στο δημόσιο διάλογο υποδεικνύοντας ότι οι κυβερνήσεις πρέπει να δρουν για να δημιουργούν το μέγιστο καλό για το μεγαλύτερο αριθμό ατόμων, αντί να επικεντρώνονται μόνο στον οικονομικό πλούτο. Πρόσφατα, οι ερευνητές έχουν αρχίσει να αποδεικνύουν ότι οι οικονομικοί δείκτες από μόνοι τους δεν μπορούν να αντικατοπτρίσουν με ακρίβεια την κατάσταση αλλά και την πρόοδο της ευημερίας των κοινωνιών. Για παράδειγμα, ο Myers απέδειξε ότι παρόλο που το προσωπικό εισόδημα αυξήθηκε σε πραγματικούς όρους από τα μέσα του 1950 μέχρι το 1998 στις ΗΠΑ, το ποσοστό των ατόμων που δήλωναν ότι ήταν χαρούμενοι είχε μείνει περίπου σταθερό. Η ανάλυση των δεδομένων από άλλες χώρες παρήγαγε μια πολύ παρόμοια εικόνα γεγονός που υποδηλώνει ότι ο προσωπικός πλούτος δεν μπορεί να εξομοιωθεί με την ευημερία και ότι δείκτες όπως το ΑΕΠ δεν μπορούν να συλλάβουν το επίπεδο ανάπτυξης μιας χώρας επαρκώς. (McLellan, και συν. 2012)

Η ευημερία έχει γίνει αντικείμενο μεγάλου ενδιαφέροντος και έρευνας κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών. Ένας αυξανόμενος αριθμός χωρών έχουν υιοθετήσει εθνικές έρευνες της ευημερίας, όχι μόνο σε μέρη όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιταλία, αλλά και σε λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, όπως η Χιλή και το Μπουτάν. Παράλληλα, έχουν αναπτυχθεί και διεθνείς έρευνες, όπως η Ευρωπαϊκή Κοινωνική Έρευνα (European Social Survey¹) και η Gallup World Poll² που επιτρέπουν συγκρίσεις μεταξύ χωρών. Χρησιμοποιώντας αυτά, καθώς και άλλα στοιχεία, η ακαδημαϊκή βιβλιογραφία για την ευημερία σημείωσε ραγδαία άνοδο, με χιλιάδες papers και περιοδικά αφιερωμένα ειδικά στην ευημερία. Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι υπήρξαν συντονισμένες προσπάθειες για να μπει η ευημερία στη χάραξη πολιτικής. Το Ηνωμένο Βασίλειο υπήρξε ένας από τους ηγέτες στον τομέα αυτό. Η βρετανική κυβέρνηση απαιτεί τώρα από τις υπηρεσίες της να υποβάλουν εκθέσεις σχετικά με το πώς οι πολιτικές τους θα βελτιώσουν την ευημερία και έχει δημιουργήσει ένα κέντρο (What Works Centre for Wellbeing³) το οποίο τροφοδοτεί την έρευνα της ευημερίας στην πολιτική. Μια ειδική διακομματική ομάδα για την ευημερία ιδρύθηκε το 2009 και δημοσίευσε πρόσφατα μια έρευνα σχετικά με τις πολιτικές επιπτώσεις που έχει η ευημερία. Εκτός όμως από τις κυβερνητικές έρευνες, μια σειρά από εκθέσεις έχουν δημιουργηθεί από μη κυβερνητικές οργανώσεις ανά τον κόσμο οι οποίες προσπαθούν να μετρήσουν την ευημερία των ανθρώπων, να πληροφορήσουν τις κυβερνήσεις σε ποιο τομέα αυτής υστερεί η χώρα τους αλλά κυρίως να πείσουν τις ίδιες τις κυβερνήσεις ότι για να φτάσει στη ευημερία μια χώρα θα πρέπει να ευημερούν οι πολίτες της και σ' αυτούς πρέπει να δοθεί έμφαση, όχι μόνο στα οικονομικά στοιχεία. (Quick και Saamah 2015) Ωστόσο, σε πολύ πρώιμο στάδιο της έρευνας για την ευημερία οι Ryff και Keys διαπίστωσαν ότι είναι απορίας άξιο το ότι δεν υπάρχει μια ενιαία θεωρία για τη σύνθεση της ευημερίας (Ryff and Keyes 1995). Το ζήτημα του πώς η ευημερία πρέπει να οριστεί παραμένει σε μεγάλο βαθμό άλυτο, το οποίο έχει δημιουργήσει θολούς και υπερβολικά ευρείς ορισμούς της ευημερίας.

Στην καθημερινή ζωή η ευημερία μπορεί να εκτιμηθεί από τον ορισμό που της δίνουν διάφορα λεξικά τα οποία ουσιαστικά περισσότερο περιγράφουν παρά ορίζουν την έννοια της. Μερικά παραδείγματα είναι :

- Μια κατάσταση στην οποία κάποιος είναι χαρούμενος, υγιής και ευδαίμων
- Μια κατάσταση στην οποία κάθε άτομο συνειδητοποιεί τη δική του δυναμική
- Μια καλή ή ικανοποιητική κατάσταση ύπαρξης

Αλλά το σημαντικό είναι να δούμε πως αντιλαμβάνονται οι ίδιοι οι άνθρωποι την έννοια της ευημερίας, αφού αυτή αποτελεί μια ατομική και επομένως υποκειμενική δομή, γιατί μόνο ο ίδιος ο άνθρωπος ξέρει πως αισθάνεται για τον εαυτό του και τη ζωή του. Όπως βλέπουμε στην εικόνα 1, η οποία δείχνει τα αποτελέσματα έρευνας μικρής κλίμακας για το τι σημαίνει η ευημερία για τους ανθρώπους,

¹ <http://www.europeansocialsurvey.org/>

² <http://www.gallup.com/services/170945/world-poll.aspx>

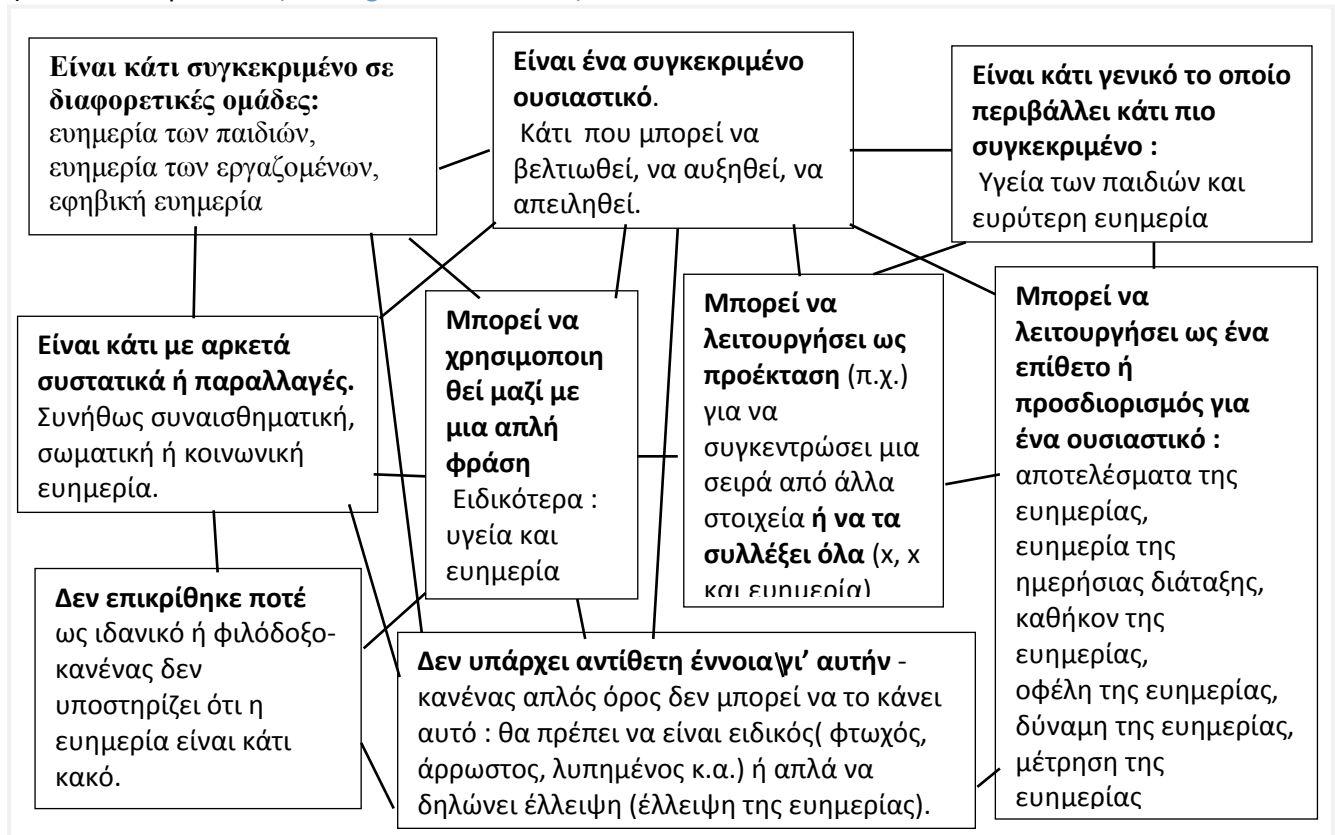
³ <http://whatworkswellbeing.org/>

υπάρχουν πολλές διαφορετικές ιδέες γι' αυτήν αλλά οι εκτιμήσεις για την ισορροπία και τη σταθερότητα στη ζωή φαίνεται να κατέχουν εξέχουσα θέση.

Εικόνα 1.1.1: Έρευνα για το πώς αντιλαμβάνονται οι άνθρωποι την έννοια της ευημερίας (Willis 2013)

Μια άλλη έρευνα έγινε το 2008, από τις ερευνήτριες Ereaut και Whiting για το πώς ο όρος ευημερία χρησιμοποιείται στα πολιτικά έγγραφα αλλά και στην καθημερινή ομιλία, τα αποτελέσματα της οποίας φαίνονται παρακάτω. (Whiting και Ereaut 2008)

Εικόνα 1.1.2: Κάποιες λέξεις που χρησιμοποιούν οι άνθρωποι για να περιγράψουν την ευημερία τους (Whiting και Ereaut 2008)

Η έρευνα έδειξε ότι η λέξη «ευημερία» συμπεριφέρεται κάπως περίεργα και περιέχει έναν αριθμό ανωμαλιών και γρίφων. Πρώτον, δεν φαίνεται να έχει σαφή αντίθετη έννοια. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι πρέπει να ξέρουμε τι σημαίνει «unwellbeing», προκειμένου να κατανοήσουμε την ευημερία. Είναι «απλώς καλή» - αλλά δεν έχει οριστεί κάποιο συγκεκριμένο είδος «κακής». Όπως φαίνεται αντιπροσωπεύει συνήθως μια ιδανική, γενικά επιθυμητή κατάσταση. Δεύτερον, η ευημερία λειτουργεί ως κάτι που μπορεί να συμπληρώσει, να διαχωρίσει, να συγκεντρώσει ή απλά μπορεί να αποτελεί μια πολύ γενική ταμπέλα, η οποία σηματοδοτεί ότι η ευημερία είναι σαφώς κάτι «καλό» και κάτι που ίσως αναμένεται να τραβήξει την προσοχή - αλλά αποφεύγει τη δυσκολία του να την ορίσει. Τρίτον, τον όρο ευημερία τον συναντάμε γραμμένο με τρεις διαφορετικούς τρόπους «wellbeing», «well-being», και «wellbeing». Ακόμη και σε πολιτικά έγγραφα, όπου θα πρέπει να υπάρχει μια συνέπεια στη χρήση ενός όρου κλειδιού, υπάρχει μικρή συνοχή ανάμεσα στα κείμενα ή ακόμα και μέσα σ' αυτά. Τέτοιου είδους ασυνέπειες αντανakλούν το ασαθές, μεταβαλλόμενο και συχνά ασαφές έδαφος γύρω από την έννοια της ευημερίας. (Jackson 2013)

Οι περισσότεροι ερευνητές σήμερα συμφωνούν ότι η ευημερία είναι ένα πολυδιάστατο κατασκεύασμα συμπεριλαμβανομένων συναισθηματικών, κοινωνικών και λειτουργικών στοιχείων, όμως εξακολουθούν να υπάρχουν διαφωνίες ως προς το ποια συστατικά θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται σε μια έγκυρη θεωρία και μέτρηση της. Συχνά η ευημερία χρησιμοποιείται ως συνώνυμο της ευτυχίας, της ποιότητας ζωής και της ικανοποίησης από τη ζωή. Υπάρχουν όμως μερικοί ερευνητές οι οποίοι έχουν προτιμήσει να αγνοήσουν την πολύπλευρη φύση της ευημερίας εξισώνοντας την μόνο με τη μια δομή της (συχνά την ικανοποίηση από τη ζωή) με αποτέλεσμα την παράλειψη άλλων σημαντικών πτυχών της. (Marie J. C. Forgeard, και συν. 2011) Στη συνέχεια παρουσιάζονται κάποιοι από τους ορισμούς που έχουν δοθεί για την ευημερία :

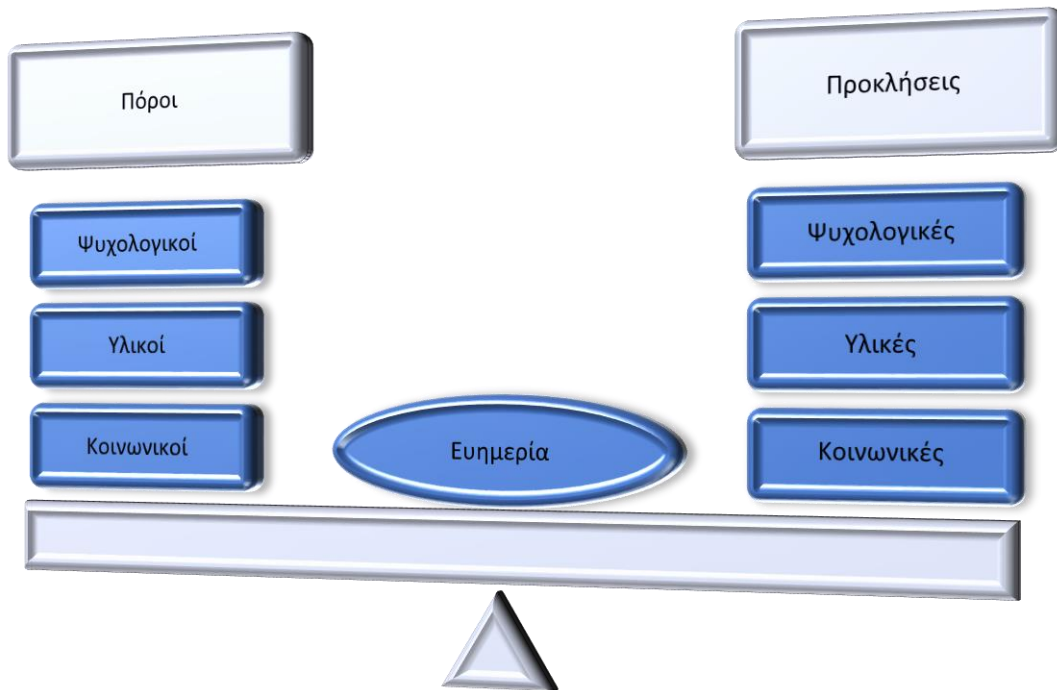
“Η ευημερία είναι εκείνο το οποίο συμφωνεί μια ομάδα ανθρώπων ότι καθιστά μια καλή ζωή”. (Whiting και Ereaut 2008)

“Η ευημερία είναι κάτι περισσότερο από την ευτυχία. Εκτός του να νιώθει κάποιος ευτυχισμένος και χαρούμενος, ευημερία σημαίνει ανάπτυξη του ατόμου, ολοκλήρωσή του, καθώς και συνεισφορά στη κοινότητά του”. (Shah και Marks 2004)

“Η ευημερία είναι η κατάσταση του να είσαι με άλλους, όπου οι ανθρώπινες ανάγκες ικανοποιούνται, όπου μπορεί κανείς να δράσει για να επιδιώξει τους στόχους του, και όπου κάποιος διαθέτει μια ικανοποιητική ποιότητα ζωής”. (WeD 2007)

“Είναι μια δυναμική κατάσταση, στην οποία τα άτομα είναι σε θέση να αναπτύξουν τους εαυτούς τους, να εργαστούν παραγωγικά και δημιουργικά, να χτίσουν ισχυρές και θετικές σχέσεις με τους άλλους, και να συμβάλουν στην κοινότητά τους”. (Foresight Mental Capital and Wellbeing 2008)

Λόγω του πολυδιάστατου αντικειμένου που είναι η ευημερία οι ερευνητές είχαν πολλές δυσκολίες στον να την ορίσουν και οι έρευνες βασίστηκαν περισσότερο στις διαστάσεις και σε περιγραφές (όπως παραπάνω) παρά στον ορισμό της. Ένας αρκετά ενδιαφέρον ορισμός της ευημερίας ο οποίος διαφέρει από τους προηγούμενους είναι εκείνος που παρουσίασε το 2012 η Rachel Dodge και θεωρεί την ευημερία ως “το σημείο ισορροπίας μεταξύ των πόρων ενός ατόμου και των προκλήσεων που αντιμετωπίζει”. Ο ορισμός αυτός δεν έχει αποδεχτεί ευρέως από τους ερευνητές και τους φορείς χάραξης πολιτικής, αλλά σύμφωνα με την Dodge έχει κάποια πλεονεκτήματα σε σχέση με τους περιγραφικούς ορισμούς. Πρώτον, είναι απλός αλλά ακριβής. Δεύτερον, έχει καθολική εφαρμογή. Μπορεί να εφαρμοστεί σε όλα τα άτομα, ανεξάρτητα από την ηλικία, την κουλτούρα, το φύλο ή τις προσωπικές καταστάσεις, ακόμη και σε δύσκολες συνθήκες. Τρίτον, αντικατοπτρίζει την πεποίθηση ότι τα άτομα είναι αυτοί που καθορίζουν τη μοίρας τους. Υποστηρίζει την ιδέα της αυτοδιαχείρισης: “αυτό που κάνουμε στο μεγαλύτερο μέρος της ζωής μας, είναι η αντιμετώπιση των δυσκολιών μας και η αξιοποίηση αυτών που έχουμε”. Τέλος, ο ορισμός που προτείνει μπορεί να υλοποιηθεί και να μετρηθεί. (Jackson 2013) Στο επόμενο σχήμα παρουσιάζεται ο νέος αυτός ορισμός της ευημερίας:

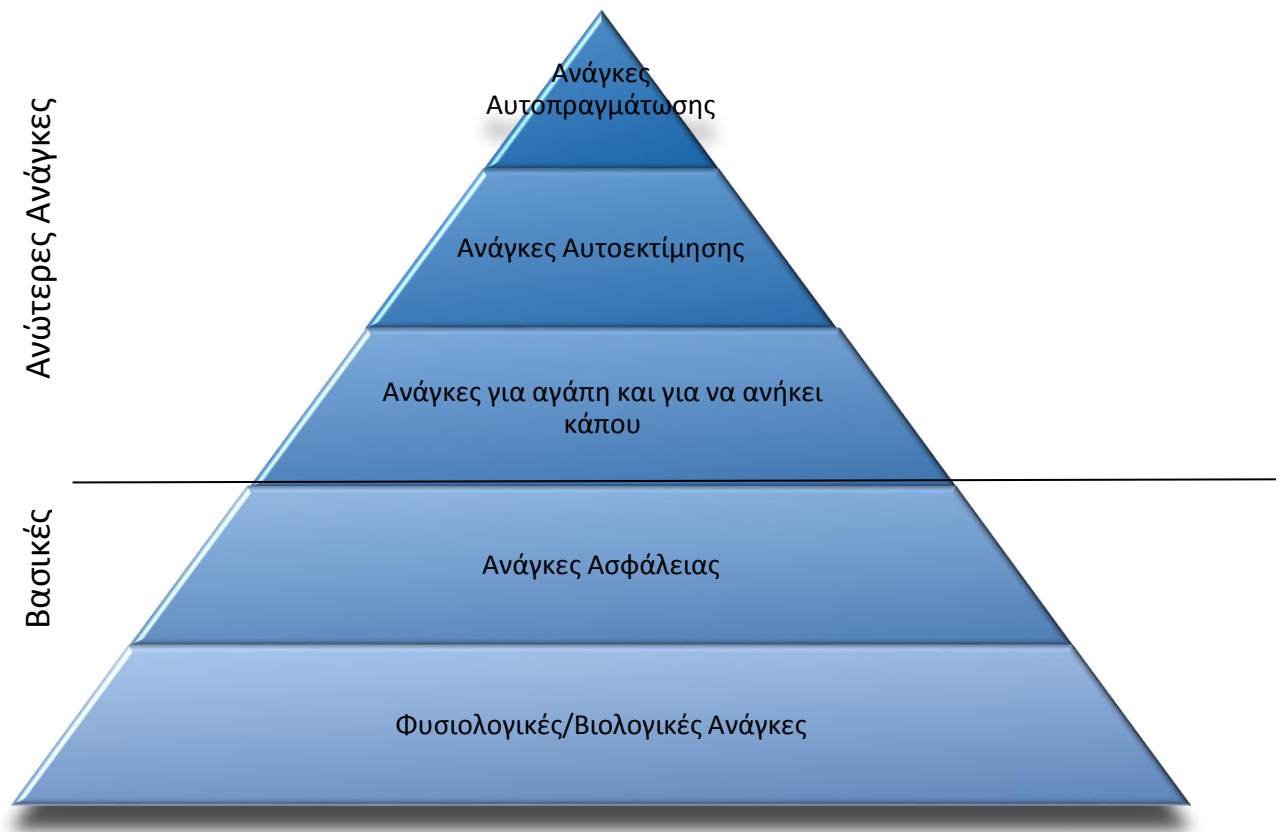

Εικόνα 1.1.3: Ένας νέος ορισμός για την ευημερία από την Rachel Dodge (Dodge, και συν. 2012)

Σύμφωνα με αυτό τον ορισμό, η ευημερία είναι σταθερή όταν τα άτομα έχουν τους ψυχολογικούς, κοινωνικούς και φυσικούς πόρους που χρειάζονται για να καλύψουν μια συγκεκριμένη ψυχολογική, κοινωνική ή/και σωματική πρόκληση. Όταν άτομα έχουν περισσότερες προκλήσεις από πόρους, η ζυγαριά γέρνει, μαζί με την ευημερία τους, και αντίστροφα. Κάθε φορά που ένα άτομο συναντά μια πρόκληση, το σύστημα των προκλήσεων και των πόρων έρχεται σε μια κατάσταση ανισορροπίας, καθώς το άτομο αναγκάζεται να προσαρμόζει τους πόρους του για να ανταποκριθεί στη συγκεκριμένη πρόκληση. (Jackson 2013)

Ο παραπάνω ορισμός επαληθεύεται από την θεωρία ιεράρχησης των αναγκών του ανθρωπιστή ψυχολόγου Abraham Maslow. Ο Maslow πίστευε ότι οι δράσεις των ανθρώπων ωθούνται από τα κίνητρα για ικανοποίηση συγκεκριμένων αναγκών. Στην ερευνητική εργασία του με τίτλο "A Theory of Human Motivation" που δημοσιεύτηκε το 1943 σύστησε για πρώτη φορά την έννοια της ιεράρχησης των ανθρώπινων αναγκών υποδεικνύοντας ότι οι άνθρωποι προσπαθούν πρωτίστως να ικανοποιήσουν τις βασικές τους ανάγκες προτού προχωρήσουν στην ικανοποίηση άλλων πιο σύνθετων αναγκών. Η θεωρία του Maslow απεικονίζεται με τη μορφή πυραμίδας όπου στα κατώτερα επίπεδα της πυραμίδας απαντώνται οι βασικότερες ανθρώπινες ανάγκες ενώ οι πιο σύνθετες ανάγκες εντοπίζονται στην κορυφή. Οι ανάγκες που υπάρχουν στην βάση της πυραμίδας αποτελούν τις Φυσιολογικές/Βιολογικές και περιλαμβάνουν τις ανάγκες του ανθρώπου για τροφή, νερό, ύπνο και θέρμανση. Από τη στιγμή που ικανοποιούνται αυτές οι ανάγκες οι άνθρωποι κινούνται στο επόμενο επίπεδο αναγκών που συμπεριλαμβάνει τις ανάγκες για ασφάλεια και προστασία. Όσο οι άνθρωποι κινούνται προς την κορυφή της πυραμίδας οι ανάγκες γίνονται περισσότερο ψυχολογικές και κοινωνικές. Κάθε άνθρωπος έχει την επιθυμία να ανέβει προς τα πάνω στην ιεραρχία και να φτάσει στο επίπεδο της αυτοπραγμάτωσης. Δυστυχώς, η πρόοδος αυτή συχνά διαταράσσεται από την αδυναμία του ανθρώπου να ανταποκριθεί σε ανάγκες χαμηλότερου επιπέδου. (Η ιεράρχηση των Ανθρώπινων Αναγκών κατά τον Maslow)

Εικόνα 1.1.4: Ιεράρχηση των ανθρώπινων αναγκών κατά τον Maslow (McLeod 2014)

Γι' αυτό το λόγο, τα κράτη αλλά και οι ίδιες οι κοινωνίες πρέπει να κατανοήσουν και να αποδεχθούν ότι η ανθρώπινη ευημερία είναι η βάση, το θεμέλιο και η απαραίτητη προϋπόθεση μιας υγιούς κοινωνίας, μιας επιτυχημένης ανάπτυξης της και της ευημερίας της. Οι δυστυχισμένοι άνθρωποι δεν μπορούν να δημιουργήσουν μια κοινωνία στην οποία θα απολαμβάνουν την ευημερία, και, με τη σειρά της, μια τέτοια κοινωνία δεν μπορεί να διασφαλίσει τις συνθήκες για τη δημιουργία και την ανάπτυξη της ευημερίας των ανθρώπων της. (Alatartseva και Barysheva 2015)

Εκτός όμως από τον τρόπο με τον οποίο ορίζεται η ευημερία εξίσου σημαντικό είναι να δούμε και το πώς υπολογίζεται. Ο υπολογισμός της ευημερίας μιας χώρας βοηθάει την ίδια τη χώρα, διότι μέσω των συγκρίσεων με άλλες χώρες οι εκάστοτε κυβερνήσεις μπορούν να αντιληφθούν τον τομέα της ευημερίας στον οποίο υστερεί η χώρα τους ώστε να εφαρμόσουν και τις αντίστοιχες πολιτικές για τη βελτίωσή του. Το μέτρο που χρησιμοποιείται ευρέως μέχρι και σήμερα σχεδόν από όλες τις χώρες του κόσμου για τον υπολογισμό της ευημερίας είναι το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.).

1.2 Το ΑΕΠ ως δείκτης ευημερίας

1.2.1 Ιστορική αναδρομή του ΑΕΠ

Όταν η μεθοδολογία του ΑΕΠ αναπτύχθηκε αρχικά στις ΗΠΑ και Ηνωμένο Βασίλειο στη δεκαετία του '30 και τη δεκαετία του '40, ο κόσμος ήταν στη μέση μεγάλων κοινωνικών και οικονομικών ανακατατάξεων εξαιτίας των δύο παγκόσμιων πολέμων και τη μεγάλης οικονομικής κρίσης. Η κυβέρνηση του Προέδρου Roosevelt χρησιμοποίησε στατιστικές για να δικαιολογήσει τις πολιτικές και τους προϋπολογισμούς που είχαν ως στόχο να φέρουν τις ΗΠΑ έξω από την ύφεση. Δεδομένου ότι το πιθανότερο ήταν οι ΗΠΑ θα

αναμειγνύονταν στον 2^ο παγκόσμιο πόλεμο, υπήρξε μια ανησυχία για το εάν αυτό θα διακινδύνευε το βιοτικό επίπεδο των Αμερικανών που μόλις είχε αρχίσει να ανακάμπτει από την ύφεση. Οι εκτιμήσεις για το ΑΕΠ χρησιμοποιήθηκαν για να δείξουν ότι η οικονομία θα μπορούσε να παρέχει τις ικανοποιητικές προμήθειες για να συμμετέχει στον 2^ο παγκόσμιο διατηρώντας παράλληλα επαρκή παραγωγή καταναλωτικών αγαθών και υπηρεσιών.

Η χρήση του ΑΕΠ παγκοσμίως ως μέτρο της οικονομικής προόδου ενισχύθηκε περαιτέρω ως αποτέλεσμα της διάσκεψης του Bretton Woods. Ένας βασικός παράγοντας για το ξέσπασμα του 2^{ου} παγκοσμίου πολέμου ήταν η οικονομική αστάθεια κάποιων χωρών που προκλήθηκε από τις ασταθείς συναλλαγματικές ισοτιμίες και τις μεροληπτικές εμπορικές πρακτικές που αποθάρρυναν το διεθνές εμπόριο. Το 1944, προκειμένου να αποφευχθεί μια επανάληψη τέτοιας αστάθειας, οι ηγέτες των 44 συμμαχικών εθνών συγκεντρώθηκαν στο Bretton Woods, του New Hampshire, για να δημιουργήσουν μια διαδικασία για διεθνή συνεργασία στο εμπόριο και στο συνάλλαγμα. Η πρόθεση της συνεδρίασης επρόκειτο να επιταχύνει την οικονομική πρόοδο παντού, να ενισχύσει την πολιτική σταθερότητα και να ενθαρρύνει την ειρήνη. Το διεθνές εμπόριο θα δημιουργούσε θέσεις εργασίας σε όλες τις χώρες. Αυτές οι θέσεις εργασίας θα παρέιχαν το εισόδημα που θα επέτρεπε στους ανθρώπους να αποκτήσουν τροφή, κατοικία, ιατρική περίθαλψη, και άλλες ανέσεις. Η βελτίωση της οικονομικής ευημερίας ήταν το κλειδί για τη δημιουργία της μόνιμης παγκόσμιας ειρήνης. Η ανάπτυξη της οικονομίας θεωρήθηκε ως πορεία για την οικονομική ευημερία.

Οι βασικές εκβάσεις της συνεδρίασης ήταν η καθιέρωση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (International Monetary Fund⁴-IMF) και της Διεθνούς Τράπεζας για την Αναδημιουργία και Ανάπτυξη (IBRD-τώρα μέρος της Παγκόσμιας Τράπεζας⁵). Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο(ΔΝΤ) δημιουργήθηκε ως ένα φόρουμ για τη συνεργατική διαχείριση της διεθνούς νομισματικής ισοτιμίας και για τη σταθεροποίηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών των νομισμάτων των χωρών. Η Παγκόσμια Τράπεζα ιδρύθηκε για να παρέχει τα επενδυτικά κεφάλαια για την αναδημιουργία και την ανάπτυξη των υποδομών στις εμπόλεμες περιοχές και στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες όπως η Λατινική Αμερική. Θεωρητικά, οι δομές διακυβέρνησης αυτών των ιδρυμάτων έπρεπε να παρέχουν μια ισότιμη φωνή σε όλα τα κράτη μέλη. Στην πράξη, λόγω της πολιτικής και οικονομικής δύναμής της μετά το 2^ο παγκόσμιο πόλεμο, οι ΗΠΑ εξουσίασαν και τα δύο ιδρύματα για το πρώτο τέταρτο του αιώνα. Κατά συνέπεια, το δολάριο των ΗΠΑ, η οικονομία, και οι οικονομικές πολιτικές έγιναν τα defacto πρότυπα βάσει των οποίων συγκρίθηκαν οι άλλες χώρες. Επιπλέον, το έργο που έγινε από τις ΗΠΑ και τα Βρετανικά Υπουργεία Οικονομικών όσον αφορά την ανάπτυξη της μεθοδολογίας ΑΕΠ για την ανάλυση της οικονομικής δραστηριότητας αποτέλεσε ένα μεγάλο μέρος της συζήτησης στη συνεδρίαση του Bretton Woods. Κατά συνέπεια το ΑΕΠ άρχισε να χρησιμοποιείται από το ΔΝΤ και την Παγκόσμια Τράπεζα ως βασικό μέτρο της οικονομικής προόδου για τα επόμενα 60 έτη. Με την αναδιάρθρωση αυτών των ιδρυμάτων στη δεκαετία του '70, οι ΗΠΑ είχαν μια λιγότερο δεσπόζουσα θέση μέσα στην Παγκόσμια Τράπεζα και το ΔΝΤ εντούτοις, το ΑΕΠ παραμένει το πιο ευρέως χρησιμοποιούμενο μέτρο της οικονομικής προόδου.

Οι οικονομολόγοι έχουν προειδοποιήσει από την εισαγωγή του ότι το ΑΕΠ είναι ένα εξειδικευμένο εργαλείο, και η μεταχείριση του ως δείκτη της γενικής ευημερίας είναι ανακριβής και επικίνδυνη. Εντούτοις, κατά τη διάρκεια των τελευταίων 70 ετών η οικονομική ανάπτυξη που μετρά το ΑΕΠ έχει γίνει η απαραίτητη προϋπόθεση για την οικονομική πρόοδο. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ χρησιμοποιείται συχνά για να συγκρίνει την ποιότητα της ζωής στις διάφορες χώρες. Οι κυβερνήσεις χρησιμοποιούν συχνά τις μεταβολές στο ΑΕΠ ως δείκτη της επιτυχίας των οικονομικών και φορολογικών πολιτικών. (Robert Costanza 2009) Στις ΗΠΑ, το ΑΕΠ είναι *“ένα από τα πιο περιεκτικότερα και συχνότερα παρακολουθούμενα οικονομικά στατιστικά στοιχεία: χρησιμοποιείται από το Λευκό Οίκο και το Κογκρέσο για την προετοιμασία του εθνικού προϋπολογισμού, από την Ομοσπονδιακή Τράπεζα για να διατυπώσει τη νομισματική της πολιτική, από τη Wall Street ως δείκτης της οικονομικής δραστηριότητας, και από την επιχειρησιακή κοινότητα για την προετοιμασία των προβλέψεων των οικονομικών επιδόσεων που παρέχουν τη βάση για την παραγωγή, τις επενδύσεις, την απασχόληση και τον προγραμματισμό.”* (McCulla και Smith 2014) Σε Διεθνές επίπεδο οι

⁴ <http://www.imf.org/external/index.htm>

⁵ <http://www.worldbank.org/>

αλλαγές στο ΑΕΠ μιας χώρας χρησιμοποιούνται και από το ΔΝΤ και από την Παγκόσμια Τράπεζα για να καθοδηγήσουν τις πολιτικές και να καθορίσουν πώς και ποια προγράμματα χρηματοδοτούνται ανά τον κόσμο. Σήμερα το ΑΕΠ αναφέρεται τακτικά από κορυφαίους οικονομολόγους, πολιτικούς, υψηλού επιπέδου φορείς λήψης αποφάσεων, και από τα ΜΜΕ ότι αντιπροσωπεύει τη γενική πρόοδο. Στην πραγματικότητα, μια έκθεση που κυκλοφόρησε πρόσφατα από την Παγκόσμια Τράπεζα λέει ότι τίποτα, εκτός από μακροπρόθεσμα υψηλά ποσοστά αύξησης ΑΕΠ (συγκεκριμένα, ένας διπλασιασμός του ΑΕΠ κάθε δεκαετία) δεν μπορεί να λύσει το πρόβλημα της παγκόσμιας φτώχειας ([The Growth Report 2008](#)). Αυτό βέβαια θα είναι σαν να μετράμε την ενεργειακή κατανάλωση ενός κτιρίου λέγοντας ότι όσο περισσότερη η ηλεκτρική ενέργεια, τόσο καλύτερη η ποιότητα της ζωής των κατοίκων του σπιτιού. Αν και οι ηλεκτρική ενέργεια τροφοδοτεί κάποιες από τις ανέσεις της ζωής ένας υψηλότερος λογαριασμός δεν ισοδυναμεί με μια καλύτερη ζωή. ([Robert Costanza 2009](#))

1.2.2 Πως το ΑΕΠ μετρά την πρόοδο της ευημερίας

Για πάνω από μισό αιώνα, το ευρύτατα αποδεκτό μέτρο της οικονομικής πρόοδου μιας χώρας είναι το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Gross Domestic Product-GDP⁶) της. Το Α.Ε.Π. αποτελεί μια εκτίμηση της απόδοσης της αγοράς, προσθέτοντας μαζί την αξία όλων των τελικών αγαθών και των υπηρεσιών που παράγονται και εμπορεύονται μέσω χρήματων μέσα σε μια δεδομένη χρονική περίοδο. Υπολογίζεται αθροίζοντας τις προσωπικές δαπάνες κατανάλωσης ενός έθνους (πληρωμές από τις οικογένειες για τα αγαθά και τις υπηρεσίες), τις κρατικές δαπάνες (δημόσια έξοδα για παροχή αγαθών και υπηρεσιών, για υποδομή, για πληρωμές χρέους, κ.λπ.), τις καθαρές εξαγωγές (αξία των εξαγωγών μιας χώρας μείον την αξία των εισαγωγών) και τον καθαρό σχηματισμό κεφαλαίου (την αύξηση της αξίας του συνόλου των αποθεμάτων ενός έθνους των κεφαλαιουχικών αγαθών εκφρασμένη σε χρήματα). Η εικόνα 1 παρουσιάζει μια απλή απεικόνιση της κυκλικής ροής του εισοδήματος και των δαπανών μέσα σε μια οικονομία. Τα άτομα, οι επιχειρήσεις, και οι κυβερνήσεις χρησιμοποιούν κεφάλαια για τη δημιουργία αγαθών και υπηρεσιών. Στην ουσία, το Α.Ε.Π. μετρά τον ετήσιο όγκο αυτής της ροής (ή απόδοσης) σε μια οικονομία, παρόμοια με έναν ηλεκτρικό μετρητή που μετρά την ενεργειακή χρήση σε ένα κτήριο.

Το Α.Ε.Π βασίζεται σε εκτιμήσεις και στοιχεία ερευνών τα οποία διατηρούνται στο Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών⁷(System of National Accounts-SNA) μιας χώρας. Αυτά αποτελούνται από λεπτομερή οικονομικά στοιχεία απογραφής που συλλέγονται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Οι ετήσιες και τριμηνιαίες εκτιμήσεις του Α.Ε.Π επεκτείνονται από τα στοιχεία της απογραφής σε συνδυασμό με τα ετήσια οικονομικά δεδομένα της έρευνας όπως οι λιανικές πωλήσεις, η ανέγερση νέων κατοικιών και η

---

⁶Το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (Gross National Product) είναι ένα άλλο συχνά αναφερθέν μέτρο της οικονομικής πρόοδου. Η διαφορά μεταξύ του Α.Ε.Π και του Α.Εγ.Π. είναι τα όρια παραγωγής που χρησιμοποιούνται. Το Α.Εγ.Π. μετρά όλα τα αγαθά και τις υπηρεσίες που παράγονται στη χώρα τόσο από εγχώριες όσο και από ξένες επιχειρήσεις. Αποκλείει τα αγαθά και τις υπηρεσίες που παράγονται σε άλλες χώρες. Το Α.Ε.Π. μετρά τη συνολική παραγωγή από εγχώριες επιχειρήσεις ανεξάρτητα από το που στον κόσμο πραγματοποιείται η παραγωγή. Επειδή τα όριά του συμπίπτουν με τα όρια που χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση του πληθυσμού και της απασχόλησης μιας χώρας, το Α.Εγ.Π. είναι πιο χρήσιμο για τον καθορισμό των εσωτερικών πολιτικών και την αξιολόγηση των προγραμμάτων. Από εδώ και στο εξής σε όλη τη διπλωματική όταν γίνεται αναφορά στο Α.Ε.Π. θα αφορά το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

⁷ Οι εθνικοί λογαριασμοί είναι μία πλήρης και συστηματική ποσοτική περιγραφή των οικονομικών φαινομένων σε μια χώρα, σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

- Πλήρης, γιατί περιγράφει ολόκληρη την οικονομία, αποτελεί, δηλαδή, ένα πλήρες στατιστικό σύστημα, σε αντίθεση με άλλες στατιστικές που αναφέρονται σε κάποιο συγκεκριμένο πεδίο της οικονομίας.
- Συστηματική, γιατί κάθε μεμονωμένη εγγραφή στους εθνικούς λογαριασμούς αποτελεί μέρος ενός πλήρως συνεπούς συστήματος. Κάθε συναλλαγή καταγράφεται δύο φορές, τόσο σαν εισροή όσο και σαν εκροή. Τα οικονομικά φαινόμενα αναφέρονται σε δραστηριότητες, όπως η παραγωγή, η κατανάλωση των νοικοκυριών, η κατανάλωση του δημοσίου, η επένδυση, η αποταμίευση κλπ. Η χρονική περίοδος αναφέρεται συνήθως στην περίοδο ενός έτους ή ενός τριμήνου. ([ΕΛ.ΣΤΑΤ 2011](#))

αποστολή εμπορευμάτων των παραγωγών. Το ΑΕΠ εκτός από τη ροή των αγαθών και των υπηρεσιών που παράγονται μέσα στην αγορά περιλαμβάνει και κάποιες μη εμπορεύσιμες παραγωγές όπως οι αμυντικές δαπάνες από τις κυβερνήσεις καθώς και τα μη κερδοσκοπικά έξοδα για κατοικίες έκτακτης ανάγκης και για υγειονομική περίθαλψη. Αλλά πολλές σημαντικές οικονομικές δραστηριότητες αποκλείονται εξ ολοκλήρου από τις μετρήσεις ΑΕΠ, όπως η εθελοντική εργασία, ο σχηματισμός κοινωνικού κεφαλαίου μέσα στις υγιείς οικογενειακές μονάδες, το κόστος της εγκληματικότητας και του αυξανόμενου πληθυσμού των φυλακών, και η μείωση των φυσικών πόρων. Από τη δημιουργία του, οι οικονομολόγοι οι οποίοι είναι εξοικειωμένοι με τη μεθοδολογία του ΑΕΠ και του SNA έχουν υπογραμμίσει ότι το ΑΕΠ είναι ένα μέτρο της οικονομικής δραστηριότητας, όχι της οικονομικής ευημερίας. Το 1934, ο Simon Kuznets, ο κύριος αρχιτέκτονας του συστήματος των εθνικών λογαριασμών των ΗΠΑ, τάχτηκε κατά της εξίσωσης της αύξησης του ΑΕΠ με την οικονομική ή την κοινωνική ευημερία. (Robert Costanza 2009) Το αμερικανικό γραφείο περιγραφής των οικονομικών αναλύσεων (US Bureau of Economic Analysis⁸) του ΑΕΠ, δηλώνει ότι ο σκοπός της μέτρησης του ΑΕΠ είναι να απαντηθούν ερωτήσεις όπως "πόσο γρήγορα αναπτύσσεται η οικονομία", "ποιο είναι το μοτίβο των δαπανών για αγαθά και υπηρεσίες", "ποιο ποσοστό της αύξησης της παραγωγής οφείλεται στον πληθωρισμό" και "πόσο από το εισόδημα που παράγεται χρησιμοποιείται για την κατανάλωση σε αντιδιαστολή με την επένδυση ή την αποταμίευση" (McCulla και Smith 2014). Τέλος είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι το ΑΕΠ δεν είναι εγγενώς κακό, μετρά αυτό που μετρά αλλά χρησιμοποιείται καταχρηστικά ως δείκτης για κάτι που ο ίδιος δεν μετρά και δεν προορίστηκε ποτέ να μετρήσει. (Robert Costanza 2009)

Εικόνα 1.2.2.1.2: Παραδοσιακή εικόνα της Οικονομικής δραστηριότητας (Robert Costanza 2009)

⁸ <http://www.bea.gov/>

1.2.3 Η πλάνη του ΑΕΠ

“Το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν μας -αν κρίνουμε της Η.Π.Α από αυτό- περιλαμβάνει την ατμοσφαιρική ρύπανση, τις διαφημίσεις για τα τσιγάρα και τις διαδρομές των ασθενοφόρων που μαζεύουν τους τραυματίες από τους δρόμους. Περιλαμβάνει την καταστροφή των δασών μας και την απώλεια του θαύματος της φύσης. Περιλαμβάνει τις ναπάλμ και τις πυρηνικές κεφαλές. Όμως το ΑΕΠ δεν λαμβάνει υπόψη την υγεία των παιδιών μας, την ποιότητα της εκπαίδευσής τους ή τη χαρά των παιχνιδιών τους. Δεν περιλαμβάνει την ομορφιά της ποίησής μας ή τη σταθερότητα των γάμων μας. Δεν εκτιμά το πνεύμα, το θάρρος, τη σοφία και την αφοσίωση στη χώρα μας. Εν ολίγοις τα μετράει όλα, εκτός απ' αυτά που δίνουν αξία στη ζωή.” (Kennedy 1968)

Από την εισαγωγή του στις ΗΠΑ, κατά το 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο, ως μέτρου της πολεμικής παραγωγικότητας, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν έχει γίνει ο κυριότερος δείκτης οικονομικής προόδου κάθε έθνους. Σήμερα χρησιμοποιείται ευρέως από σχεδιαστές πολιτικής, οικονομολόγους, διεθνή πρακτορεία και ΜΜΕ ως το κρίσιμο "σκορ" που πρέπει να πετύχει ένα έθνος για να έχει οικονομική ευρωστία και ευημερία. Παρόλα αυτά, το ΑΕΠ ποτέ δεν σχεδιάστηκε για αυτό το ρόλο. Είναι απλώς ένα χοντρικό μέτρο των προϊόντων και των υπηρεσιών που αγοράστηκαν και πουλήθηκαν, χωρίς κανένα διαχωρισμό μεταξύ αυτών των συναλλαγών που αυξάνουν την ευημερία και αυτών που την μειώνουν. Αντί να διαχωρίζει κόστος από όφελος και τις παραγωγικές δραστηριότητες από τις καταστροφικές, το ΑΕΠ θεωρεί ότι κάθε χρηματική συναλλαγή αυξάνει την ευημερία εξ ορισμού. Είναι σαν να προσπαθεί μια επιχείρηση να συμπεράνει την οικονομική της κατάσταση απλώς προσθέτοντας συνολικά κάθε "επιχειρηματική δραστηριότητα" και επομένως σωρεύοντας μαζί εισπράξεις και δαπάνες, ενεργητικό και παθητικό. Κι επί πλέον, το ΑΕΠ αγνοεί κάθε τι που συμβαίνει έξω από το βασίλειο της χρηματικής ανταλλαγής. Οι κρίσιμες οικονομικές λειτουργίες που πραγματοποιούνται στον οικιακό και τον εθελοντικό τομέα αγνοούνται τελείως. Η σημασία του φυσικού περιβάλλοντος στο οποίο ζούμε, και το οποίο μας παρέχει τις πρώτες ύλες που μας συντηρούν, δεν αξιολογείται ούτε αυτή. Το αποτέλεσμα είναι ότι καταστάσεις καταστροφικές για την ευημερία μας, όπως η καταστροφή του κοινωνικού ιστού και η καταστροφή του περιβάλλοντος όχι μόνο δεν φαίνονται, όταν χρησιμοποιείται ως κριτήριο ευημερίας το ΑΕΠ, αλλά αντίθετα εμφανίζονται ως οικονομικό όφελος. Ας δούμε όμως μερικά τέτοια παραδείγματα:

- **Το ΑΕΠ αντιμετωπίζει το έγκλημα, τα διαζύγια και τις φυσικές καταστροφές ως κέρδη**

Από τη στιγμή που το ΑΕΠ καταγράφει κάθε χρηματική συναλλαγή, το κόστος της κοινωνικής αποδιοργάνωσης και των φυσικών καταστροφών προσμετράται ως οικονομικό όφελος. Η εγκληματικότητα προσθέτει δισεκατομμύρια στο ΑΕΠ, εξ αιτίας της ανάγκης για ακριβές κλειδαριές, συστήματα ασφαλείας, ιδιωτικούς φρουρούς, αύξηση της αστυνόμευσης, αντικατάσταση ζημιών, ιατρικά έξοδα κλπ. Η αύξηση των διαζυγίων επίσης αυξάνει σημαντικά το ΑΕΠ, καθώς καταναλώνονται τεράστια ποσά σε αμοιβές δικηγόρων, άνοιγμα δευτέρων νοικοκυριών. Όμοια, κάθε φορά που ένας σεισμός ή ένας τυφώνας προκαλούν τεράστιες καταστροφές, καταγράφονται αντίστοιχα σημαντικές αυξήσεις του ΑΕΠ.

- **Το ΑΕΠ αγνοεί την μη εγχρήματη οικιακή και κοινοτική οικονομία**

Οι κρίσιμες λειτουργίες της φροντίδας των παιδιών και των ηλικιωμένων, οι διάφορες δουλειές που γίνονται στο σπίτι, η εθελοντική δουλειά στα πλαίσια μιας κοινότητας, δεν καταγράφονται στο ΑΕΠ μιας χώρας, διότι δεν λαμβάνει χώρα καμιά χρηματική ανταλλαγή. Αν, αντίθετα, όλο και περισσότερα παιδιά και ηλικιωμένοι στέλνονται σε ιδρύματα, οπότε περισσότερες χρηματικές συναλλαγές θα λαμβάνουν χώρα, τότε το ΑΕΠ θα καταγράφει συνεχή άνοδο της ευημερίας και της προόδου. Όμοια, στην αύξηση του ΑΕΠ συμβάλλουν το κόστος των φυλακών, το κόστος αποτοξίνωσης, ακόμη και η αύξηση των δαπανών για ψυχιάτρους, κόστη που προκαλούνται όμως ακριβώς από την εξάλειψη του μη εγχρήματου τομέα της οικονομίας.

- **Το ΑΕΠ μεταχειρίζεται την καταστροφή των φυσικών πόρων ως έσοδο**

Το ΑΕΠ παραβιάζει βασικές αρχές της λογιστικής, αλλά και της κοινής λογικής, αντιμετωπίζοντας την μείωση των φυσικών πόρων μιας χώρας ως κέρδος μάλλον, παρά ως φθορά κεφαλαίου. Αυτό το παραδέχτηκε μάλιστα η κυβέρνηση Μπους πατρός το 1992, όταν σε μια αναφορά του Συμβουλίου για την Περιβαλλοντική Ποιότητα αναφέρεται ότι "λογιστικά συστήματα συνηθισμένα να εκτιμούν το ΑΕΠ δεν αντικατοπτρίζουν τη φθορά των φυσικών πρώτων υλών που χρειάστηκαν για να παραχθούν τα αγαθά και οι υπηρεσίες". Έτσι, όσο η φύση καταστρέφεται, τόσο αυξάνει το ΑΕΠ.

- **Το ΑΕΠ αυξάνει με τις δραστηριότητες που ρυπαίνουν και αυξάνει ξανά με το καθάρισμα της ρύπανσης**

Το καθάρισμα τοξικών καταλοίπων μπορεί να κοστίζει δισεκατομμύρια σε μια οικονομία, τα οποία προστίθενται στο ΑΕΠ. Αφού μάλιστα ήδη έχουν προστεθεί στο ΑΕΠ και οι οικονομικές δραστηριότητες που προκάλεσαν τη ρύπανση, δημιουργείται η ψευδαίσθηση ότι η ρύπανση ευνοεί την οικονομία διπλά. Κάθε σημαντική πετρελαιοκηλίδα στη θάλασσα μιας χώρας, αυξάνει το ΑΕΠ της.

- **Το ΑΕΠ αδιαφορεί για την διανομή του κέρδους**

Αγνοώντας τη διανομή των κερδών, το ΑΕΠ αποκρύπτει το γεγονός ότι η αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας δεν αφορά όλους. Έτσι, αν μια μικρή ελίτ στην κορυφή της κοινωνίας αυξήσει το εισόδημά της σημαντικά, αυτή η αύξηση καταγράφεται σαν να αφορά ολόκληρη την κοινωνία.

- **Το ΑΕΠ αγνοεί τα μειονεκτήματα του δανεισμού**

Όταν η κυβέρνηση ή οι καταναλωτές αυξάνουν τις δαπάνες τους για καταναλωτικά αγαθά δανειζόμενοι από το εξωτερικό, και αυτό επίσης καταγράφεται ως (προσωρινή βέβαια) αύξηση του ΑΕΠ. Στο βαθμό που ένας λαός δανείζεται για κατανάλωση μάλλον παρά για επένδυση, ζώντας ένα επίπεδο ζωής υψηλότερο από τα μέσα που διαθέτει, δημιουργεί ένα χρέος που μακροχρόνια γίνεται βραχνάς και πνίγει την εθνική οικονομία. Και αυτή όμως η αλήθεια αγνοείται παντελώς στη μέτρηση του ΑΕΠ ([Η απάτη του ΑΕΠ](#))

Από τα παραπάνω βλέπουμε ότι το ΑΕΠ δεν αποτελεί ένα επαρκές μέτρο της ευημερίας των ανθρώπων, γι' αυτό το λόγο και τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια όλο και αυξανόμενη προσπάθεια από κυβερνήσεις και οργανισμούς για εύρεση νέων δεικτών που θα μπορούν να καλύψουν όλες τις πτυχές της ευημερίας⁹. Όλη αυτή η προσπάθεια είναι σημαντική γιατί δίνει τη δυνατότητα να υπάρξει μια νέα προσέγγιση της ευημερίας και να γίνουν τα εξής:

- Να μην εστιάζουμε μόνο στο τι μπορεί να πάει στραβά στη ζωή των ανθρώπων, αλλά να δούμε επίσης και τι κάνει τη ζωή των ανθρώπων να πηγαίνει καλά.
- Να δούμε πέρα από αυτά που οι άνθρωποι στερούνται ή χρειάζονται, και να εξετάσουμε τα θετικά πράγματα που φέρνουν οι ίδιοι οι άνθρωποι σε καταστάσεις και σε κοινότητες. Αυτό με τη σειρά του μπορεί να μας βοηθήσει να σκεφτούμε τρόπους που οι ίδιοι οι άνθρωποι μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της ζωής τους.
- Να μην επικεντρωνόμαστε μόνο στις οικονομικές συνθήκες αλλά να συμπεριλάβουμε τις σημαντικές περιοχές των συναισθηματικών και των κοινωνικών αναγκών των ανθρώπων.

Όταν κατανοήσουμε τι κάνει τη ζωή των ανθρώπων να πηγαίνει καλά, δούμε τα θετικά πράγματα που φέρνουν οι άνθρωποι στις καταστάσεις, και κατανοήσουμε τις συναισθηματικές και κοινωνικές τους ανάγκες, τότε τα έργα και οι υπηρεσίες μπορεί να σχεδιαστούν καλύτερα για να ανταποκριθούν στις

---

⁹Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με γεγονότα και δείκτες που έχουν αναπτυχθεί για τη μέτρηση της ευημερίας βλέπε Παράρτημα: Χρονολογικός πίνακας των κυριότερων γεγονότων και των δεικτών μέτρησης της πρόοδου

πολλές πτυχές που συνθέτουν τη ζωή των ανθρώπων. (Michaelson, Mahony και Schifferes, *Measuring Well-being* 2012)

1.3 Αντικειμενική και Υποκειμενική Ευημερία

Παρατηρώντας την πυραμίδα του Maslow που παρουσιάστηκε στο υποκεφάλαιο 1.1(εικόνα 1) θα δούμε ότι οι 5 κατηγορίες αναγκών μπορούν να οργανωθούν σε 2: στις βασικές και στις ανώτερες ανάγκες. Οι βασικές ανάγκες περιλαμβάνουν τις ανάγκες για τροφή νερό, στέγη, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, εργασία, ασφάλεια κ.α. και αποτελούν κυρίως την Αντικειμενική ευημερία του ανθρώπου. Οι ανώτερες ανάγκες περιλαμβάνουν τις ανάγκες για φιλία, αγάπη, στοργή, κύρος, αυτοσεβασμό, σεβασμό από τους άλλους, προσωπική ανάπτυξη, αυτοπραγμάτωση κ.α. και αποτελούν την Υποκειμενική ευημερία του ανθρώπου. Επομένως μπορούμε να πούμε ότι η ευημερία διακρίνεται σε δύο κατηγορίες στην Αντικειμενική Ευημερία (Objective Wellbeing-OWB) και στην Υποκειμενική Ευημερία (Subjective Wellbeing-SWB).

Το μέτρο της Αντικειμενικής Ευημερίας έχει υλική, οικονομική και κοινωνική διάσταση και περιλαμβάνει στοιχεία, όπως συνθήκες στέγασης, ΑΕΠ, εισόδημα και απασχόληση, μορφωτικό επίπεδο και φτώχεια. Τα δεδομένα αυτά συλλέγονται σε τακτική βάση από τις στατιστικές υπηρεσίες της κάθε κυβέρνησης. Παρά το γεγονός ότι το μέτρο της Αντικειμενικής Ευημερίας παρέχει σημαντικές πληροφορίες σχετικά με το εισόδημα, την υγεία και τις συνθήκες διαβίωσης σε οποιαδήποτε περιοχή, δε μπορούν να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με το πώς τα άτομα αντιλαμβάνονται πραγματικά τη ζωή τους στη συγκεκριμένη περιοχή. Σύμφωνα με τη προσέγγιση της Αντικειμενικής Ευημερίας οι άνθρωποι έχουν βασικές ανάγκες και δικαιώματα, όπως για παράδειγμα τροφή και νερό, σωματική υγεία και εκπαίδευση. (ΟΥΖΟΥΝΗ 2013)

Αντίθετα με την Αντικειμενική Ευημερία, σύμφωνα με την προσέγγιση της Υποκειμενικής Ευημερίας οι άνθρωποι είναι οι καλύτεροι κριτές της συνολικής ποιότητας της ζωής τους, και άρα είναι ίδιοι που θα καθορίσουν τα επίπεδα Ευημερίας τους και όχι κάποιοι αντικειμενικοί κανόνες. Η Υποκειμενική Ευημερία αποτελεί δείκτη της ποιότητας ζωής και αναφέρεται στον τρόπο που τα ίδια τα άτομα αξιολογούν τη ζωή τους, κάτι το οποίο σχετίζεται με την ικανοποίηση από τη ζωή, την αίσθηση της ευτυχίας καθώς και με ένα μειωμένο επίπεδο άγχους και απαισιοδοξίας. Η αξιολόγηση αυτή βασίζεται αποκλειστικά στην κρίση των ιδίων και παραμένει ανεπηρέαστη από αντικειμενικές προδιαγραφές. Εξαρτάται μόνο από το νόημα που αποδίδουν οι άνθρωποι στην αίσθηση της ταπεινότητας τους, στη γαλήνη, στην ευγένεια, στην προοπτική και στην έλλειψη του φόβου του θανάτου καθώς επίσης και σε συναισθήματα όπως η απελπισία, η κατάθλιψη και το άγχος. Μέσα από τις προσωπικές αξιολογήσεις τους οδηγούνται σε μια καλύτερη αίσθηση της ευημερίας και μαθαίνουν να διαχειρίζονται τη ζωή τους μέσα από δύσκολες εμπειρίες. (ΟΥΖΟΥΝΗ 2013)

Κεφάλαιο 2^ο: Δείκτες

2.1 Τι είναι δείκτης;

Ο όρος «δείκτης» προέρχεται από το λατινικό "INDICARE», το οποίο σημαίνει να ανακοινώσει, να επισημάνει ή να αναφέρει. Ο Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη ή ΟΟΣΑ (Organisation for Economic Co-operation and Development-OECD¹⁰) έχει καθορίσει έναν δείκτη ως "μια παράμετρο, ή μια τιμή που προκύπτει από παραμέτρους, που δείχνει/παρέχει πληροφορίες/περιγράφει την κατάσταση ενός φαινομένου/ενός περιβάλλοντος/μιας περιοχής με μια σημασία που εκτείνεται πέραν αυτής που σχετίζεται άμεσα με την τιμή της παραμέτρου". Η Επιστημονική Επιτροπή για τα Προβλήματα του Περιβάλλοντος (Scientific Committee on Problems of the Environment-SCOPE¹¹) περιέγραψε τους δείκτες σύμφωνα με δύο βασικά χαρακτηριστικά τους: (αυτοί) ποσοτικοποιούν τις πληροφορίες, έτσι ώστε η σημασία τους (των πληροφοριών) να είναι περισσότερο κατανοητή, και απλοποιούν τις πληροφορίες για περίπλοκα φαινόμενα, έτσι ώστε να βελτιωθεί η επικοινωνία. (Schirnding 2002)

Πιο απλά θα μπορούσαμε να πούμε ότι ένας δείκτης είναι ένα ποσοτικό μέτρο που περιγράφει μια οικονομική, κοινωνική ή περιβαλλοντική κατάσταση διαχρονικά. Το ποσοστό ανεργίας, τα ποσοστά βρεφικής θνησιμότητας και οι δείκτες ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα είναι μερικά παραδείγματα δεικτών. Οι δείκτες είναι μέτρα που επικεντρώνονται στις μεταβολές των συνθηκών. Ορισμένοι μπορεί να μετρούν απευθείας αυτό που λένε ότι μετρούν όπως για παράδειγμα το ποσοστό της ανεργίας. Άλλοι δείκτες όμως μπορεί να είναι έμμεσοι όπως για παράδειγμα ο αριθμός των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που χορηγούνται μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως προσέγγιση για τη μέτρηση του βαθμού εφευρετικότητας.

Στην παρούσα διπλωματική δεν θα ασχοληθούμε απλά με δείκτες αλλά με συστήματα δεικτών τα οποία ουσιαστικά αποτελούν ομάδες δεικτών που αναφέρονται σε μια συγκεκριμένη κατάσταση και μας δείχνουν την πρόοδο της. Είναι σημαντικό να γίνει διάκριση μεταξύ των δυο τύπων συστημάτων δεικτών. Η πρώτη είναι τα συστήματα που ασχολούνται μόνο με ένα συγκεκριμένο ζήτημα (topical indicator systems) και αποτελούνται από δείκτες που αφορούν μόνο το σχετικό ζήτημα, όπως η υγεία, η εκπαίδευση, το περιβάλλον, η μεταφορά κ.α. Για παράδειγμα ένα τέτοιο σύστημα στον τομέα της υγείας θα μπορούσε να συνδυάζει δείκτες, όπως η επικράτηση ορισμένων ασθενειών όπως ο καρκίνος ή οι καρδιακές παθήσεις, ο αριθμός των πολιτών που έχουν πρόσβαση σε ασφάλιση υγείας, καθώς και ο αριθμός των γιατρών ή των νοσοκομείων που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι πολίτες στην χώρα. Αυτά τα συστήματα δεικτών είναι μια σημαντική πηγή πληροφοριών για τα μέσα ενημέρωσης, τους επαγγελματίες, τους ερευνητές, τους πολίτες και τους φορείς χάραξης πολιτικής. Αντίθετα, τα περιεκτικά συστήματα δεικτών (comprehensive indicator systems) συγκεντρώνουν τους πιο σημαντικούς οικονομικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς δείκτες σε ένα ενιαίο σύστημα. Τα συστήματα αυτά μπορούν να καταστήσουν ευκολότερο να δούμε μια πιο ολοκληρωμένη γενική εικόνα της κατάστασης και της προόδου ενός έθνους και μπορούν να διευκολύνουν την ανάλυση του τρόπου με τον οποίο η αλλαγή σε έναν τομέα μπορεί να επηρεάσει τους άλλους τομείς. Τα συστήματα αυτά παρέχουν πληροφορίες πάνω σε τρεις κύριους τομείς: οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό. Οι δείκτες που περιλαμβάνονται σε αυτά τα συστήματα αποτελούν ένα σύνολο μέτρων που μια ομάδα πολιτών ή ενδιαφερομένων έχει επιλέξει από ένα πολύ μεγαλύτερο φάσμα δυνατών επιλογών. Τα συστήματα αυτά δεν έχουν σκοπό να κάνουν εξαντλητική ανάλυση, επειδή δεν μπορούν να παρέχουν μια ολοκληρωμένη περιγραφή της κατάστασης και της προόδου του εκάστοτε θέματος, αλλά κυρίως να επικεντρωθούν στο να παρέχουν μια ακριβέστερη εικόνα του συνόλου.

Όπως παρατηρούμε από τα παραπάνω και οι δυο κατηγορίες συστημάτων δεικτών είναι εξίσου σημαντικές τόσο στη σχέση μεταξύ τους, αφού η πρώτη αποτελεί βασικό υπόβαθρο για τη συγκέντρωση πληροφοριών οι οποίες είναι απαραίτητες για τα περιεκτικά συστήματα δεικτών, όσο και στα ζητήματα που κάθε μια διαπραγματεύεται καθώς η μια μπορεί να συμπληρώσει την άλλη. (GAO 2011)

¹⁰<http://www.oecd.org/>

¹¹<http://www.scopenvironment.org/>

2.2 Τα χαρακτηριστικά του καλού δείκτη

Αλλά τι είναι αυτό που καθιστά έναν δείκτη καλό; Ποια χαρακτηριστικά πρέπει να έχει ένας καλός δείκτης; Δεν υπάρχει κάποιος δείκτης ο οποίος να είναι ιδανικός ούτε υπάρχει κάποια τέλεια μέθοδος για να δημιουργηθεί κάποιος. Σύμφωνα με το CIDA (Canadian International Development Agency¹²) ένας δείκτης για να μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην πράξη και να μπορεί να θεωρηθεί αξιόπιστος θα πρέπει να έχουν καθοριστεί σωστά τα παρακάτω χαρακτηριστικά :

- **Εγκυρότητα:** Ο δείκτης μετράει το αποτέλεσμα;
- **Ακριβής Έννοια:** Συμφωνούν τα ενδιαφερόμενα μέρη στο τι ακριβώς μετράει ο δείκτης;
- **Πρακτικός, Προσιτός και Απλός:** Είναι τα δεδομένα πραγματικά διαθέσιμα σε λογικό κόστος και προσπάθεια; Θα είναι εύκολο να συλλέξει και να αναλύσει κανείς τις πληροφορίες;
- **Αξιοπιστία:** Είναι ένα συνεπές μέτρο διαχρονικά;
- **Ευαισθησία:** Όταν το αποτέλεσμα αλλάζει θα είναι ευπαθής σε αυτές τις αλλαγές;
- **Σαφής Κατεύθυνση:** Είμαστε σίγουροι αν μια αύξηση είναι καλή ή κακή;
- **Χρησιμότητα:** Οι πληροφορίες θα είναι χρήσιμες για τη λήψη αποφάσεων αλλά και για την εκμάθηση;
- **Αναγνώριση:** Συμφωνούν τα ενδιαφερόμενα μέλη ότι ο δείκτης αυτός έχει νόημα να χρησιμοποιηθεί;

(PROJECT LEVEL RESULTS FRAMEWORK AND BASELINE GUIDE 2011)

Αλλά τι είναι εκείνο που κάνει ένα δείκτη να ξεχωρίζει από άλλους δείκτες; Κάθε δείκτης έχει κάποια βασικά γνωρίσματα τα οποία τον κάνουν μοναδικό και βάσει αυτών μπορεί να συγκριθεί με τους υπόλοιπους. Αυτά είναι :

1. **Η πλήρης ονομασία:** Ένας σύντομος τίτλος που αποτυπώνει το που εστιάζει ο δείκτης
2. **Ο δημιουργός/οργανισμός έκδοσης:** Ποιος οργανισμός εκδίδει αυτό τον δείκτη ή ποιος είναι ο δημιουργός του.
3. **Ο σκοπός του:** Ο λόγος για τον οποίο υπάρχει αυτός ο δείκτης.
4. **Ο τομέας ενδιαφέροντος του:** Η περιοχή ενδιαφέροντος του δείκτη π.χ. οικονομία, κοινωνία, εκπαίδευση κ.α.
5. **Η συνθετότητα:** Ο δείκτης είναι απλός ή προκύπτει από συνδυασμό και άλλων δεικτών.
6. **Η συχνότητα ανανέωσης:** Κάθε πότε ανανεώνεται ο δείκτης π.χ. ετήσια.
7. **Η γεωγραφική κάλυψη:** Η γεωγραφική περιοχή στην οποία αναφέρονται τα δεδομένα του δείκτη π.χ. εθνικό επίπεδο.
8. **Η μέθοδος υπολογισμού:** Ο τρόπος με τον οποίο ομαδοποιούνται τα δεδομένα και εξάγεται η τελική τιμή του δείκτη.
9. **Η μονάδα μέτρησης:** Η κλίμακα μέτρησης π.χ. κλίμακα 0-1, % κ.α.
10. **Οι πηγές των δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν:** Από πού προέρχονται τα δεδομένα π.χ. επίσημες στατιστικές πηγές, έρευνες γνώμης κ.α.

---

¹² Το 2013 ο CIDA συγχωνεύτηκε με το Υπουργείο Εξωτερικών του Καναδά και μετονομάστηκε σε Υπουργείο Εξωτερικών, Εμπορίου και Ανάπτυξης <http://www.international.gc.ca/international/index.aspx?lang=eng>

2.3 Υποκειμενικοί και αντικειμενικοί δείκτες

Εκ πρώτης όψεως η διάκριση μεταξύ υποκειμενικών και αντικειμενικών δεικτών είναι μάλλον ξεκάθαρη. Ωστόσο με μια πιο προσεκτική ματιά θα δούμε ότι υπάρχουν 2 διαφορετικές διαστάσεις.

Πρώτον, υπάρχει μια διαφορά ως προς την ουσία του θέματος που μετρείται. Οι αντικειμενικοί δείκτες ασχολούνται με πράγματα, που υπάρχουν ανεξάρτητα από την υποκειμενική επίγνωση. Για παράδειγμα: κάποιος μπορεί να είναι άρρωστος με την αντικειμενική έννοια, επειδή ένας όγκος εξαπλώνεται στο σώμα του, χωρίς το άτομο να το γνωρίζει. Ο γιατρός θα δώσει περισσότερο βάρος στην αντικειμενική κατάσταση και θα πιέσει για τη θεραπεία, ακόμη και αν διαμαρτυρηθεί ο ασθενής.

Δεύτερον, υπάρχει μια διαφορά στην αξιολόγηση. Η αντικειμενική μέτρηση βασίζεται σε σαφή κριτήρια που εκτελούνται από εξωτερικούς παρατηρητές. Η ασθένεια μπορεί να μετρηθεί αντικειμενικά από την παρουσία αντιγόνων στο αίμα και αντίστοιχα το επίπεδο του εισοδήματος μπορεί να αξιολογηθεί από τις ετήσιες αμοιβές. Έχοντας τους παραπάνω ορισμούς δεδομένους οποιοσδήποτε ουδέτερος παρατηρητής θα καταλήξει στο ίδιο συμπέρασμα. Ωστόσο η υποκειμενική μέτρηση περιλαμβάνει αυτό-αξιολόγηση που βασίζεται σε έμμεσα κριτήρια. Ο ασθενής που δεν γνωρίζει ότι έχει καρκίνο και αναφέρει ότι αισθάνονται καλά στην υγεία του μπορεί να έχει βασίσει αυτή του την εκτίμηση σε αρκετά σημεία χωρίς να είναι πραγματικά σε θέση να πει πώς κατέληξε στην εν λόγω εκτίμηση.

Αυτά τα παραδείγματα δείχνουν ότι οι διαφορές στην ουσία και την μέτρηση δεν είναι απαραίτητα να συγκλίνουν. Οι πιθανοί συνδυασμοί παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα.

		Αξιολόγηση	
		Αντικειμενική	Υποκειμενική
Ουσία/Υπόσταση	Αντικειμενική		
	Υποκειμενική		

Πίνακας 2.3.1: Οι διαφορετικοί συνδυασμοί υποκειμενικότητας και αντικειμενικότητας (Veenhoven 2007)

Τα δύο πάνω τεταρτημόρια αφορούν θέματα αντικειμενικής ουσίας. Το πάνω αριστερά τεταρτημόριο δείχνει το συνδυασμό αντικειμενικής ουσίας και αντικειμενικής αξιολόγησης. Ένα παράδειγμα είναι ο πραγματικός πλούτος ενός ανθρώπου εάν μετρηθεί από τον τραπεζικό λογαριασμό του. Το πάνω δεξιά τεταρτημόριο αφορά επίσης την αντικειμενική ουσία, αλλά τώρα σύμφωνα με τη εκτίμηση που έχει ο ίδιος ο άνθρωπος. Ένα παράδειγμα είναι η μέτρηση του πλούτου του με βάση την αντίληψη που έχει ο ίδιος για την οικονομική του κατάσταση.

Τα δύο κάτω τεταρτημόρια αφορούν υποκειμενικά θέματα όπως η ευτυχία και η εμπιστοσύνη. Το κάτω αριστερό τεταρτημόριο συνδυάζει υποκειμενική ουσία και αντικειμενική αξιολόγηση π.χ. η μέτρηση της ευτυχίας σύμφωνα με τον αριθμό των αυτοκτονιών. Το κάτω δεξιά τεταρτημόριο μετρά την υποκειμενική υπόσταση χρησιμοποιώντας υποκειμενική εκτίμηση. Ένα παράδειγμα είναι η μέτρηση της ευτυχίας από έρευνα γνώμης.

Η σκίαση στο σχήμα 1 δείχνει το βαθμό της υποκειμενικότητας και όσο πιο σκοτεινό είναι ένα κελί τόσο πιο υποκειμενικός είναι ο αντίστοιχος δείκτης. (Veenhoven 2007)

2.4 Σπουδαιότητα των υποκειμενικών δεικτών

Αλλά γιατί χρησιμοποιούνται οι υποκειμενικοί δείκτες παρόλο που γνωρίζουμε ότι οι υποκειμενικοί τρόποι μέτρησης όπως οι αυτο-αξιολογήσεις έχουν ισχυρές αδυναμίες; Γιατί οι ερευνητές ενδιαφέρονται για υποκειμενικές έννοιες όπως η ευτυχία, οι ανησυχίες ή οι αξίες; Είναι γνωστό ότι αυτά τα θέματα είναι ασταθή με την πάροδο του χρόνου, ασύγκριτα ανάμεσα στις διαφορετικές κουλτούρες ακόμη και στα ίδια τα πρόσωπα, και ακατανόητα δεδομένου ότι προκύπτουν από έμμεση μέτρηση και η πραγματική τιμή τους δύσκολα μπορεί να διερευνηθεί. Ωστόσο, ευρήματα ερευνών έχουν δείξει ότι οι ενστάσεις αυτές δεν ισχύουν για όλα τα υποκειμενικά κριτήρια. Υπάρχουν κάποιες υποκειμενικές δομές, π.χ. συνολική ικανοποίηση της ζωής, για τις οποίες οι άνθρωποι έχουν μια σαφή, σταθερή και συγκρίσιμη αντίληψη. Έτσι ώστε ακόμα και αν η ίδια η εκτίμηση είναι υποκειμενική το κατασκεύασμα στο οποίο είναι βασισμένη φαίνεται να είναι συγκρίσιμο ανάμεσα στα άτομα. Επιπλέον, αυτά τα υποκειμενικά κριτήρια έχουν συχνά μεγάλη επίδραση σε εξωτερικά, αντικειμενικά κριτήρια, όπως η αντικειμενική ευημερία ή το ποσοστό των αυτοκτονιών. Συνεπώς, για την πρόβλεψη πολλών σημαντικών αποτελεσμάτων στη ζωή ή στην κοινωνία, η μέτρηση των υποκειμενικών ουσιών είναι αναπόφευκτη.

Ωστόσο, το ερώτημα που θα μπορούσε να τεθεί είναι γιατί αυτές οι υποκειμενικές ουσίες μετρούνται από έρευνες γνώμης των ανθρώπων και όχι μέσω πιο αντικειμενικών στοιχείων όπως π.χ. ένας δείκτης για την ποιότητα των συνθηκών διαβίωσης ώστε να εκτιμηθεί η ευημερία. Ένας λόγος είναι ότι συχνά είναι πιο χρονοβόρο να συγκεντρωθούν οι πληροφορίες για τέτοια αντικειμενικά μέτρα από το να ερωτηθούν οι ίδιοι οι ενδιαφερόμενοι για την ευημερία τους. Ο πιο σημαντικός λόγος, ωστόσο, είναι ότι τέτοιοι αντικειμενικοί δείκτες δεν φαίνεται να είναι κατάλληλοι να μετρήσουν τα ατομικά κριτήρια. Η πραγματική βαθμολογία που έχει ένα υποκειμενικό κριτήριο βασίζεται εν μέρει σε αντικειμενικά μέτρα π.χ. οι συνθήκες ζωής. Το υπόλοιπο μέρος της βαθμολογίας αυτής βασίζεται σε διάφορες πτυχές, όπως στο αν μπορεί το άτομο να ταιριάζει στο περιβάλλον του και στην ικανότητα του να αντιμετωπίζει αυτές τις συνθήκες ζωής. Αυτό το τελευταίο μέρος, είναι δύσκολο να εκτιμηθεί από αντικειμενικά μέτρα.

Εν ολίγοις, η έρευνα έχει δείξει ότι τα υποκειμενικά κριτήρια αποτελούν εποικοδομητικούς και προγνωστικούς παράγοντες για μια σειρά από κοινωνικά και οικονομικά θέματα και γι' αυτό το λόγο αξιολογούνται καλύτερα μέσω υποκειμενικών μέτρων, τα οποία ουσιαστικά είναι οι υποκειμενικοί δείκτες. (Rammstedt 2009)

Στο ίδιο συμπέρασμα κατέληξε και η Επιτροπή Stiglitz του ΟΟΣΑ το 2009, ότι οι εθνικές στατιστικές υπηρεσίες θα πρέπει να συμπεριλάβουν υποκειμενικά (εκτός από αντικειμενικά) μέτρα της ευημερίας στις εθνικές τους έρευνες. Η έκθεση αναφέρει ότι: "Η έρευνα έχει δείξει ότι είναι δυνατή η συγκέντρωση χρήσιμων και αξιόπιστων στοιχείων τόσο για την υποκειμενική, όσο και για την αντικειμενική ευημερία. Η υποκειμενική ευημερία περιλαμβάνει διάφορες πτυχές (γνωστικές αξιολογήσεις της ζωής, ευτυχία, ικανοποίηση του ατόμου, θετικά συναισθήματα όπως η χαρά και υπερηφάνεια, και αρνητικά συναισθήματα όπως ο πόνος και η ανησυχία), κάθε μια από τις οποίες θα πρέπει να μετριέται ξεχωριστά για να προκύψει μια πιο ολοκληρωμένη εκτίμηση για τις ζωές των ανθρώπων. Τα ποσοτικά μέτρα αυτών των υποκειμενικών απόψεων δεν παρέχουν μόνο ένα καλό μέτρο της ποιότητας της ζωής, αλλά βοηθούν στο να κατανοήσουμε καλύτερα τους καθοριστικούς παράγοντες της, φθάνοντας πέρα από το εισόδημα και τις υλικές ανάγκες των ανθρώπων. Εξαιτίας αυτού, τα είδη των ερωτήσεων που έχουν αποδείξει την αξία τους σε μικρής κλίμακας και ανεπίσημες έρευνες θα πρέπει να περιλαμβάνονται σε έρευνες μεγαλύτερης κλίμακας που διενεργούνται από επίσημες στατιστικές υπηρεσίες". (STIGLITZ, SEN και FITOUSSI 2009)

Εκτός από τα παραπάνω, αρκετές μελέτες έχουν διερευνήσει πώς η αυξανόμενη υποκειμενική ευημερία μπορεί να βελτιώσει τα αποτελέσματα στην υγεία, την εργασία και στις κοινότητες. Η ψυχολόγος Barbara Fredrickson έχει αναπτύξει ένα θεωρητικό μοντέλο που βοηθά να εξηγηθεί αυτή η διαδικασία. Βασιζόμενη πάνω σε διάφορα αποδεικτικά στοιχεία υποδεικνύει ότι, ενώ τα αρνητικά συναισθήματα όπως ο φόβος ή ο θυμός είναι συμπεριφορές στενά συνδεδεμένες με την επιβίωση, τα θετικά συναισθήματα διευρύνουν την αντίληψή μας, μας ενθαρρύνουν να αναζητήσουμε και να βιώσουμε νέες ευκαιρίες, οι οποίες με τη σειρά τους μας βοηθούν να αναπτύξουμε τους προσωπικούς μας πόρους. Για παράδειγμα, η χαρά μπορεί να οδηγήσει σε διάθεση για παιχνίδι, σε σωματική άσκηση και στην

απόκτηση δεξιοτήτων. Το ενδιαφέρον μπορεί να οδηγήσει επίσης στην αναζήτηση, και την απόκτηση γνώσεων. Εάν οι εν λόγω προσωπικοί πόροι αυξάνονται σε ένα πληθυσμό με τον τρόπο που περιγράφεται από τη θεωρία αυτή, είναι πιθανό, με τη σειρά τους, να οδηγήσουν σε βελτιώσεις στην ίδια την κοινωνία. Για παράδειγμα, η βελτίωση της παραγωγικότητας και της ποιότητας της εργασίας μπορεί να ενισχύσει την οικονομία, ενώ η μειωμένη ανεργία και οι μειωμένες ασθένειες, μπορούν να μειώσουν τις πιέσεις στα δημόσια οικονομικά, και η θετική κοινωνική συμπεριφορά μπορεί να έχει μια σειρά από οφέλη για τις κοινότητες στις οποίες ζούμε. (Quick και Saamah 2015)

Εικόνα 2.4.1: Η επίδραση που έχει η ευημερία των ανθρώπων στη δημιουργία μιας δυνατότερης οικονομίας και κοινωνίας (Quick και Saamah 2015)

Από τα παραπάνω καταλαβαίνουμε πόσο στενά συνδεδεμένη είναι η έννοια της ανθρώπινης ευημερίας με την ίδια την κοινωνία αλλά και την οικονομία μιας χώρας. Ανατρέχοντας στο διαδίκτυο και σε άλλες βιβλιογραφικές πηγές παρατηρήσαμε ότι τα τελευταία χρόνια (όπως μπορούμε να δούμε και στον πίνακα του Παραρτήματος) υπάρχει μια όλο και αυξανόμενη προσπάθεια για μέτρηση της ευημερίας τόσο από ΜΚΟ όσο και από τις ίδιες τις κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο. Σε πολλές χώρες του κόσμου λαμβάνουν χώρα συνέδρια, δημιουργούνται επιτροπές και καταρτίζονται νέοι δείκτες οι οποίοι προσπαθούν να συλλάβουν όλες τις πτυχές της ανθρώπινης ευημερίας. Όμως επειδή η ευημερία είναι μια πολυδιάστατη έννοια οι δείκτες αυτοί αποτυγχάνουν να συλλάβουν όλες τις πτυχές της αφού κάθε ένας εστιάζει σε διαφορετικούς τομείς αυτής, αναδεικνύοντας όμως με αυτό τον τρόπο τις πολλαπλές διαστάσεις της ευημερίας. Δεν μπορείς όμως να ξεκινήσεις να μετρήσεις κάτι αν δεν το έχεις ορίσει πρώτα

και αυτό αποτελεί το σημαντικότερο πρόβλημα της ευημερίας, το ότι δεν υπάρχει ένας ακριβής ορισμός κοινά αποδεκτός από όλους. Μετά από μελέτη αρκετών οργανισμών βρέθηκαν 30 δείκτες οι οποίοι είτε μετρούν συνολικά την ευημερία είτε μετρούν κάποιες από τις παραμέτρους της. Από τους 30 αυτούς δείκτες επιλέχθηκαν 18 οι οποίοι και αναλύονται παρακάτω, γιατί οι υπόλοιποι 12 είτε δεν είχαν κάτι νέο να δώσουν στην μέτρηση της ευημερίας είτε μετρούσαν τα ίδια πράγματα. Οι 18 δείκτες αυτοί είναι :

- Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (Global Competitiveness Index)
- Επετηρίδα Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (World Competitiveness Yearbook)
- Δείκτης Αντίληψης για τη Διαφθορά (Corruption Perceptions Index)
- Δείκτης Ελευθερίας στον κόσμο (Freedom in the World)
- Ευρωβαρόμετρο (Eurobarometer)
- Παγκόσμιοι Δείκτες Διακυβέρνησης (Worldwide Governance Indicators)
- Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας (Index of Economic Freedom)
- Πολυδιάστατος Δείκτης Φτώχειας (Multidimensional Poverty Index)
- Open budget Index
- Youth Wellbeing Index
- National Accounts of Wellbeing
- Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Human Development Index)
- Δείκτης Καλύτερης Ζωής (Better Life Index)
- Δείκτης Βιώσιμης Κοινωνίας (Sustainable Society Index)
- Δείκτης Χαρούμενου Πλανήτη (Happy Planet Index)
- Δείκτης Κοινωνικής Προόδου (Social Progress Index)
- Παγκόσμια Έκθεση Ευτυχίας (World Happiness Report)
- Δείκτης Ευημερίας (Prosperity Index)

Από αυτούς τους 18 δείκτες οι 9 πρώτοι μετρούν κάποιες πτυχές της ευημερίας οι οποίες είναι αρκετά ενδιαφέρουσες και θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε αυτές, ενώ οι υπόλοιποι 9 μετρούν εξολοκλήρου την ευημερία. Για κάθε ένα από τους παραπάνω δείκτες, εκτός από τη χρησιμότητα του, παρατίθενται κάποια γενικά στοιχεία για τον ίδιο(ποιος είναι ο οργανισμός έκδοσης/δημιουργός του, κάθε πότε ανανεώνεται, τη γεωγραφική κάλυψη του κ.α.), τη μεθοδολογία του (από ποιους πυλώνες και δείκτες απαρτίζεται καθώς και τη στάθμιση αυτών), την κλίμακα μέτρησης και τις πηγές δεδομένων αυτού(σε τι κλίμακα μετράται ο δείκτης και τι πηγές δεδομένων χρησιμοποιεί) και τέλος μια αξιολόγηση του δείκτη (τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του).

Κεφάλαιο 3^ο : Παρουσίαση και Αξιολόγηση Δεικτών

3.1 Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (Global Competitiveness Index)

Στον παγκοσμιοποιημένο κόσμο που ζούμε, η διεθνής ανταγωνιστικότητα είναι και θα συνεχίσει να είναι μια έννοια με όλο και αυξανόμενη σημασία. Αρκετές επιστημονικές αλλά και πολιτικές συζητήσεις περιστρέφονται γύρω από αυτήν και αφορούν κυρίως τον τρόπο με τον οποίο θα σχεδιαστεί και θα υλοποιηθεί η οικονομική πολιτική τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Αλλά τι είναι η διεθνής ανταγωνιστικότητα; (Ο δείκτης Ανταγωνιστικότητας του World Economic Forum Κριτική Προσέγγιση)

“Η εθνική ανταγωνιστικότητα είναι το πλέγμα εκείνο των παραγόντων, πολιτικών και θεσμών που προσδιορίζουν το επίπεδο της παραγωγικότητας μιας χώρας. Το επίπεδο της παραγωγικότητας με τη σειρά του προσδιορίζει το διατηρήσιμο επίπεδο ευημερίας που μπορεί να απολαμβάνει μία οικονομία. Με άλλα λόγια, οι πιο ανταγωνιστικές οικονομίες τείνουν να είναι σε θέση να προσφέρουν υψηλότερα επίπεδα εισοδήματος στους πολίτες τους. Το επίπεδο της παραγωγικότητας προσδιορίζει επίσης την απόδοση των επενδύσεων σε μια οικονομία. Καθώς οι αποδόσεις είναι οι καθοριστικοί προσδιοριστικοί παράγοντες στη μεγέθυνση των οικονομιών μια πιο ανταγωνιστική οικονομία είναι μια οικονομία που πιθανότατα θα αναπτυχθεί ταχύτερα στο μέσο- και μακροπρόθεσμο ορίζοντα”. (Porter και Schwab 2008)

Όπως αντιλαμβανόμαστε, η διεθνής ανταγωνιστικότητα είναι μια έννοια πολυδιάστατη αλλά ταυτόχρονα σημαντική για μια χώρα γι’ αυτό και πρέπει να μετρηθεί. Υπάρχουν αρκετοί δείκτες μέτρησης της ανταγωνιστικότητας, ο σημαντικότερος από τους οποίους είναι ο Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (Global Competitiveness Index).

Γενικές Πληροφορίες	
Ακρωνύμιο	GCI
Πλήρης Τίτλος	Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας
Όργανισμός Έκδοσης/Δημιουργός	Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ (WEF)
Σκοπός	Να μετρήσει το σύνολο των θεσμών, των πολιτικών και των παραγόντων που καθορίζουν τα τρέχοντα και μεσοπρόθεσμα επίπεδα της οικονομικής ευημερίας
Περιοχή Ενδιαφέροντος	Ανταγωνιστικότητα
Ιστοσελίδα	http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2014-2015
Περιγραφή δείκτη	
Συνθετότητα /Βασικοί Πυλώνες Ενδιαφέροντος	114 μεταβλητές/ 12 πυλώνες/3 κατηγορίες πυλώνων. Οι πυλώνες είναι-> Θεσμοί, Υποδομές, Μακροοικονομικό Περιβάλλον, Υγεία και Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, Ανώτατη Εκπαίδευση και Κατάρτιση, Αποτελεσματικότητα της αγοράς αγαθών, Αποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας, Ανάπτυξη της χρηματοοικονομικής αγοράς, Τεχνολογική ετοιμότητα, Μέγεθος της αγοράς, Επιχειρηματική Ωριμότητα, Καινοτομία
Συχνότητα Ανανέωσης	Ετήσια
Γεωγραφική Κάλυψη	Εθνικό Επίπεδο
Μέθοδος Υπολογισμού	Κάθε πυλώνας συνεισφέρει με διαφορετικό ποσοστό στον υπολογισμό της κατηγορίας που ανήκει. Κάθε μια από αυτές τις 3 κατηγορίες σταθμίζεται ανάλογα με το στάδιο ανάπτυξης στο οποίο βρίσκεται η χώρα(το στάδιο αυτό βασίζεται στο Κατά κεφαλήν Α.Ε.Π.)
Κλίμακα Μέτρησης	1-7
Πηγές Δεδομένων	Οι περισσότεροι υποδείκτες βασίζονται σε υποκειμενικά στοιχεία-ερωτηματολόγια σε στελέχη επιχειρήσεων

Πίνακας 3.1.1: Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (Global Competitiveness Index)

Γενικά στοιχεία

Το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ (WEF¹³) δημοσιεύει για πάνω από 3 δεκαετίες την έκθεση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας, η οποία μελετάει και αξιολογεί τους παράγοντες που επηρεάζουν την εθνική ανταγωνιστικότητα. Από το 2005 και μετά το WEF στηρίζει την ανάλυση της ανταγωνιστικότητας στον Δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (GCI), ο οποίος αναπτύχθηκε από τους οικονομολόγους Xavier Sala-i-Martin και Elsa V. Artadi και αποτελεί ένα πολύτιμο εργαλείο για κυβερνήσεις αλλά και επιχειρηματικούς ηγέτες ανά τον κόσμο. Ο δείκτης αυτός ανανεώνεται κάθε χρόνο και μετρά τα μικροοικονομικά και μακροοικονομικά θεμέλια της εθνικής ανταγωνιστικότητας για 144 οικονομίες (έκθεση του 2014-2015) μέσω αρκετών μεταβλητών (πάνω από 100), οι οποίες είναι οργανωμένες σε 12 πυλώνες. (Schwab και Xavier Sala-i-Martin 2014)

Μεθοδολογία

Ο GCI είναι ένας σύνθετος δείκτης αφού απαρτίζεται από 114 μεταβλητές οι οποίες οργανώνονται σε 12 πυλώνες. Οι πυλώνες αυτοί είναι οι εξής :

- Θεσμοί(Institutions)
- Υποδομές(Infrastructure)
- Μακροοικονομικό Περιβάλλον (Macroeconomic environment)
- Υγεία και Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (Health and primary education)
- Ανώτατη Εκπαίδευση και Κατάρτιση (Higher education and training)
- Αποτελεσματικότητα της αγοράς αγαθών (Goods market efficiency)
- Αποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας (Labor market efficiency)
- Ανάπτυξη της χρηματοοικονομικής αγοράς(Financial market development)
- Τεχνολογική ετοιμότητα (Technological readiness)
- Μέγεθος της αγοράς (Market size)
- Επιχειρηματική Ωριμότητα (Business sophistication)
- Καινοτομία (Innovation)

(Schwab και Xavier Sala-i-Martin 2014)

Οι 12 αυτοί πυλώνες στη συνέχεια ομαδοποιούνται περαιτέρω σε 3 ομάδες(κατηγορίες πυλώνων) κάθε μία από τις οποίες συνεισφέρει με διαφορετικό ποσοστό στον υπολογισμό του τελικού δείκτη. Παρακάτω φαίνονται οι 3 αυτές κατηγορίες πυλώνων καθώς και το αντίστοιχο ποσοστό τους:

Βασικές Προϋποθέσεις (basic requirements)	Ενισχυτές αποτελεσματικότητας (efficiency enhancers)	Ενισχυτές καινοτομίας και επιχειρηματικής ωρίμανσης (innovation and sophistication factors)
20-60%	35-50%	5-30%

Πίνακας 3.1.2: Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας - Εύρος στάθμισης των 3 κατηγοριών πυλώνων (Schwab and Xavier Sala-i-Martin 2014)

Όπως βλέπουμε η συνεισφορά της κάθε κατηγορίας στον τελικό δείκτη δεν είναι σταθερή αλλά έχει κάποιο εύρος. Το ποσοστό που θα έχει κάθε εξαρτάται από το στάδιο ανάπτυξης μιας χώρας. Μια χώρα κατά την περίοδο της ανάπτυξης της κινείται μεταξύ κάποιων σταδίων, από το 1^ο στάδιο στο οποίο έχουν

¹³ <http://www.weforum.org/>

σημασία οι βασικές υποδομές και οι συντελεστές (factor-driven stage) στο 2^ο στάδιο όπου κυρίαρχο ρόλο παίζει η αποτελεσματικότητα (efficiency-driven stage) και τέλος στο 3^ο στάδιο που οι χώρες ανταγωνίζονται με βάση την καινοτομία τους (Innovation-driven stage). Το στάδιο στο οποίο κατατάσσεται μια χώρα εξαρτάται από το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε δολάρια της χώρας και βάση αυτού σταθμίζονται οι 3 κατηγορίες των πυλώνων και υπολογίζεται ο δείκτης παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας. (Σοφία Ζουγανέλη 2009)

<u>Στάδιο Ανάπτυξης Χώρας</u>					
	Κυρίαρχο ρόλο οι βασικές υποδομές και συντελεστές (1 ^ο στάδιο)	Μετάβαση από το 1 ^ο στάδιο στο 2 ^ο	Κυρίαρχο ρόλο η αποτελεσματικότητα (2 ^ο στάδιο)	Μετάβαση από το 2 ^ο στάδιο στο 3 ^ο	Κυρίαρχο ρόλο η καινοτομία (3 ^ο στάδιο)
	Κατά Κεφαλήν Α.Ε.Π.-GDP per capita (US \$)				
	<2,000	2,000-2,999	3,000-8,999	9,000-17,000	>17,000
Στάθμιση για βασικές προϋποθέσεις	60%	40-60%	40%	20-40%	20%
Στάθμιση για ενισχυτές αποτελεσματικότητας	35%	35-50%	50%	50%	50%
Στάθμιση για καινοτομία και επιχειρηματική ωρίμανση	5%	5-10%	10%	10-30%	30%

Πίνακας 3.1.3: Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας - Στάδια ανάπτυξης και στάθμιση των 3 κατηγοριών πυλώνων (Schwab and Xavier Sala-i-Martin 2014)

Αλλά πως υπολογίζεται η τελική τιμή της κάθε κατηγορίας; Όπως αναφέραμε και πριν, κάθε μια από αυτές τις 3 κατηγορίες περιλαμβάνει κάποιους από τους 12 πυλώνες. Έτσι στην πρώτη κατηγορία συνεισφέρουν οι 4 πρώτοι πυλώνες με ποσοστό ίσο με 25% ο καθένας, στην δεύτερη κατηγορία οι επόμενοι 6 με ποσοστό ίσο με 17% ο καθένας και στην τρίτη οι δύο τελευταίοι πυλώνες με ποσοστό 50% έκαστος. Με τη σειρά του, κάθε πυλώνας απαρτίζεται από κάποιους υποπυλώνες (οι οποίοι υπολογίζονται από τις 114 μεταβλητές) οι οποίοι σταθμίζονται για τον υπολογισμό του κάθε πυλώνα.

1 ^{ος} Πυλώνας:Θεσμοί	25%
•Δημόσιοι Θεσμοί	75%
•Ιδιωτικοί Θεσμοί	25%
2 ^{ος} Πυλώνας:Υποδομές	25%
•Υποδομές των μεταφορών	50%
•Ηλεκτρισμός και υποδομές τηλεφωνίας	50%
3 ^{ος} Πυλώνας:Μακροοικονομικό Περιβάλλον	25%
4 ^{ος} Πυλώνας:Υγεία και Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	25%
•Υγεία	50%
•Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	50%
5 ^{ος} Πυλώνας:Ανώτατη Εκπαίδευση και Κατάρτιση	17%
•Ποσότητα Εκπαίδευσης	33%
•Ποιότητα Εκπαίδευσης	33%
•Κατάρτιση κατα την απασχόληση	33%
6 ^{ος} Πυλώνας:Αποτελεσματικότητα της αγοράς αγαθών	17%
•Ανταγωνισμός	67%
•Ποιότητα των συθηκών ζήτησης	33%
7 ^{ος} Πυλώνας:Αποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας	17%
•Ευελιξία	50%
•Αποτελεσματική χρήση του ταλέντου	50%
8 ^{ος} Πυλώνας:Ανάπτυξη της χρηματοοικονομικής αγοράς	17%
•Αποδοτικότητα	50%
•Αξιοπιστία και επιστοσύνη	50%
9 ^{ος} Πυλώνας:Τεχνολογική ετοιμότητα	17%
•Τεχνολογική υιοθέτηση	50%
•Χρήση της τεχνολογίας των επικοινωνιών και των πληροφοριών	50%
10 ^{ος} Πυλώνας:Μέγεθος της αγοράς	17%
•Μέγεθος εγχώριας αγοράς	75%
•Μέγεθος Διεθνούς Αγοράς	25%
11 ^{ος} Πυλώνας:Επιχειρηματική Ωριμοτητα	50%
12 ^{ος} Πυλώνας:Καινοτομία	50%

Εικόνα 3.1.1: Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας - Υποπυλώνες και στάθμισή τους για τον υπολογισμό του εκάστοτε πυλώνα. Με διαφορετικό χρώμα οι πυλώνες που ανήκουν σε διαφορετικούς κατηγορίες. (Schwab και Xavier Sala-i-Martin 2014)

Κλίμακα μέτρησης και Πηγές δεδομένων

Επειδή τα δεδομένα από τα οποία υπολογίζονται οι 114 μεταβλητές έχουν διαφορετικές μονάδες μέτρησης(ορισμένα είναι σε ποσοστά, άλλα σε κλίμακα από το 0-10 και άλλα σε κλίμακα από το 1-7) δημιουργήθηκε μια διαδικασία εξομάλυνσης και ομαδοποίησης τους ώστε όλα να μετατραπούν σε κλίμακα από το 1-7. Έτσι τόσο οι υποπυλώνες, οι πυλώνες, οι κατηγορίες των πυλώνων αλλά και ο τελικός δείκτης μετρούνται με κλίμακα από 1-7 με το 7 να δηλώνει το βέλτιστο αποτέλεσμα και το 1 το χειρότερο. Έτσι στην έκθεση που εκδίδει κάθε χρόνο το WEF για την ανταγωνιστικότητα παρουσιάζεται τόσο το σκορ που έχουν επιτύχει οι χώρες σε κάθε μεταβλητή, υποπυλώνα, πυλώνα και στον τελικό δείκτη ,όσο και την θέση στην οποία κατατάσσεται η κάθε μια απ' αυτές σε σχέση με τις υπόλοιπες.

Από αυτές τις 114 μεταβλητές οι 30 προσδιορίζονται από αντικειμενικά στοιχεία που συλλέγονται διεθνείς οργανισμοί (Παγκόσμια Τράπεζα, ΟΟΣΑ ,Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας¹⁴ κ.α.), ενώ οι υπόλοιπες από έρευνα γνώμης που διεξάγει το WEF κάθε χρόνο(Executive Opinion Survey) και μέσω αυτής μπορούν να καταγραφούν έννοιες που απαιτούν μια πιο ποιοτική αξιολόγηση. Σε αυτήν την έρευνα συμμετέχουν ανώτερα στελέχη επιχειρήσεων της εκάστοτε χώρας και καλούνται να απαντήσουν σε μια σειρά από ερωτήσεις. Κάθε μία από αυτές τις ερωτήσεις προσεγγίζει την αντίστοιχη μεταβλητή και τα στελέχη καλούνται να βαθμολογήσουν τη χώρα τους από το 1(χειρότερο αποτέλεσμα) έως το 7(βέλτιστο αποτέλεσμα). (Schwab και Xavier Sala-i-Martin 2014)

Αξιολόγηση

Γενικά μπορούμε να πούμε ότι ο δείκτης αποτελεί ένα καλό μέσο μέτρησης της ανταγωνιστικότητας μιας χώρας. Αυτό συμβαίνει διότι μετρά πολλές και διαφορετικές πτυχές της ανταγωνιστικότητας και χρησιμοποιεί αρκετά υποκειμενικά στοιχεία μέσω των οποίων μπορούν οι κυβερνήσεις να κατανοήσουν πιο άμεσα σε ποιον τομέα αυτής υστερούν. Το πιο σημαντικό βέβαια απ' όλα, είναι ότι δεν συγκρίνει όλες τις χώρες με τον ίδιο τρόπο αφού θεωρεί ότι δεν είναι ίδιος ο δρόμος που πρέπει να ακολουθήσει μια αναπτυγμένη και μια αναπτυσσόμενη χώρα για να γίνει ανταγωνιστική. Όμως ο δείκτης υστερεί σε 2 ζητήματα. Πρώτον, οι άνθρωποι που απαντούν στις ερωτήσεις προέρχονται μόνο από τον τομέα των επιχειρήσεων(ανώτερα στελέχη) ενώ θα έπρεπε να συμμετέχουν σ' αυτήν και άτομα τόσο από μικρομεσαίες επιχειρήσεις όσο και από άλλους τομείς που σχετίζονται άμεσα με την οικονομική δραστηριότητα της χώρας(όπως πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα κ.α.) και δεύτερον, ο δείκτης παρόλο που ασχολείται με αρκετούς πυλώνες της ανταγωνιστικότητας, δεν αναφέρεται καθόλου σε σημαντικούς παράγοντες όπως το περιβάλλον, οι πολιτικές ελευθερίες των ανθρώπων, η φτώχεια, η ασφάλεια, η διαφθορά κ.α.

---

¹⁴ <http://www.who.int/en/>

3.2 Επετηρίδα Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (World Competitiveness Yearbook)

Μια άλλη ευρέως γνωστή έκθεση η οποία μετράει και αυτή την ανταγωνιστικότητα των κρατών είναι η Επετηρίδα Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (World Competitiveness Yearbook) του Διεθνούς Ινστιτούτου για την Ανάπτυξη της Διοικητικής Επιστήμης (International Institute for Management Development-IMD¹⁵). Το IMD χρησιμοποιεί δύο ορισμούς για την ανταγωνιστικότητα:

Ακαδημαϊκός ορισμός: “Ανταγωνιστικότητα των εθνών είναι ένα πεδίο της οικονομικής θεωρίας, το οποίο αναλύει τα γεγονότα και τις πολιτικές που διαμορφώνουν την ικανότητα ενός έθνους να δημιουργεί και να διατηρεί ένα περιβάλλον που θα παρέχει περισσότερη δημιουργική αξία για τις επιχειρήσεις του και περισσότερη ευημερία για τους ανθρώπους του.” (Bris, και συν. 2014)

Συνοπτικός ορισμός: “Η ανταγωνιστικότητα αναλύει το πώς τα έθνη και οι επιχειρήσεις διαχειρίζονται το σύνολο των ικανοτήτων τους ώστε να επιτύχουν ευημερία ή κέρδος.” (Bris, και συν. 2014)

Πάνω σε αυτούς τους 2 ορισμούς της ανταγωνιστικότητας στηρίχθηκε το IMD, αναλύοντας βήμα προς βήμα κάθε ορισμό, και δημιούργησε την Επετηρίδα της Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας.

Γενικές Πληροφορίες	
Ακρωνύμιο	WCY
Πλήρης Τίτλος	Επετηρίδα Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας
Οργανισμός Έκδοσης/Δημιουργός	IMD
Σκοπός	Να κατατάξει και να αναλύσει την ικανότητα των κρατών να δημιουργήσουν και να διατηρήσουν ένα περιβάλλον στο οποίο οι επιχειρήσεις μπορούν να ανταγωνιστούν
Περιοχή Ενδιαφέροντος	Ανταγωνιστικότητα
Ιστοσελίδα	http://www.imd.org/wcc/wcy-world-competitiveness-yearbook
Περιγραφή δείκτη	
Συνθετότητα /Βασικοί Πυλώνες Ενδιαφέροντος	4 πυλώνες/20 υποπυλώνες. Οι 4 πυλώνες είναι: Οικονομική επίδοση, Κρατική αποτελεσματικότητα, Επιχειρηματική αποτελεσματικότητα, Υποδομές
Συχνότητα Ανανέωσης	Ετήσια
Γεωγραφική Κάλυψη	Εθνικό Επίπεδο
Μέθοδος Υπολογισμού	Κάθε πυλώνας συνεισφέρει με ίσο ποσοστό (25%) στον υπολογισμό του τελικού δείκτη. Κάθε ένας από τους υποπυλώνες σταθμίζεται με ποσοστό ίσο με 5%.
Κλίμακα Μέτρησης	%
Πηγές Δεδομένων που χρησιμοποιούνται	2/3 αντικειμενικά στοιχεία από (IMF, World Bank, OECD, ILO κ.α.) και 1/3 υποκειμενικά από ερωτηματολόγια σε στελέχη επιχειρήσεων

Πίνακας 3.2.1: Επετηρίδα Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (World Competitiveness Yearbook)

¹⁵Το IMD βρίσκεται στην Ελβετία και είναι ένα από τα καλύτερα business school στον κόσμο <http://www.imd.org/>

Γενικά στοιχεία

Η Επετηρίδα Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας(WCY) αποτελεί μια έκθεση η οποία ανανεώνεται κάθε χρόνο και η οποία δημοσιεύεται από το Κέντρο Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (World Competitiveness Center¹⁶) του IMD. Εκδίδεται από το 1989 και σήμερα (έκθεση 2014) περιλαμβάνει 60 οικονομίες από όλο τον κόσμο. Η έκθεση εξετάζει τη σχέση ανάμεσα στο εθνικό περιβάλλον μιας χώρας (όπου το κράτος διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο) και στη διαδικασία δημιουργίας πλούτου(υποτίθεται από τις επιχειρήσεις και τους ιδιώτες), εξετάζοντας 338 μεταβλητές(υποδείκτες) οι οποίες μετρούν διαφορετικά στοιχεία της ανταγωνιστικότητας. (Bris, και συν. 2014)

Μεθοδολογία

Ο δείκτης ανταγωνιστικότητας του IMD χωρίζει το εθνικό περιβάλλον σε 4 βασικούς πυλώνες ανταγωνιστικότητας, κάθε ένας από του οποίους συμβάλει με ποσοστό ίσο με 25% στον υπολογισμό του τελικού δείκτη. Οι 4 πυλώνες αυτοί είναι οι εξής :

- Οικονομική Επίδοση(Economic Performance)
- Κρατική Αποτελεσματικότητα(Government Efficiency)
- Επιχειρηματική Αποτελεσματικότητα(Business Efficiency)
- Υποδομές(Infrastructure)

Στη συνέχεια αυτοί οι πυλώνες χωρίζονται περαιτέρω σε 20 υποπυλώνες, κάθε ένας από τους οποίους δίνει έμφαση σε διαφορετική πτυχή της ανταγωνιστικότητας. Κάθε υποπυλώνας σταθμίζεται με ποσοστό ίσο με 5% ώστε να προκύψει το συνολικό 25% για κάθε πυλώνα. Αυτή η προσέγγιση, σύμφωνα με το IMD, βελτιώνει την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων και συμβάλλει στη διασφάλιση ενός υψηλού βαθμού συμβατότητας με τα αποτελέσματα παρελθόντων ετών. Στο Πίνακα της επόμενης σελίδας παρουσιάζονται ποιοι είναι αυτοί οι υποπυλώνες καθώς και σε ποιο πυλώνα αντιστοιχούν. Επίσης κάποιοι από αυτούς τους υποπυλώνες διαιρούνται περαιτέρω σε μικρότερες κατηγορίες ώστε να μπορέσουν να καθορίσουν θέματα της ανταγωνιστικότητας με μεγαλύτερη σαφήνεια. (Μπαλίκης 2012)

Όλα οι υποδείκτες(338 για το 2014) ομαδοποιούνται στους υποπυλώνες αυτούς και στις κατηγορίες αλλά όχι με την ίδια ποσότητα καθώς κάποιοι υποπυλώνες χρειάζονται περισσότερους υποδείκτες για να προσδιοριστούν. Έτσι συνολικά η Οικονομική Επίδοση περιλαμβάνει 83 υποδείκτες, η Κρατική Αποτελεσματικότητα 70, η Επιχειρηματική Αποτελεσματικότητα 71 και οι Υποδομές 114. Για τον υπολογισμό του τελικού δείκτη ανταγωνιστικότητας χρησιμοποιούνται οι 253 υποδείκτες ενώ οι υπόλοιποι 85 παρουσιάζονται στην έκθεση απλά ως συμπληρωματικές πληροφορίες για την κάθε χώρα. (Bris, και συν. 2014)

---

¹⁶ <http://www.imd.org/wcc/>

			
Οικονομική Επίδοση 25%	Κρατική Αποτελεσματικότητα 25%	Επιχειρηματική Αποτελεσματικότητα 25%	Υποδομές 25%
Εγχώρια Οικονομία 5%	Δημόσια Οικονομικά 5%	Παραγωγικότητα 5%	Βασικές Υποδομές 5%
Διεθνές Εμπόριο 5%	Δημοσιονομική Πολιτική 5%	Αγορά Εργασίας 5%	Τεχνολογικές Υποδομές 5%
Διεθνείς Επενδύσεις 5%	Θεσμικό Πλαίσιο 5%	Χρηματοδότηση 5%	Επιστημονικές Υποδομές 5%
Απασχόληση 5%	Επιχειρησιακή Νομοθεσία 5%	Πρακτικές Διοίκησης 5%	Υγεία και Περιβάλλον 5%
Τιμές 5%	Κοινωνικό πλαίσιο 5%	Αξίες και Συμπεριφορές 5%	Εκπαίδευση 5%

Πίνακας 3.2.2: Επετηρίδας Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας - Στάθμιση Πυλώνων και Υποπυλώνων (Bris, και συν. 2014)

Κλίμακα Μέτρησης και Πηγές δεδομένων

Δεδομένου ότι οι περισσότεροι από τους υποδείκτες έχουν διαφορετική κλίμακα μέτρησης, οι τιμές τους μετατρέπονται σε κλίμακα από 0-100 ώστε να ομαδοποιηθούν και να εξαχθεί το τελικό αποτέλεσμα. Έτσι στην ετήσια έκθεση του IMD παρουσιάζεται το σκορ (κλίμακα 0-100) αλλά και η κατάταξη (σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες) που έχει επιτύχει η κάθε χώρα στον τελικό δείκτη, στους 4 πυλώνες αλλά και στους 20 υποπυλώνες. Πέρα από τα παραπάνω η έκθεση αναλύει το προφίλ της κάθε χώρας ξεχωριστά παρέχοντας κάποιες σημαντικές πληροφορίες για την κάθε μια, όπως επίσης και τους υποδείκτες που αποτελούν τα δυνατά της σημεία αλλά και αυτούς που αποτελούν τις αδυναμίες της.

Η Έκθεση Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας χρησιμοποιεί τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά δεδομένα για τον υπολογισμό των 338 υποδεικτών. Τα αντικειμενικά(ποσοτικά) στοιχεία προέρχονται από διεθνείς, εθνικούς και περιφερειακούς οργανισμούς (π.χ. ΟΟΣΑ, Παγκόσμια Τράπεζα, Ηνωμένα Έθνη¹⁷, Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου¹⁸, UNESCO¹⁹) καθώς και από ένα δίκτυο από 55 Ινστιτούτα σε όλο τον κόσμο που συνεργάζονται με το IMD. Αυτά τα στοιχεία ονομάζονται από την έκθεση ως hard data (αξιόπιστα στοιχεία) και περιλαμβάνουν 220 υποδείκτες, 135 από τα οποία χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του δείκτη ενώ τα υπόλοιπα 85 παρέχονται ως συμπληρωματικές πληροφορίες και δεν χρησιμοποιούνται στον υπολογισμό της τελικής κατάταξης. Τα hard data αυτά συνεισφέρουν με 2/3 στον υπολογισμό του τελικού δείκτη. Οι υπόλοιποι 118 υποδείκτες προέρχονται από υποκειμενικά(ποιοτικά) στοιχεία τα οποία συλλέγονται από την ετήσια έρευνα γνώμης που διεξάγει το IMD, η οποία χρησιμοποιείται για να ποσοτικοποιήσει θέματα τα οποία δεν είναι εύκολο να μετρηθούν. Τα στοιχεία αυτά ονομάζονται από το IMD ως Survey Data(στοιχεία ερευνών) και συνεισφέρουν με ποσοστό ίσο με 1/3 στον υπολογισμό του τελικού δείκτη. Αυτή η έρευνα γνώμης (Executive Opinion Survey) ουσιαστικά είναι ένα ερωτηματολόγιο το οποίο αποστέλλεται σε στελέχη ανώτατης και μέσης διοίκησης κάθε τομέα της οικονομίας(πρωτογενή, μεταποίησης και υπηρεσιών) και για όλες τις οικονομίες που καλύπτονται από την έκθεση. Τα ερωτηματολόγια αυτά καλούν τα στελέχη να αξιολογήσουν την επίδοση της χώρας τους στον τομέα της ανταγωνιστικότητας(με κλίμακα από το 1-6 με το 1 να δηλώνει μια αρνητική αντίληψη και το 6 την πιο θετική αντίληψη) και αποστέλλονται σ' αυτά τον Ιανουάριο και επιστρέφονται στο IMD τον Απρίλιο του ίδιου έτους(για το 2014 το IMD έλαβε 4300 ερωτηματολόγια από στελέχη για τις 60 οικονομίες). (Bris, και συν. 2014)

Αξιολόγηση

Τα θετικά στοιχεία της Επετηρίδας Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας είναι η ποσότητα των στοιχείων που χρησιμοποιεί και η απλότητα στη μεθοδολογία. Χρησιμοποιώντας 338 μεταβλητές μπορεί να κατανοηθεί καλύτερα η κατάσταση της ανταγωνιστικότητας της χώρας και η ίση στάθμιση σε όλα τα επίπεδα του δείκτη παρέχει μια απλότητα στον υπολογισμό της βαθμολογίας της χώρας. Βέβαια από την άλλη ο δείκτης έχει και σημαντικά μειονεκτήματα. Τα δεδομένα από τα οποία υπολογίζονται οι επιμέρους υποδείκτες δεν είναι διαθέσιμα ελεύθερα στο ευρύ παρά μόνο οι τελικές βαθμολογίες των χωρών. Επίσης η ακριβής μεθοδολογία του δεν περιγράφεται λεπτομερώς καθώς και ποιες από τις 338 μεταβλητές χρησιμοποιούνται στον υπολογισμό του τελικού δείκτη. Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι υπολογίζεται για ένα σχετικά περιορισμένο αριθμό χωρών (60 χώρες), σε αντίθεση με τον Δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας που υπολογίζεται για 144 χώρες.

¹⁷ <http://www.un.org/en/index.html>

¹⁸ <https://www.wto.org/>

¹⁹ <http://en.unesco.org/>

3.3 Δείκτης Αντίληψης για τη Διαφθορά (Corruption Perceptions Index)

Με τον όρο διαφθορά, σύμφωνα με τον ορισμό της Παγκόσμιας Τράπεζας, νοείται η χρήση δημόσιας εξουσίας προς ίδιον όφελός. Οι εκφάνσεις της διαφθοράς είναι ποικίλες, όπως δωροδοκία, κατάχρηση, απάτη, εκβιασμός, νεποτισμός²⁰ κ.α. Η διαφθορά αποτελεί ένα σοβαρό πλήγμα για την ανάπτυξη μιας χώρας αφού τη συναντάμε σε θέματα που αφορούν την κοινωνία, το περιβάλλον, την υγεία, την πολιτική και σε μεγάλο βαθμό την οικονομία. (Παλυβός και Λίτινα) Τα κακώς εξοπλισμένα σχολεία, τα παραπονημένα φάρμακα και οι εκλογές που αποφασίζονται με βάση το χρήμα είναι μόνο μερικές από τις συνέπειες της διαφθοράς στον δημόσιο τομέα. Οι δωροδοκίες και οι παρασκηνιακές συμφωνίες δεν κλέβουν μόνο τους πόρους από τις ευάλωτες ομάδες αλλά υπονομεύουν τη δικαιοσύνη και την οικονομική ανάπτυξη, καταστρέφοντας την εμπιστοσύνη του κόσμου στις κυβερνήσεις και τους ηγέτες. (Παγκόσμιος Δείκτης Διαφθοράς 2014)

Ένα από τα πλέον δύσκολα ζητήματα σε σχέση με το φαινόμενο της διαφθοράς είναι ο ποσοτικός προσδιορισμός. Οι δυσκολίες έγκεινται όχι μόνο στο ότι οι εμπλεκόμενοι καταβάλουν ενσυνείδητη προσπάθεια να συγκαλύψουν τη συμμετοχή τους, αλλά και στο ότι σαν μέγεθος καθαυτό δεν είναι εύκολα μετρήσιμο. Για παράδειγμα θα μπορούσε κανείς να ποσοτικοποιήσει τον αριθμό των εκβιασμών και των δωροδοκιών που έχουν καταγραφεί, ωστόσο θα υπάρχει πάντα ένας μεγάλος αριθμός πράξεων που δεν έχουν γνωστοποιηθεί αφενός, αφετέρου μία τέτοια καταμέτρηση δεν θα επαρκούσε για να προσδιορίσει την έκταση του φαινομένου. Επιπροσθέτως, ένα ακόμη γεγονός που δυσχεραίνει την εν λόγω ποσοτικοποίηση είναι ότι ορισμένες πράξεις που συνιστούν διαφθορά μπορεί να είναι ανήθικες, αλλά όχι παράνομες. Σε αυτές τις περιπτώσεις το αν συνιστά μια πράξη διαφθορά είναι θέμα αντίληψης και ηθικής νομιμοποίησης, η οποία μπορεί να διαφοροποιείται αρκετά από κοινωνία σε κοινωνία. Ένας δείκτης που χρησιμοποιείται ευρέως για τη μέτρηση της διαφθοράς είναι ο CPI (Corruption Perceptions Index ή Δείκτης Αντίληψης για τη Διαφθορά). (Παλυβός και Λίτινα)

Γενικές Πληροφορίες	
Ακρωνύμιο	CPI
Πλήρης Τίτλος	Δείκτης Αντίληψης για τη Διαφθορά
Οργανισμός Έκδοσης/Δημιουργός	Διεθνής Διαφάνεια
Σκοπός	Κατάταξη χωρών σύμφωνα με την επίδοσή της διαφθοράς τους, όπως προσδιορίζεται από εκτιμήσεις εμπειρογνομόνων και δημοσκοπήσεων
Περιοχή Ενδιαφέροντος	Διαφθορά
Ιστοσελίδα	https://www.transparency.org/research/cpi/overview
Περιγραφή δείκτη	
Συνθετότητα /Βασικοί Πυλώνες Ενδιαφέροντος	Ο δείκτης είναι σύνθετος αλλά δεν υπάρχουν κάποιοι βασικοί πυλώνες ενδιαφέροντος.
Συχνότητα Ανανέωσης	Ετήσια
Γεωγραφική Κάλυψη	Εθνικό Επίπεδο
Μέθοδος Υπολογισμού	Ο τελικός δείκτης υπολογίζεται ως ο απλός μέσος όρος όλων των διαθέσιμων βαθμολογιών για την εκάστοτε χώρα
Κλίμακα Μέτρησης	0-100
Πηγές Δεδομένων	13 έρευνες από 12 ιδρύματα(μέσα σε αυτά και τα WEF,IMD) βασίζονται κυρίως σε δημοσκοπήσεις σε επιχειρηματίες ή σε αξιολογήσεις από αναλυτές

Πίνακας 3.3.1: Δείκτης Αντίληψης για τη Διαφθορά(Corruption Perceptions Index)

²⁰Η εύνοια των συγγενών ή των προσωπικών φίλων εις βάρος των υπολοίπων.

Γενικά στοιχεία

Οι Δείκτη Αντίληψης για τη Διαφθορά(CPI) έχει αναπτυχθεί από το 1995 από τον οργανισμό Διεθνή Διαφάνεια(Transparency International²¹) και είναι ένας δείκτης που μετρά τις αντιλήψεις για τη διαφθορά στο δημόσιο τομέα σε διάφορες χώρες του κόσμου. Εκδίδεται ετήσια και σκοπός του είναι να ενθαρρύνει τις χώρες, τις κυβερνήσεις, τις επιχειρήσεις και την ίδια την κοινωνία ώστε να κάνουν ότι μπορούν για να καταπολεμήσουν την διαφθορά και βελτιώσουν την θέση της χώρας τους στον CPI. Για το 2014 ο CPI υπολογίστηκε για 175 χώρες από όλο τον κόσμο. ([Corruption Perceptions Index 2014](#))

Μεθοδολογία

Όπως αναφέρει και το όνομα του δείκτη(Δείκτης αντίληψης) αυτός περιέχει τις αντιλήψεις για την διαφθορά δηλαδή υπολογίζεται μόνο από υποκειμενικά στοιχεία. Τα δεδομένα αυτά προέρχονται από έρευνες σε ειδικούς και επιχειρηματίες οι οποίες πραγματοποιούνται από διάφορους ανεξάρτητους οργανισμούς. Το 2014 χρησιμοποιήθηκαν 12 πηγές δεδομένων αλλά αυτό μπορεί να αλλάξει από χρόνο σε χρόνο. Όλες οι πηγές μετρούν τη συνολική έκταση της διαφθοράς (συχνότητα ή / και το μέγεθος των δωροδοκιών) στο δημόσιο και πολιτικό τομέα, όπως επίσης παρέχουν και μια κατάταξη των χωρών. Αυτό σημαίνει μεθοδολογική συγκρισιμότητα μεταξύ των χωρών για κάθε πηγή εισόδου. Από το 2011 και μετά, η Διεθνής Διαφάνεια απαιτεί να υπάρχουν τρεις διαφορετικές πηγές πληροφόρησης για μια χώρα, προκειμένου να συμπεριληφθεί στην κατάταξη. ([Governance Assessment Portal](#))

Όλες οι ερωτήσεις καθώς και οι οργανισμοί από τους οποίους αντλεί τα δεδομένα ο οργανισμός Διεθνής Διαφάνεια είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα του²². Ενδεικτικά παραθέτω κάποιες από τις ερωτήσεις που τίθενται από τις πηγές δεδομένων :

“Σε ποιο βαθμό οι δημόσιοι αξιωματούχοι που καταχρώνται τις θέσεις τους διώκονται ή τιμωρούνται;”

Οι εκτιμήσεις κυμαίνονται από:

- το 1, όπου «οι αξιωματούχοι που παραβαίνουν το νόμο και συμμετέχουν στη διαφθορά μπορεί να το κάνουν χωρίς το φόβο νομικών συνεπειών ή αρνητικής δημοσιότητας.
- το 10, όπου «οι αξιωματούχοι που παραβαίνουν το νόμο και συμμετέχουν στη διαφθορά διώκονται αυστηρά σύμφωνα με τις ισχύουσες νομοθεσίες και προσελκύουν πάντα αρνητική δημοσιότητα.» ([Corruption Perceptions Index 2014](#))

“Δωροδοκία και διαφθορά : υπάρχει ή όχι;”

Οι εκτιμήσεις κυμαίνονται από το 1-6 με το 1 να σημαίνει ένα αρκετά μεγάλο επίπεδο.

“Σε ποιο βαθμό αντιλαμβάνεστε ότι η διαφθορά είναι πρόβλημα στα ακόλουθα; ”

- Πολιτικούς ηγέτες σε εθνικό επίπεδο
- Πολιτικούς ηγέτες σε τοπικό επίπεδο και επίπεδο πόλης
- Δημόσιοι υπάλληλοι σε εθνικό επίπεδο
- Δημόσιοι υπάλληλοι σε επίπεδο πόλης

Οι εκτιμήσεις κυμαίνονται από το 0 (όχι πρόβλημα) μέχρι το 10 (σοβαρό πρόβλημα)

“Σε ποιο βαθμό αντιλαμβάνεστε ότι η διαφθορά είναι πρόβλημα που επηρεάζει τα ακόλουθα θεσμικά όργανα;»

- Την Αστυνομία
- Το δικαστικό Σύστημα
- Τα τελωνεία

---

²¹ <https://www.transparency.org/>

²²Για περισσότερες πληροφορίες

http://files.transparency.org/content/download/1842/12378/file/2014_CPISources_EN.pdf

- Το τμήμα φορολογίας
- Τους φορείς αδειοδότησης της Κυβέρνησης
- Τους οργανισμούς επιθεώρησης
- Το στρατό

Οι εκτιμήσεις κυμαίνονται από το 0 (όχι πρόβλημα) μέχρι το 10 (σοβαρό πρόβλημα)

"Στη χώρα σας, πόσο συχνό είναι για τις επιχειρήσεις να κάνουν παράνομες πληρωμές ή δωροδοκίες που συνδέονται με τα ακόλουθα;"

- Εισαγωγές και εξαγωγές
- ΔΕΚΟ
- Ετήσιος φόρος(ΦΠΑ)
- Ανάθεση δημοσίων συμβάσεων και χορήγηση αδειών
- Λήψη ευνοϊκών δικαστικών αποφάσεων

Οι εκτιμήσεις κυμαίνονται σε μια κλίμακα από 1-7, όπου 1 σημαίνει πολύ συχνές και 7 σημαίνει ποτέ

"Έχει εφαρμόσει η κυβέρνηση αποτελεσματικές πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της διαφθοράς;"

"Είναι η κυβέρνηση απαλλαγμένη από τις υπερβολικές γραφειοκρατικές διατάξεις και άλλους ελέγχους που αυξάνουν τις ευκαιρίες για διαφθορά;"

"Υπάρχουν επαρκείς νόμοι που απαιτούν τη δημοσιοποίηση χρηματοοικονομικών στοιχείων και απαγορεύουν τη σύγκρουση συμφερόντων;"

"Διαφημίζει η κυβέρνηση τις θέσεις εργασίας και τις συμβάσεις;"

"Το κράτος επιβάλλει μιας αποτελεσματική νομοθετική ή διοικητική διαδικασία(ιδίως όταν αυτή είναι ελεύθερη από προκαταλήψεις εναντίον των πολιτικών αντιπάλων) για την πρόληψη, τη διερεύνηση και τη δίωξη της διαφθοράς των κυβερνητικών αξιωματούχων και των δημοσίων υπαλλήλων του;"

"Αυτοί που καταγγέλλουν τη διαφθορά, οι ακτιβιστές κατά της διαφθοράς, οι ερευνητές και οι δημοσιογράφοι απολαμβάνουν νομική προστασία ώστε να αισθάνονται ασφαλείς όταν κοινοποιούν περιπτώσεις δωροδοκίας και διαφθοράς;"

Οι αξιολογήσεις κυμαίνονται από το 1 (χαμηλότερο επίπεδο διαφθοράς) έως το 7 (υψηλότερο επίπεδο της διαφθοράς) ([Corruption Perceptions Index 2014](#))

Κλίμακα μέτρησης και Πηγές δεδομένων

Επειδή οι πηγές δεδομένων παρέχουν αποτελέσματα σε διαφορετικές κλίμακες μέτρησης, όπως βλέπουμε παραπάνω, για να μπορέσουν να ομαδοποιηθούν τα δεδομένα και να προκύψει ο τελικός δείκτης μετατρέπονται όλα σε κλίμακα από 0-100, όπου το 0 = υψηλότερο επίπεδο αντιληπτής διαφθοράς, και το 100 = χαμηλότερο επίπεδο αντιληπτής διαφθοράς. Στη συνέχεια ο CPI υπολογίζεται ως ο απλός μέσος όρος όλων των διαθέσιμων βαθμολογιών (από 0-100) για την εν λόγω χώρα. Μέχρι το 2011 κάθε χώρα βαθμολογούνταν με κλίμακα από το 0-10, όμως από το 2012 και μετά έγινε μια αλλαγή στη μεθοδολογία του δείκτη και από τότε οι χώρες βαθμολογούνται στην κλίμακα του 100 (0-100). Μια χώρα που βαθμολογείται με 0 σημαίνει ότι πολύ διεφθαρμένη ενώ με 100 πολύ καθαρή. Κάθε μια από τις 175 χώρες πέρα από το σκορ που λαμβάνει στον τελικό δείκτη, κατατάσσεται και σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες.

Όπως ανέφερα και προηγουμένως ο CPI είναι ένας δείκτης ο οποίος βασίζεται μόνο σε υποκειμενικά στοιχεία και αντλεί όλα τα στοιχεία από έρευνες που πραγματοποιούν διεθνείς οργανισμοί στις χώρες. Το 2014 χρησιμοποιήθηκαν οι εξής 12 πηγές δεδομένων :

1. Αφρικανική Τράπεζα Ανάπτυξης - Βαθμολογίες Διακυβέρνησης 2013
2. Ίδρυμα Bertelsmann - Δείκτες Βιώσιμης Διακυβέρνησης 2014
3. Ίδρυμα Bertelsmann - Transformation Index 2014
4. Economist Intelligence Unit - Δείκτης κινδύνου χώρας 2014
5. Freedom House - Nations in Transit 2013(εκδημοκρατισμός στις χώρες)
6. Global Insight - Διαβαθμίσεις κινδύνου για τη χώρα 2014
7. IMD - Επετηρίδα Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας 2014
8. Συμβουλευτικές υπηρεσίες για τον Πολιτικό και οικονομικό κίνδυνο - Asian Intelligence 2014
9. Υπηρεσίες Πολιτικού Κινδύνου - Διεθνής Οδηγός Κινδύνου Χώρας 2014
10. Παγκόσμια Τράπεζα - Πολιτική της χώρας και θεσμική αξιολόγηση 2013
11. Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ - Εκτελεστική δημοσκόπηση (EOS) 2014
12. Παγκόσμιο έργο Δικαιοσύνης - Δείκτης του κράτους δικαίου 2014

(Corruption Perceptions Index 2014)

Αξιολόγηση

Γενικά ο δείκτης μπορεί να θεωρηθεί αξιόπιστος διότι μελετά τη διαφθορά χρησιμοποιώντας ένα ευρύ φάσμα ερωτήσεων, οι οποίες αφορούν ένα μεγάλο μέρος του δημόσιου τομέα. Παρόλο που ο δείκτης βασίζεται σε αντιλήψεις δηλαδή μόνο σε υποκειμενικά στοιχεία και μπορεί να εγείρονται διαφωνίες σχετικά με τη χρήση μόνο υποκειμενικών στοιχείων, η διαφθορά αποτελεί μια έννοια η οποία δεν μπορεί να μετρηθεί με αντικειμενικό τρόπο. Το σημείο εκείνο το οποίο αποτελεί μειονέκτημα για τον δείκτη είναι ότι βασίζεται μόνο στις αντιλήψεις των ειδικών και των επιχειρηματιών. Αφού αναφέρεται στο δημόσιο τομέα θα έπρεπε να περιλαμβάνει και έρευνες στους ίδιους τους ανθρώπους της χώρας καθώς τα αποτελέσματά του τα βιώνουν οι ίδιοι.

3.4 Δείκτης Ελευθερίας στον κόσμο (Freedom in the World)

Η έλλειψη δημοκρατικής διακυβέρνησης δημιουργεί, με διάφορους τρόπους, ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την έξαρση της τρομοκρατίας, ενός προβλήματος που αποτελεί απειλή για την ανθρώπινη ζωή και την ελευθερία γενικότερα. Η εκμετάλλευση της ακμής αυτού του φαινομένου είναι μια μόνο πτυχή μιας γενικής τάσης στην οποία καταπιεστικά καθεστώτα επιστρέφουν με σκοπό την διαχείριση του πολιτικού ελέγχου διαρκώς μέσω οπισθοδρομικών τεχνικών. Τις τελευταίες δεκαετίες, αυτοκράτορες ευνόησαν και προστάτεψαν με “μοντέρνες” μεθόδους τα μονοπώλια μέσω της εξουσίας τους ενώ παράλληλα διατήρησαν τον δημοκρατικό πλουραλισμό και την αποφυγή πρακτικών που συνδέονται με τα ολοκληρωτικά καθεστώτα και τις στρατιωτικές δικτατορίες του 20^{ου} αιώνα. Σε ορισμένες περιπτώσεις η ενίσχυση του κρατικού ελέγχου εμπόδιζε τους απλούς ανθρώπους από το να ζουν με βάση τα νόμιμα δικαιώματα τους δηλαδή να έχουν ελευθερία στην κίνησή τους μέσα στην χώρα αλλά και στο εξωτερικό, καθώς και να συμμετάσχουν στην πολιτική και κοινωνική ζωή της χώρας τους. Με βάση όσα ανέφερα παραπάνω γίνεται φανερό η αρνητική επιρροή της έλλειψης ελευθερίας στη ζωή των ανθρώπων. Η κατάσταση αυτή γίνεται πιο σαφής με τη χρήση του επόμενου δείκτη: του Δείκτη Ελευθερίας στον Κόσμο (Freedom In the World Index) (Puddington 2015)

Γενικές Πληροφορίες	
Ακρωνύμιο	FIW
Πλήρης Τίτλος	Ελευθερία στον κόσμο
Οργανισμός Έκδοσης/Δημιουργός	Freedom House
Σκοπός	Αξιολόγηση των πραγματικών δικαιωμάτων και ελευθεριών που απολαμβάνουν οι άνθρωποι σε μια χώρα
Περιοχή Ενδιαφέροντος	Δημοκρατία και πολιτική ελευθερία
Ιστοσελίδα	https://freedomhouse.org/report-types/freedom-world#.Vdg8xfntlHw
Περιγραφή δείκτη	
Συνθετότητα /Βασικοί Πυλώνες Ενδιαφέροντος	2 πυλώνες/25 υποδείκτες->οι 2 πυλώνες είναι: πολιτικά δικαιώματα & ελευθερίες των πολιτών
Συχνότητα Ανανέωσης	Ετήσια
Γεωγραφική Κάλυψη	Εθνικό Επίπεδο
Μέθοδος Υπολογισμού	Ο τελικός δείκτης είναι ο μέσος όρος των δυο πυλώνων. Ο κάθε πυλώνας βαθμολογείται(από 1-7) ανάλογα με το σκορ που συγκεντρώνουν οι υποδείκτες που ανήκουν σε αυτόν
Κλίμακα Μέτρησης	1-7
Πηγές Δεδομένων	Οι επιδόσεις βασίζονται σε κάποιες ερωτήσεις σε στελέχη που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ανθρώπινων δικαιωμάτων, σε δημοσιογράφους, συντάκτες και πολιτικά πρόσωπα που παρέχουν πληροφορίες για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις χώρες τους

Πίνακας 3.4.1: Δείκτης Ελευθερίας στον κόσμο (Freedom In the World)

Γενικά στοιχεία

Ο Δείκτης Ελευθερίας στον Κόσμο είναι μια ετήσια παγκόσμια έκθεση για τα πολιτικά δικαιώματα και τις ελευθερίες των πολιτών η οποία παράγεται από τη Freedom House²³, μια μη-κυβερνητική οργάνωση που εδρεύει στις Η.Π.Α., και ταξινομεί τις χώρες βάσει των δύο παραπάνω πυλώνων. Η μεθοδολογία του αναπτύχθηκε από τον Raymond Gastil και ο δείκτης ξεκίνησε να δημοσιεύεται ετήσια από το 1972 (ως Συγκριτική Μελέτη της Ελευθερίας) έως σήμερα. Όμως επειδή ιδέες για τα πολιτικά δικαιώματα και τις ελευθερίες των πολιτών μεταβάλλονται, η μεθοδολογία αναθεωρείται σε τακτά χρονικά διαστήματα ώστε ο δείκτης να προσαρμόζεται στις εκάστοτε συνθήκες. Για το 2015 ο δείκτης αξιολογεί την κατάσταση της ελευθερίας σε 195 χώρες και 15 περιοχές από όλο τον κόσμο από την 1 Ιανουαρίου 2014 μέχρι και την 31 Δεκεμβρίου του 2014. ([Freedom in the World 2015](#))

Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία της έκθεσης, η οποία προέρχεται από την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, εφαρμόζεται σε όλες τις χώρες και τα εδάφη, ανεξάρτητα από τη γεωγραφική θέση, την εθνική ή τη θρησκευτική σύνθεση, ακόμα και από το επίπεδο της οικονομικής ανάπτυξης. Ουσιαστικά ο δείκτης αποτελείται από 2 πυλώνες κάθε ένας από τους οποίους συμβάλλει με ποσοστό ίσο με 50% στον υπολογισμό του τελικού δείκτη. Οι πυλώνες αυτοί είναι :

- Πολιτικά Δικαιώματα
- Ελευθερίες των Πολιτών

Ο πρώτος πυλώνας (Πολιτικά Δικαιώματα) περιλαμβάνει 10 υποδείκτες οργανωμένους σε 3 κατηγορίες, ενώ ο δεύτερος πυλώνας (Ελευθερίες των Πολιτών) 15 υποδείκτες σε 4 κατηγορίες. Όλη η δομή του δείκτη είναι υποκειμενική, καθώς οι 25 υποδείκτες αυτοί είναι ερωτήσεις τις οποίες καλούνται να απαντήσουν αναλυτές και ειδικοί σύμβουλοι από την ακαδημαϊκή κοινότητα, από ομάδες προβληματισμού και από κοινότητες ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι αναλυτές βαθμολογούν την κάθε ερώτηση με ένα σκορ από 0-4 όπου το 0 σημαίνει ένα μικρότερο βαθμό ελευθερίας ενώ το 4 τον μεγαλύτερο. Έτσι το μεγαλύτερο σκορ που μπορεί να έχει μια χώρα στον πυλώνα των πολιτικών δικαιωμάτων είναι το 40 (4*10 ερωτήσεις) και στον πυλώνα της ελευθερίας των πολιτών 60 (4*15 ερωτήσεις). Παρακάτω παραθέτω 25 τις ερωτήσεις βάσει των οποίων βαθμολογείται μια χώρα.

Πολιτικά Δικαιώματα(50%)

A. Εκλογική Διαδικασία

1. Είναι ο επικεφαλής της κυβέρνησης ή άλλης εθνικής αρχής εκλεγμένος με ελεύθερες και δίκαιες διαδικασίες;
2. Οι εθνικοί νομοθετικοί αντιπρόσωποι εκλέγονται με ελεύθερες και δίκαιες εκλογές;
3. Είναι οι εκλογικοί νόμοι δίκαιοι;

B. Πολιτικός πλουραλισμός και Συμμετοχή

1. Οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα να οργανώνονται σε διαφορετικά πολιτικά κόμματα ή άλλες ανταγωνιστικές πολιτικές ομάδες της επιλογής τους, και είναι το σύστημα ανοικτό για την άνοδο και την πτώση αυτών των ανταγωνιστικών κομμάτων ή ομάδων;

---

²³<https://freedomhouse.org/>

Η Freedom House εκτός από τον Δείκτη Ελευθερίας στον Κόσμο(Freedom in the world) δημοσιεύει και άλλους δύο δείκτες:

- Δείκτης Ελευθερίας του Τύπου (Freedom of the Press)
- Δείκτης Ελευθερίας στο Διαδίκτυο (Freedom on the Net)

2. Είναι εκεί η ψήφος της αντιπολίτευσης σημαντική και υπάρχει μια ρεαλιστική ευκαιρία για την αντιπολίτευση να αυξήσει τη υποστήριξή της ή να αποκτήσει εξουσία μέσω εκλογών;
  3. Είναι οι πολιτικές επιλογές του λαού ελεύθερες από την κυριαρχία του στρατού, ξένων δυνάμεων, ολοκληρωτικών κομμάτων, θρησκευτικών ιεραρχιών, οικονομικών ολιγαρχιών, ή οποιαδήποτε άλλης ισχυρής ομάδας;
  4. Έχουν οι πολιτιστικές, οι εθνικές, οι θρησκευτικές ή άλλες ομάδες μειονοτήτων πλήρη πολιτικά δικαιώματα και εκλογικές ευκαιρίες;
- C. Λειτουργία της κυβέρνησης
1. Έχει ο ελεύθερα εκλεγμένος επικεφαλής της κυβέρνησης και των εθνικών νομοθετικών εκπροσώπων καθορίσει τις πολιτικές της κυβέρνησης;
  2. Είναι η κυβέρνηση απαλλαγμένη από τη διάχυτη διαφθορά;
  3. Είναι η κυβέρνηση υπόλογη στο εκλογικό σώμα, και λειτουργεί με ειλικρίνεια και διαφάνεια;

Ελευθερίες των πολιτών(50%)

- A. Ελευθερία της έκφρασης και των πεποιθήσεων
1. Υπάρχουν δωρεάν και ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης και άλλες μορφές πολιτιστικής έκφρασης;
  2. Είναι τα θρησκευτικά ιδρύματα και οι κοινότητες ελεύθερες να ασκούν την πίστη τους και να εκφράζονται σε δημόσιο και ιδιωτικό χώρο;
  3. Υπάρχει ακαδημαϊκή ελευθερία, και είναι το εκπαιδευτικό σύστημα χωρίς εκτεταμένη πολιτική κατήχηση;
  4. Είναι εκεί οι ιδιωτικές συζητήσεις ανοιχτές και ελεύθερες;
- B. Συλλογικά και Οργανωτικά Δικαιώματα
1. Υπάρχει ελευθερία στις συναθροίσεις, στις διαδηλώσεις και στην ανοιχτή δημόσια συζήτηση;
  2. Υπάρχει ελευθερία στους μη κυβερνητικούς οργανισμούς;
  3. Υπάρχουν ελεύθερα συνδικάτα και οργανώσεις αγροτών, και είναι αποτελεσματικές συλλογικές διαπραγματεύσεις εκεί; Υπάρχουν ελεύθεροι επαγγελματίες και άλλοι ιδιωτικοί οργανισμοί εκεί;
- C. Κράτος Δικαίου
1. Το δικαστικό σώμα είναι ανεξάρτητο;
  2. Το κράτος δικαίου υπερισχύει σε αστικές και ποινικές υποθέσεις; Είναι η αστυνομία υπό τον άμεσο έλεγχο των πολιτών;
  3. Υπάρχει προστασία από την πολιτική τρομοκρατία, την αναιτιολόγητη φυλάκιση, την εξορία, ή τα βασανιστήρια, από ομάδες που είτε υποστηρίζουν είτε απορρίπτουν το σύστημα; Υπάρχει ελευθερία από τους πολέμους και τις εξεγέρσεις εκεί;
  4. Οι νόμοι, οι πολιτικές και οι πρακτικές εγγυώνται την ίση μεταχείριση των διαφόρων τμημάτων του πληθυσμού;
- D. Προσωπική αυτονομία και Ατομικά δικαιώματα
1. Οι πολίτες απολαμβάνουν την ελευθερία της μετακίνησης, ή την επιλογή της κατοικίας, της απασχόλησης, ή του ιδρύματος της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης;
  2. Οι πολίτες έχουν το δικαίωμα να κατέχουν περιουσία και να δημιουργού ιδιωτικές επιχειρήσεις; Η ιδιωτική επιχειρηματική δραστηριότητα επηρεάζεται αδικαιολόγητα από κυβερνητικούς αξιωματούχους, δυνάμεις ασφαλείας, πολιτικά κόμματα / οργανώσεις, ή το οργανωμένο έγκλημα;
  3. Υπάρχουν προσωπικές κοινωνικές ελευθερίες εκεί; (συμπεριλαμβανομένης της ισότητας των δύο φύλων, της επιλογής του συντρόφου που θα παντρευτούν, και το μέγεθος της οικογένειας)
  4. Υπάρχει ισότητα των ευκαιριών και απουσία οικονομικής εκμετάλλευσης;

Ανάλογα με το τελικό σκορ(αριστερή στήλη) που συμπληρώνει κάθε ένας από τους 2 πυλώνες παίρνει και την ανάλογη βαθμολογία ελευθερίας(δεξιά στήλη) στον αντίστοιχο πυλώνα. Όπως φαίνεται

παρακάτω, η βαθμολογία που μπορεί να έχει μια χώρα στον κάθε πυλώνα κυμαίνεται από το 1-7 με το 1 να σημαίνει το μεγαλύτερο βαθμό ελευθερίας και το 7 τον μικρότερο βαθμό.

<u>Πολιτικά Δικαιώματα</u>	
36–40	1
30-35	2
24-29	3
18-23	4
12-17	5
6-11	6
0-5	7

<u>Ελευθερίες των Πολιτών</u>	
53–60	1
44–52	2
35–43	3
26–34	4
17–25	5
8–16	6
0-7	7

Πίνακας 3.4.2: Δείκτης Ελευθερίας στον Κόσμο - Βαθμολογία ελευθερίας των 2 πυλώνων ανάλογα το συνολικό σκορ που συμπλήρωσαν στις 25 ερωτήσεις. (Freedom in the World 2015)

Έχοντας υπολογίσει τα παραπάνω ο τελικός βαθμός ελευθερίας μιας χώρας προκύπτει ως η μέση τιμή των δυο παραπάνω πυλώνων και θα κυμαίνεται και αυτός από το 1-7. (Freedom in the World 2015)

Κλίμακα μέτρησης και Πηγές δεδομένων

Ανάλογα με τον τελικό βαθμό ελευθερίας που λαμβάνει, μια χώρα μπορεί να θεωρηθεί ως :

<u>Κατάσταση ελευθερίας</u>	<u>Τελική βαθμολογία</u>
Ελεύθερη	1.0 - 2.5
Εν μέρει ελεύθερη	3.0 – 5.0
Μη ελεύθερη	5.5 – 7.0

Πίνακας 3.4.3: Δείκτης Ελευθερίας στον Κόσμο - Κατάσταση ελευθερίας ανάλογα την τελική βαθμολογία που έχει η εκάστοτε χώρα (Freedom in the World 2015)

Βέβαια η ονομασία Ελεύθερη δεν σημαίνει ότι μια χώρα ή έδαφος απολαμβάνει τέλεια ελευθερία ή δεν έχει σοβαρά προβλήματα, απλά διαθέτει συγκριτικά περισσότερη ελευθερία από αυτές τις χώρες που βαθμολογήθηκαν εν μέρει ελεύθερες ή μη ελεύθερες.

Στην έκδοση του 2015 συμμετείχαν περισσότεροι από 60 αναλυτές και σχεδόν 30 σύμβουλοι. Οι αναλυτές, που καταρτίζουν τα σχέδια των εκθέσεων και τις βαθμολογίες, χρησιμοποιούν ένα ευρύ φάσμα πηγών, συμπεριλαμβανομένων ειδησεογραφικών άρθρων, ακαδημαϊκών αναλύσεων, εκθέσεις μη κυβερνητικών οργανώσεων, καθώς και επιμέρους επαγγελματικές επαφές. Οι αναλυτές βαθμολογούν τις χώρες με βάση τις συνθήκες και τα γεγονότα εντός των συνόρων τους κατά τη διάρκεια της περιόδου κάλυψης. Οι προτεινόμενες βαθμολογίες των αναλυτών συζητούνται στις ετήσιες συνεδριάσεις αναθεώρησης, που διοργανώνονται ανά περιοχή και συμμετέχει το προσωπικό της Freedom House και μια ομάδα ειδικών συμβούλων. Τα τελικά αποτελέσματα αντιπροσωπεύουν τη συναίνεση των αναλυτών, των συμβούλων και του προσωπικού, και έχουν σκοπό να είναι συγκρίσιμα διαχρονικά αλλά και ανάμεσα στις χώρες και τις περιοχές. (Freedom in the World 2015)

Αξιολόγηση

Ο δείκτης αποτελεί μια από τις πιο ολοκληρωμένες έρευνες στον τομέα του, αφού μετρά αρκετές πτυχές των πολιτικών δικαιωμάτων και των ελευθεριών των ανθρώπων μιας χώρας. Το μόνο μειονέκτημα του είναι η τελική βαθμολογία του, καθώς η κλίμακα 1-7 δεν μπορεί να αναδείξει τόσο καλά τις διαφορές που μπορεί να υπάρχουν ανάμεσα στις χώρες. Μία κλίμακα από 0-100 θα μπορούσε να επισημάνει καλύτερα τις διαφορές τόσο ανάμεσα στις χώρες όσο και διαχρονικά.

3.5 Ευρωβαρόμετρο (Eurobarometer)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μια οικονομική και πολιτική ένωση 28 ευρωπαϊκών κρατών. Ιδρύθηκε την 1η Νοεμβρίου 1993 με τη “**Συνθήκη του Μάαστριχτ**”, βασιζόμενη στις τότε Ευρωπαϊκές Κοινότητες (Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα, Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας) τις οποίες και αντικατέστησε. Θεωρείται ως η ισχυρότερη ένωση κρατών μέχρι σήμερα στην παγκόσμια ιστορία, με επιδιώξεις οικονομικού, πολιτικού, κοινωνικού και πολιτιστικού περιεχομένου. (Ευρωπαϊκή Ένωση wikipedia) Το Ευρωβαρόμετρο θεωρείται ευρέως ως σημείο αναφοράς για την ευρωπαϊκή κοινή γνώμη. Είναι ένα κρίσιμο εργαλείο για όλους μας να δούμε πώς η κοινή γνώμη αλλάζει, επιτρέποντας μας να κατανοήσουμε πώς το Ευρωπαϊκό σχέδιο και οι εξελίξεις του επιδρούν στη ζωή των Ευρωπαίων και παρέχουν πληροφορίες που θα τροφοδοτήσουν τη χάραξη πολιτικής για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και τα θεσμικά της όργανα. Το ευρωβαρόμετρο έχει 4 τύπους ερευνών :

Τακτικές έρευνες Ευρωβαρόμετρου- αφορούν την ευρωπαϊκή κοινή γνώμη, έρευνες πρόσωπο με πρόσωπο στα σπίτια των ερωτηθέντων.

Ειδικές έρευνες Ευρωβαρόμετρου-το κύριο εργαλείο για την καταγραφή της γνώμης του γενικού κοινού σχετικά με συγκεκριμένα θέματα, με έρευνες πρόσωπο-με-πρόσωπο στα σπίτια των ερωτηθέντων.

Έρευνες “flash” Ευρωβαρόμετρου- τηλεφωνικές έρευνες για δημοσκόπηση συγκεκριμένων ομάδων ή ευρύτερου κοινού με σύντομο ερωτηματολόγιο.

Μελέτες Ευρωβαρόμετρου-εστιάζει σε ομάδες ή σε διεξοδικές συνεντεύξεις, επιτρέποντας μια λεπτομερή κατανόηση της κοινής γνώμης για ένα συγκεκριμένο θέμα. (Spotlight on European public opinion in 2013)

Εδώ θα ασχοληθούμε κυρίως με την πρώτη κατηγορία, τις τακτικές έρευνες του Ευρωβαρομέτρου.

Γενικές Πληροφορίες	
Ακρωνύμιο	ΕΒ
Πλήρης Τίτλος	Τακτικό Ευρωβαρόμετρο
Οργανισμός Έκδοσης/Δημιουργός	Ευρωπαϊκή Επιτροπή
Σκοπός	Η παρακολούθηση της κοινής γνώμης στην Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με θέματα που αφορούν την ένταξη, τις στάσεις απέναντι στην ΕΕ, τα θεσμικά της όργανα και τις πολιτικές της
Περιοχή Ενδιαφέροντος	Κοινή γνώμη στην ΕΕ
Ιστοσελίδα	http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_arch_en.htm
Περιγραφή δείκτη	
Συνθετότητα /Βασικοί Πυλώνες Ενδιαφέροντος	Απλός. Αποτελείται από 4 κομμάτια: την κατάσταση της κοινής γνώμης στην ΕΕ, την Ευρωπαϊκή στρατηγική για το 2020, την Ευρωπαϊκή ιθαγένεια και τα μέσα ενημέρωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση
Συχνότητα Ανανέωσης	Εξαμηνιαία
Γεωγραφική Κάλυψη	Εθνικό (μόνο τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης)
Μέθοδος Υπολογισμού	Υπάρχουν πολλές ερωτήσεις στην κάθε μια από τις οποίες βγαίνει ένα ποσοστό με βάση το πόσοι επέλεξαν την εκάστοτε απάντηση
Κλίμακα Μέτρησης	%
Πηγές Δεδομένων	Ερωτηματολόγια σε δείγμα περίπου 1000 ατόμων σε κάθε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πίνακας 3.5.1: Ευρωβαρόμετρο(Eurobarometer)

Γενικά στοιχεία

Το τακτικό Ευρωβαρόμετρο είναι μια σειρά από έρευνες της κοινής γνώμης που πραγματοποιούνται τακτικά για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής²⁴ από το 1973. Οι έρευνες αυτές γίνονται 2 φορές το χρόνο (μία την Άνοιξη και μία το Φθινόπωρο) και καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα επίκαιρων θεμάτων που αφορούν τόσο τους ίδιους τους Ευρωπαίους πολίτες όσο και το πώς αισθάνονται οι ίδιοι για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα αποτελέσματα του Ευρωβαρομέτρου δημοσιεύονται από τη Γενική Διεύθυνση Επικοινωνίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η βάση δεδομένων του από το 1973 είναι μια από τις μεγαλύτερες στον κόσμο. Το τακτικό Ευρωβαρόμετρο για το 2014 (Φθινόπωρο) διεξήχθη από την TNS opinion&social, μία κοινοπραξία των φορέων TNSUK²⁵ και TNS opinion²⁶, στο διάστημα 8-17 Νοεμβρίου 2014 για 35 χώρες: για τα 28 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για τις έξι υποψήφια προς ένταξη χώρες (Τουρκία, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Ισλανδία, Μαυροβούνιο, Σερβία και Αλβανία), καθώς και για την «περιοχή όχι υπό τον άμεσο έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας (Τουρκοκυπριακή Κοινότητα)». (TNS opinion & social Κοινή Γνώμη στην ΕΕ 2014)

Μεθοδολογία

Η πλήρης έκθεση του τακτικού ευρωβαρομέτρου 82 (Φθινόπωρο 2014) αποτελείται από 4 κομμάτια. Το πρώτο παρουσιάζει την κατάσταση της κοινής γνώμης στην Ευρωπαϊκή Ένωση ενώ τα υπόλοιπα 3 παρουσιάζουν τις απόψεις των Ευρωπαίων σχετικά με άλλα θέματα: τη Ευρωπαϊκή στρατηγική για το 2020, την Ευρωπαϊκή ιθαγένεια και τα μέσα ενημέρωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Κάθε κομμάτι αποτελείται από αρκετές ερωτήσεις οι οποίες χωρίζονται σε ενότητες ανάλογα με το θέμα το οποίο αφορούν. Παρακάτω παραθέτω ενδεικτικά κάποιες ερωτήσεις για κάθε ένα από τα 4 αυτά κομμάτια καθώς και τις απαντήσεις που μπορούν να δώσουν οι άνθρωποι.

Κατάσταση της κοινής γνώμης στην ΕΕ

- Σε γενικές γραμμές είστε ικανοποιημένοι, αρκετά ικανοποιημένοι, όχι πολύ ικανοποιημένοι ή καθόλου ικανοποιημένοι με τη ζωή που ζείτε;
- Πώς θα κρίνατε την παρούσα κατάσταση στην προσωπική σας δουλειά; Συνολικά καλή/Συνολικά κακή/Δεν γνωρίζω
- Προσωπικά, ποια είναι τα δύο σημαντικότερα θέματα που αντιμετωπίζετε αυτή τη στιγμή; Αύξηση των τιμών/Ανεργία/Οικονομική κατάσταση της χώρας/Μετανάστευση/Εκπαιδευτικό σύστημα/Υγεία και κοινωνική ασφάλεια κ.α.
- Ποιες είναι οι προσδοκίες για τους επόμενους 12 μήνες όσον αφορά την οικονομική κατάσταση της χώρας σας; Καλύτερη/Ίδια/Χειρότερη/Δεν γνωρίζω.
- Σε γενικές γραμμές έχετε για την ΕΕ μια πολύ θετική, αρκετά θετική, ουδέτερη, σχετικά αρνητική ή αρνητική εικόνα;
- Ποια από τις δυο προτάσεις είναι πιο κοντά στην άποψή σας; Τα αποτελέσματα της κρίσης στις θέσεις εργασίας έχει φτάσει στο αποκορύφωμά της/Τα χειρότερα έρχονται/Δεν γνωρίζω.
- Η ΕΕ καθιστά ευκολότερη την επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ευρώπη; Συμφωνώ απόλυτα/Διαφωνώ απόλυτα/Δεν γνωρίζω
- Εμπιστεύεστε ή όχι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο/την Ευρωπαϊκή Επιτροπή/την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα;

(TNS opinion & social, PUBLIC OPINION IN THE EUROPEAN UNION 2014)

²⁴ <http://ec.europa.eu/>

²⁵ <http://www.tnsglobal.com/uk>

²⁶ <http://www.tns-opinion.com/>

Ευρώπη 2020

- Γνωρίζοντας τις προτεραιότητες της ΕΕ, πιστεύετε ότι η ΕΕ οδηγείται στη σωστή ή στη λάθος κατεύθυνση για την έξοδο από την κρίση; Στη σωστή κατεύθυνση/Στη λάθος κατεύθυνση/Ούτε το ένα ούτε το άλλο/Δεν γνωρίζω
- Πιστεύετε ότι ο στόχος της ΕΕ για αύξηση του μεριδίου των Ανανεώσιμων πηγών ενέργειας κατά 20% μέχρι το 2020 είναι: Σχετικά σωστός/Πολύ φιλόδοξος/Πολύ μέτριος/Δεν γνωρίζω
- Πιστεύετε ότι ο στόχος της ΕΕ για μείωση του ποσοστού των νέων που αφήνουν το σχολείο το 2020 στο 10% είναι: Σχετικά σωστός/Πολύ φιλόδοξος/Πολύ μέτριος/Δεν γνωρίζω
- Πιστεύετε ότι ο στόχος της ΕΕ το 2020 το ποσοστό των ανθρώπων 30-34 χρονών να έχει πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι: Σχετικά σωστός/Πολύ φιλόδοξος/Πολύ μέτριος/Δεν γνωρίζω
- Πιστεύετε ότι ο στόχος της ΕΕ για μείωση του ποσοστού των Ευρωπαίων που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας στο 1/4 το 2020 είναι: Σχετικά σωστός/Πολύ φιλόδοξος/Πολύ μέτριος/Δεν γνωρίζω
- Πόσο σημαντικό θεωρείτε ότι είναι το επόμενο, ώστε να βγει η ΕΕ από την οικονομική κρίση και να προετοιμαστεί για την επόμενη δεκαετία: να βοηθήσει τους φτωχούς και τους κοινωνικά αποκλεισμένους και να τους επιτρέψει να παίξουν ενεργό ρόλο στην κοινωνία. Πολύ σημαντικό/Σχεδόν σημαντικό/Καθόλου σημαντικό/Δεν γνωρίζω
- Πόσο σημαντικό θεωρείτε ότι είναι το επόμενο, ώστε να βγει η ΕΕ από την οικονομική κρίση και να προετοιμαστεί για την επόμενη δεκαετία: να στηρίξει μια οικονομία που θα χρησιμοποιεί λιγότερους φυσικούς πόρους και θα εκπέμπει λιγότερο διοξείδιο του άνθρακα. Πολύ σημαντικό/Σχεδόν σημαντικό/Καθόλου σημαντικό/Δεν γνωρίζω
- Πόσο σημαντικό θεωρείτε ότι είναι το επόμενο, ώστε να βγει η ΕΕ από την οικονομική κρίση και να προετοιμαστεί για την επόμενη δεκαετία: να αυξήσει την υποστήριξη των πολιτικών για έρευνα και ανάπτυξη και να μετατρέψει τις εφευρέσεις σε προϊόντα. Πολύ σημαντικό/Σχεδόν σημαντικό/Καθόλου σημαντικό/Δεν γνωρίζω

(TNS opinion & social , EUROPE 2020 2014)

Ευρωπαϊκή ιθαγένεια

- Πόσο συνδεδεμένοι νοιώθετε με την χώρα σας; Πολύ/Αρκετά/Όχι πολύ/Καθόλου/Δεν γνωρίζω
- Πόσο συνδεδεμένοι νοιώθετε με την ΕΕ; Πολύ/Αρκετά/Όχι πολύ/Καθόλου/Δεν γνωρίζω
- Ποιο από τα παρακάτω θεωρείτε ότι είναι το πιο σημαντικό αποτέλεσμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Ειρήνη ανάμεσα στα κράτη της/Ελευθερία στη μετακίνηση των ανθρώπων, των αγαθών και των υπηρεσιών/το Ευρώ/το επίπεδο της κοινωνικής πρόνοιας(υγεία, εκπαίδευση, συντάξεις) στην ΕΕ κ.α.
- Γνωρίζετε ποια είναι τα δικαιώματά σας ως πολίτης της ΕΕ; Απόλυτα/Σε ένα βαθμό/Όχι ακριβώς/Καθόλου/Δεν απαντώ
- Κατά τη γνώμη σας ποιο από τα παρακάτω θέματα είναι εκείνο που δημιουργεί περισσότερο ένα αίσθημα κοινωνίας ανάμεσα στους κατοίκους της ΕΕ; Κουλτούρα/ Σπορ/ Οικονομία/ Ιστορία/ Γεωγραφία/ Γλώσσες/ Θρησκεία/ Αξίες/ Το κράτος δικαίου/ Υγειονομική περίθαλψη/ Επιστήμη και τεχνολογία κ.α.
- Τους τελευταίους 12 μήνες χρησιμοποιήσατε το ίντερνετ για να αγοράσετε ένα προϊόν ή υπηρεσία από άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Ναι πολλές φορές/Ναι μια δυο φορές/Όχι/Δεν γνωρίζω
- Ποια από τις επόμενες αξίες αντιπροσωπεύουν την ΕΕ; Ειρήνη/Ανθρώπινα δικαιώματα/Δημοκρατία/Κράτος δικαίου/Ατομική ελευθερία/Σεβασμός της ανθρώπινης ζωής/ Σεβασμός για τους άλλους πολιτισμούς/Ισότητα/Θρησκεία κ.α.

(TNS opinion & social, EUROPEAN CITIZENSHIP 2014)

Μέσα ενημέρωσης στην ΕΕ

- Σε ποιο βαθμό χρησιμοποιείτε το ίντερνετ; Σχεδόν καθημερινά/2-3 φορές την εβδομάδα/2-3 φορές το μήνα/Ποτέ/Δεν υπάρχει πρόσβαση/Δεν γνωρίζω
- Σε ποιο βαθμό βλέπετε τηλεόραση μέσω ίντερνετ; Σχεδόν καθημερινά/2-3 φορές την εβδομάδα/2-3 φορές το μήνα/Ποτέ/Δεν υπάρχει πρόσβαση/Δεν γνωρίζω
- Σε ποιο βαθμό χρησιμοποιείτε τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης; Σχεδόν καθημερινά/2-3 φορές την εβδομάδα/2-3 φορές το μήνα/Ποτέ/Δεν υπάρχει πρόσβαση/Δεν γνωρίζω
- Σε ποιο βαθμό εμπιστεύεστε την τηλεόραση; Την εμπιστεύομαι/Δεν την εμπιστεύομαι/Δεν γνωρίζω
- Από πού μαθαίνετε για τα εθνικά πολιτικά θέματα; Τηλεόραση/Ραδιόφωνο/Ίντερνετ/Τύπο/Μέσα κοινωνικής Δικτύωσης/Δεν μαθαίνετε/Δεν γνωρίζω
- Πιστεύετε ότι τα μέσα ενημέρωσης(τηλεόραση/ραδιόφωνο/τύπος/ίντερνετ)παρουσιάζουν την ΕΕ πολύ θετικά, ουδέτερα ή πολύ αρνητικά;
- Συμφωνείτε ή διαφωνείτε απόλυτα με την παρακάτω πρόταση : Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να κάνουν τους ανθρώπους να ενδιαφερθούν για πολιτικά θέματα.
- Από ποιο μέσο μαθαίνετε τα Ευρωπαϊκά πολιτικά θέματα πρώτα; Τηλεόραση/Ίντερνετ/Τύπος/Ραδιόφωνο/Δεν μαθαίνω/Δεν γνωρίζω

(TNS opinion & social, MEDIA USE IN THE EUROPEAN UNION 2014)

Κλίμακα Μέτρησης και Πηγές δεδομένων

Το τακτικό Ευρωβαρόμετρο δεν είναι ένας σύνθετος δείκτης γι' αυτό το λόγο και δεν υπάρχουν βάρη στους δείκτες. Κάθε ερώτηση αποτελεί έναν ξεχωριστό δείκτη το σκορ του οποίου προέρχεται από το ποσοστό(%) των ερωτηθέντων κάθε χώρας που επέλεξαν την εκάστοτε απάντηση (από ένα σύνολο απαντήσεων που τους δίνονται). Εκτός όμως από το συνολικό ποσοστό που υπολογίζεται για κάθε χώρα, στην έκθεση παρουσιάζονται και τα αποτελέσματα των απαντήσεων για την ίδια βάση του φύλου, της ηλικίας, της εκπαίδευσης, της εργασίας, της κοινωνικής τάξης των ανθρώπων κ.α.

Για τη λήψη των στοιχείων χρησιμοποιούνται τυποποιημένα ερωτηματολόγια σε άτομα ηλικίας άνω των 15 ετών κάθε χώρας, ενώ η επικοινωνία με τους συμμετέχοντες έχει τη μορφή της προσωπικής συνέντευξης. Για τους σκοπούς της έρευνας χρησιμοποιείται αντιπροσωπευτικά τυχαίο δείγμα, αναλογικό του μεγέθους του πληθυσμού και της πληθυσμιακής πυκνότητας της κάθε χώρας. Όσον αφορά στο ελληνικό τμήμα της έρευνας(για το φθινόπωρο του 2014), συμμετείχαν 1009 πολίτες, από αντιπροσωπευτικές περιοχές της ελληνικής επικράτειας. (TNS opinion & social Κοινή Γνώμη στην ΕΕ 2014)

Αξιολόγηση

Οι έρευνες του Ευρωβαρομέτρου αποτελούν χρήσιμα στοιχεία τόσο για την Ε.Ε. όσο και για τις ίδιες τις χώρες. Εφόσον μια χώρα ανήκει στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι χρήσιμο να γνωρίζει πως αισθάνονται οι πολίτες γι' αυτήν. Μελετώντας κανείς πιο διεξοδικά τις ερωτήσεις που περιλαμβάνονται στις έρευνες, παρατηρεί ότι αυτές δεν αφορούν μόνο την γνώμη των ανθρώπων για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τους θεσμούς και τις πολιτικές της, αλλά περιλαμβάνουν και τις αντιλήψεις που έχουν για τη ζωή τους στη χώρα που ζουν. Αυτά τα στοιχεία μπορούν να βοηθήσουν τις κυβερνήσεις των χωρών να κατανοήσουν τα προβλήματα των πολιτών τους και να εφαρμόσουν τις πολιτικές τους με μεγαλύτερη ακρίβεια.

3.6 Παγκόσμιοι Δείκτες Διακυβέρνησης (Worldwide Governance Indicators)

Από τη δεκαετία του 1990, ερευνητές και επαγγελματίες για την ανάπτυξη, έχουν επικεντρωθεί στην «καλή διακυβέρνηση» τόσο ως μέσο για την επίτευξη ανάπτυξης όσο και σαν στόχο της ίδιας της ανάπτυξης. Έρευνες έχουν αποδείξει ότι η σωστή διακυβέρνηση ενός κράτους εκτός του ότι μπορεί να κάνει τους πολίτες του περισσότερο ευτυχισμένους, μπορεί επίσης να οδηγήσει και στην οικονομική ανάπτυξη της ίδιας της χώρας. Η Παγκόσμια Τράπεζα ορίζει τη διακυβέρνηση ως:

“τις παραδόσεις και τους θεσμούς, σύμφωνα με τους οποίους ασκούνται οι αρχές σε μια χώρα. Αυτοί περιλαμβάνουν:

- (α) την διαδικασία με την οποία επιλέγονται οι κυβερνήσεις, παρακολουθούνται και αντικαθίστανται
- (β) την ικανότητα της κυβέρνησης να διατυπώσει και να εφαρμόσει αποτελεσματικά υγιείς πολιτικές και
- (γ) το σεβασμό των πολιτών και του κράτους στους θεσμούς που διέπουν τις οικονομικές και κοινωνικές αλληλεπιδράσεις ανάμεσα τους.” (Kaufmann, Kraay and Mastruzzi 2010)

Πάνω σε αυτό τον ορισμό βασίστηκε η Παγκόσμια Τράπεζα για να δημιουργήσει ένα σύστημα δεικτών, το οποίο μετρά διάφορες διαστάσεις της διακυβέρνησης, τους Παγκόσμιους Δείκτες Διακυβέρνησης (Worldwide Governance Indicators).

Γενικές Πληροφορίες	
Ακρωνύμιο	WGI
Πλήρης Τίτλος	Παγκόσμιοι Δείκτες Διακυβέρνησης
Οργανισμός Έκδοσης/Δημιουργός	Παγκόσμια Τράπεζα
Σκοπός	Παροχή περιοδικών διακρατικών εκτιμήσεων των έξι διαστάσεων της διακυβέρνησης
Περιοχή Ενδιαφέροντος	Καλή Διακυβέρνηση
Ιστοσελίδα	http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#doc
Περιγραφή δείκτη	
Συνθετότητα /Βασικοί Πυλώνες Ενδιαφέροντος	6 πυλώνες/ 276 μεταβλητές -> οι 6 πυλώνες είναι: Συμμετοχή και Λογοδοσία, Πολιτική σταθερότητα και απουσία βίας/τρομοκρατίας, Ποιότητα των κανονισμών, Αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης, Κράτος Δικαίου και Έλεγχος της Διαφθοράς
Συχνότητα Ανανέωσης	Ετήσια (στοιχεία μέχρι το 2013)
Γεωγραφική Κάλυψη	Εθνικό Επίπεδο
Μέθοδος Υπολογισμού	Δεν είναι ένας ενιαίος δείκτης αλλά 6. Αυτοί υπολογίζονται από ένα μεγάλο σύνολο μεταβλητών. Δεν υπάρχει στο site ο τρόπος υπολογισμού.
Κλίμακα Μέτρησης	-2.5 έως 2.5 (υψηλότερος δείκτης σημαίνει υψηλότερη ποιότητα διακυβέρνησης). Επίσης υπάρχει και κλίμακα από 0-100
Πηγές Δεδομένων	32 έρευνες από 25 οργανισμούς. Τα στοιχεία λαμβάνονται από έρευνες σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις καθώς και από αξιολογήσεις εμπειρογνομώνων που προέρχονται από διάφορους οργανισμούς.

Πίνακας 3.6.1: Παγκόσμιοι Δείκτες Διακυβέρνησης (Worldwide Governance Indicators)

Γενικά στοιχεία

Οι Παγκόσμιοι Δείκτες Διακυβέρνησης αποτελούν ένα μακροχρόνιο ερευνητικό πρόγραμμα για την ανάπτυξη διακρατικών δεικτών διακυβέρνησης. Εκδίδονται από το 1996 μέχρι και σήμερα και περιλαμβάνουν 215 χώρες από όλο τον κόσμο. Μέχρι το 2002 οι δείκτες αυτοί ανανεώνονταν κάθε 2 χρόνια, ενώ από το 2002 και μετά ανανεώνονται ετήσια. Είναι σύνθετοι δείκτες και ουσιαστικά μετρούν την ποιότητα της διακυβέρνησης μιας χώρας μέσω ενός αρκετά μεγάλου συνόλου μεταβλητών, οι οποίες είναι οργανωμένες σε 6 πυλώνες. ([Worldwide Governance Indicators](#))

Μεθοδολογία

Οι μεταβλητές αυτές οι οποίες χρησιμοποιούνται για να υπολογιστούν οι 6 πυλώνες βασίζονται εξολοκλήρου σε υποκειμενικά στοιχεία, αφού συνοψίζουν τις απόψεις επιχειρήσεων, πολιτών και ειδικών σε βιομηχανικές και αναπτυσσόμενες χώρες σχετικά με την ποιότητα της διακυβέρνησης που επικρατεί σ' αυτές. ([Worldwide Governance Indicators](#)) Οι 6 αυτοί πυλώνες αποτελούν τις διαστάσεις της διακυβέρνησης και είναι οι εξής:

- Συμμετοχή και Λογοδοσία,
- Πολιτική σταθερότητα και απουσία βίας/τρομοκρατίας,
- Ποιότητα των κανονισμών,
- Αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης,
- Κράτος Δικαίου
- Έλεγχος της διαφθοράς

Αυτές οι έξι διαστάσεις της διακυβέρνησης δεν θα πρέπει να θεωρηθούν ως ανεξάρτητες η μια από την άλλη. Για παράδειγμα, καλύτεροι μηχανισμοί λογοδοσίας μπορούν να οδηγήσουν σε λιγότερη διαφθορά, μια πιο αποτελεσματική κυβέρνηση να παρέχει ένα καλύτερο ρυθμιστικό περιβάλλον και ο σεβασμός του κράτους δικαίου να οδηγήσει σε δικαιότερες διαδικασίες για την επιλογή και την αντικατάσταση των κυβερνήσεων και λιγότερη κατάχρηση δημόσιας εξουσίας για ιδιωτικό όφελος. Αλλά ας δούμε πιο αναλυτικά τι ακριβώς περιλαμβάνει κάθε ένας από τους 6 αυτούς πυλώνες.

1. Συμμετοχή και Λογοδοσία - καταγραφή των αντιλήψεων σχετικά με το βαθμό στον οποίο οι πολίτες μιας χώρας είναι σε θέση να συμμετέχουν στην επιλογή της κυβέρνησής τους, με την ελευθερία της έκφρασης, με την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και με την ελευθερία του τύπου.
2. Πολιτική σταθερότητα και απουσία βίας/τρομοκρατίας -καταγραφή των αντιλήψεων σχετικά με την πιθανότητα η κυβέρνηση να αποσταθεροποιηθεί ή να ανατραπεί από αντισυνταγματικά ή βίαια μέσα, συμπεριλαμβανομένων πολιτικών κινήτρων, βίας και τρομοκρατίας.
3. Αποτελεσματικότητα της διακυβέρνησης - καταγραφή των αντιλήψεων της ποιότητας των δημόσιων υπηρεσιών, την ποιότητα της δημόσιας διοίκησης και του βαθμού ανεξαρτησίας της από πολιτικές πιέσεις, την ποιότητα της διαμόρφωσης και της εφαρμογής των πολιτικών, καθώς και την αξιοπιστία της δέσμευσης της κυβέρνησης σε τέτοιες πολιτικές.
4. Ποιότητα των κανονισμών - καταγραφή των αντιλήψεων για την ικανότητα της κυβέρνησης να διατυπώσει και να εφαρμόσει υγιείς πολιτικές και κανονισμούς που επιτρέπουν την πρόωθηση και την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα.

5. Κράτος δικαίου – καταγραφή των αντιλήψεων για το βαθμό στον οποίο οι φορείς έχουν την εμπιστοσύνη και συμμορφώνονται με τους κανόνες της κοινωνίας, και ιδιαίτερα με την ποιότητα της εκτέλεσης των συμβάσεων, τα δικαιώματα της ιδιοκτησίας, την αστυνομία, τα δικαστήρια, καθώς και με την πιθανότητα εμφάνισης της εγκληματικότητας και της βίας.
6. Έλεγχος της Διαφθοράς - καταγραφή των αντιλήψεων του βαθμού στον οποίο ασκείται δημόσια εξουσία για ιδιωτικό όφελος, συμπεριλαμβανομένων τόσο ασήμαντων όσο και μεγάλων μορφών διαφθοράς, όπως επίσης και το αν είναι το κράτος δέσμιο στους ελίτ και στα ιδιωτικά συμφέροντα.

(Kaufmann, Kraay και Mastruzzi 2010)

Κλίμακα μέτρησης και Πηγές δεδομένων

Όλες οι μεταβλητές που χρησιμοποιούνται στον υπολογισμό των δεικτών μετασχηματίζονται στην κλίμακα 0-1 και στη συνέχεια ομαδοποιούνται για να προκύψουν η τελική βαθμολογία κάθε επιμέρους δείκτη. Στη συνέχεια οι τελικές τιμές μετασχηματίζονται στην κλίμακα -2,5 έως 2,5 καθώς και στην κλίμακα 0-100, με μια υψηλότερη βαθμολογία σε έναν δείκτη να σημαίνει καλύτερη ποιότητα διακυβέρνησης στον τομέα αυτό.

Οι δείκτες βασίζονται σε ένα μεγάλο αριθμό διαφορετικών πηγών δεδομένων (32 έρευνες από 25 οργανισμούς). Αυτές περιλαμβάνουν: (α) έρευνες σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις (π.χ. Gallup World Poll, Παγκόσμια Έκθεση Ανταγωνιστικότητας), (β) ΜΚΟ (π.χ. Global Integrity²⁷, Freedom House, Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα²⁸), (γ) πάροχους εμπορικών επιχειρηματικών πληροφοριών (π.χ. Economist Intelligence Unit²⁹, Global Insight³⁰, Political Services Risk³¹), και (δ) οργανισμούς δημόσιου τομέα (π.χ. CIA³² εκτιμήσεις της Παγκόσμιας Τράπεζας και των τραπεζών περιφερειακής ανάπτυξης, έκθεση μετάβασης του EBRD³³ κ.α.) (Kaufmann, Kraay και Mastruzzi 2010)

Αξιολόγηση

Συνολικά οι Δείκτες Παγκόσμιας Διακυβέρνησης αποτελούν ένα αρκετά αξιόπιστο μέτρο αξιολόγησης της διακυβέρνησης μιας χώρας. Αυτό συμβαίνει λόγω τόσο του μεγάλου εύρους των πηγών που χρησιμοποιούν, όσο και του ότι εκδίδονται από έναν τέτοιο μεγάλο οργανισμό όπως η Παγκόσμια Τράπεζα. Γι' αυτό το λόγο και αυτοί οι δείκτες χρησιμοποιούνται αρκετά στη σύνθεση άλλων δεικτών μέτρησης της ευημερίας. Όμως δεν λείπουν τα προβλήματα, καθώς η Παγκόσμια Τράπεζα δεν παρουσιάζει επακριβώς τον τρόπο με τον οποίο υπολογίζονται παρά μόνο την τελική τους τιμή.

²⁷ <https://www.globalintegrity.org/>

²⁸ <http://en.rsf.org/>

²⁹ <http://www.eiu.com/home.aspx>

³⁰ <http://www.globalinsight.net/>

³¹ <https://www.prsgroup.com/>

³² <http://data.worldbank.org/data-catalog/CPIA>

³³ <http://www.ebrd.com/home>

3.7 Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας (Index of Economic Freedom)

Η οικονομική ελευθερία αποτελεί την κατάσταση στην οποία κάθε άτομο μπορεί να λειτουργήσει με βάση τη μέγιστη αυτονομία και την ελάχιστη παρεμπόδιση, για να ικανοποιήσει τα προς το ζην και να επιτύχει τη μεγαλύτερη ευημερία. Οι χώρες που επιτυγχάνουν υψηλά επίπεδα οικονομικής ελευθερίας έχουν καλύτερες επιδόσεις στους τομείς της οικονομικής ανάπτυξης, της μακροπρόθεσμης ευημερίας και της κοινωνικής προόδου. Αντίθετα, όσοι χάνουν αυτή την ελευθερία κινδυνεύουν να αντιμετωπίσουν οικονομική στασιμότητα, υψηλή ανεργία και χειροτέρευση των κοινωνικών συνθηκών. (Ambassador Terry Miller 2014)

Σε μια οικονομικά ελεύθερη οικονομία τα άτομα μπορούν πετύχουν ή να αποτύχουν σε αυτά που θέλουν βασιζόμενοι στην ατομική τους προσπάθεια και τις ικανότητές τους. Τα θεσμικά όργανα δεν κάνουν διακρίσεις υπέρ ή κατά των ατόμων με βάση το φύλο, την τάξη, τη φυλή, την εθνικότητα, τις οικογενειακές διασυνδέσεις ή οτιδήποτε άλλο στοιχείο πέραν της ατομικών προσόντων. Οι αποφάσεις που λαμβάνουν οι κυβερνήσεις χαρακτηρίζονται από διαφάνεια, η οποία φωτίζει τις σκιές εκεί που οι διακρίσεις μπορούν να ανθίσουν και προωθεί ίσες ευκαιρίες για όλους. Σε μια ελεύθερη οικονομία κοινωνία, η δύναμη της λήψης οικονομικών αποφάσεων, είναι διασκορπισμένη, καθώς και η κατανομή των πόρων για την παραγωγή και την κατανάλωση, βασίζεται στον ανοικτό διαγωνισμό, έτσι ώστε κάθε άτομο ή επιχείρηση να λαμβάνει ίσες ευκαιρίες να πετύχει. Αυτές οι τρεις θεμελιώδεις αρχές της οικονομικής ελευθερίας: της ενδυνάμωση του ατόμου, της μη διάκρισης, και του ανοικτού ανταγωνισμού, στηρίζουν κάθε μέτρηση και πολιτική ιδέα που παρουσιάζεται στο Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας (Index of Economic Freedom). (Miller and Kim, Index of Economic Freedom Principles of Economic Freedom 2015)

Γενικές Πληροφορίες	
Ακρωνύμιο	IEF
Πλήρης Τίτλος	Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας
Οργανισμός Έκδοσης/Δημιουργός	heritage foundation & wall street journal
Σκοπός	Να αντικατοπτρίσει το οικονομικό και το επιχειρηματικό περιβάλλον μιας χώρας
Περιοχή Ενδιαφέροντος	Οικονομική Ελευθερία
Ιστοσελίδα	http://www.heritage.org/index/
Περιγραφή δείκτη	
Συνθετότητα /Βασικοί Πυλώνες Ενδιαφέροντος	4 πυλώνες/10 υποπυλώνες ->οι 4 πυλώνες είναι: Κράτος Δικαίου, Κυβερνητικό μέγεθος, Ρυθμιστική αποτελεσματικότητα και Ανοιχτή αγορά
Συχνότητα Ανανέωσης	Ετήσια
Γεωγραφική Κάλυψη	Εθνικό Επίπεδο
Μέθοδος Υπολογισμού	Κάθε ένας από τους 10 υποπυλώνες βαθμολογείται στην κλίμακα από 0-100 από αναλυτές. Ο τελικός δείκτης υπολογίζεται ως ο απλός μέσος όρος των 10 υποπυλώνων.
Κλίμακα Μέτρησης	0-100
Πηγές Δεδομένων	Τα δεδομένα που χρησιμοποιούν οι αναλυτές προέρχονται από πολλές διεθνώς αναγνωρισμένες πηγές (Economist Intelligence Unit, Παγκόσμια Τράπεζα, Eurostat, ΔΝΤ, ΟΟΣΑ κ.α.). Επίσης χρησιμοποιούνται δικαιολογητικά και πληροφορίες από διάφορες κυβερνητικές υπηρεσίες και sites στο Διαδίκτυο, ρεπορτάζ και άρθρα σε περιοδικά, και επίσημες απαντήσεις σε έρευνες.

Πίνακας 3.7.1: Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας (Index of Economic Freedom)

Γενικά στοιχεία

Ο Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας είναι ένας δείκτης ο οποίος δημιουργήθηκε το 1995 από το Heritage Foundation³⁴ και το Wall Street Journal³⁵ για να παρέχει ένα μέτρο του βαθμού της οικονομικής ελευθερίας στις χώρες του κόσμου. Εκδίδεται ετήσια και σκοπός του είναι να αποδείξει την στενή σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην οικονομική ελευθερία και την πρόοδο. Για το 2015 ο δείκτης υπολογίστηκε για 186 χώρες από όλο τον κόσμο. (Miller and Kim, *Index of Economic Freedom Promoting Economic Opportunity and Prosperity 2015*)

Μεθοδολογία

Ο δείκτης εστιάζει σε 4 βασικές πτυχές(πυλώνες) του οικονομικού περιβάλλοντος πάνω στις οποίες ασκούν οι κυβερνήσεις τις πολιτικές ελέγχου. Αυτοί οι πυλώνες είναι: το κράτος δικαίου, το κυβερνητικό μέγεθος, η ρυθμιστική αποτελεσματικότητα και η ανοιχτή αγορά. Αυτοί οι πυλώνες με τη σειρά τους αποτελούνται συνολικά από 10 υποπυλώνες, οι οποίοι υπολογίζονται από έναν αριθμό μεταβλητών, και σταθμίζονται ισοδύναμα ώστε να προκύψει η συνολική βαθμολογία της οικονομικής ελευθερίας για κάθε χώρα. Οι 4 πυλώνες και οι αντίστοιχοι 10 υποπυλώνες παρουσιάζονται παρακάτω:

- **Κράτος Δικαίου**

- 1) **Δικαιώματα Ιδιοκτησίας**

Αποτελεί μια ποιοτική αξιολόγηση του βαθμού στον οποίο το νομικό πλαίσιο μιας χώρας επιτρέπει στα άτομα να συσσωρεύουν ιδιωτική περιουσία, το οποίο εξασφαλίζεται από σαφείς νόμους που εφαρμόζονται αποτελεσματικά από την κυβέρνηση. Μετρά το βαθμό στον οποίο οι νόμοι μιας χώρας προστατεύουν ιδιωτικά δικαιώματα και το βαθμό στον οποίο αυτοί οι νόμοι τηρούνται. Εξετάζεται επίσης το ενδεχόμενο η ιδιωτική περιουσία να απαλλοτριωθεί από το κράτος και αναλύει την ανεξαρτησία του δικαστικού σώματος, την ύπαρξη διαφθοράς στον τομέα της δικαιοσύνης, καθώς και την ικανότητα των ατόμων και των επιχειρήσεων να εκτελούν τις συμβάσεις τους. Όσο πιο αποτελεσματική είναι η νομική προστασία της περιουσίας, τόσο υψηλότερη είναι η βαθμολογία μιας χώρας.

- 2) **Διαφθορά**

Η διαφθορά διαβρώνει την οικονομική ελευθερία με την εισαγωγή ανασφάλειας και αβεβαιότητας στις οικονομικές σχέσεις. Επίσης, μειώνει την οικονομική ζωτικότητα με την αύξηση του κόστους και τη μετατόπιση πόρων σε μη παραγωγικές δραστηριότητες. Η βαθμολογία αυτού του υποπυλώνα προέρχεται από τον Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς(CPI).

- **Κυβερνητικό μέγεθος**

- 1) **Δημοσιονομική Ελευθερία**

Η δημοσιονομική ελευθερία είναι ένα σύνθετο μέτρο της επιβάρυνσης των φόρων που αντανakλά τόσο τους οριακούς φορολογικούς συντελεστές όσο και το συνολικό επίπεδο φορολογίας, συμπεριλαμβανομένων των άμεσων και έμμεσων φόρων που επιβάλλονται από όλους τα επίπεδα της κυβέρνησης, ως ποσοστό του ΑΕΠ. Η βαθμολογία του υποπυλώνα προέρχεται από τρεις ποσοτικές μεταβλητές:

- Τον ανώτατο οριακό συντελεστή φόρου για το ατομικό εισόδημα,
- Τον ανώτατο οριακό συντελεστή φόρου στα εισοδήματα των εταιρειών
- Την συνολική φορολογική επιβάρυνση ως ποσοστό του ΑΕΠ

Κάθε μία από αυτές τις μεταβλητές σταθμίζεται εξίσου με ένα τρίτο.

- 2) **Κρατικές Δαπάνες**

---

³⁴ <http://www.heritage.org/>

³⁵ <http://www.wsj.com/europe>

Ο υποπυλώνας των κρατικών δαπανών αποτυπώνει το επίπεδο των δημοσίων δαπανών ως ποσοστό του ΑΕΠ. Οι κρατικές δαπάνες, συμπεριλαμβανομένων αυτών που καταναλώνονται και αυτών που χρησιμοποιούνται για μεταφορές λαμβάνονται υπόψιν για τη συνολική βαθμολογία του υποπυλώνα. Βέβαια δεν υπάρχει καθορισμένο ιδανικό ποσοστό επί του ΑΕΠ και διαφέρει από χώρα σε χώρα, αλλά έρευνες έχουν δείξει ότι οι κρατικές δαπάνες καθίστανται αναπόφευκτη επιβάρυνση καθώς η κυβέρνηση μεγαλώνει σε έκταση και μέγεθος, το οποίο επιδρά τόσο στην κατανομή των πόρων όσο και στην απώλεια της οικονομικής αποτελεσματικότητας της χώρας.

- **Ρυθμιστική αποτελεσματικότητα**

- 1) Επιχειρηματική ελευθερία

Η επιχειρηματική ελευθερία είναι ένα συνολικός δείκτης της αποτελεσματικότητας των κρατικών ρυθμίσεων της επιχείρησης. Η βαθμολογία προέρχεται από μια σειρά από μετρήσεις της ευκολίας της έναρξης, της λειτουργίας, και του κλεισίματος μιας επιχείρησης. Η βαθμολογία της επιχειρηματικής ελευθερίας για κάθε χώρα είναι ένας αριθμός μεταξύ 0 και 100, με το 100 να υποδεικνύει ένα πιο ελεύθερο επιχειρηματικό περιβάλλον. Η βαθμολογία βασίζεται σε 10 μεταβλητές, κάθε μια από τις οποίες έχει την ίδια βαρύτητα, και χρησιμοποιεί δεδομένα από την έκθεση Doing Business της Παγκόσμιας Τράπεζας.

- 2) Εργασιακή ελευθερία

Η εργασιακή ελευθερία αποτελεί ένα ποσοτικό μέτρο που κρίνει τις διάφορες πτυχές του νομικού και ρυθμιστικού πλαισίου της αγοράς εργασίας της χώρας, συμπεριλαμβανομένων των κανονισμών σχετικά με τον κατώτατο μισθό, τους νόμους που αναστέλλουν τις απολύσεις, τις απαιτήσεις αποχώρησης, και τους ρυθμιστικούς περιορισμούς στις προσλήψεις και στις ώρες εργασίας.

- 3) Νομισματική ελευθερία

Ο υποπυλώνας της νομισματικής ελευθερίας συνδυάζει ένα μέτρο της σταθερότητας των τιμών μαζί με την αξιολόγηση του ελέγχου των τιμών. Τόσο ο πληθωρισμός όσο και ο έλεγχος τιμών στρεβλώνουν τις δραστηριότητες της αγοράς. Η σταθερότητα των τιμών χωρίς μικροοικονομική παρέμβαση είναι η ιδανική κατάσταση για την ελεύθερη αγορά.

- **Ανοιχτή αγορά**

- 1) Ελευθερία του εμπορίου

Η ελευθερία του εμπορίου είναι ένα σύνθετο μέτρο της έκτασης των δασμολογικών και των μη δασμολογικών φραγμών που επηρεάζουν τις εισαγωγές και τις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών. Η βαθμολογία αυτού του υποπυλώνα βασίζεται σε δύο μεταβλητές:

- Στο μέσο εμπορικά σταθμισμένο συντελεστή δασμού
- Στους μη δασμολογικούς φραγμούς

Διαφορετικές εισαγωγές που εισέρχονται σε μια χώρα συχνά αντιμετωπίζουν διαφορετικούς δασμούς. Ο σταθμισμένος μέσος όρος των δασμών χρησιμοποιεί βάρη για κάθε τιμολόγιο με βάση το μερίδιο των εισαγωγών για κάθε αγαθό

- 2) Επενδυτική ελευθερία

Σε μια οικονομικά ελεύθερη χώρα, δεν θα υπάρχουν περιορισμοί σχετικά με τη ροή των επενδύσεων κεφαλαίου. Τα άτομα και οι επιχειρήσεις θα έχουν τη δυνατότητα μεταφοράς των πόρων τους από και προς συγκεκριμένες δραστηριότητες, τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο και εκτός συνόρων, χωρίς περιορισμούς. Μια τέτοια ιδανική χώρα θα λάμβανε ένα σκορ 100 στον υποπυλώνα της επενδυτικής ελευθερίας.

- 3) Δημοσιονομική ελευθερία

Η δημοσιονομική ελευθερία είναι ένας δείκτης της τραπεζικής απόδοσης, καθώς και ένα μέτρο της ανεξαρτησίας από τον κυβερνητικό έλεγχο και της παρέμβασης στο χρηματοπιστωτικό τομέα. Η κρατική ιδιοκτησία των τραπεζών και των άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων όπως οι ασφαλιστικές εταιρείες και οι αγορές κεφαλαίων

μειώνει τον ανταγωνισμό και γενικά μειώνει το επίπεδο πιστοληπτικής πρόσβασης. Ο υποπυλώνας της δημοσιονομικής ελευθερίας αποτελείται από πέντε μεταβλητές οι οποίες μετρούν την εύκολη και αποτελεσματική πρόσβαση σε χρηματοδοτικές ευκαιρίες, των πολιτών και των επιχειρήσεων στην οικονομία. [\(Index of Economic Freedom Methodology 2015\)](#)

Κλίμακα μέτρησης και Πηγές δεδομένων

Ο τελικός δείκτης υπολογίζεται ως ο απλός μέσος όρος των 10 υποπυλώνων ώστε η τελική βαθμολογία να είναι αμερόληπτη προς κάθε υποπυλώνα ή κατεύθυνση πολιτικής. Κάθε ένας από τους 10 υποπυλώνες βαθμολογείται χρησιμοποιώντας μια κλίμακα από 0-100 όπου το 100 αντιπροσωπεύει τη μέγιστη ελευθερία και το 0 την ελάχιστη. Ένα σκορ της τάξεως του 100, σηματοδοτεί ένα οικονομικό περιβάλλον ή σύνολο πολιτικών που είναι ευνοϊκότερο για την οικονομική ελευθερία. Στην έκθεση που δημοσιεύεται για την οικονομική ελευθερία, εκτός από το σκορ που λαμβάνει κάθε μια από τις 186 χώρες στον τελικό δείκτη, παρουσιάζεται και η θέση που καταλαμβάνει βάσει αυτού ανάμεσα στις υπόλοιπες χώρες. [\(Beach και Kane 2008\)](#)

Ο Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας βασίζεται σε δεδομένα από πολλές διεθνώς αναγνωρισμένες πηγές (Economist Intelligence Unit³⁶, Παγκόσμια Τράπεζα, Eurostat³⁷, ΔΝΤ, ΟΟΣΑ κ.α.) πάνω στις οποίες βασίζονται οι αναλυτές για να βαθμολογήσουν τους 10 υποπυλώνες από το 0-100. Για τη βαθμολόγηση των υποπυλώνων χρησιμοποιούνται επίσης δικαιολογητικά και πληροφορίες από διάφορες κυβερνητικές υπηρεσίες και sites στο Διαδίκτυο, ρεπορτάζ και άρθρα σε περιοδικά, και επίσημες απαντήσεις σε έρευνες. Όλες οι στατιστικές και άλλες πληροφορίες που λαμβάνονται από κυβερνητικές πηγές επαληθεύονται από διεθνώς αναγνωρισμένες πηγές. [\(Index of Economic Freedom Major Works Cited 2015\)](#)

Αξιολόγηση

Ο παραπάνω δείκτης αποτελεί ένα καλό μέσο μέτρησης της οικονομικής ελευθερίας μιας χώρας. Αυτό συμβαίνει διότι οι 10 υποπυλώνες έχουν επιλεγεί με τέτοιο τρόπο ώστε να καλύπτουν ένα αρκετά μεγάλο φάσμα αυτής. Τα υποκειμενικά στοιχεία είναι ο καλύτερος τρόπος μέτρησης αυτών, αφού μπορούν να καταδείξουν ευκολότερα και πιο συγκεκριμένα τα προβλήματα που αντιμετωπίζει μια χώρα. Καλό θα ήταν βέβαια στις βαθμολογήσεις των υποπυλώνων να μην συμμετέχουν μόνο αναλυτές, αλλά και άνθρωποι οι οποίοι σχετίζονται άμεσα με αυτούς π.χ. στον υποπυλώνα της επιχειρηματικής ελευθερίας να συμμετέχουν και επιχειρηματίες, στον υποπυλώνα της εργασιακής ελευθερίας εργαζόμενοι σε μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις, στον υποπυλώνα της δημοσιονομικής ελευθερίας πολυεθνικές κτλ.

---

³⁶ <http://www.eiu.com/home.aspx>

³⁷ <http://ec.europa.eu/eurostat>

3.8 Πολυδιάστατος Δείκτης Φτώχειας (Multidimensional Poverty Index)

Το πώς μετράμε την φτώχεια μπορεί να επηρεάσει σημαντικά το πώς την καταλαβαίνουμε, το πώς την αναλύουμε, καθώς και το πώς μπορούμε να δημιουργούμε τις πολιτικές για να την επηρεάσουμε. Για αυτόν τον λόγο, οι μεθοδολογίες μέτρησης μπορούν να είναι τεράστιας πρακτικής σημασίας. Οι περισσότερες χώρες του κόσμου ορίζουν την φτώχεια με έναν μονοδιάστατο τρόπο, χρησιμοποιώντας τα επίπεδα του εισοδήματος ή της κατανάλωσης. Αλλά οι φτωχοί άνθρωποι δεν είναι μόνο εκείνοι που έχουν πολύ χαμηλό εισόδημα. Η φτώχεια περιλαμβάνει συχνά μια έλλειψη εκπαίδευσης, υγείας, κατοικίας, ενδυνάμωσης, ταπείνωσης, απασχόλησης, προσωπικής ασφάλειας και περισσότερα. Κανένας δείκτης, όπως το εισόδημα ή η κατανάλωση, δεν είναι ικανός να συλλάβει τις πολλαπλές πτυχές που συμβάλλουν στην φτώχεια. Επιπλέον, τα επίπεδα και οι τάσεις της εισοδηματικής φτώχειας δεν σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με τις τάσεις σε άλλες βασικές μεταβλητές όπως η παιδική θνησιμότητα, τα ποσοστά ολοκλήρωσης της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ή του υποσιτισμού. Ένα άτομο ή μια οικογένεια μπορεί να είναι εισοδηματικοί φτωχοί αλλά πολυδιάστατα μη φτωχοί, ή εισοδηματικοί πλούσιοι αλλά πολυδιάστατα φτωχοί. Η έκθεση του 1997 για την ανθρώπινη ανάπτυξη και η έκθεση για την παγκόσμια ανάπτυξη του 2000-1 εισήγαγαν την φτώχεια ως ένα πολυδιάστατο φαινόμενο, ενώ η Διακήρυξη της Χιλιετίας και Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας (Millennium Development Goals) ανέδειξαν πολλαπλές διαστάσεις της φτώχειας. Τα τελευταία χρόνια, η βιβλιογραφία σχετικά με την πολυδιάστατη μέτρηση της φτώχειας έχει εξελιχθεί καθώς δημιουργούνται νέες μεθοδολογίες μέτρησης αυτής. Μία τέτοια μέτρηση είναι ο Πολυδιάστατος Δείκτης Φτώχειας (Multidimensional Poverty Index). (OPHI)

Γενικές Πληροφορίες	
Ακρωνύμιο	MPI
Πλήρης Τίτλος	Πολυδιάστατος Δείκτης Φτώχειας
Οργανισμός Έκδοσης/Δημιουργός	Πρωτοβουλία για τη Φτώχεια και την Ανθρώπινη Ανάπτυξη του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης & Αναπτυξιακό πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών
Σκοπός	Να προσδιορίσει τις στερήσεις σε επίπεδο νοικοκυριών σε τρεις διαστάσεις (ίδιες με του Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης) υπολογίζοντας τον μέσο αριθμό των φτωχών ανθρώπων και των στερήσεων των οποίων έχουν τα φτωχά νοικοκυριά
Περιοχή Ενδιαφέροντος	Φτώχεια
Ιστοσελίδα	http://www.ophi.org.uk/multidimensional-poverty-index/
Περιγραφή δείκτη	
Συνθετότητα /Βασικοί Πυλώνες Ενδιαφέροντος	3 πυλώνες/10 υποδείκτες -> οι 3 πυλώνες είναι : υγεία, εκπαίδευση, βιοτικό επίπεδο(είναι ίδιοι με τους πυλώνες του HDI)
Συχνότητα Ανανέωσης	Ετήσια (από το 2010)
Γεωγραφική Κάλυψη	Εθνικό /Περιφερειακό Επίπεδο
Μέθοδος Υπολογισμού	Υπολογίζεται ως το γινόμενο της συχνότητας της φτώχειας(το ποσοστό των ανθρώπων που θεωρούνται φτωχοί σε μια χώρα ως ποσοστό % του συνόλου των ανθρώπων) επί την ένταση της (το μέσο ποσοστό των δεικτών στους οποίους οι φτωχοί άνθρωποι στερούνται). Δηλαδή $MPI = H \times A$
Κλίμακα Μέτρησης	%
Πηγές Δεδομένων	Τα στοιχεία προέρχονται από έρευνες 3 διεθνών οργανισμών (DHS, MICS, WHS) και εθνικές έρευνες σε νοικοκυριά.

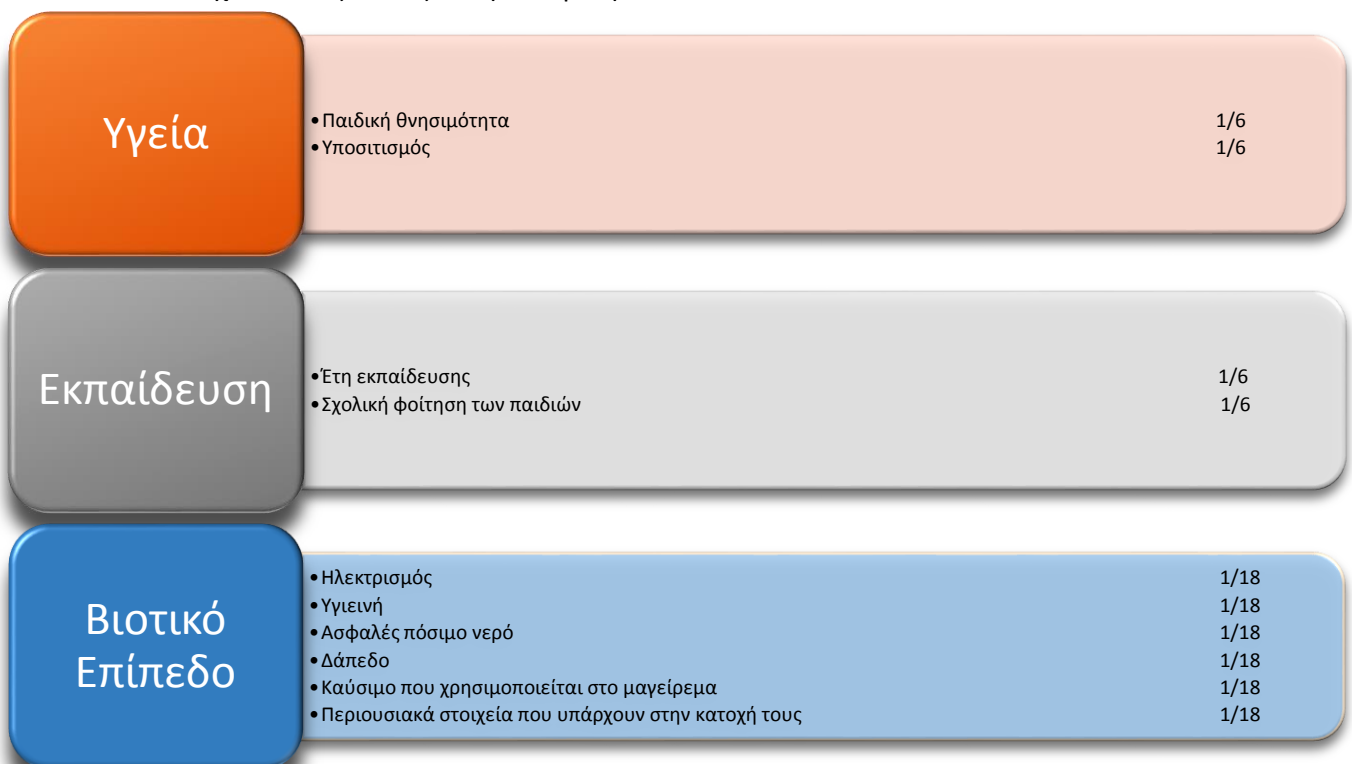
Πίνακας 3.8.1: Πολυδιάστατος Δείκτης Φτώχειας (Multidimensional Poverty Index)

Γενικά στοιχεία

Ο Πολυδιάστατος Δείκτης Φτώχειας είναι ένα διεθνές μέτρο της φτώχειας που αναπτύχθηκε από την Πρωτοβουλία για τη Φτώχεια και την Ανθρώπινη Ανάπτυξη του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης (Oxford Poverty and Human Development Initiative³⁸) για τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών και εμφανίστηκε πρώτη φορά στην Έκθεση για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη το 2010 (Human Development Report 2010). Προσδιορίζει τις στερήσεις που υπάρχουν στα νοικοκυριά αλλά και σε ατομικό επίπεδο στους τομείς της υγείας, της εκπαίδευσης και του βιοτικού επιπέδου. Αντανακλά τόσο τη συχνότητα της πολυδιάστατης φτώχειας (το ποσοστό των ατόμων ενός πληθυσμού που είναι πολυδιάστατα φτωχοί) όσο και την έντασή της (ο μέσος αριθμός των στερήσεων που βιώνει κάποιος φτωχός). Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να δημιουργήσει μια ολοκληρωμένη εικόνα των ανθρώπων που ζουν σε συνθήκες φτώχειας, και επιτρέπει τις συγκρίσεις τόσο μεταξύ χωρών, περιφερειών αλλά και στην ίδια τη χώρα (ανάμεσα σε αστικές και αγροτικές περιοχές). Για το 2015 ο δείκτης περιλαμβάνει 110 αναπτυσσόμενες χώρες από όλο τον κόσμο. (Alkire, Conconi, et al. 2015)

Μεθοδολογία

Ο Δείκτης Πολυδιάστατης Φτώχειας δημιουργήθηκε χρησιμοποιώντας μια μέθοδο που αναπτύχθηκε από την Sabina Alkire και τον James Foster. Η μέθοδος Alkire Foster είναι ευέλικτη και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για διαφορετικές διαστάσεις, δείκτες, και βάρη για τη δημιουργία ειδικών μέτρων για διαφορετικές κοινωνίες και καταστάσεις. Ο MPI αποτελείται από 10 δείκτες οργανωμένους σε 3 πυλώνες. Αυτοί οι 3 πυλώνες (Υγεία-Εκπαίδευση-Βιοτικό Επίπεδο) είναι εξίσου σταθμισμένοι έτσι ώστε κάθε ένας να λαμβάνει ένα βάρος ίσο με 1/3. Στο επόμενο σχήμα παρουσιάζονται τόσο οι πυλώνες όσο και οι αντίστοιχοι δείκτες καθώς και η στάθμιση αυτών.

Εικόνα 3.8.1: Πολυδιάστατος Δείκτης Φτώχειας - Πυλώνες, δείκτες και στάθμιση αυτών (Alkire, Conconi, et al. 2015)

³⁸ <http://www.ophi.org.uk/>

Αλλά πότε ένας άνθρωπος θεωρείται φτωχός; Ένα άτομο αναγνωρίζεται ως πολυδιάστατα φτωχό αν στερείται τουλάχιστον το 1/3 των σταθμισμένων δεικτών που αναφέρθηκαν παραπάνω. Τα όρια για να στερείται κάποιος στον αντίστοιχο δείκτη φαίνονται στο επόμενο πίνακα :

<u>Δείκτης</u>	<u>Στερούνται αν</u>
Έτη εκπαίδευσης	Κανένα μέλος της οικογένειας δεν έχει ολοκληρώσει 5 χρόνια σχολικής εκπαίδευσης
Σχολική φοίτηση των παιδιών	Κάποιο παιδί σχολικής ηλικίας δεν πηγαίνει στο σχολείο
Παιδική θνησιμότητα	Κάποιο παιδί στην οικογένεια έχει πεθάνει
Υποσιτισμός	Κάποιος ενήλικας ή παιδί για τον οποίο υπάρχουν διατροφικές πληροφορίες υποσιτίζεται
Ηλεκτρισμός	Το σπίτι δεν έχει ηλεκτρικό ρεύμα
Υγιεινή	Η εγκατάσταση υγιεινής του σπιτιού δεν έχει βελτιωθεί ή είναι βελτιωμένη αλλά είναι από κοινού με άλλα σπίτια
Ασφαλές πόσιμο νερό	Η οικογένεια δεν έχει πρόσβαση σε βελτιωμένο πόσιμο νερό ή το ασφαλές πόσιμο νερό βρίσκεται σε απόσταση 30 λεπτών με τα πόδια από το σπίτι, μετ' επιστροφής
Δάπεδο	Το σπίτι έχει χώμα ή άμμο για πάτωμα
Καύσιμο που χρησιμοποιείται στο μαγείρεμα	Η οικογένεια μαγειρεύει με ξύλο ή κάρβουνο
Περιουσιακά στοιχεία που υπάρχουν στην κατοχή τους	Η οικογένεια δεν έχει πάνω από ένα ραδιόφωνο, τηλεόραση, τηλέφωνο, ποδήλατο, μηχανάκι ή ψυγείο και δεν διαθέτει αυτοκίνητο ή φορτηγό

Πίνακας 3.8.2: Πολυδιάστατος Δείκτης Φτώχειας - Τα όρια για να θεωρείται ότι ένα άτομο στερείται στον αντίστοιχο δείκτη (Alkire, Conconi, et al. 2015)

Αφού υπολογιστούν τα παραπάνω για κάθε οικογένεια/άτομο στη συνέχεια υπολογίζεται το ποσοστό των ανθρώπων που θεωρούνται φτωχοί σε μια χώρα ως ποσοστό % του συνόλου των ανθρώπων. Αυτή είναι η συχνότητα (Incidence) και συμβολίζεται με το γράμμα Η. Στη συνέχεια υπολογίζεται και η ένταση της φτώχειας (Intensity) ως το μέσο ποσοστό των δεικτών στους οποίους οι φτωχοί άνθρωποι στερούνται και συμβολίζεται με Α. Τέλος ο MPI υπολογίζεται ως το γινόμενο της έντασης και της συχνότητας δηλαδή $MPI = H \times A$.

Ο δείκτης υπολογίζεται ετήσια για ένα σύνολο χωρών και στην έκθεση που δημοσιεύεται εκτός του πολυδιάστατου δείκτη φτώχειας για όλη τη χώρα, παρουσιάζεται και πως κατανέμεται αυτός στις αστικές και στις αγροτικές περιοχές της χώρας. Επίσης στην ίδια έκθεση υπολογίζεται και το ποσοστό των ανθρώπων που είναι "ευάλωτοι στη φτώχεια" (αν στερούνται στο 20%-33,33% των σταθμισμένων δεικτών) και των ανθρώπων που βρίσκονται σε "ακραία φτώχεια" (αν στερούνται σε 50% ή περισσότερο των σταθμισμένων δεικτών). (Alkire, Conconi, et al. 2015)

Κλίμακα μέτρησης και Πηγές δεδομένων

Όλοι οι δείκτες, οι πυλώνες καθώς και ο τελικός δείκτης υπολογίζονται στην κλίμακα %. Αν ένας άνθρωπος στερείται σε έναν δείκτη τότε ο αντίστοιχος δείκτης λαμβάνει ποσοστό ίσο με 100% αλλιώς λαμβάνει 0%. Με αυτό τον τρόπο υπολογίζονται όλοι οι δείκτες και βάση αυτών υπολογίζεται και το πόσοι άνθρωποι είναι "ευάλωτοι στη φτώχεια" και πόσοι βρίσκονται στην "ακραία φτώχεια".

Ο MPI βασίζεται κυρίως σε τρεις πηγές δεδομένων των οποίων τα στοιχεία είναι διαθέσιμα στο κοινό και συγκρίσιμα για τις περισσότερες αναπτυσσόμενες χώρες: την Δημογραφική έρευνα και την έρευνα για την υγεία (Demographic and Health Survey³⁹ -DHS) του USAID⁴⁰, την έρευνα πολλαπλών δεικτών (Multiple Indicators Cluster Survey⁴¹-MICS) της UNICEF⁴², και την Παγκόσμια έρευνα για την υγεία (World Health Survey⁴³-WHS) του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας. Επιπλέον για κάποιες χώρες χρησιμοποιούνται ειδικές έρευνες οι οποίες καλύπτουν την Αργεντινή, τη Βραζιλία, το Μεξικό, το Μαρόκο, τα Κατεχόμενα Παλαιστινιακά Εδάφη, και τη Νότια Αφρική. (Alkire, Chatterjee, et al. 2014)

Αξιολόγηση

Ο παραπάνω δείκτης διαφέρει από τους συνηθισμένους δείκτες μέτρησης της φτώχειας αφού την θεωρεί ως αυτό που πραγματικά είναι, μια πολυδιάστατη έννοια. Ένα άλλο σημείο στο οποίο υπερέχει έναντι άλλων δεικτών μέτρησης της φτώχειας, είναι η χρήση μόνο υποκειμενικών στοιχείων για την μέτρησή όμως. Με αυτό τον τρόπο γίνονται πιο άμεσα γνωστοί ποιοι είναι οι τομείς στους οποίους οι άνθρωποι στερούνται. Αν και αναδεικνύει τις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στις γεωγραφικές περιοχές μιας χώρας (υπολογίζεται για αστικές και για αγροτικές περιοχές), χρησιμοποιεί το ίδιο μοτίβο ερωτήσεων σε όλες, θεωρώντας ίδιες τις ανάγκες των ανθρώπων στις περιοχές αυτές. Αυτό όμως πρακτικά δεν ισχύει αφού οι στόχοι και οι προτεραιότητες των ανθρώπων διαφέρουν ανάμεσα σε μια αστική και μια αγροτική περιοχή. Ο Πολυδιάστατος Δείκτης Φτώχειας παρέχει πιο αξιόπιστα αποτελέσματα για υποανάπτυκτες και αναπτυσσόμενες χώρες, καθώς οι στερήσεις που μετρά (δάπεδο, περιουσιακά στοιχεία κ.α.) απαντώνται συνήθως σε τέτοιες χώρες.

---

³⁹ <http://www.dhsprogram.com/>

⁴⁰ <https://www.usaid.gov/>

⁴¹ <http://mics.unicef.org/>

⁴² <http://www.unicef.org/>

⁴³ <http://www.who.int/healthinfo/survey/en/>

3.9 Open budget Index

Η είσπραξη, η κατανομή και η διάθεση των δημοσίων πόρων αποτελούν βασικές λειτουργίες και μέσα χάραξης πολιτικής κάθε κυβέρνησης. Ο κρατικός προϋπολογισμός, ως εργαλείο προώθησης και υλοποίησης της πολιτικής της εκάστοτε κυβέρνησης, επηρεάζει άμεσα την οικονομία της χώρας και της ευημερία των πολιτών. Ωστόσο, οι διαδικασίες χάραξης της δημοσιονομικής πολιτικής, είτε αφορούν τα έσοδα είτε τις δαπάνες του κράτους, αποτελούσαν ανέκαθεν μια κλειστή διαδικασία, στην οποία καλούνταν να συμμετάσχουν κατά κύριο λόγο μόνο οι εμπλεκόμενοι φορείς αλλά και τεχνοκράτες με κατάλληλη εμπειρία. Σε μια εποχή δημοσιονομικής λιτότητας, όπου το ύψος των διαθέσιμων πόρων για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων πολιτικής είναι αρκετά περιορισμένο και οι κυβερνήσεις επιθυμούν να επανακτήσουν την εμπιστοσύνη των πολιτών, η ενίσχυση της διαφάνειας και της “ανοιχτότητας” του προϋπολογισμού κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική για δύο λόγους. Πρώτον, γιατί η δυνατότητα άμεσης ενημέρωσης των πολιτών ενισχύει την ικανότητα ελέγχου και αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας της κυβερνητικής πολιτικής και κατ’ επέκταση οδηγεί σε έναν επανακαθορισμό των πολιτικών προτεραιοτήτων. Δεύτερον, γιατί συμβάλει στον περιορισμό των μη αποδοτικών και μη αποτελεσματικών δαπανών και ταυτόχρονα οδηγεί σε μείωση της διαφθοράς. Προς την κατεύθυνση αυτή, της διαφάνειας και της “ανοιχτότητας” των δημοσιονομικών συστημάτων, έχουν κινηθεί πολλοί οργανισμοί (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ΟΟΣΑ, Παγκόσμια Τράπεζα κ.α.) είτε με την δημιουργία κατευθυντήριων γραμμών προς τις κυβερνήσεις, είτε με τη δημιουργία μεθόδων υπολογισμού και βαθμολογίας των χωρών βάσει της δημοσιονομικής διαφάνειάς τους. (Βαφόπουλος and Βράνιαλη 2015) Στην παρούσα διπλωματική θα ασχοληθούμε με τον δείκτη Open Budget Index ο οποίος δημιουργήθηκε από την διεθνή Πρωτοβουλία International Budget Partnership⁴⁴.

Γενικές Πληροφορίες	
Ακρωνύμιο	OB
Πλήρης Τίτλος	Open Budget Index
Οργανισμός Έκδοσης/Δημιουργός	International Budget Partnership (IBP)
Σκοπός	Αξιολόγηση της έγκαιρης έκδοσης και του περιεχομένου οκτώ βασικών εγγράφων του προϋπολογισμού μιας χώρας
Περιοχή Ενδιαφέροντος	Διαφάνεια του προϋπολογισμού
Ιστοσελίδα	http://internationalbudget.org/what-we-do/open-budget-survey/
Περιγραφή δείκτη	
Συνθετότητα /Βασικοί Πυλώνες Ενδιαφέροντος	Τα 8 έγγραφα είναι τα εξής: Προσχέδιο Προϋπολογισμού, Σχέδιο Προϋπολογισμού, Προϋπολογισμός Πολιτών, Ψηφισθείς προϋπολογισμός, Τακτικές Εκθέσεις Εκτέλεσης του Προϋπολογισμού, Εξαμηνιαία Επισκόπηση της Πορείας του Προϋπολογισμού και του Οικονομικού Ελέγχου, Απολογισμός και Γενικός Ισολογισμός, Έκθεση Ελέγχου
Συχνότητα Ανανέωσης	Κάθε 2 χρόνια
Γεωγραφική Κάλυψη	Εθνικό Επίπεδο
Μέθοδος Υπολογισμού	Ο OBI υπολογίζεται από το απλό μέσο όρο των απαντήσεων σε 109 ερωτήσεις σχετικά με τον προϋπολογισμό της χώρας
Κλίμακα Μέτρησης	0-100
Πηγές Δεδομένων	Ερωτηματολόγιο 140 ερωτήσεων (οι 109 χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του OBI) για κάθε χώρα που συμπληρώνονται από ένα ερευνητή ή ομάδα ερευνητών, οι οποίοι προέρχονται είτε από ακαδημαϊκά ιδρύματα είτε από κοινωνικές οργανώσεις πολιτών.

Πίνακας 3.9.1: Open Budget Index

⁴⁴ <http://internationalbudget.org/>

Γενικά στοιχεία

Η International Budget Partnership δημιουργήθηκε το 1997 στα πλαίσια του Κέντρου για τον Προϋπολογισμό και τις Πολιτικές προτεραιότητες (Center on Budget and Policy Priorities⁴⁵) ώστε να συνεργαστεί με την κοινωνία των πολιτών και να αναλάβει την ανάλυση του προϋπολογισμού τους, με στόχο τη βελτίωση της διακυβέρνησης και τη μείωση της φτώχειας. Για να το κάνει αυτό πράξη, διενεργεί και δημοσιεύει ανά διετία τα αποτελέσματα μιας έρευνας, της Open Budget Survey, η οποία αξιολογεί το βαθμό διαφάνειας του προϋπολογισμού σε πολλές χώρες ταυτόχρονα (για το 2015 αξιολογήθηκαν 102 χώρες) χρησιμοποιώντας κοινή μεθοδολογία και παράγοντας διεθνώς συγκρίσιμα δεδομένα στο χώρο και στο χρόνο μέσω ενός δείκτη, του Open Budget Index. (Βαφόπουλος και Βράνιαλη 2015)

Μεθοδολογία

Η έρευνα αυτή και ο αντίστοιχος δείκτης δημοσιεύτηκαν πρώτη φορά το 2006 και μέχρι στιγμής υπάρχουν 5 εκδόσεις (2006, 2008, 2010, 2012 και 2015). Σκοπός τους είναι η αξιολόγηση της δημοσιοποίησης των πληροφοριών του προϋπολογισμού, λαμβάνοντας υπόψη την έγκαιρη έκδοση του και το περιεχόμενο οκτώ βασικών εγγράφων του, που όλες οι χώρες θα πρέπει να εκδίδουν σε διάφορα στάδια κατά τη διαδικασία του προϋπολογισμού. Αυτά τα έγγραφα είναι:

- Προσχέδιο Προϋπολογισμού (Pre-budget Statement)
- Σχέδιο Προϋπολογισμού (Executive's Budget Proposal-EBP)
- Προϋπολογισμός Πολιτών (Citizens Budget)
- Ψηφισθείς προϋπολογισμός (Enacted Budget)
- Τακτικές Εκθέσεις Εκτέλεσης του Προϋπολογισμού (In-Year Reports)
- Εξαμηνιαία Επισκόπηση της Πορείας του Προϋπολογισμού και του Οικονομικού Ελέγχου (Mid-Year Review)
- Απολογισμός και Γενικός Ισολογισμός (Year-End Report)
- Έκθεση Ελέγχου (Audit Report)

Τα αποτελέσματα κάθε χώρας βασίζονται σε ένα ερωτηματολόγιο, το οποίο περιλαμβάνει 140 ερωτήσεις σχετικά με τον προϋπολογισμό και συμπληρώνεται από ερευνητές. Σχεδόν όλοι οι ερευνητές που είναι υπεύθυνοι για την ολοκλήρωση των ερωτηματολογίων προέρχονται είτε από ακαδημαϊκά ιδρύματα είτε από κοινωνικές οργανώσεις πολιτών, κοινό ενδιαφέρον των οποίων είναι η προώθηση της διαφάνειας στις πρακτικές του προϋπολογισμού στις χώρες τους. Για κάθε ερώτηση υπάρχει ένα σύνολο δυνατών απαντήσεων από τις οποίες οι ερευνητές καλούνται να επιλέξουν εκείνη που ανταποκρίνεται καλύτερα στην κατάσταση των εγγράφων της χώρας τους (δυνατές απαντήσεις a, b, c, d με το a να αποτελεί την καλύτερη και το d την χειρότερη κατάσταση). Μόλις ολοκληρωθούν οι απαντήσεις στα ερωτηματολόγια, αυτές ποσοτικοποιούνται με το a να βαθμολογείται με 100, το b με 67, το c με 33 και το d με 0. Ο τελικός δείκτης (Open Budget Index) εκχωρεί σε κάθε χώρα ένα σκορ 0-100 με βάση τον απλό μέσο όρο των ποσοτικοποιημένων απαντήσεων στις 109 ερωτήσεις του ερωτηματολογίου που αξιολογούν την δημοσιοποίηση των πληροφοριών του προϋπολογισμού. Οι 31 ερωτήσεις της έρευνας που δεν χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του δείκτη, αξιολογούν τις ευκαιρίες για τη συμμετοχή του κοινού κατά τη διάρκεια της διαδικασίας του προϋπολογισμού και την ικανότητα της εποπτείας των νομοθετικών σωμάτων και των ανώτατων οργάνων ελέγχου. Παρόλο που δεν υπάρχουν βάρη στον υπολογισμό του τελικού δείκτη, κάποια έγγραφα θεωρούνται περισσότερο σημαντικά από κάποια άλλα και η αξιολόγησή τους γίνεται μέσω περισσότερων ερωτήσεων. Με αυτό τον τρόπο βέβαια καταλαβαίνουμε ότι ο τελικός δείκτης επηρεάζεται περισσότερο από κάποια έγγραφα σε αντίθεση με κάποια άλλα. Ένα παράδειγμα είναι ότι για την αξιολόγηση της διαθεσιμότητας και της πληρότητας του Σχεδίου του Προϋπολογισμού

⁴⁵ <http://www.cbpp.org/>

χρησιμοποιούνται 54 από τις 109 ερωτήσεις, ενώ για τον προϋπολογισμό των πολιτών μόνο 4. (Open Budget Survey Methodology 2015)

Κλίμακα μέτρησης και Πηγές δεδομένων

Όσον αφορά τώρα την κλίμακα μέτρησης του δείκτη Open Budget Index, όπως ανέφερα και προηγουμένως, αυτή είναι η κλίμακα από 0-100. Ανάλογα με τη βαθμολογία που λαμβάνει μια χώρα στον τελικό δείκτη οι πληροφορίες χαρακτηρίζονται ως επαρκείς ή ανεπαρκείς. Τα όρια για τον χαρακτηρισμό των πληροφοριών φαίνονται στο επόμενο σχήμα. (Στο 3^ο επίπεδο βρίσκονται τα όρια του δείκτη ενώ στα δύο πρώτα ο χαρακτηρισμός των πληροφοριών)

Εικόνα 3.9.1: Open budget Index- Χαρακτηρισμός των πληροφοριών των χωρών (Open Budget Survey Executive Summary 2015)

Για να θεωρηθεί αξιόπιστη η βαθμολόγηση των χωρών από τους ερευνητές, θα πρέπει όλες οι απαντήσεις στα ερωτήματα της έρευνας να υποστηρίζονται από αποδεικτικά στοιχεία. Αυτά περιλαμβάνουν παραπομπές από έγγραφα του προϋπολογισμού, νόμους της χώρας ή συνεντεύξεις με κυβερνητικούς αξιωματούχους, νομοθέτες, ή εμπειρογνώμονες σχετικά με την διαδικασία του προϋπολογισμού της χώρας. Κάθε ερωτηματολόγιο στη συνέχεια ελέγχεται από έναν ανώνυμο κριτή που έχει ουσιαστική γνώση των συστημάτων προϋπολογισμού της αντίστοιχης χώρας. (Open Budget Survey Methodology 2015)

Αξιολόγηση

Ο δείκτης Open Budget αποτελεί μια πολύ σημαντική προσπάθεια στην κατεύθυνση των ανοιχτών προϋπολογισμών των χωρών. Είναι από τους ελάχιστους δείκτες που ασχολούνται με το αντικείμενο αυτό και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να ασκηθεί πίεση στις πολιτικές ηγεσίες των χωρών ώστε να παρουσιάζουν έγκαιρα και με σαφήνεια τα δεδομένα των οικονομικών τους προϋπολογισμών. Η σημασία του κρίνεται περισσότερο επιτακτική ιδιαίτερα αν αναλογιστούμε την τρέχουσα οικονομική και δημοσιονομική κατάσταση που επικρατεί στις περισσότερες χώρες του κόσμου.

3.10 Youth Wellbeing Index

Οι νέοι αποτελούν το ένα τέταρτο του παγκόσμιου πληθυσμού, αλλά παραμένουν μια ελάχιστα χρησιμοποιούμενη πηγή καινοτομίας, ενέργειας και ενθουσιασμού στις παγκόσμιες προσπάθειες για να επιτευχθεί και να προωθηθεί η αυξημένη ευημερία όλων. Καθώς τα παιδιά μεγαλώνουν και ωριμάζουν σε ενήλικες, κάνουν επιλογές που επηρεάζουν όχι μόνο τη δική τους ευημερία αλλά και εκείνη των ίδιων τους των οικογενειών, των κοινοτήτων και των χωρών. Κοινωνίες που δεν αποκλείουν του νέους είναι πιο πιθανό να αναπτυχθούν και να ευημερήσουν, ενώ οι κίνδυνοι σε κοινωνίες που τους αποκλείουν περιλαμβάνουν περιορισμένη ανάπτυξη, εγκληματικότητα και αναταραχές. Ως εκ τούτου, είναι επιτακτική ανάγκη τα συστήματα εκπαίδευσης και υγείας, οι αγορές εργασίας, και οι κυβερνήσεις να εξυπηρετούν τα συμφέροντά των νέων και να παρέχουν τις πολιτικές, τις επενδύσεις, τα εργαλεία και την τεχνολογία που χρειάζονται για να αναπτυχθούν και να επιτύχουν. Ωστόσο, σε μια εποχή όπου οι πολιτικές αποφάσεις και οι επενδύσεις είναι καθοδηγούμενες όλο και περισσότερο από τα δεδομένα, τα δεδομένα σχετικά με την ανάπτυξη και την ευημερία των νέων είναι συχνά κατακερματισμένα, ασυνεπή, ή ανύπαρκτα. Γι' αυτό το λόγο το Διεθνές Ίδρυμα Νεότητας (IYF⁴⁶) και το Κέντρο Στρατηγικών και Διεθνών Σπουδών (CSIS⁴⁷) με την οικονομική στήριξη από την Hilton Worldwide δημιούργησαν τον Youth Wellbeing Index, έναν δείκτη που μετράει την ευημερία των νέων. (Goldin, *The Global Youth Wellbeing Index* 2014)

Γενικές Πληροφορίες	
Ακρωνύμιο	-
Πλήρης Τίτλος	Youth Wellbeing Index
Οργανισμός Έκδοσης/Δημιουργός	Διεθνές Ίδρυμα Νεότητας (IYF) & Κέντρο Στρατηγικών και Διεθνών Σπουδών (CSIS)
Σκοπός	Μέτρησης της ευημερίας των νέων
Περιοχή Ενδιαφέροντος	Ευημερία των νέων
Ιστοσελίδα	http://www.youthindex.org
Περιγραφή Δείκτη	
Συνθετότητα /Βασικοί Πυλώνες Ενδιαφέροντος	6 τομείς/40 υποδείκτες -> Οι 6 τομείς είναι: Συμμετοχή των πολιτών, Οικονομική δυνατότητα, Εκπαίδευση, Υγεία, Προστασία και Ασφάλεια, Τεχνολογία των πληροφοριών και των επικοινωνιών
Συχνότητα Ανανέωσης	Μέχρι στιγμής μια φορά μόνο (2014)
Γεωγραφική Κάλυψη	Εθνικό Επίπεδο
Μέθοδος Υπολογισμού	Οι 5 πρώτοι τομείς συμβάλλουν με 18% ο καθένας στον τελικό δείκτη, ενώ ο τομέας της Τεχνολογίας των πληροφοριών και των επικοινωνιών με 12%. Κάθε υποδείκτης συμβάλλει με διαφορετικό βάρος στον υπολογισμό του τομέα που ανήκει.
Κλίμακα Μέτρησης	0-1
Πηγές Δεδομένων	Αντικειμενικά στοιχεία από UNESCO, Παγκόσμια Τράπεζα κ.α.& ερωτηματολόγια

Πίνακας 3.10.1: Youth Wellbeing Index

⁴⁶ <http://www.iyfnet.org/>

⁴⁷ <http://csis.org/>

Γενικά στοιχεία

Το 2012 αποφασίστηκε η δημιουργία ενός δείκτη που θα μετρούσε την ευημερία των νέων και έτσι η πρώτη αναφορά του Youth Wellbeing Index για τις 30 χώρες εκδόθηκε τον Απρίλιο του 2014. Ο Youth Wellbeing Index μετράει την ευημερία των νέων(12-24 ετών) για 30 χώρες, μέσω 40 υποδεικτών που κατηγοριοποιούνται σε 6 τομείς. Σε κάθε τομέα, οι υποδείκτες που περιλαμβάνονται αντανακλούν τη χρησιμότητα και τη σκοπιμότητα τους (από άποψη δεδομένων) και μετρούν τόσο το συνολικό εθνικό περιβάλλον, όσο και την κατάσταση, τις προοπτικές και το επίπεδο ικανοποίησης των νέων. Η μέτρηση του συνολικού εθνικού περιβάλλοντος (π.χ. υποδομές, επενδύσεις, επίπεδα των συγκρούσεων)μπορεί να μην έχει σαν κύριο χαρακτηριστικό του μόνο τους νέους, αλλά μετριέται επειδή επηρεάζει σημαντικά την ποιότητα της ζωής και τις ευκαιρίες τους. (Goldin, [The Global Youth Wellbeing Index 2014](#))

Μεθοδολογία

Ολόκληρη η δομή του δείκτη αναπτύχθηκε σε στενή συνεργασία με ειδικούς από κάθε τομέα, καθώς και από μια παγκόσμια ομάδα ειδικών που επανεξέτασαν το δείκτη. Ο τελικός δείκτης απαρτίζεται από 40 υποδείκτες οι οποίοι κατηγοριοποιούνται σε 6 τομείς:

- Συμμετοχή των πολιτών
- Οικονομική δυνατότητα
- Εκπαίδευση
- Υγεία
- Προστασία και ασφάλεια
- Τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών

Οι 5 πρώτοι τομείς έχουν βάρος ίσο με 18% ο καθένας, ενώ ο τομέας της Τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών έχει βάρος ίσο με 12% στον υπολογισμό του τελικού δείκτη. Κάθε ένας από τους 40 υποδείκτες, σταθμίζεται βάση της σημασίας που έχει σε σχέση με τους υπόλοιπους που αντιστοιχούν στο συγκεκριμένο τομέα, ώστε να βγει ένα τελικό αποτέλεσμα για τον τομέα και να εξαχθεί ο τελικός δείκτης. Στα επόμενα σχήματα παρουσιάζονται τόσο οι υποδείκτες που αντιστοιχούν στον κάθε τομέα όσο και τα βάρη που αντιστοιχούν στον κάθε ένα. (Goldin, [The Global Youth Wellbeing Index methodology report 2014](#))

Global Youth Wellbeing Index

DOMAIN	INDICATOR
CITIZEN PARTICIPATION	<ul style="list-style-type: none"> Economist Democracy Index Existence of youth policy Volunteer frequency Candidacy age for national office Youths' perception of value in society Youths' feeling served by government
ECONOMIC OPPORTUNITY	<ul style="list-style-type: none"> GDP per capita Economic climate and competitiveness Youth lending from a financial institution Youth involved in early-stage entrepreneurial activity Youth unemployment Youth Not in Education, Employment, or Training (NEET) Youths' income and wealth expectations
EDUCATION	<ul style="list-style-type: none"> Public spending on education School enrollment secondary School enrollment tertiary Youth literacy School life expectancy, primary to tertiary Educational satisfaction
HEALTH	<ul style="list-style-type: none"> Improved water source Life expectancy at birth People living with HIV/AIDS Adolescent fertility Tobacco use among youth All cause of youth mortality Self-harm among youth Perceived stress levels among youth Youths' prioritization of healthy eating and living
INFORMATION & COMMUNICATIONS TECHNOLOGY (ICT)	<ul style="list-style-type: none"> Access to electricity Households with radio ICT for development score Digital natives Youths' dependence on the Internet
SAFETY AND SECURITY	<ul style="list-style-type: none"> Global Peace Index-Internal Trafficking- U.S. State Department Tier Placement Global disaster risk reduction score Fundamental Rights- World Justice Report Interpersonal violence among youth Road injuries among youth Youths' concern for personal safety from crime and violence

Εικόνα 3.10.1: Youth Wellbeing Index - Τομείς και επιμέρους υποδείκτες (Goldin, *The Global Youth Wellbeing Index 2014*)

Τομέας	Υποδείκτης	Βάρη	Βάρη τομέων στον τελικό δείκτη
Συμμετοχή των πολιτών	Democracy Index	21%	18%
	Ύπαρξη πολιτικής για τη νεολαία	15%	
	Πόσο συχνά κάνεις εθελοντική εργασία;(λίγες φορές το μήνα)	18%	
	Ηλικία που μπορεί ο νέος να ασχοληθεί με την πολιτική	10%	
	Δεν πιστεύω ότι οι νέοι γίνονται αρκετά σεβαστοί	18%	
	Η κυβέρνησή μου φροντίζει για τις επιθυμίες και τις ανάγκες μου	18%	
Οικονομική δυνατότητα	Κατά κεφαλήν ΑΕΠ	21%	18%
	Οικονομικό κλίμα και ανταγωνιστικότητα	21%	
	Συμμετοχή σε πρώιμο στάδιο επιχειρηματικής δραστηριότητας ή νέας επιχείρησης	9%	
	Δάνειο από χρηματοπιστωτικό ίδρυμα κατά το παρελθόν έτος(νέοι/ενήλικες)	10%	
	Σύνολο ανεργίας των νέων	12%	
	Νέοι που δεν βρίσκονται στην απασχόληση ή στην εκπαίδευση	15%	
	Ως ενήλικας πως θα συγκρίνατε το επίπεδο ζωής σας με εκείνο των γονιών σας;	12%	
Εκπαίδευση	Συνολικές δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση	16%	18%
	Εγγραφή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση	13%	
	Ποσοστό νέων που μπορούν να γράψουν και να διαβάσουν	21%	
	Εγγραφή στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση	16%	
	Προσδόκιμο χρόνος σχολικής εκπαίδευσης (έτη) πρωτοβάθμια έως τριτοβάθμια	23%	
	Ικανοποίηση με το εκπαιδευτικό σύστημα	11%	
Υγεία	Πόσιμο νερό (% του πληθυσμού με πρόσβαση)	10%	18%
	Προσδόκιμο ζωής κατά την γέννηση	19%	
	Σύνολο ανθρώπων που ζουν με HIV/AIDS	10%	
	Ποσοστό εφηβικής γονιμότητας(γεννήσεις ανά 1.000 γυναίκες, ηλικίας 15-19)	13%	
	Ποσοστό θνησιμότητας των νέων ανά 100.000 (αυτοτραυματισμός)	12%	
	Ποσοστό θνησιμότητας των νέων ανά 100.000 15-24 ετών (όλα τα αίτια)	17%	
	Είναι σημαντικό για μένα να τρέφομαι και να ζω υγιεινά τώρα	5%	
	Ποσοστό των μαθητών που κάπνιζαν τσιγάρα για τουλάχιστον 1 μέρα κατά τη διάρκεια της έρευνας	10%	
Τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ)	Η ζωή μου είναι πολύ αγχωτική	10%	12%
	Πρόσβαση σε ηλεκτρική ενέργεια(% του πληθυσμού)	11%	
	Βαθμολογία ΤΠΕ για την ανάπτυξη	27%	
	Ποσοστό νοικοκυριών με ραδιόφωνο	21%	
	Ποσοστό νέων που γεννήθηκαν στην ψηφιακή εποχή (%15-24 χρονών)	27%	
Προστασία και ασφάλεια	Δεν μπορώ να φανταστώ πια τη ζωή χωρίς το διαδίκτυο	14%	18%
	Βαθμός μείωσης κινδύνου Παγκόσμιας Καταστροφής	8%	
	Παγκόσμιος Δείκτης Ειρήνης	18%	
	Στέιτ Ντιπάρτμεντ-Βαθμίδα Εμπορίας Ανθρώπων	8%	
	Έκθεση παγκόσμιας δικαιοσύνης-Θεμελιώδη δικαιώματα	12%	
	Ποσοστό θνησιμότητας των νέων ανά 100.000 (διαπροσωπική βία)	18%	
	ποσοστό θνησιμότητας των νέων ανά 100.000(οδικός τραυματισμός)	19%	
Ανησυχώ για την πιθανότητα να πέσω θύμα ενός βίαιου εγκλήματος	16%		

Πίνακας 3.10.2: Youth Wellbeing Index - Στάθμιση υποδεικτών και τελικού δείκτη (Goldin, The Global Youth Wellbeing Index methodology report 2014)

Κλίμακα μέτρησης και Πηγές δεδομένων

Επειδή τα δεδομένα έχουν διαφορετικές μονάδες μέτρησης, δημιουργήθηκε μια διαδικασία εξομάλυνσης και ομαδοποίησης τους ώστε να εξαχθεί μια τελική τιμή. Γι' αυτό το λόγο οι τομείς, οι υποδείκτες καθώς και ο τελικός δείκτης βαθμολογήθηκαν στην κλίμακα 0-1, συγκρίνοντας παγκόσμια δεδομένα χωρών και όχι μόνο εκείνων που συμπεριλαμβάνονται στο δείκτη. Με αυτό τον τρόπο αποφασίστηκαν τόσο οι ελάχιστες όσο και οι μέγιστες τιμές κάθε υποδείκτη και έτσι οποιαδήποτε τιμή μικρότερη της ελάχιστης βαθμολογήθηκε με 0 ενώ οποιαδήποτε τιμή μεγαλύτερη της μέγιστης με 1. Οποιαδήποτε άλλη τιμή βαθμολογήθηκε με έναν αριθμό μεταξύ του 0 και του 1, με το 1 να αφορά μια επιθυμητή και καλή κατάσταση ενώ το 0 το ακριβώς αντίθετο. Βέβαια επειδή η σχετική απόδοση μεταξύ των χωρών είναι σημαντική και μπορεί κινητοποιήσει συλλογικές δράσεις, οι χώρες μπορούν να ομαδοποιηθούν και να συγκριθούν τόσο βάσει του εισοδήματος (σε 4 κατηγορίες: υψηλού, άνω του μέσου, κάτω του μέσου, χαμηλού) όσο και της γεωγραφικής περιοχής στην οποία ανήκουν (5 κατηγορίες: Ασία/Ειρηνικός, Αμερική, Ευρώπη, Αφρική κάτω από τη Σαχάρα, Μέση ανατολή και βόρεια Αφρική. Βέβαια από τα αποτελέσματα προέκυψε ότι υπάρχει μεγαλύτερη συγγένεια μεταξύ του δείκτη και του εισοδήματος των χωρών και λιγότερη μεταξύ δείκτη και γεωγραφικών περιοχών (Goldin, *The Global Youth Wellbeing Index 2014*)

Τα δεδομένα από τα οποία υπολογίζονται οι 40 αυτοί απλοί υποδείκτες, προέρχονται κατά το μεγαλύτερο ποσοστό τους από αντικειμενικά στοιχεία που συλλέγουν διεθνείς οργανισμοί όπως: UNESCO⁴⁸, Παγκόσμια Τράπεζα, ΟΟΣΑ, IHME⁴⁹ κτλ. Το 25% περίπου των υποδεικτών βασίζονται σε υποκειμενικά στοιχεία, τα οποία προέρχονται από έρευνες/ερωτηματολόγια που διεξάγονται από την Gallup World Poll και την TRU survey ενώ οι βαθμολογίες των αντίστοιχων υποδεικτών προκύπτουν από το ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησαν θετικά στην εκάστοτε ερώτηση. (Goldin, *The Global Youth Wellbeing Index methodology report 2014*)

Αξιολόγηση

Ο παραπάνω δείκτης ασχολείται με ένα πολύ λεπτό θέμα το οποίο δεν απαντάται συχνά στην βιβλιογραφία της ευημερίας, τους νέους. Με τη χρήση αρκετών υποδεικτών, τόσο υποκειμενικών όσο και αντικειμενικών, καταφέρνει να μετρήσει σε ένα ικανοποιητικό βαθμό την έννοια αυτή. Αρνητικό στοιχείο ωστόσο αποτελεί η χρήση κάποιων υποδεικτών οι οποίοι αφορούν την ευημερία όχι μόνο των νέων αλλά ολόκληρου του πληθυσμού. Παραδείγματα τέτοιων υποδεικτών είναι: το ποσοστό του πληθυσμού με πρόσβαση σε πόσιμο νερό, το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π., το προσδόκιμο ζωής, το ποσοστό του πληθυσμού με πρόσβαση στην ηλεκτρική ενέργεια κ.α.

---

⁴⁸ <http://en.unesco.org/>

⁴⁹ <http://www.healthdata.org/>

3.11 National Accounts of Wellbeing

Η ευημερία θεωρείται ως μια δυναμική διαδικασία που δίνει στους ανθρώπους μια αίσθηση για το πώς είναι η ζωή τους μέσω της αλληλεπίδρασης μεταξύ των καταστάσεων, των δραστηριοτήτων και των ψυχολογικών πόρων τους. Αν και ένας συνδυασμός των αντικειμενικών και υποκειμενικών παραγόντων είναι σημαντικός για την αξιολόγηση της ευημερίας, οι υποκειμενικές διαστάσεις, είναι εκείνες που λείπουν σε οποιαδήποτε αξιολόγηση γίνεται από τις εθνικές κυβερνήσεις. Οι δείκτες Εθνικών Λογιστικών όπως το Α.Ε.Π. αποκαλύπτουν μια πολύ μικρή θεώρηση της ανθρώπινης ευημερίας. Ακόμη χειρότερα, έχουν επισκιάσει άλλα σημαντικά ζητήματα όπως: η οικογένεια, η κοινότητα, η κοινωνία, η βιόσφαιρα, οι ωκεανοί, τα δάση και τα χωράφια. Για αυτό το λόγο οι κυβερνήσεις πρέπει να στραφούν σε πιο ουσιαστικά μέτρα για την πρόοδο, τα οποία θα συλλαμβάνουν τον πλούτο της βιωμένης εμπειρίας των ανθρώπων. Αυτά τα μέτρα μπορούν να αποτελέσουν πιο αποτελεσματικά εργαλεία τα οποία θα καθοδηγούν τις πολιτικές. Παρατηρώντας τα παραπάνω το ίδρυμα NEF⁵⁰, το 2009, παρουσίασε μια νέα πρόταση, ένα σύστημα εθνικών λογαριασμών το οποίο θα μετρά την ευημερία των ανθρώπων μιας χώρας. Αυτό το σύστημα ονομάστηκε National Accounts of Wellbeing(Εθνικοί Λογαριασμοί της Ευημερίας), και καταδεικνύει γιατί οι εθνικές κυβερνήσεις θα πρέπει να μετρούν άμεσα την υποκειμενική ευημερία των ανθρώπων: τις εμπειρίες, τα συναισθήματα και τις αντιλήψεις για το πώς είναι οι ζωές τους. Ζητά αυτά τα μέτρα να συλλέγονται σε τακτική βάση και να δημοσιεύονται ως National Accounts of Wellbeing και τα θεωρεί αναγκαία επειδή οι οικονομικοί δείκτες πάνω στους οποίους βασίζονται σήμερα οι κυβερνήσεις, λένε λίγα πράγματα για την επιτυχία ή την αποτυχία των χωρών σχετικά με την παροχή μιας καλής ζωής στους πολίτες τους. (Michaelson, Abdallah, και συν. 2009)

Γενικές Πληροφορίες	
Ακρωνύμιο	NAWB
Πλήρης Τίτλος	National Accounts of Well-Being
Οργανισμός Έκδοσης/Δημιουργός	New Economics Foundation
Σκοπός	Μέτρηση υποκειμενικών πτυχών της ευημερίας
Περιοχή Ενδιαφέροντος	Υποκειμενική Ευημερία
Ιστοσελίδα	http://www.nationalaccountsofwellbeing.org/learn/
Περιγραφή δείκτη	
Συνθετότητα /Βασικοί Πυλώνες Ενδιαφέροντος	3 πυλώνες/7 υποπυλώνες -> οι 3 πυλώνες είναι: Προσωπική ευημερία, Κοινωνική ευημερία, Ευημερία στην εργασία
Συχνότητα Ανανέωσης	Έγινε μόνο μια φορά το 2009
Γεωγραφική Κάλυψη	Εθνικό Επίπεδο (σε 22 χώρες της Ευρώπης)
Μέθοδος Υπολογισμού	Κάθε πυλώνας υπολογίζεται από το μέσο όρο των υποπυλώνων του και κάθε υποπυλώνας από το μέσο όρο των υποδεικτών του (αν έχει)
Κλίμακα Μέτρησης	0-10
Πηγές Δεδομένων	Μόνο υποκειμενικά στοιχεία από ερωτηματολόγια σε μια έρευνα που έγινε το 2006/2007 σε χώρες της Ευρώπης (40.000 ερωτηθέντες/47 ερωτήσεις)

Πίνακας 3.11.1: National Accounts of Well-Being

⁵⁰ Το NEF είναι ένα ανεξάρτητο οικονομικό ίδρυμα με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο <http://www.neweconomics.org/>

Γενικά στοιχεία

Το Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών, National Accounts of Wellbeing, εκδόθηκε μόνο μια φορά τον Ιανουάριο του 2009 για 22 χώρες της Ευρώπης και βασίζεται μόνο σε υποκειμενικά στοιχεία, αφού μετρά τις απόψεις των ανθρώπων για την ευημερία τους. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από μια μεγάλη ευρωπαϊκή διακρατική έρευνα που έγινε την περίοδο 2006/2007, βασισμένη σε ένα σύστημα ερωτήσεων για την ευημερία το οποίο σχεδιάστηκε από το Πανεπιστήμιο του Cambridge, το ίδρυμα Nef και άλλους εταίρους. Ουσιαστικά αποτελεί μια πρόταση για το πώς πρέπει να διαμορφωθούν οι Εθνικοί Λογαριασμοί των χωρών καθώς και ποιες διαστάσεις της ευημερίας των ανθρώπων πρέπει να μετρηθούν. (Michaelson, Abdallah, και συν. 2009)

Μεθοδολογία

Το νέο αυτό μοντέλο Εθνικών Λογαριασμών βασίζεται σε δύο πυλώνες, στην προσωπική ευημερία και στην κοινωνική ευημερία, αντανακλώντας τις κρίσιμες πτυχές του πώς οι άνθρωποι βιώνουν τη ζωή τους. Η προσωπική ευημερία αποτελείται από 5 υποπυλώνες: συναισθηματική ευημερία, ικανοποίηση από τη ζωή, ζωτικότητα, ανθεκτικότητα και αυτοεκτίμηση θετικά συναισθήματα ενώ η κοινωνική ευημερία αποτελείται από 2 υποπυλώνες: υποστηρικτικές σχέσεις, εμπιστοσύνη και ανήκειν. Αυτοί οι υποπυλώνες είναι ουσιαστικά κατηγορίες ερωτήσεων κάποιες από τις οποίες χωρίζονται περεταίρω σε μικρότερες κατηγορίες για να κατανοηθεί καλύτερα το είδος των ερωτήσεων που περιλαμβάνουν. Εκτός όμως από τους δυο παραπάνω πυλώνες, δημιουργήθηκε ένας ακόμη για να μετρήσει ένα συγκεκριμένο τομέα της ζωής των ανθρώπων, την ευημερία στην εργασία. Αυτός μετρά την ικανοποίηση από την εργασία, την ικανοποίησή από την ισορροπία εργασίας-ζωής, τη συναισθηματική εμπειρία της εργασίας, καθώς και την αξιολόγηση των συνθηκών εργασίας. Στο σχήμα της επόμενης σελίδας παρουσιάζεται αναλυτικότερα η δομή του δείκτη, οι πυλώνες και οι αντίστοιχοι υποπυλώνες.

Ο δείκτης βασίζεται εξολοκλήρου σε υποκειμενικά στοιχεία τα οποία προκύπτουν από τις απαντήσεις των ανθρώπων σε 47 ερωτήσεις, οι οποίες καλύπτουν και τους τρεις πυλώνες της ευημερίας. Από αυτές τις 47 οι 41 αφορούν τους δύο πρώτους πυλώνες ενώ οι υπόλοιπες 6 τον πυλώνα της ευημερίας στην εργασία. Κάθε πυλώνας υπολογίζεται από το μέσο όρο των υποπυλώνων του ενώ ο τελικός δείκτης υπολογίζεται μόνο από τους δύο πρώτους πυλώνες (ο δείκτης ευημερίας στην εργασία δεν χρησιμοποιείται στον υπολογισμό, απλά παρέχει κάποια στοιχεία για την ευημερία στον τομέα αυτόν), με τρεις διαφορετικούς τρόπους:

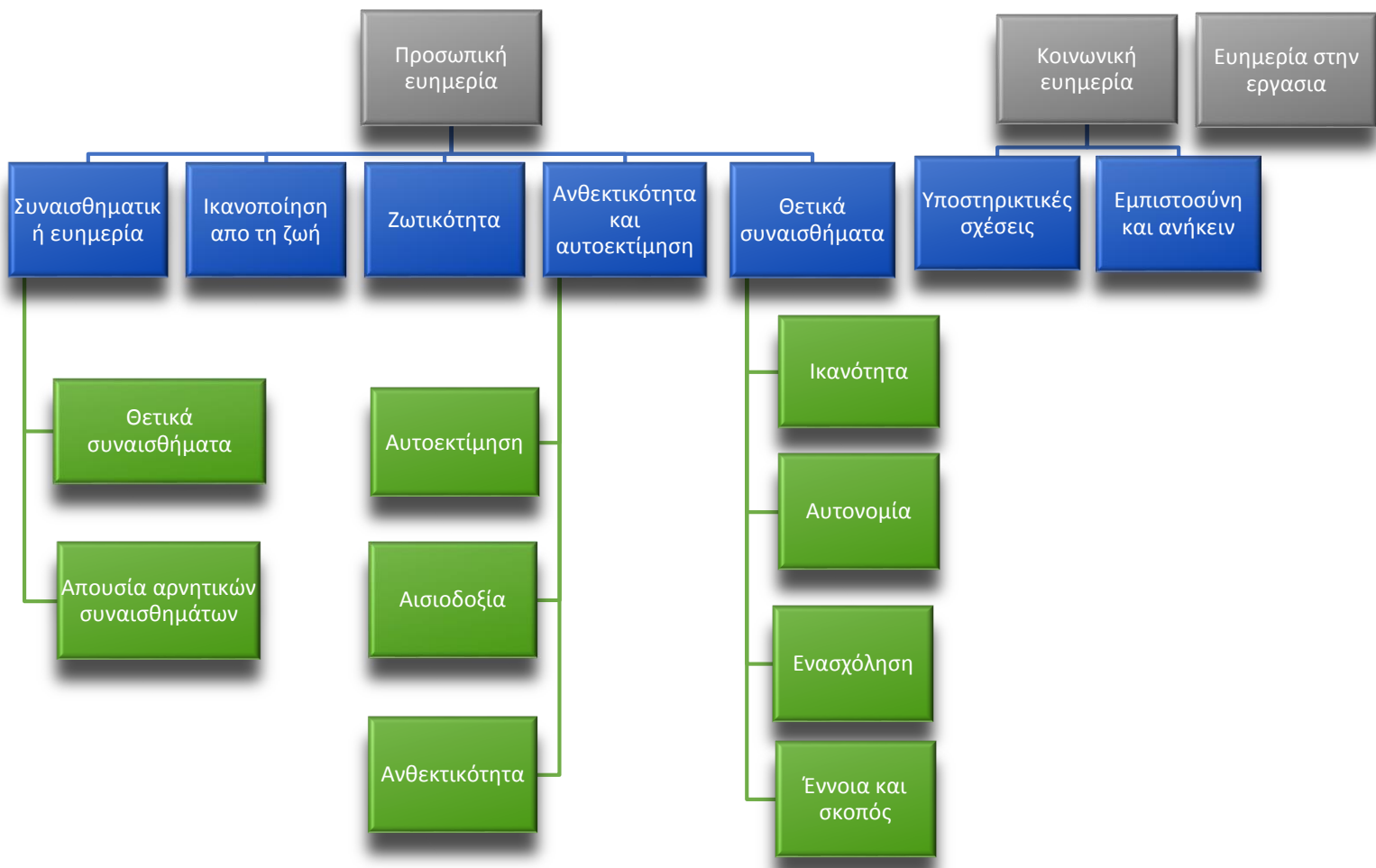
- Με αναλογία 1:1 (ίση στάθμιση και στους 2 πυλώνες)
  - Με αναλογία 2:1 (η προσωπική ευημερία συμβάλλει με 67% και η κοινωνική με 33%)
  - Με την ελάχιστη τιμή (η τελική βαθμολογία του δείκτη είναι ίση με τον χαμηλότερο από τους 2 πυλώνες)
- (Michaelson, Abdallah, και συν. 2009)

Κλίμακα μέτρησης και Πηγές δεδομένων

Για να καταστεί δυνατή η ανάλυση και η σύγκριση της ευημερίας των ανθρώπων διακρατικά ,όλα τα δεδομένα μετατράπηκαν στην κλίμακα 0-10. Έτσι τόσο οι πυλώνες και οι υποπυλώνες όσο και ο τελικός δείκτης υπολογίστηκαν στην κλίμακα αυτή. Στην έκθεση εκτός των βαθμολογιών των 22 χωρών στα διάφορα επίπεδα του δείκτη, παρουσιάζεται και μια πιο βαθιά ανάλυση ειδικά για τον Ηνωμένο Βασίλειο. Αυτή η ανάλυση περιλαμβάνει τις διαφορές που υπάρχουν στις βαθμολογίες ανάμεσα στις ηλικιακές ομάδες, στο φύλο και στην εισοδηματική κατηγορία.

Τα δεδομένα του δείκτη προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Κοινωνική Έρευνα του 2006-2007. Η έρευνα αυτή έγινε για 22 χώρες της Ευρώπης και περιελάμβανε έρευνες πρόσωπο με πρόσωπο με 40000

ανθρώπους(συνολικά) από τις χώρες αυτές. Από αυτή την έρευνα αντλήθηκαν οι 47 ερωτήσεις που περιλαμβάνονται στον δείκτη καθώς και τα αποτελέσματά τους. (Michaelson, Abdallah, και συν. 2009)

Εικόνα 3.11.1: National Accounts of Wellbeing – Πυλώνες, υποπυλώνες και υποδείκτες (Michaelson, Abdallah, και συν. 2009)

Αξιολόγηση

Το Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών National Accounts of Wellbeing, αποτελεί μια πρόταση για το πώς πρέπει να διαμορφωθούν από δω και στο εξής τα Συστήματα Εθνικών Λογαριασμών των χωρών. Αποτελεί μια πολύ ενδιαφέρουσα προσπάθεια αφού ξεφεύγει από τα στενά οικονομικά πλαίσια που χρησιμοποιούνται αυτή τη στιγμή και καταδεικνύει την σημαντικότητα της υποκειμενικής ευημερίας των ανθρώπων. Θετικό στοιχείο επίσης αποτελεί η χρήση αρκετών μεταβλητών σε κάθε πυλώνα το οποίο εξασφαλίζει μια ισχυρότερη και πιο αξιόπιστη μέτρηση.

3.12 Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Human Development Index)

Η ανθρώπινη ανάπτυξη ορίζεται ως: “μια διαδικασία διεύρυνσης των επιλογών των ανθρώπων. Κατ’ αρχήν, οι επιλογές αυτές μπορεί να είναι άπειρες και αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου. Αλλά σε όλα τα επίπεδα της ανάπτυξης, οι τρεις βασικές επιλογές είναι να ζήσουν οι άνθρωποι μια μακρά και υγιή ζωή, να αποκτήσουν γνώσεις και να έχουν πρόσβαση σε πόρους που απαιτούνται για ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο. Εάν αυτές οι βασικές επιλογές δεν είναι διαθέσιμες, πολλές άλλες ευκαιρίες παραμένουν απρόσιτες. Αλλά η ανθρώπινη ανάπτυξη δεν τελειώνει εκεί. Πρόσθετες επιλογές, που έχουν μεγάλη αξία για τους ανθρώπους, κυμαίνονται από την πολιτική, οικονομική και κοινωνική ελευθερία μέχρι ευκαιρίες για να είναι δημιουργικοί και παραγωγικοί, και να απολαμβάνουν τον προσωπικό αυτοσεβασμό και να διασφαλίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η ανθρώπινη ανάπτυξη έχει δύο όψεις: το σχηματισμό των ανθρώπινων ικανοτήτων (όπως η βελτίωση της υγείας, των γνώσεων και των δεξιοτήτων) και τη χρήση των κεκτημένων ικανοτήτων τους για αναψυχή, παραγωγικούς σκοπούς και για συμμετοχή στα πολιτιστικά, κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα. Αν δεν υπάρχει ισορροπία ανάμεσα σ αυτά τα δύο αυτό μπορεί να οδηγήσει τους ανθρώπους σε απογοήτευση. Σύμφωνα με αυτήν την έννοια της ανθρώπινης ανάπτυξης, το εισόδημα είναι μόνο μία επιλογή που οι άνθρωποι θα ήθελαν να έχουν, αν και σημαντική. Αλλά δεν είναι το σύνολο της ζωής τους. Η ανάπτυξη πρέπει, ως εκ τούτου, να είναι κάτι περισσότερο από την αύξηση του εισοδήματος και του πλούτου. Το επίκεντρό της πρέπει να είναι οι άνθρωποι.” (Human Development Report 1990). Ο παραπάνω ορισμός είναι εκείνος που δόθηκε για πρώτη φορά επίσημα στην ανθρώπινη ανάπτυξη και παρουσιάστηκε το 1990 στην πρώτη έκθεση για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη. Στις αρχές του ίδιου έτους ο οικονομολόγος Mahbubul Hag πρότεινε το σύνθετο Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Human Development Index–HDI), ο οποίος μπορεί να μετρήσει την ανθρώπινη ανάπτυξη μιας περιοχής εξετάζοντας κάποιες βασικές διαστάσεις της ανθρώπινης ανάπτυξης (Καρβέλα και Καλογήρου 2013)

Γενικές Πληροφορίες	
Ακρωνύμιο	ΔΑΑ
Πλήρης Τίτλος	Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης
Οργανισμός Έκδοσης/Δημιουργός	Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών
Σκοπός	Ένα μέτρο των επιτευγμάτων της χώρας σε βασικές διαστάσεις της ανθρώπινης ανάπτυξης: της μακράς και υγιούς ζωής, της πρόσβασης στη γνώση και ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης
Περιοχή Ενδιαφέροντος	Ανθρώπινη ανάπτυξη
Ιστοσελίδα	http://hdr.undp.org/en/statistics/hdi
Περιγραφή δείκτη	
Συνθετότητα/Βασικοί Πυλώνες Ενδιαφέροντος	3 πυλώνες/3 υποδείκτες -> οι 3 πυλώνες είναι: μακρά και υγιής ζωή, πρόσβαση στη γνώση και βιοτικό επίπεδο
Συχνότητα Ανανέωσης	Ετήσια
Γεωγραφική Κάλυψη	Εθνικό
Μέθοδος Υπολογισμού	Το 2010 άλλαξε ο τρόπος υπολογισμού του και χρησιμοποιήθηκε ο γεωμετρικός μέσος(από 1/3 του κάθε υποδείκτη στο συνολικό δείκτη τώρα υπολογίζεται ως η 3η ρίζα του γινομένου των υποδεικτών).
Κλίμακα Μέτρησης	0-1
Πηγές Δεδομένων	Τα στοιχεία προέρχονται από επίσημες στατιστικές πηγές όπως: UNESCO, Παγκόσμια Τράπεζα, ΔΝΤ, Ηνωμένα Έθνη

Πίνακας 3.12.1: Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης(Human Development Index)

Γενικά στοιχεία

Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης(ΔΑΑ) είναι ένας σύνθετος δείκτης ο οποίος δημοσιεύεται ετήσια από το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Development Programme–UNDP⁵¹) στην έκδοση για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη(The Human Development Report). Δημιουργήθηκε για να τονίσει ότι οι άνθρωποι και οι δυνατότητες τους θα πρέπει να είναι τα τελικά κριτήρια για την αξιολόγηση της ανάπτυξης μιας χώρας, όχι η οικονομική ανάπτυξη από μόνη τους. Αποτελεί έναν από τους πιο δημοφιλείς δείκτες μετά το ΑΕΠ και βασικός στόχος του είναι η ταξινόμηση των χωρών ανάλογα με το επίπεδο τους ανθρώπινης ανάπτυξής τους. Στην έκθεση του 2014 ο δείκτης υπολογίστηκε για 187 χώρες από όλο τον κόσμο. ([Human Development Index FAQs 2013](#))

Μεθοδολογία

Για να μπορεί να συμπεριληφθεί μια χώρα στον υπολογισμό του δείκτη χρειάζεται να υπάρχουν πρόσφατα, αξιόπιστα και συγκρίσιμα στοιχεία για 3 συστατικά τα οποία αποτελούν τους 3 πυλώνες του δείκτη. Αυτά είναι:

- Υγεία
- Εκπαίδευση
- Βιοτικό επίπεδο

Κάθε ένας από τους 3 παραπάνω πυλώνες υπολογίζεται από τον αντίστοιχο υποδείκτη: η υγεία από τον υποδείκτη του προσδόκιμου ζωής, η εκπαίδευση από τον υποδείκτη της εκπαίδευσης και το βιοτικό επίπεδο από τον υποδείκτη του εισοδήματος. Ο ΔΑΑ υπολογίζεται ως ο γεωμετρικός όρος του γινομένου των 3 υποδεικτών⁵².

$$\Delta\text{ΑΑ} = \sqrt[3]{\text{Υποδ. Προσδόκιμου ζωής} * \text{Υποδ. Εκπαίδευσης} * \text{Υποδ. Εισοδήματος}}$$

Ας εξετάσουμε όμως αναλυτικά από ποιες μεταβλητές αποτελείται αλλά και το πως υπολογίζεται κάθε ένας υποδείκτης από τους παραπάνω τρείς.

1. Υποδείκτης Προσδόκιμου Ζωής = $\frac{\text{Προσδόκιμο Ζωής} - 20}{85 - 20}$
2. Υποδείκτης Εκπαίδευσης = $\frac{\text{Υποδ. Μέσων ετών σχολικής φοίτησης} + \text{Υποδ. Αναμενόμενων ετών σχολικής φοίτησης}}{2}$
  - a. Υποδείκτης μέσων ετών σχολικής φοίτησης = $\frac{\text{Μέσα έτη σχολικής φοίτησης}}{15}$
  - b. Υποδείκτης αναμενόμενων ετών σχολικής φοίτησης = $\frac{\text{Αναμενόμενα έτη σχολικής φοίτησης}}{18}$
3. Υποδείκτης Εισοδήματος = $\frac{\ln(\text{Κατα Κεφαλήν Ακαθάριστου Εθνικού Εισοδήματος}) - \ln(100)}{\ln(75000) - \ln(100)}$

([HUMAN DEVELOPMENT REPORT Technical notes 2014](#))

Το προσδόκιμο ζωής αφορά τα χρόνια τα οποία αναμένεται να ζήσει ένα μωρό σε μια χώρα αν τα ποσοστά θνησιμότητας που επικρατούν κατά τη γέννησή του παραμείνουν ίδια σε όλη τη διάρκεια ζωής του, ο μέσος όρος ετών σχολικής φοίτησης είναι τα χρόνια που ένα άτομο 25 χρονών έχει περάσει μέχρι στιγμής στο σχολείο, τα αναμενόμενα έτη σχολικής εκπαίδευσης αφορούν τα χρόνια που ένα παιδί 5

⁵¹ <http://www.undp.org/>

⁵² Αυτός ο τρόπος υπολογισμού ισχύει από το 2010 και μετά. Μέχρι τότε ο τελικός δείκτης υπολογιζόταν ως το 1/3 του κάθε υποδείκτη(υπήρχαν διαφορετικοί υποδείκτες).

χρονών θα περάσει στο σχολείο σε όλη του τη ζωή και τέλος το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εθνικό εισόδημα είναι το κατά κεφαλήν εθνικό εισόδημα που έχουν οι άνθρωποι σε μονάδες αγοραστικής δύναμης. (Malik 2014)

Κλίμακα μέτρησης και Πηγές δεδομένων

Οι κλίμακες μέτρησης των υποδεικτών του Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης διαφέρουν αφού οι δύο από τους τρεις υπολογίζονται σε έτη, ενώ ο τρίτος σε δολάρια. Ο τελικός δείκτης μετράται στην κλίμακα 0-1 (όσο πιο κοντά στο 0 τόσο μικρότερη η ανθρώπινη ανάπτυξη). Στην έκθεση εκτός του βαθμού που λαμβάνουν οι χώρες στον δείκτη, οργανώνονται και σε ομάδες ανάλογα με το πόσο υψηλή είναι η ανάπτυξη των ανθρώπων τους βάσει του βαθμού που έλαβαν στον τελικό δείκτη. Οι ομάδες αυτές φαίνονται στον παρακάτω πίνακα:

Ομάδες ανθρώπινης ανάπτυξης	ΔΑΑ
Πολύ υψηλή	0,80-1
Υψηλή	0,70-0,79
Μέτρια	0,55-0,69
Χαμηλή	0-0,54

Πίνακας 3.12.2: Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης - Ομάδες ανθρώπινης ανάπτυξης (HUMAN DEVELOPMENT REPORT Technical notes 2014)

Τα δεδομένα από τα οποία υπολογίζονται οι υποδείκτες, προέρχονται από αντικειμενικά στοιχεία που συλλέγουν διεθνείς οργανισμοί όπως (Παγκόσμια Τράπεζα, ΔΝΤ, Τμήμα Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων του ΟΗΕ⁵³, υπηρεσία στατιστικών της UNESCO⁵⁴ κ.α.). (HUMAN DEVELOPMENT REPORT Technical notes 2014)

Αξιολόγηση

Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης αποτελεί έναν πολύ δημοφιλή δείκτη ο οποίος από πολλούς θεωρείται ως αντικαταστάτης του Α.Ε.Π. Αυτό συμβαίνει λόγω τόσο της απλότητάς του όσο και των κοινωνικών πτυχών της ευημερίας που περιλαμβάνονται στον υπολογισμό του, όπως η υγεία και η παιδεία. Αλλά μπορεί να μετρήσει εξ ολοκλήρου την ευημερία μιας χώρας; Μετρά τον αριθμό των ετών σχολικής φοίτησης αλλά δεν περιλαμβάνει τίποτα για την ποιότητα της εκπαίδευσης που παρέχεται. Το ίδιο συμβαίνει και με το προσδόκιμο ζωής καθώς δεν μετρά ούτε την ποιότητα της υγείας των ανθρώπων, ούτε την ποιότητα της παρεχόμενης ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης αλλά προσφέρει μονάχα μια εκτίμηση για το πόσα έτη θα ζήσουν οι άνθρωποι σε μια χώρα. Επιπλέον δεν περιλαμβάνει σημαντικές διαστάσεις της ευημερίας των ανθρώπων όπως το περιβάλλον, οι πολιτικές ελευθερίες, η εργασία, η ασφάλεια κ.α. Βλέπουμε λοιπόν ότι ο δείκτης αυτός καλύπτει ένα μικρό μόνο μέρος των πτυχών της ευημερίας και άρα δεν αποτελεί έναν κατάλληλο τρόπο μέτρησης αυτής.

⁵³ <http://www.un.org/en/development/desa/index.html>

⁵⁴ <http://www.uis.unesco.org/Pages/default.aspx>

3.13 Δείκτης Καλύτερης Ζωής (Better Life Index)

Όλοι οι άνθρωποι επιδιώκουν να έχουν μια καλή ζωή. Αλλά τι σημαίνει καλή ζωή; Τα τελευταία χρόνια, έχουν προκύψει ανησυχίες ότι τυποποιημένες μακροοικονομικές στατιστικές, όπως το ΑΕΠ, το οποίο για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα έχει χρησιμοποιηθεί ως υποκατάστατο για τη μέτρηση της ευημερίας, αποτυγχάνουν να δώσουν μια πραγματική εικόνα των σημερινών και των μελλοντικών συνθηκών διαβίωσης των ανθρώπων. Η συνεχιζόμενη χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση έχει ενισχύσει την αντίληψη αυτή και είναι πλέον ευρέως αναγνωρισμένο ότι τα στοιχεία του ΑΕΠ καλύπτουν μόνο ένα μικρό φάσμα των παραγόντων που έχουν σημασία για τη ζωή των ανθρώπων. (How's Life? Measuring well-being 2011) Για περισσότερα από 10 χρόνια, ο ΟΟΣΑ αναζητά πέρα από τη λειτουργία του οικονομικού συστήματος για να εξετάσει τις ποικίλες εμπειρίες και τις συνθήκες διαβίωσης των ανθρώπων και των νοικοκυριών. Η μέτρηση της ευημερίας του λαού και της προόδου των κοινωνιών αποτελεί βασική προτεραιότητα για τον οργανισμό του οποίου πρωταρχική αποστολή είναι η προώθηση των "καλύτερων πολιτικών, για Καλύτερες Ζωές". Έτσι το Μάιο του 2011, με την ευκαιρία της 50ής επετείου του ΟΟΣΑ, ξεκίνησε η Πρωτοβουλία για τη Βελτίωση Ζωής (OECD Better Life Initiative⁵⁵) η οποία επικεντρώνεται στην ανάπτυξη των στατιστικών που μπορούν να συλλάβουν τις πτυχές της ζωής που έχουν σημασία για τους ανθρώπους και να βοηθήσουν στη διαμόρφωση της ποιότητας της ζωής τους. Δύο σημαντικά χαρακτηριστικά αυτής της πρωτοβουλίας είναι η έκθεση Πώς είναι η ζωή;(How's Life?) και ο Δείκτης Καλύτερης Ζωής(Better Life Index). Η έκθεση How's Life δημοσιεύεται κάθε δύο χρόνια, παρέχει μια ολοκληρωμένη εικόνα της ευημερίας στις χώρες του ΟΟΣΑ και σε άλλες μεγάλες οικονομίες, εξετάζοντας τις υλικές ανάγκες και την ποιότητα ζωής των ανθρώπων. Ο (δικός σου)Δείκτης Καλύτερης Ζωής(your Better Life Index) είναι ένα διαδραστικό διαδικτυακό εργαλείο που επιτρέπει στους πολίτες να συγκρίνουν την ευημερία τόσο στις χώρες του ΟΟΣΑ, όσο και πέρα από αυτές. (Measuring well-being and progress 2013)

Γενικές Πληροφορίες	
Ακρωνύμιο	BLI
Πλήρης Τίτλος	Δείκτης Καλύτερης Ζωής
Οργανισμός Έκδοσης/Δημιουργός	ΟΟΣΑ
Σκοπός	Να μετρηθεί η ευημερία των ανθρώπων. Επίσης με τον (δικό σου)Δείκτη Καλύτερης Ζωής να κάνει τους ανθρώπους να εμπλακούν στη συζήτηση για την ευημερία
Περιοχή Ενδιαφέροντος	Ευημερία
Ιστοσελίδα	http://www.oecdbetterlifeindex.org/
Περιγραφή δείκτη	
Συνθετότητα /Βασικοί Πυλώνες Ενδιαφέροντος	11 πυλώνες/ 24 υποδείκτες -> οι 11 πυλώνες είναι Στέγαση, Εισόδημα, Απασχόληση, Κοινότητα, Εκπαίδευση, Περιβάλλον, Συμμετοχή στα κοινά, Υγεία, Ικανοποίηση από τη ζωή, Ασφάλεια, Ισορροπία επαγγελματικής και προσωπικής ζωής
Συχνότητα Ανανέωσης	Ετήσια (απο το 2011)
Γεωγραφική Κάλυψη	Εθνικό επίπεδο
Μέθοδος Υπολογισμού	Ο δείκτης περιλαμβάνει 11 πυλώνες, καθένας από τους οποίους υπολογίζεται από το μέσο όρο των υποδεικτών του
Κλίμακα Μέτρησης	0-10
Πηγές Δεδομένων	Τα περισσότερα στοιχεία προέρχονται από επίσημες πηγές: ΟΟΣΑ, Στατιστικά των Ηνωμένων Εθνών και Εθνικές Στατιστικές Υπηρεσίες. Κάποιοι δείκτες βασίζονται σε δημοσκοπήσεις από την Gallup world poll

Πίνακας 3.13.1: Δείκτης Καλύτερης Ζωής(Better Life Index)

⁵⁵ <http://www.oecd.org/statistics/better-life-initiative.htm>

Γενικά στοιχεία

Ο (δικός σου)Δείκτης Καλύτερης Ζωής είναι ένα διαδραστικό εργαλείο το οποίο δημιουργήθηκε για να κάνει τους ανθρώπους να εμπλακούν στη συζήτηση για την ευημερία και, μέσω αυτής της διαδικασίας, να μάθουν αυτό που είναι σημαντικότερο για τους ίδιους. Δημοσιεύτηκε πρώτη φορά το 2011 και ουσιαστικά καλεί τους ανθρώπους να απεικονίσουν και να συγκρίνουν μερικούς από τους βασικούς παράγοντες (όπως η εκπαίδευση, η στέγαση, το περιβάλλον κ.α.) που συμβάλλουν στην ευημερία τους και να τους κατατάξουν ανάλογα με τη σημασία που έχουν για τους ίδιους. Με αυτό τον τρόπο ο ΟΟΣΑ, θα μπορεί να συμβουλευτεί τους φορείς χάραξης της πολιτικής σχετικά τους τομείς που θα πρέπει να επικεντρωθούν ώστε να παρέχουν μια καλύτερη ζωή στους πολίτες τους. Αφού ο χρήστης δημιουργήσει το δικό του δείκτη(βάζοντας στη σειρά ποιόν παράγοντα της ευημερίας θεωρεί πιο σημαντικό⁵⁶) μπορεί να δει πώς ο μέσος όρος των επιτευγμάτων των χωρών συγκρίνεται με βάση τις προτεραιότητές του, καθώς και τις διαφορές στην ευημερία μεταξύ ανδρών και γυναικών σε κάθε χώρα. Εκτός από τα παραπάνω, ο ΟΟΣΑ δημοσιεύει και τον Δείκτη Καλύτερης Ζωής ολόκληρων χωρών βάσει των στοιχείων που συλλέγει για την ευημερία των ανθρώπων τους⁵⁷. Ο δείκτης αυτός ενημερώνεται κάθε χρόνο με νέα στοιχεία και πρόσθετες πληροφορίες και καλύπτει όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ καθώς και τη Ρωσία και τη Βραζιλία. ([Better Life Index Executive Summary 2014](#))

Μεθοδολογία

Κάθε χώρα στον δείκτη εκπροσωπείται από ένα λουλούδι, τα πέταλά του οποίου αντιπροσωπεύουν 11 πυλώνες της ευημερίας. Αυτοί είναι:

- Στέγαση
- Εισόδημα
- Απασχόληση
- Κοινότητα
- Εκπαίδευση
- Περιβάλλον
- Συμμετοχή στα κοινά
- Υγεία
- Ικανοποίηση από τη ζωή
- Ασφάλεια
- Ισορροπία επαγγελματικής και προσωπικής ζωής

Κάθε ένας από τους 11 παραπάνω πυλώνες αποτελείται από 1 έως 4 υποδείκτες(συνολικά 24) οι οποίοι σταθμίζονται ισοδύναμα για την τελική βαθμολογία του εκάστοτε πυλώνα. Οι υποδείκτες έχουν επιλεγεί βάσει ενός αριθμού στατιστικών κριτηρίων όπως η συνάφεια και η ποιότητα των δεδομένων και όλα αυτά σε συνεννόηση με τις χώρες του ΟΟΣΑ ενώ σταδιακά θα προστίθενται και περισσότεροι υποδείκτες. Το μήκος ενός πετάλου δείχνει το σκορ της χώρας στην αντίστοιχο πυλώνα. Προσθέτοντας όλα τα αποτελέσματα, παίρνουμε τη συνολική βαθμολογία για κάθε χώρα. Όσο υψηλότερη είναι η βαθμολογία, τόσο υψηλότερο είναι το λουλούδι. ([Better Life Index FAQ](#))

---

⁵⁶ Ουσιαστικά με αυτό τον τρόπο ο χρήστης σταθμίζει τους πυλώνες

⁵⁷ Στο υπόλοιπο του υποκεφαλαίου όταν αναφέρομαι στον Δείκτη Καλύτερης Ζωής θα εννοώ τον δείκτη που αφορά ολόκληρες χώρες και όχι το διαδραστικό εργαλείο.

Δείκτης Καλύτερης Ζωής	Στέγαση	1.Κατοικίες χωρίς βασικές εγκαταστάσεις
		2.Δωμάτια ανά άτομο
		3.Δαπάνες στέγασης
	Εισόδημα	4.Καθαρό οικιακό διαθέσιμο εισόδημα
		5.Καθαρός χρηματοοικονομικός πλούτος των νοικοκυριών
	Απασχόληση	6.Ποσοστό απασχόλησης
		7.Εργασιακή ασφάλεια
		8.Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας
		9.Προσωπικές αποδοχές
	Κοινότητα	10.Ποιότητα του κοινωνικού δικτύου υποστήριξης
	Εκπαίδευση	11.Μορφωτικό επίπεδο
		12.Δεξιότητες των μαθητών
		13.Χρόνια εκπαίδευσης
	Περιβάλλον	14.Ατμοσφαιρική ρύπανση
		15.Ποιότητα του νερού
	Συμμετοχή στα κοινά	16.Διαβούλευση σχετικά με τη θέσπιση κανόνων
		17.Προσέλευση των ψηφοφόρων
	Υγεία	18.Προσδόκιμο ζωής
		19.Ποσοστό των ανθρώπων που δηλώνουν ότι έχουν μια καλή υγεία
	Ικανοποίηση από τη ζωή	20.Ικανοποίηση από τη ζωή
	Ασφάλεια	21.Ποσοστό ανθρωποκτονιών
		22.Ποσοστό των ανθρώπων που έχουν δεχτεί επίθεση ή έχουν πέσει θύματα ληστείας το τελευταίο έτος
	Ισορροπία επαγγελματικής και προσωπικής ζωής	23.Ποσοστό υπαλλήλων που εργάζονται πάνω από 50 ώρες την εβδομάδα
		24.Χρόνος που αφιερώνεται στην ψυχαγωγία και την προσωπική φροντίδα

Πίνακας 3.13.2: Δείκτης Καλύτερης ζωής - Πυλώνες και υποδείκτες (Better Life Index - Edition 2015)

Κλίμακα μέτρησης και Πηγές δεδομένων

Δεδομένου ότι οι περισσότεροι από τους υποδείκτες έχουν διαφορετική κλίμακα μέτρησης(% , δολάρια, Έτη κ.α.), δημιουργήθηκε μια διαδικασία εξομάλυνσής και ομαδοποίησής τους ώστε να μπορέσει να βρεθεί μια συνολική βαθμολογία για τον κάθε πυλώνα. Έτσι κάθε πυλώνας μετράται στην κλίμακα 0-10 με το 0 να αποτελεί την χειρότερη και το 10 την καλύτερη κατάσταση. Τέλος, ο συνολικός δείκτης για κάθε χώρα προκύπτει ως ο μέσος όρος των επιμέρους πυλώνων και αυτό απεικονίζεται ως το μήκος του λουλουδιού.

Τα δεδομένα των υποδεικτών προέρχονται κυρίως από επίσημες πηγές, όπως ΟΟΣΑ, Στατιστικά των Ηνωμένων Εθνών⁵⁸ και Εθνικές Στατιστικές Υπηρεσίες⁵⁹. Κάποιοι δείκτες βασίζονται σε δεδομένα από το Gallup World Poll ένα τμήμα του οργανισμού Gallup που διεξάγει τακτικά δημοσκοπήσεις σε περισσότερες από 140 χώρες σε όλο τον κόσμο. ([Better Life Index FAQ](#))

Αξιολόγηση

Ο Δείκτης Καλύτερης Ζωής και ιδιαίτερα το διαδραστικό εργαλείο μπορεί να αποτελέσει ένα πολύ σημαντικό στοιχείο για τη χάραξη των πολιτικών των χωρών. Αυτό μπορεί να γίνει τόσο βάσει των αποτελεσμάτων των υποδεικτών όσο και της δυνατότητας που δίνεται στους ανθρώπους να ιεραρχήσουν τις ανάγκες τους για ευημερία. Το πιο σημαντικό όμως απ' όλα αυτά είναι ότι ένας οργανισμός όπως ο ΟΟΣΑ θεωρεί την ευημερία ως μια πολυδιάστατη έννοια, για τη μέτρηση της οποίας πρέπει να χρησιμοποιηθούν τόσο υποκειμενικά όσο και αντικειμενικά στοιχεία. Βέβαια κάποιοι υποδείκτες /πυλώνες θα μπορούσαν να προστεθούν ώστε να μετρηθούν και άλλες πτυχές της οι οποίες δεν περιλαμβάνονται στον δείκτη(π.χ. πολιτικά δικαιώματα, ελευθερίες των πολιτών, διακυβέρνηση, διαφθορά κ.α.). Ο πυλώνας της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι μετρά κάτι από τα παραπάνω καθώς ο υποδείκτης της διαβούλευσης σχετικά με την θέσπιση κανόνων έχει σαν έτος βάσης το 2008(χρειάζεται ανανέωση) και ο υποδείκτης της προσέλευσης των ψηφοφόρων μπορεί να μετρήσει μόνο ένα μικρό μέρος αυτού.

---

⁵⁸ <http://unstats.un.org/unsd/default.htm>

⁵⁹ Τα sites των Εθνικών Στατιστικών Υπηρεσιών βρίσκονται στο παρακάτω link http://unstats.un.org/unsd/methods/inter-natlinks/sd_natstat.asp

3.14 Δείκτης Βιώσιμης Κοινωνίας (Sustainable Society Index)

Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια η βιώσιμη ανάπτυξη έχει αναδειχθεί σε ένα από τα πρωτεύοντα θέματα τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο. Σε θεωρητικό επίπεδο, η βιώσιμη ανάπτυξη αποτελεί κεντρικό θέμα τόσο των κοινωνικών όσο και των φυσικών επιστημών. Στα πλαίσια της οικονομικής επιστήμης, γίνονται συστηματικές και πολύ σημαντικές προσπάθειες προσδιορισμού του όρου βιώσιμη ανάπτυξη και διερεύνησης των αλληλεξαρτήσεων μεταξύ της οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής διάστασης της ανάπτυξης τόσο σε μικροοικονομικό όσο και σε μακροοικονομικό επίπεδο. (Σαρτζετάκης και Παπανδρέου 2002) Αυτό όμως που είναι πιο σημαντικό, είναι ότι οι ίδιοι οι άνθρωποι έχουν όλο και μεγαλύτερη επίγνωση ότι μόνο αν εργαστούν προς την κατεύθυνση μιας βιώσιμης κοινωνίας, τότε οι μελλοντικές γενιές θα έχουν επίσης τη δυνατότητα να ζήσουν μια αξιοπρεπή ζωή. Αλλά δεν ενεργούν όλοι οι άνθρωποι με αυτό τον τρόπο. Σε περιπτώσεις που οι πολιτικοί ηγέτες αποτυγχάνουν να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για την επιτάχυνση της ανάπτυξης προς την αειφορία, οι απλοί πολίτες αναλαμβάνουν δράση. Σε τοπικό επίπεδο λαμβάνονται πολλές πρωτοβουλίες και διαμορφώνονται πολλές οντότητες μικρής κλίμακας, με κύριο στόχο να παραδώσουν έναν καλύτερο κόσμο στα παιδιά τους απ' ό,τι παρέλαβαν από τους γονείς τους. Ταυτόχρονα, πολλές επιχειρήσεις θέτουν ψηλά στην ατζέντα τους τη βιωσιμότητα, είτε καθοδηγούμενες από ιδεολογικές απόψεις είτε από καθαρά οικονομικά κριτήρια, διεγερμένα από τις απαιτήσεις των πελατών τους. Έτσι το 2006 δημιουργήθηκε το ίδρυμα Sustainable Society Foundation⁶⁰ μια ΜΚΟ με έδρα την Ολλανδία, βασικός στόχος του οποίου ήταν η μέτρηση της βιωσιμότητας, γι' αυτό το λόγο προχώρησε στην κατάρτιση ενός δείκτη μέτρησης αυτής, του Δείκτη Βιώσιμης Κοινωνίας(Sustainable Society Index). (van de Kerk, Manuel και Kleinjans 2014)

Γενικές Πληροφορίες	
Ακρωνύμιο	SSI
Πλήρης Τίτλος	Δείκτης Βιώσιμης Κοινωνίας
Οργανισμός Έκδοσης/Δημιουργός	Sustainable Society Foundation (SSF)
Σκοπός	Μέτρηση του επιπέδου της βιωσιμότητας των χωρών
Περιοχή Ενδιαφέροντος	Βιωσιμότητα
Ιστοσελίδα	http://www.ssfindex.com/ssi/
Περιγραφή δείκτη	
Συνθετότητα /Βασικοί Πυλώνες Ενδιαφέροντος	3 πυλώνες/7 υποπυλώνες/21 υποδείκτες -> Οι 3 πυλώνες είναι: Ανθρώπινη ευημερία, Περιβαλλοντική ευημερία και Οικονομική ευημερία
Συχνότητα Ανανέωσης	Κάθε 2 χρόνια
Γεωγραφική Κάλυψη	Εθνικό Επίπεδο
Μέθοδος Υπολογισμού	Δεν υπολογίζεται ο τελικός δείκτης, μόνο οι 3 πυλώνες. Κάθε πυλώνας προκύπτει ως ο γεωμετρικός όρος των υποδεικτών του.
Κλίμακα Μέτρησης	0-10 (για κάθε ένα από τους 21 υποδείκτες καθώς και για τους 3 πυλώνες)
Πηγές Δεδομένων	Τα στοιχεία προέρχονται από δημόσιες πηγές, από επιστημονικά ινστιτούτα και διεθνείς οργανισμούς

Πίνακας 3.14.1: Δείκτης Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Society Index)

⁶⁰ <http://www.ssfindex.com/>

Γενικά στοιχεία

Ο Δείκτης Βιώσιμης Κοινωνίας εκδόθηκε πρώτη φορά το 2006 και παρέχει μια εικόνα του επιπέδου της βιωσιμότητας των χωρών ανά τον κόσμο. Στόχος του είναι να αυξήσει την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με το θέμα της βιωσιμότητας. Δημοσιεύεται ανά δύο έτη και καλύπτει ένα μεγάλο αριθμό χωρών(στην έκδοση του 2014 υπολογίστηκε για 151 χώρες). Το 2012 το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής(Joint Research Centre of the European Commission)⁶¹ μετά από έλεγχο στον δείκτη και κάποιες μικρές διορθώσεις που έγιναν, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι αποτελεί ένα κατάλληλο μέτρο για την αξιολόγηση της ανάπτυξης ενός έθνους προς την ευημερία του. (van de Kerk, Manuel και Kleinjans 2014)

Μεθοδολογία

Ο Δείκτης Βιώσιμης Ανάπτυξης χωρίζει την ευημερία ενός έθνους σε 3 κατηγορίες οι οποίες αποτελούν και τους βασικούς πυλώνες του. Οι 3 πυλώνες αυτοί είναι:

- Ανθρώπινη Ευημερία
- Περιβαλλοντική Ευημερία
- Οικονομική Ευημερία

Χρησιμοποιεί αυτούς τους πυλώνες επειδή τους θεωρεί αλληλένδετους μεταξύ τους. Όπως αναφέρεται και στην έκθεση του δείκτη για το 2014: *“Η ανθρώπινη και η περιβαλλοντική ευημερία αποτελούν τους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν. Η ανθρώπινη ευημερία χωρίς την ύπαρξη της περιβαλλοντικής ευημερίας οδηγεί σε αδιέξοδο, όπως συμβαίνει και το αντίθετο, περιβαλλοντική ευημερία χωρίς ανθρώπινη ευημερία δεν έχει κανένα νόημα, τουλάχιστον όχι από μια ανθρωποκεντρική άποψη. Η οικονομική ευημερία δεν είναι αυτοσκοπός. Αποτελεί προϋπόθεση για την επίτευξη της ανθρώπινης και της περιβαλλοντικής ευημερίας. Μπορεί να θεωρηθεί ως διασφάλιση για τις δύο τελευταίες”*.

Κάθε ένας από αυτούς τους πυλώνες υπολογίζεται από ένα σύνολο υποδεικτών(συνολικά 21) οι οποίοι οργανώνονται σε 2-3 υποπυλώνες ανάλογα με την πτυχή του πυλώνα που καλύπτουν. Έτσι ο πυλώνας της Ανθρώπινης Ευημερίας αποτελείται από 3 υποπυλώνες οι οποίοι υπολογίζονται από 9 υποδείκτες, ο πυλώνας της Περιβαλλοντικής Ευημερίας αποτελείται από 2 υποπυλώνες οι οποίοι υπολογίζονται από 7 υποδείκτες και τέλος ο πυλώνας της Οικονομικής Ευημερίας αποτελείται από 2 υποπυλώνες και υπολογίζεται από 3 υποδείκτες. Στον πίνακα της επόμενης σελίδας παρουσιάζεται αναλυτικότερα η δομή του δείκτη.

Ακολουθώντας τις οδηγίες του Κοινού Κέντρου Ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το ίδρυμα αποφάσισε να μην ομαδοποιήσει τα δεδομένα των 3 πυλώνων σε έναν τελικό δείκτη για τις χώρες. Αυτό οφείλεται στην αρνητική συσχέτιση μεταξύ της ανθρώπινης και της περιβαλλοντικής ευημερίας⁶². Έτσι οι συγκρίσεις τόσο διαχρονικά όσο και διακρατικά μπορούν να γίνουν μόνο για τους υποδείκτες και για τους πυλώνες. Αξίζει να αναφερθεί εδώ ότι οι υποπυλώνες δεν συμπεριλαμβάνονται στους υπολογισμούς αλλά χρησιμοποιούνται για καλύτερη κατανόηση και διαχωρισμό των στοιχείων που περιλαμβάνει ο εκάστοτε πυλώνας. Τέλος, η βαθμολογία του κάθε πυλώνα προκύπτει από το γεωμετρικό μέσο όρο των βαθμολογιών των επιμέρους υποδεικτών του. (van de Kerk, Manuel και Kleinjans 2014)

⁶¹ <https://ec.europa.eu/jrc/>

⁶² Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι δύο διαστάσεις βρίσκονται σε σύγκρουση μεταξύ τους καθώς όσο αυξάνεται η ανθρώπινη ευημερία τόσο μειώνεται η περιβαλλοντική ευημερία.

Δείκτης Βιώσιμης Κοινωνίας	Ανθρώπινη Ευημερία	Βασικές Ανάγκες	1. Επάρκεια Τροφής
			2. Επάρκεια Πόσιμου Νερού
			3. Ασφαλείς συνθήκες Υγιεινής
		Υγεία	4. Εκπαίδευση
			5. Υγιής Ζωή
			6. Ισότητα των Φύλων
		Προσωπική και Κοινωνική Ανάπτυξη	7. Κατανομή του εισοδήματος
			8. Αύξηση του πληθυσμού
			9. Καλή διακυβέρνηση
	Περιβαλλοντική Ευημερία	Φυσικοί Πόροι	10. Βιοποικιλότητα
			11. Ανανεώσιμοι υδατικοί πόροι
			12. Κατανάλωση
		Κλίμα και Ενέργεια	13. Κατανάλωση Ενέργειας
			14. Εξοικονόμηση Ενέργειας
			15. Αέρια του Θερμοκηπίου
	Οικονομική Ευημερία	Μετάβαση (σε μια βιώσιμη Οικονομία)	16. Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
			17. Βιολογική Γεωργία
		Οικονομία	18. Προσαρμοσμένη Καθαρή Αποταμίευση
			19. Α.Ε.Π.
			20. Απασχόληση
	21. Δημόσιο Χρέος		

Πίνακας 3.14.2: Δείκτης Βιώσιμης Ανάπτυξης – Πυλώνες, υποπυλώνες και υποδείκτες (van de Kerk, Manuel και Kleinjans 2014)

Κλίμακα μέτρησης και Πηγές δεδομένων

Επειδή τα δεδομένα των υποδεικτών έχουν διαφορετικές κλίμακες μέτρησης έχει δημιουργηθεί μια διαδικασία ομαδοποίησης αυτών και όλες οι βαθμολογίες μετατρέπονται στην κλίμακα από 0-10. Στη συνέχεια με τη χρήση του γεωμετρικού μέσου όρου υπολογίζεται η βαθμολογία των 3 πυλώνων στην κλίμακα 0-10. Και στις 2 περιπτώσεις(υποδείκτες-πυλώνες) το 0 αποτελεί την χειρότερη δυνατή βαθμολογία και το 10 την καλύτερη. Στην έκθεση του δείκτη παρουσιάζεται τόσο η βαθμολογία που λαμβάνουν οι χώρες στους υποδείκτες και στους πυλώνες όσο και η θέση που κατέχουν ανάμεσα στις υπόλοιπες σε κάθε πυλώνα ξεχωριστά.

Ο δείκτης βασίζεται μόνο σε αντικειμενικά στοιχεία αφού αυτά προέρχονται από δημόσιες πηγές δηλαδή από επιστημονικά ινστιτούτα και διεθνείς οργανισμούς όπως(Διεθνής Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών⁶³, UNESCO, Παγκόσμια Τράπεζα, Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας⁶⁴ κ.α.) (van de Kerk, Manuel και Kleinjans 2014)

Αξιολόγηση

Ο δείκτης αποτελεί ένα καλό εργαλείο μέτρησης της ευημερίας μιας χώρας στην κατεύθυνση της βιώσιμης κοινωνίας, αφού χρησιμοποιεί ένα όχι πολύ μεγάλο σύνολο υποδεικτών οι οποίοι όμως καλύπτουν μεγάλο μέρος της έννοιας της βιωσιμότητας. Παρόλα αυτά βέβαια δεν λείπουν και τα μειονεκτήματα. Για παράδειγμα στον πυλώνα της οικονομικής ευημερίας, ο υποπυλώνας της μετάβασης σε μια βιώσιμη οικονομία προκύπτει από συνδυασμό δύο υποδεικτών ανόμοιων μεταξύ τους(της βιολογικής γεωργίας ως ποσοστού των αγροτικών περιοχών και της αποταμίευσης ως ποσοστό του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος). Επίσης ο πυλώνας της περιβαλλοντικής ευημερίας δεν περιέχει θέματα περιβαλλοντικής παιδείας. Αυτά τα θέματα θα μπορούσαν να αφορούν την ανακύκλωση σε επίπεδο νοικοκυριών, τις κυβερνητικές πολιτικές για το περιβάλλον(δενδροφυτεύσεις, κομποστοποίηση σκουπιδιών κ.α.) καθώς και την ευαισθητοποίηση των επιχειρήσεων στον τομέα αυτόν(φίλτρα, απόβλητα κ.α.)

---

⁶³ <http://www.fao.org/home/en/>

⁶⁴ <http://www.iea.org/>

3.15 Δείκτης Χαρούμενου Πλανήτη (Happy Planet Index)

Σε μια προσπάθεια απαγκίστρωσης από τη χρόνια δογματική επιδίωξη της οικονομικής ανάπτυξης, το Ινστιτούτο NEF, δημιούργησε τον Δείκτη Χαρούμενου Πλανήτη (Happy Planet Index) με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, προωθώντας καινοτόμες λύσεις οι οποίες αναθεωρούν τη σκέψη σχετικά με τα οικονομικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά θέματα. Ο δείκτης αυτός μετρά τι πραγματικά έχει σημασία για εμάς τους ανθρώπους και τι για τον πλανήτη μας. Αναγνωρίζοντας την υγεία και τη θετική εμπειρία από τη ζωή ως καθολικούς ανθρώπινους στόχους και τους φυσικούς πόρους, σαν εισροές από τις οποίες εξαρτάται το ανθρώπινο σύστημα, διαμηνύει ότι μια επιτυχημένη κοινωνία είναι αυτή που μπορεί να υποστηρίξει την καλή ζωή των ανθρώπων της με τέτοιο τρόπο ώστε να μην στοιχίζει αυτό στον πλανήτη. Την κατεύθυνση προς αυτό το σκοπό μετρά ο Δείκτης Χαρούμενου Πλανήτη, δηλαδή της αρμονικής συνύπαρξης της οικολογικής αποτελεσματικότητας με την οποία πετυχαίνουμε μια χαρούμενη-υγιή ζωή. Σημείο αναφοράς του παραπάνω δείκτη αποτελούν δύο βασικές παραδοχές: Πρώτον ότι η ευτυχισμένη και υγιής ζωή είναι το ζητούμενο του κόσμου και Δεύτερον ότι αυτή η απαίτηση δεν είναι μόνο προνόμιο της υπάρχουσας γενιάς αλλά πρέπει να αποτελεί και δυνατότητα των επόμενων γενεών. (Κουρούνη 2012)

Γενικές Πληροφορίες	
Ακρωνύμιο	HPI
Πλήρης Τίτλος	Δείκτης Χαρούμενου Πλανήτη
Οργανισμός Έκδοσης/Δημιουργός	New Economics Foundation (NEF)
Σκοπός	Να μετρήσει πόσο καλά τα πηγαίνουν τα έθνη όσον αφορά την στήριξη των κατοίκων τους για να ζήσουν μια καλή ζωή τώρα διασφαλίζοντας παράλληλα ότι και άλλοι μπορούν να κάνουν το ίδιο στο μέλλον
Περιοχή Ενδιαφέροντος	Βιώσιμη Ευημερία
Ιστοσελίδα	http://www.happyplanetindex.org/
Περιγραφή δείκτη	
Συνθετότητα /Βασικοί Πυλώνες Ενδιαφέροντος	3 πυλώνες-υποδείκτες -> Υποκειμενική ευημερία, Προσδόκιμο ζωής και Οικολογικό αποτύπωμα
Συχνότητα Ανανέωσης	Ανά 3 έτη (ξεκίνησε το 2006)
Γεωγραφική Κάλυψη	Εθνικό Επίπεδο
Μέθοδος Υπολογισμού	Υπολογίζεται ως το γινόμενο του Προσδόκιμου ζωής και της Υποκειμενικής ευημερίας διά το οικολογικό αποτύπωμα
Κλίμακα Μέτρησης	0-100
Πηγές Δεδομένων	Για τον υπολογισμό του οικολογικού αποτυπώματος και του προσδόκιμου ζωής χρησιμοποιούνται επίσημα στοιχεία από το Global Footprint Network και το UNDP Human Development Report αντίστοιχα. Για τον υπολογισμό της υποκειμενικής ευημερίας χρησιμοποιούνται στοιχεία από το Gallup World Poll (μόνο μια ερώτηση που έγινε σε όλο το κόσμο και αφορά το πως αισθάνονται οι ίδιοι οι άνθρωποι αυτή τη στιγμή τη ζωή τους).

Πίνακας 3.15.1: Δείκτης Χαρούμενου Πλανήτη (Happy Planet Index)

Γενικά στοιχεία

Ο δείκτης Χαρούμενου Πλανήτη δημιουργήθηκε από τον Nic Marks ιδρυτή του Κέντρου για την Ευημερία του Ινστιτούτου NEF(New Economics Foundation) και δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά τον Ιούλιο του 2006. Αποτελεί ένα μέτρο της προόδου το οποίο εστιάζει στην βιώσιμη ευημερία, αφού μετράει το πόσο καλά τα έθνη στηρίζουν τους κατοίκους τους ώστε να ζήσουν μια καλή ζωή τώρα, διασφαλίζοντας ότι και άλλοι(άνθρωποι) μπορούν να κάνουν το ίδιο στο μέλλον. Ο δείκτης επίσης καταδεικνύει ότι η καλή ζωή δεν χρειάζεται να κοστίζει στη Γη και ως εκ τούτου οι χώρες που έχουν τη μεγαλύτερη ευημερία δεν είναι πάντα αυτές με το μεγαλύτερο περιβαλλοντικό αντίκτυπο. Ανανεώνεται κάθε 3 έτη και μέχρι στιγμής υπάρχουν 3 εκδόσεις του δείκτη (2006, 2009, 2012). Στην έκθεση του 2012 ο Δείκτης Χαρούμενου Πλανήτη υπολογίστηκε για 151 χώρες από όλο τον κόσμο. (Marks, Michaelson, και συν. 2012)

Μεθοδολογία

Ο δείκτης Χαρούμενου Πλανήτη αποτελεί ένα μέτρο οικολογικής αποδοτικότητας της παροχής ανθρώπινης ευημερίας. Αντικατοπτρίζει τον μέσο όρο των ετών χαρούμενης ζωής που παράγονται από ένα συγκεκριμένο έθνος ή ομάδα εθνών, ανά μονάδα των πλανητικών πόρων που καταναλώνονται. Με άλλα λόγια, αντιπροσωπεύει την αποτελεσματικότητα με την οποία οι χώρες μετατρέπουν τους πεπερασμένους πόρους της γης σε ευημερία για τους πολίτες τους. (Marks, Abdallah, et al. 2006) Είναι ένας σύνθετος δείκτης αφού βασίζεται σε 3 υποδείκτες,

- Υποκειμενική Ευημερία
- Προσδόκιμο ζωής
- Οικολογικό αποτύπωμα

και υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Δείκτης Χαρούμενου Πλανήτη}^{65} = \frac{\text{Υποκειμενική Ευημερία} * \text{Προσδόκιμο ζωής}}{\text{Οικολογικό αποτύπωμα}}$$

Ας δούμε όμως τώρα τι στοιχεία περιλαμβάνει κάθε ένας από τους 3 υποδείκτες.

Ο πρώτος υποδείκτης, αυτός της υποκειμενικής ευημερίας, αποτελεί ένα μέτρο της ποιότητας ζωής των ανθρώπων μιας χώρας. Για τη μέτρηση της ευημερίας χρησιμοποιήθηκε αυτός ο υποδείκτης διότι οι ίδιοι οι άνθρωποι είναι οι καλύτεροι κριτές της ευημερίας τους και για να μάθουμε πως τα πηγαίνει η ζωή τους ο καλύτερος τρόπος είναι να ρωτήσουμε τους ίδιους. Στην τελευταία έκδοση του HPI(2012) ο υπολογισμός του παραπάνω υποδείκτη προήλθε μόνο από μία ερώτηση⁶⁶ στην οποία κρίθηκαν να απαντήσουν οι άνθρωποι και αυτή ήταν: *“Φανταστείτε μια σκάλα με βαθμίδες οι οποίες αριθμούνται από το μηδέν στο κάτω μέρος μέχρι το 10 στην κορυφή. Ας υποθέσουμε ότι η κορυφή της σκάλας αντιπροσωπεύει την καλύτερη δυνατή ζωή για σας και το κάτω μέρος της σκάλας αντιπροσωπεύει την χειρότερη δυνατή. Σε ποια βαθμίδα της σκάλας θα λέγατε εσείς προσωπικά ότι βρίσκεστε αυτή τη στιγμή, αν υποθεθεί ότι όσο υψηλότερη η βαθμίδα τόσο καλύτερα νιώθετε για τη ζωή σας, ενώ όσο χαμηλότερη τόσο χειρότερα αισθάνεστε γι’ αυτήν; Ποια βαθμίδα είναι πιο κοντά στον τρόπο με τον οποίο την αισθάνεστε;”* (Marks, Michaelson, και συν. 2012)

Ο δεύτερος υποδείκτης, αυτός του προσδόκιμου ζωής, αντανακλά το μέσο αριθμό των ετών που αναμένεται ένα άτομο που γεννήθηκε σε αυτή τη χώρα να ζήσει. Αυτό αποτελεί μια εκτίμηση με βάση τις

⁶⁵ Στην πραγματικότητα δεν υπολογίζεται απλώς σαν διαίρεση αριθμητή και παρονομαστή αλλά υπάρχουν κάποιες προσαρμογές στον υπολογισμό του τελικού δείκτη(χρησιμοποιούνται και κάποιες σταθερές) ώστε οι 3 υποδείκτες να επηρεάζουν ισοδύναμα τον τελικό δείκτη.

⁶⁶ Στις προηγούμενες εκδόσεις του HPI είχαν χρησιμοποιηθεί περισσότερες υποκειμενικές ερωτήσεις για τον υπολογισμό του πρώτου υποδείκτη.

συνθήκες που επικρατούν στη χώρα και υπολογίζεται μέσω της συλλογής μεγάλης κλίμακας δεδομένων για τα ποσοστά θνησιμότητας σε διάφορες ηλικίες. Το προσδόκιμο ζωής συχνά θεωρείται ένα πρότυπο μέτρο της ευημερίας. Αυτό δεν είναι απλώς και μόνο επειδή μια μεγάλη διάρκεια ζωής είναι απαραίτητα ένα καλό πράγμα, αλλά επειδή τα ποσοστά του προσδόκιμου ζωής εξαρτώνται από πολλούς παράγοντες που σχετίζονται άμεσα με τις υλικές συνθήκες σε μια χώρα. Γι' αυτό το λόγο χάρη στην σαφήνεια και την υλική του υπόσταση το προσδόκιμο ζωής χρησιμοποιείται σε πολλούς δείκτες (όπως και στον ΔΑΑ) ως ένας υποδείκτης που μετράει την ανάπτυξη. Συνδυάζοντας τους δύο παραπάνω υποδείκτες (πολλαπλασιάζοντας τους) υπολογίζονται τα Ευτυχημένα Χρόνια Ζωής (Happy Life Years) τα οποία επινοήθηκαν από τον ολλανδό κοινωνιολόγο Ruut Veenhoven και ουσιαστικά μετρούν το βαθμό στον οποίο οι άνθρωποι ζουν ευτυχημένοι και σε μια χώρα σε ένα ορισμένο χρονικό διάστημα. (Marks, Abdallah, και συν. 2006)

Ο τρίτος υποδείκτης, αυτός του Οικολογικού Αποτυπώματος, αποτελεί ένα μέτρο της ανθρώπινης ζήτησης από τη φύση. Χρησιμοποιείται ευρέως από ΜΚΟ, τα Ηνωμένα Έθνη καθώς και αρκετές κυβερνήσεις, αφού μετρά την ποσότητα της γης που απαιτείται για τη διατήρηση των καταναλωτικών προτύπων μιας χώρας. Περιλαμβάνει τη γη που απαιτείται για την παροχή των ανανεώσιμων πόρων οι άνθρωποι χρησιμοποιούν (κυρίως τροφίμων και προϊόντων ξυλείας), την περιοχή που καταλαμβάνεται από υποδομές, καθώς και την έκταση που απαιτείται για την απορρόφηση των εκπομπών CO₂. Κυρίως όμως, περιλαμβάνει την «ενσωματωμένη» γη και τις εκπομπές ρύπων από τις εισαγωγές. Έτσι, το CO₂ που σχετίζεται με την κατασκευή ενός κινητού τηλεφώνου το οποίο κατασκευάζεται στην Κίνα, αλλά στη συνέχεια αγοράζεται από κάποιον που ζει στη Χιλή, θα μετρήσει προς το Οικολογικό Αποτύπωμα της Χιλής, όχι της Κίνας. (Marks, Michaelson, και συν. 2012)

Κλίμακα μέτρησης και Πηγές δεδομένων

Κάθε ένας από τους 3 υποδείκτες έχει διαφορετική κλίμακα μέτρησης. Ο υποδείκτης της υποκειμενικής ευημερίας έχει μια κλίμακα μέτρησης από 0-10 ανάλογα με το τι απάντησαν οι άνθρωποι στην ερώτηση για την ποιότητα της ζωής τους, ο δεύτερος υποδείκτης του προσδόκιμου ζωής μετρείται σε χρόνια ζωής και τέλος το οικολογικό αποτύπωμα σε παγκόσμια εκτάρια ανά άνθρωπο. Ο τελικός δείκτης έχει κλίμακα μέτρησης από 0-100 με το 100 να θεωρείται το καλύτερο αποτέλεσμα ενώ το 0 το χειρότερο. Κάθε μια από τις 151 χώρες πέρα από το σκορ που λαμβάνει στον τελικό δείκτη, κατατάσσεται και σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες.

Ο Δείκτης Χαρούμενου Πλανήτη συνδυάζει τόσο υποκειμενικά όσο και αντικειμενικά στοιχεία. Τα στοιχεία για την υποκειμενική ευημερία των χωρών προέρχονται από τις απαντήσεις στην ερώτηση της κλίμακας της ζωής του Gallup World Poll, στην οποία χρησιμοποιήθηκε δείγμα περίπου 1000 ατόμων ηλικίας 15 ετών και άνω σε κάθε μία από τις 151 χώρες. Για το προσδόκιμο ζωής χρησιμοποιούνται στοιχεία από την Έκθεση της Ανθρώπινης Ανάπτυξης του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών(UNDP Human Development Report), ενώ για το Οικολογικό Αποτύπωμα τα στοιχεία προέρχονται από τους Λογαριασμούς Εθνικών Αποτυπωμάτων του Global Footprint Network⁶⁷. (Marks, Michaelson, και συν. 2012)

Αξιολόγηση

Ο Δείκτης Χαρούμενου Πλανήτη έχει αποκτήσει αρκετά μεγάλη δημοσιότητα τα τελευταία χρόνια και αυτό λόγω τόσο της απλότητάς του όσο και του τρόπου με τον οποίο χρησιμοποιεί τον δείκτη του οικολογικού αποτυπώματος. Παρατηρώντας όμως την μεθοδολογία του μπορούμε να συμπεράνουμε ότι μοιάζει αρκετά με εκείνη του Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης. Στηρίζεται κι αυτός σε 3 απλούς δείκτες οι οποίοι συνδυάζονται (πολλαπλασιασμός και διαίρεση στον δείκτη HPI, πολλαπλασιασμός και ρίζα στον

⁶⁷ <http://www.footprintnetwork.org/en/>

HDI) για να προκύψει η τελική βαθμολογία. Επομένως έχει το ίδιο μειονέκτημα με τον Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης που αναφέρθηκε πριν (δεν μπορούν μόνο τρεις δείκτες να καλύψουν την πολυδιάστατη έννοια της ευημερίας). Θετικό στοιχείο του αποτελεί η καθιέρωση του υποκειμενικού δείκτη στην μέτρηση της ευημερίας.

3.16 Δείκτης Κοινωνικής Προόδου (Social Progress Index)

Κοινωνική πρόοδος είναι η ικανότητα μιας κοινωνίας να ανταποκρίνεται στις βασικές ανθρώπινες ανάγκες των πολιτών της, να καθορίζει τα δομικά στοιχεία που επιτρέπουν στους πολίτες και τις κοινότητες να βελτιώνουν και να διατηρούν την ποιότητα της ζωής τους, και να δημιουργεί τις προϋποθέσεις ώστε όλοι οι πολίτες της να μπορέσουν να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους. (Porter, Stern and Green, Social Progress Index 2015) Το 2010 μια ομάδα παγκόσμιων ηγετών προσπάθησε να δρομολογήσει ένα καλύτερο μέτρο για την αξιολόγηση του επιπέδου ανάπτυξης μιας χώρας, και κατ' επέκταση την καλύτερη κατανόηση των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων της. Χρηματοδοτούμενη από ιδιωτικά ιδρύματα και υπό την τεχνική καθοδήγηση των καθηγητών Michael Porter από το Harvard Business School και του Scott Stern από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας της Μασαχουσέτης, η ομάδα σχημάτισε το Social Progress Imperative⁶⁸ και εξέδωσε μια δοκιμαστική έκδοση ενός νέου δείκτη, του Δείκτη Κοινωνικής Προόδου. (List of countries by Social Progress Index) Ο δείκτης αυτός διαφέρει από τους δείκτες Χαρούμενου Πλανήτη (Happy Planet Index) και Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Human Development Report) καθώς επικεντρώθηκε ρητά σε μη οικονομικές πτυχές των εθνικών επιδόσεων και αντιμετωπίζει την κοινωνική πρόοδο ως κάτι ξεχωριστό, αν και επηρεαζόμενο από τα παραδοσιακά οικονομικά μέτρα όπως το κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Επιδιώκει να ικανοποιήσει την επιτακτική ανάγκη ενός ισχυρού και σφαιρικού πλαισίου αξιολόγησης των εθνικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών επιδόσεων των χωρών και αποσκοπεί στο να μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τις κυβερνήσεις, τις επιχειρήσεις και την κοινωνία για την αξιολόγηση και την επιτάχυνση της προόδου. (Porter, Stern και Green, Social Progress Index 2015)

Γενικές Πληροφορίες	
Ακρωνύμιο	SPI
Πλήρης Τίτλος	Δείκτης Κοινωνικής Προόδου
Οργανισμός Έκδοσης/Δημιουργός	Social Progress Imperative
Σκοπός	Να παρέχει ένα ολιστικό, αντικειμενικό, διαφανές και βασιζόμενο σε αποτελέσματα, μέτρο της ευημερίας μιας χώρας το οποίο είναι ανεξάρτητο από οικονομικούς δείκτες
Περιοχή Ενδιαφέροντος	Κοινωνική Πρόοδος
Ιστοσελίδα	http://www.socialprogressimperative.org/data/spi
Περιγραφή δείκτη	
Συνθετότητα /Βασικοί Πυλώνες Ενδιαφέροντος	3 πυλώνες/ 52 υποδείκτες->οι 3 πυλώνες είναι : Βασικές ανθρώπινες ανάγκες, Θεμέλια της ευημερίας και Ευκαιρίες
Συχνότητα Ανανέωσης	Ετήσια (δημιουργήθηκε το 2013, μέχρι στιγμής 3 εκδόσεις)
Γεωγραφική Κάλυψη	Εθνικό Επίπεδο
Μέθοδος Υπολογισμού	Ο τελικός δείκτης υπολογίζεται ως ο μέσος όρος των τριών πυλώνων. Κάθε πυλώνας με τη σειρά του είναι ο μέσος όρος των 4 υποπυλώνων του. Οι υποδείκτες που απαρτίζουν τον κάθε υποπυλώνα σταθμίζονται με διαφορετικό βάρος.
Κλίμακα Μέτρησης	0-100

⁶⁸ <http://www.socialprogressimperative.org/>

Πηγές Δεδομένων	Τα περισσότερα δεδομένα προέρχονται από αντικειμενικές πηγές όπως (Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Παγκόσμια Τράπεζα, UNESCO, Διεθνής Οργάνωση Τροφίμων και Υγείας των Ηνωμένων Εθνών κ.α.). Υπάρχουν κάποιοι δείκτες, κυρίως στον πυλώνα των Ευκαιριών, που βασίζονται σε υποκειμενικά δεδομένα τα οποία προέρχονται από το γκάλοπ που διοργανώνει το Gallup World Poll.
------------------------	---

Πίνακας 3.16.1: Δείκτης Κοινωνικής Προόδου(Social Progress Index)

Γενικά στοιχεία

Ο Δείκτης Κοινωνικής Προόδου είναι μια ετήσια έρευνα η οποία εκδόθηκε πρώτη φορά το 2013 από την Social Progress Imperative, μια μη κυβερνητική οργάνωση με έδρα της Η.Π.Α, και μετρά τη συνολική ευημερία μιας χώρας. Αποτελεί μια διαφορετική προσέγγιση της ευημερίας καθώς εστιάζει στις μη-οικονομικές διαστάσεις της και επικεντρώνεται κυρίως στα αποτελέσματα που έχουν σημασία για τη ζωή των ανθρώπων και όχι στο αν ορισμένα πράγματα είναι επιτρεπτά ή στο πόσα χρήματα ξοδεύει η κυβέρνηση. Για το 2015 ο δείκτης περιλαμβάνει 133 χώρες από όλο τον κόσμο. (Porter, Stern και Green, SOCIAL PROGRESS INDEX 2015)

Μεθοδολογία

Ο Δείκτης Κοινωνικής Προόδου περιλαμβάνει μια σειρά από κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς δείκτες οι οποίοι συλλαμβάνουν 3 πυλώνες της κοινωνικής προόδου:

- Βασικές ανθρώπινες ανάγκες
- Θεμέλια της ευημερίας
- Ευκαιρίες

Για κάθε έναν από τους τρεις πυλώνες του δείκτη, υπάρχουν τέσσερις υποπυλώνες. Οι υποπυλώνες αυτοί, όπως οι πυλώνες, είναι κατηγορίες αποτελεσμάτων και όχι συγκεκριμένα αποτελέσματα. Κάθε υποπυλώνας που υπάρχει σε έναν πυλώνα έχει σχεδιαστεί για να επισημάνει μια ξεχωριστή πτυχή του συνολικού πυλώνα, με βάση τόσο την ακαδημαϊκή όσο και την πολιτική βιβλιογραφία. Για παράδειγμα, ο πυλώνας των Ευκαιριών περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία: τα ατομικά δικαιώματα, την προσωπική ελευθερία και επιλογή, την ανεκτικότητα και κοινωνική ένταξη, και την πρόσβαση σε ανώτερη Εκπαίδευση. Κάθε ένα από αυτά τα συστατικά περιγράφει μια σχετική, αλλά ξεχωριστή πτυχή του τι σημαίνει για μια κοινωνία να παρέχει Ευκαιρίες. Τα ατομικά δικαιώματα και η πρόσβαση στην ανώτερη εκπαίδευση περιγράφουν διαφορετικές πτυχές του πως οι άνθρωποι είναι σε θέση να ακολουθήσουν τους δικούς τους στόχους για να πετύχουν το μέγιστο των δυνατοτήτων τους. Τόσο η προσωπική ελευθερία και επιλογή και η ανεκτικότητα και η κοινωνική ένταξη περιγράφουν διαφορετικές πτυχές των ορίων που έχουν τα άτομα. Μαζί αυτά τα συστατικά προσφέρουν έναν εννοιολογικά συνεκτικό τρόπο να καταλάβουμε το πώς οι κοινωνίες μπορούν να ενισχύσουν (ή να περιορίσουν) την αυτονομία ενός ατόμου, την ελευθερία, και την ικανότητα της προόδου.

Στη συνέχεια κάθε ένας από αυτούς τους 12 υποπυλώνες αποτελείται από 3 έως 5 υποδείκτες. Αυτοί οι 52 υποδείκτες έχουν επιλεγεί επειδή μετρούνται κατάλληλα, με μια συνεπή μεθοδολογία, από τον ίδιο οργανισμό και για όλες τις χώρες που περιλαμβάνονται. Ο τελικός δείκτης είναι ο απλός μέσος όρος των τριών πυλώνων και κάθε πυλώνας με τη σειρά του είναι ο απλός μέσος όρος των τεσσάρων υποπυλώνων. Αυτό συμβαίνει επειδή δεν υπάρχει κάποιος σαφής θεωρητικός ή εμπειρικός λόγος να σταθμιστεί κάποιος πυλώνας ή υποπυλώνας περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο. Τέλος κάθε ένας από τους υποδείκτες συνεισφέρει με διαφορετικό ποσοστό στον υπολογισμό του υποπυλώνα που ανήκει. (Porter, Stern και Green, SOCIAL PROGRESS INDEX 2015) Στον επόμενο Πίνακα παρουσιάζεται η σύνθεση του δείκτη, οι πυλώνες, οι υποπυλώνες και οι αντίστοιχοι υποδείκτες.

Δείκτης Κοινωνικής Προόδου	Βασικές Ανθρώπινες Ανάγκες	Διατροφή και βασική ιατρική περίθαλψη	1.Υποσιτισμός
			2.Ένταση της έλλειψης τροφίμων
			3.Μητρική θνησιμότητα
			4.Ποσοστό παιδικής θνησιμότητας
			5.Θάνατοι από λοιμώδη νοσήματα
		Νερό και Υγιεινή	6.Πρόσβαση σε δίκτυο παροχής ύδατος
			7.Πρόσβαση σε βελτιωμένη πηγή ύδρευσης στην ύπαιθρο
			8.Πρόσβαση σε βελτιωμένες εγκαταστάσεις υγιεινής
		Καταφύγιο	9.Διαθεσιμότητα της προσιτής στέγης
			10.Πρόσβαση σε ηλεκτρική ενέργεια
			11.Ποιότητα της ηλεκτρικής ενέργειας
			12.Θάνατοι που προέρχονται από μόλυνση του αέρα των νοικοκυριών(από μαγείρεμα και θέρμανση με στερεά καύσιμα)
		Προσωπική ασφάλεια	13.Ποσοστό ανθρωποκτονιών
			14.Επίπεδο βίαιων εγκλημάτων
			15.Αντιληπτή εγκληματικότητα
			16.Πολιτική τρομοκρατία
			17.Θάνατοι από τροχαία ατυχήματα
	Θεμέλια της Ευημερίας	Πρόσβαση σε βασικές γνώσεις	18.Ποσοστό ενηλίκων που είναι μορφωμένοι
			19.Φοίτηση στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση
			20.Εγγραφές σε σχολεία κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
			21. Εγγραφές σε σχολεία ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
			22.Ισορροπία των φύλων σε εγγραφές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
		Πρόσβαση στην ενημέρωση και επικοινωνία	23.Συνδρομές κινητών τηλεφώνων
			24.Χρήστες διαδικτύου
			25.Δείκτης ελευθερίας του τύπου
		Υγεία και ευεξία	26.Προσδόκιμο ζωής
			27.Πρώωροι θάνατοι από μη μεταδοτικές ασθένειες
			28.Παχυσαρκία
			29.Θάνατοι που αποδίδονται στην ατμοσφαιρική ρύπανση
		Αειφορία του οικοσυστήματος	30.Ποσοστό αυτοκτονιών
			31.Εκπομπές αερίων θερμοκηπίου
			32.Άντληση νερού ως ποσοστό των πόρων
			33.Βιοπικιολότητα και οικότοποι

	Ευκαιρίες	Ατομικά δικαιώματα	34. Πολιτικά δικαιώματα
			35. Ελευθερία του λόγου
			36. Ελευθερία συναθροίσεων/ενώσεων
			37. Ελευθερία μετακίνησης
			38. Δικαιώματα για ιδιωτική περιουσία
		Προσωπική ελευθερία και επιλογή	39. Ελευθερία των επιλογών της ζωής
			40. Ανεξιθρησκεία
			41. Πρόωροι γάμοι
			42. Ικανοποιητική ζήτηση για αντισύλληψη
			43. Διαφθορά
		Ανεκτικότητα και κοινωνική ένταξη	44. Ανεκτικότητα μεταναστών
			45. Ανοχή ομοφυλόφιλων
			46. Διακρίσεις και βία κατά των μειονοτήτων
			47. Θρησκευτική ανεκτικότητα
			48. Κοινωνικό δίκτυο υποστήριξης
		Πρόσβαση σε ανώτερη εκπαίδευση	49. Έτη τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
50. Έτη σχολικής εκπαίδευσης γυναικών			
51. Ανισότητα στην επίτευξη της εκπαίδευσης			
52. Παγκόσμια κατάταξη πανεπιστημίων			

Πίνακας 3.16.2: Δείκτης Κοινωνικής Προόδου - Πυλώνες, υποπυλώνες και υποδείκτες (Stern, Wares και Orzell 2015)

Κλίμακα μέτρησης και Πηγές δεδομένων

Ο τελικός δείκτης, οι πυλώνες καθώς και οι υποπυλώνες βαθμολογούνται στην κλίμακα 0-100 με το 0 να αποτελεί την χειρότερη βαθμολογία και το 100 την καλύτερη. Επειδή οι υποδείκτες έχουν διαφορετικές κλίμακες μέτρησης (0-100, 1-7, 1-5) δημιουργήθηκε μια διαδικασία ομαδοποίησης και εξομάλυνσής τους για να υπολογιστεί ο τελικός δείκτης. Στην ετήσια έκθεση του δείκτη παρουσιάζονται οι βαθμολογίες των χωρών τόσο στον τελικό δείκτη όσο και στους επιμέρους υποπυλώνες.

Τα περισσότερα δεδομένα προέρχονται από αντικειμενικές πηγές όπως (Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Παγκόσμια Τράπεζα, UNESCO, Διεθνής Οργάνωση Τροφίμων και Υγείας των Ηνωμένων Εθνών κ.α.). Υπάρχουν κάποιοι δείκτες, κυρίως στον πυλώνα των Ευκαιριών, που βασίζονται μόνο σε υποκειμενικά δεδομένα τα οποία προέρχονται από το γκάλοπ που διοργανώνει το Gallup World Poll. (Stern, Wares και Orzell 2015)

Αξιολόγηση

Χρησιμοποιώντας ένα τόσο μεγάλο αριθμό υποπυλώνων και υποδεικτών ο Δείκτης Κοινωνικής Προόδου καλύπτει ένα αρκετά μεγάλο μέρος της έννοιας της ευημερίας. Παρόλα αυτά, η χρήση τόσων πολλών στοιχείων μπορεί να οδηγήσει στην ύπαρξη αλληλοκαλύψεων μεταξύ τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η χρήση δύο όμοιων υποδεικτών στον τομέα των ευκαιριών, του υποδείκτη για την ανεξιθρησκεία και του υποδείκτη της θρησκευτικής ανεκτικότητας. Σημαντικό μειονέκτημα επίσης αποτελεί ο μη ακριβής καθορισμός της χρήσης του κάθε υποδείκτη, το οποίο μπορεί να οδηγήσει σε

ερωτήσεις σχετικά με τη μη χρήση άλλων υποδεικτών στη θέση των ήδη υπαρχόντων. Έτσι ενώ υπάρχει υποδείκτης ο οποίος αξιολογεί την ποιότητα του ηλεκτρισμού στην χώρα δεν υπάρχει αντίστοιχη αξιολόγηση για την παιδεία, την υγεία καθώς και για άλλες υποδομές του κράτους.

3.17 Παγκόσμια Έκθεση Ευτυχίας (World Happiness Report)

Στις μέρες μας ολοένα και περισσότερο θεωρείται ότι η ευτυχία αποτελεί ένα ορθό μέτρο της κοινωνικής προόδου και ένα στόχο της δημόσιας πολιτικής. Ωστόσο, οι περισσότεροι άνθρωποι πιστεύουν ότι η ευτυχία είναι κάτι που πρέπει να επιδιωχθεί μεμονωμένα και όχι ένα ζήτημα εθνικής πολιτικής. Η ευτυχία μοιάζει πάρα πολύ υποκειμενική και ασαφής, για να χρησιμεύσει ως κριτήριο για τους στόχους ενός έθνους, πόσο μάλλον δε για το περιεχόμενο των πολιτικών του. Αυτή είναι η παραδοσιακή άποψη. Όμως, τα στοιχεία αλλάζουν ραγδαία. Κάποιες μελέτες από ψυχολόγους, οικονομολόγους, δημοσκοπήσεις, κοινωνιολόγους και άλλους έχουν δείξει ότι η ευτυχία, αν και αποτελεί πράγματι ένα υποκειμενικό βίωμα, μπορεί να μετρηθεί αντικειμενικά, να αξιολογηθεί και να συσχετιστεί με τα χαρακτηριστικά του ατόμου και της κοινωνίας. Ρωτώντας τους ανθρώπους αν είναι ευχαριστημένοι ή ικανοποιημένοι από τη ζωή τους, μπορείς να μάθεις σημαντικές πληροφορίες για ολόκληρη την κοινωνία. Αυτή είναι η ιδέα της αναδυόμενης επιστημονικής μελέτης της ευτυχίας, τόσο για τα άτομα και τις επιλογές που κάνουν όσο και για ολόκληρες τις κοινωνίες και τις εκθέσεις των πολιτών σχετικά την ικανοποίηση τους από τη ζωή. Σ' αυτή την κατεύθυνση κινείται και η Παγκόσμια Έκθεση Ευτυχίας. (Helliwell, Layard and Sachs, World Happiness Report 2012)

Γενικές Πληροφορίες	
Ακρωνύμιο	-
Πλήρης Τίτλος	Παγκόσμια Έκθεση Ευτυχίας
Οργανισμός Έκδοσης/Δημιουργός	Δίκτυο Βιώσιμων Αναπτυξιακών Λύσεων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών
Σκοπός	Να μετρήσει την ευτυχία και την ευημερία στις χώρες του κόσμου, για να βοηθήσει στην καθοδήγηση των δημόσιων πολιτικών
Περιοχή Ενδιαφέροντος	Ευτυχία
Ιστοσελίδα	http://worldhappiness.report/
Περιγραφή δείκτη	
Συνθετότητα /Βασικοί Πυλώνες Ενδιαφέροντος	6 υποδείκτες: Κατά κεφαλήν Α.Ε.Π., Κοινωνική υποστήριξη, Προσδόκιμο υγιεινής ζωής, Ελευθερία επιλογών ζωής, Γενναιοδωρία, Αντιλήψεις για τη διαφθορά
Συχνότητα Ανανέωσης	Έχει εκδοθεί 3 φορές (η πρώτη το 2012, η δεύτερη το 2013 και η τρίτη το 2015)
Γεωγραφική Κάλυψη	Εθνικό
Μέθοδος Υπολογισμού	Η βαθμολογία κάθε χώρας υπολογίζεται ως ο μέσος όρος των απαντήσεων που έδωσαν οι άνθρωποι στην ερώτηση για το πώς αισθάνονται για τη ζωή τους.
Κλίμακα Μέτρησης	0-10
Πηγές Δεδομένων	Μόνο υποκειμενικά στοιχεία(μια ερώτηση) από το Gallup World Poll

Πίνακας 3.17.1: Παγκόσμια Έκθεση Ευτυχίας(World Happiness Report)

Γενικά στοιχεία

Η Παγκόσμια Έκθεση Ευτυχίας (World Happiness Report) εξετάζει την κατάσταση της ευτυχίας στον κόσμο σήμερα και δείχνει πώς η νέα επιστήμη της ευτυχίας, εξηγεί τις προσωπικές και τις εθνικές διαφοροποιήσεις στην ευτυχία. Δημοσιεύεται από το Δίκτυο Βιώσιμων Αναπτυξιακών Λύσεων (Sustainable Development Solutions Network-SDSN⁶⁹) του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών και μέχρι στιγμής υπάρχουν 3 εκδόσεις 2012, 2013 και 2015. Οι εκθέσεις αυτές αντανακλούν μια νέα παγκόσμια ζήτηση για περισσότερη προσοχή στην ευτυχία ως κριτήριο της κυβερνητικής πολιτικής. Η έκθεση του 2015 περιλαμβάνει 158 χώρες από όλο τον κόσμο. (Helliwell, Layard και Sachs, World Happiness Report 2015)

Μεθοδολογία

Η Παγκόσμια Έκθεση Ευτυχίας κατατάσσει τις χώρες σύμφωνα με τις απαντήσεις που έδωσαν οι άνθρωποι σε μια ερώτηση σχετικά με τη ζωή τους. Αυτή η ερώτηση ήταν *“Φανταστείτε μια σκάλα με βαθμίδες οι οποίες αριθμούνται από το μηδέν στο κάτω μέρος μέχρι το 10 στην κορυφή. Ας υποθέσουμε ότι η κορυφή της σκάλας αντιπροσωπεύει την καλύτερη δυνατή ζωή για σας και το κάτω μέρος της σκάλας αντιπροσωπεύει την χειρότερη δυνατή. Σε ποια βαθμίδα της σκάλας θα λέγατε εσείς προσωπικά ότι βρίσκεστε αυτή τη στιγμή, αν υποθεθεί ότι όσο υψηλότερη η βαθμίδα τόσο καλύτερα νιώθετε για τη ζωή σας, ενώ όσο χαμηλότερη τόσο χειρότερα αισθάνεστε γι’ αυτήν; Ποια βαθμίδα είναι πιο κοντά στον τρόπο με τον οποίο την αισθάνεστε;”*. Στη συνέχεια χρησιμοποιώντας 6 υποδείκτες⁷⁰, οι οποίοι παρουσιάζονται παρακάτω, γίνεται μια προσπάθεια να εξηγηθεί η τελική βαθμολογία που έλαβε κάθε χώρα.

- Κατά κεφαλήν Α.Ε.Π.
- Κοινωνική υποστήριξη
- Προσδόκιμο υγιεινής ζωής
- Ελευθερία επιλογών ζωής
- Γενναιοδωρία
- Αντιλήψεις για τη διαφθορά

Ας δούμε όμως πιο αναλυτικά τι ακριβώς μετρά κάθε ένας από τους 6 παραπάνω υποδείκτες.

- Για το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. χρησιμοποιείται ο φυσικός λογάριθμος της τιμής αυτής γιατί ταιριάζει καλύτερα με τα υπόλοιπα δεδομένα
- Η κοινωνική υποστήριξη είναι ο εθνικός μέσος όρος των απαντήσεων (0 ή 1) στην ερώτηση *“Αν βρισκόσασταν σε μια δύσκολη κατάσταση, έχετε συγγενείς ή φίλους στους οποίους μπορείτε να βασιστείτε για να σας βοηθήσουν όποτε τους χρειάζεστε ή όχι;”*.
- Η ελευθερία των επιλογών της ζωής είναι ο εθνικός μέσος όρος των απαντήσεων (0 ή 1) στην ερώτηση *“Είστε ικανοποιημένοι ή όχι με την ελευθερία που έχετε να κάνετε αυτό που θέλετε στη ζωή σας;”*.
- Η χρονολογική σειρά του προσδόκιμου της υγιεινής ζωής προκύπτει από το συνδυασμό του προσδόκιμου υγιούς ζωής και του προσδόκιμου ζωής χωρίς την προσαρμογή της υγείας.

⁶⁹ <http://unsdsn.org/>

⁷⁰ Αυτοί οι υποδείκτες δεν χρησιμοποιούνται στον υπολογισμό της συνολικής βαθμολογίας της χώρας, απλά βοηθούν στο να κατανοηθεί καλύτερα σε ποιον παράγοντα οφείλεται αυτή η βαθμολογία.

- Η γενναιοδωρία είναι αυτό που μένει αν αφαιρεθεί ο εθνικός μέσος όρος των απαντήσεων στην ερώτηση “Έχετε δωρίσει χρήματα σε κάποια φιλανθρωπία τον τελευταίο μήνα;” από το κατά κεφαλήν ΑΕΠ.
- Οι αντιλήψεις για τη διαφθορά είναι ο μέσος όρος των απαντήσεων (0 ή 1) σε δύο ερωτήματα “Είναι η διαφθορά ευρέως διαδεδομένη σε όλη την κυβέρνηση ή όχι;” και “Είναι η διαφθορά διαδεδομένη στο πλαίσιο των επιχειρήσεων ή όχι;”.

(Helliwell, Layard and Sachs, World Happiness Report 2015)

Κλίμακα μέτρησης και Πηγές δεδομένων

Κάθε χώρα λαμβάνει μια βαθμολογία στην κλίμακα από 0-10 η οποία προκύπτει από το μέσο όρο των απαντήσεων που έδωσαν οι άνθρωποι στην ερώτηση για την ζωή τους. Στην έκθεση του 2015 εκτός από τις συνολικές βαθμολογίες των χωρών παρουσιάζονται και οι διαφορές που παρατηρήθηκαν στην ευτυχία ανάμεσα στην ηλικία και στο φύλο των ανθρώπων.

Η ερώτηση πάνω στην οποία στηρίζεται όλη η δομή της παγκόσμιας έκθεσης ευτυχίας προέρχεται από την έρευνα του Gallup World Poll. Τα στοιχεία αυτά συλλέχθηκαν κατά την περίοδο 2012 - 2015 από ένα δείγμα συνολικά 3000 ανθρώπων από κάθε χώρα. (Helliwell, Layard και Sachs, World Happiness Report 2015)

Αξιολόγηση

Η Παγκόσμια Έκθεση Ευτυχίας ορθά θεωρεί την ευτυχία ως μια υποκειμενική έννοια και γι’ αυτό χρησιμοποιεί μόνο υποκειμενικά στοιχεία για να την μετρήσει. Με αυτό τον τρόπο μπορούμε να μάθουμε πιο άμεσα πόσο ευτυχισμένοι νιώθουν οι άνθρωποι μιας χώρας. Όμως η βαθμολόγηση των χωρών βασιζόμενη μόνο σε έναν δείκτη δεν μπορεί να δώσει αξιόπιστα αποτελέσματα, αφού δεν καλύπτει όλα εκείνα τα στοιχεία που κάνουν έναν άνθρωπο χαρούμενο. Στοιχεία όπως το πώς αισθάνονται οι άνθρωποι για την εργασία τους, για την ασφάλειά τους, για την ποιότητα των υπηρεσιών που τους παρέχει το κράτος δεν συμπεριλαμβάνονται στη έκθεση αν και αποτελούν στοιχεία τα οποία επηρεάζουν την ευτυχία του ατόμου.

3.18 Δείκτης Ευημερίας (Prosperity Index)

Παραδοσιακά, η ευημερία ενός έθνους βασιζόταν αποκλειστικά σε μακροοικονομικούς δείκτες, όπως το εισόδημα μιας χώρας, το οποίο μπορούσε να αντιπροσωπευτεί είτε από το ΑΕΠ είτε με το μέσο εισόδημα ανά άτομο (Κατά κεφαλήν ΑΕΠ). Ωστόσο, οι περισσότεροι άνθρωποι θα συμφωνούσαν ότι ευημερία είναι κάτι περισσότερο από τη συσσώρευση υλικού πλούτου. Επίσης, είναι η χαρά της καθημερινής ζωής και η προοπτική του να είμαστε σε θέση να οικοδομήσουμε μια ακόμη καλύτερη ζωή στο μέλλον. Τα τελευταία χρόνια, οι κυβερνήσεις, οι ακαδημαϊκοί, οι διεθνείς οργανισμοί και οι επιχειρήσεις έχουν μετακομίσει όλη τους την προσοχή σε δείκτες που μετρούν την ευημερία ως συμπλήρωμα του Α.Ε.Π. Όλο αυτό έχει γίνει γνωστό ως η συζήτηση «Πέραν του Α.Ε.Π.». Παρόλο που αρκετοί δείκτες έχουν σταματήσει να το συμπεριλαμβάνουν στους υπολογισμούς τους, υπάρχουν κάποιοι που δεν το κάνουν αυτό. Ένας από αυτούς είναι ο Δείκτης Ευημερίας (Prosperity Index) ο οποίος δεν προσπαθεί να αφαιρέσει από το ΑΕΠ την αντίληψη που υπάρχει γι' αυτό για την εθνική επιτυχία, αφού θεωρεί ότι ο πλούτος παραμένει μια θεμελιώδης απαίτηση της ευημερίας. (Alfaiate, Bottini, et al., The 2014 Legatum Prosperity Index)

Γενικές Πληροφορίες	
Ακρωνύμιο	-
Πλήρης Τίτλος	Δείκτης Ευημερίας
Οργανισμός Έκδοσης/Δημιουργός	Legatum Institute
Σκοπός	Να προωθήσει μια ολιστική αντίληψη της εθνικής ευημερίας με την παροχή ενός πλαισίου μέτρησης αυτής το οποίο θα είναι χρήσιμο για τους φορείς χάραξης της πολιτικής, τους μελετητές και γενικά τους ανθρώπους
Περιοχή Ενδιαφέροντος	Ευημερία
Ιστοσελίδα	http://www.prosperity.com/
Περιγραφή δείκτη	
Συνθετότητα /Βασικοί Πυλώνες Ενδιαφέροντος	8 πυλώνες/89 μεταβλητές. Οι μεταβλητές που αντιστοιχούν στον κάθε πυλώνα χωρίζονται σε 2 κατηγορίες ανάλογα με το αν επηρεάζουν το Εισόδημα ή την Ικανοποίηση από τη ζωή)-> οι 8 πυλώνες είναι: Οικονομία, Επιχειρηματικότητα και ευκαιρίες, Διακυβέρνηση, Εκπαίδευση, Υγεία, Προστασία και ασφάλεια, Προσωπική ελευθερία, Κοινωνικό κεφάλαιο
Συχνότητα Ανανέωσης	Ετήσια
Γεωγραφική Κάλυψη	Εθνικό (142 χώρες)
Μέθοδος Υπολογισμού	Κάθε ένας από τους 8 πυλώνες συμβάλει με ίσο ποσοστό στον τελικό δείκτη. Οι μεταβλητές σταθμίζονται στην κάθε κατηγορία(εισόδημα, ικανοποίηση από τη ζωή) ανάλογα με το μέγεθος της επίδρασης που έχουν σ' αυτή. Αθροίζοντας τις τιμές των δυο κατηγοριών προκύπτει η τιμή του κάθε πυλώνα
Κλίμακα Μέτρησης	(-10) έως (+10)
Πηγές Δεδομένων	Τα 2/3 είναι αντικειμενικοί δείκτες από επίσημες στατιστικές πηγές. Το υπόλοιπο 1/3 προέρχεται από τις αντιλήψεις των ανθρώπων για την ζωή τους (Gallup world poll).

Πίνακας 3.18.1: Δείκτης Ευημερίας(Prosperity Index)

Γενικά στοιχεία

Ο Δείκτης Ευημερίας (Legatum Prosperity Index) δημιουργήθηκε το 2008 από το Ινστιτούτο Legatum⁷¹, σκοπός του οποίου είναι η μέτρηση της ευημερίας των ανθρώπων. Ο δείκτης αναγνωρίζει την ανάγκη μιας χώρας για την προώθηση ενός υψηλού επιπέδου κατά κεφαλήν εισοδήματος και για τη βελτίωση της υποκειμενικής ευημερίας των πολιτών της. Αυτή είναι και η διαφορά του δείκτη σε σχέση με άλλους που μετρούν την ευημερία. Ανανεώνεται ετήσια και για το 2014 υπολογίστηκε για 142 χώρες από όλο τον κόσμο. (Alfaiate, Bottini, και συν., The Legatum Prosperity Index 2013)

Μεθοδολογία

Ο δείκτης αποτελείται από 89 μεταβλητές (υποδείκτες) οργανωμένες σε 8 πυλώνες, κάθε ένας από τους οποίους αποτελεί θεμέλιο της ευημερίας. Οι πυλώνες αυτοί είναι:

- Οικονομία
- Επιχειρηματικότητα και ευκαιρίες
- Διακυβέρνηση
- Εκπαίδευση
- Υγεία
- Προστασία και ασφάλεια
- Προσωπική ελευθερία
- Κοινωνικό κεφάλαιο

Κάθε ένας από αυτούς τους πυλώνες κατασκευάστηκε χρησιμοποιώντας οικονομετρική ανάλυση για να καθοριστεί τι αυξάνει το εισόδημα και την ικανοποίηση από τη ζωή των ανθρώπων μιας χώρας. Αυτά τα δύο (εισόδημα και ικανοποίηση από τη ζωή) αποτελούν και τις δυο κατηγορίες στις οποίες χωρίζεται κάθε πυλώνας. Οι μεταβλητές που αντιστοιχούν στον κάθε πυλώνα οργανώνονται σε αυτές τις δυο κατηγορίες ανάλογα με ποια από τις δυο σχετίζεται περισσότερο. Σε κάποιες περιπτώσεις βέβαια οι μεταβλητές είναι σχετικές και με τις δύο, γι' αυτό τοποθετούνται και στις δυο κατηγορίες.

Κάθε μια από αυτές τις μεταβλητές σταθμίζεται με διαφορετικό ποσοστό ανάλογα με το μέγεθος της επίδρασης που έχει είτε στο εισόδημα είτε στην ικανοποίηση από τη ζωή. Στη συνέχεια αθροίζονται όλες οι σταθμισμένες μεταβλητές και προκύπτουν δύο τιμές για κάθε πυλώνα (μια για το εισόδημα και μια για την ικανοποίηση από τη ζωή). Αθροίζοντας αυτές τις δύο τιμές βγαίνει μια τιμή για τον κάθε πυλώνα. Τέλος ο συνολικός δείκτης προκύπτει από το μέσο όρο των 8 πυλώνων. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται αναλυτικά οι πυλώνες καθώς και οι μεταβλητές που ανήκουν σ' αυτές. (Alfaiate, Bottini, και συν., The Legatum Prosperity Index 2013)

Οικονομία		Επιχειρηματικότητα και Ευκαιρίες		Διακυβέρνηση		Εκπαίδευση	
Εισόδημα	Ικανοποίηση από τη ζωή	Εισόδημα	Ικανοποίηση από τη ζωή	Εισόδημα	Ικανοποίηση από τη ζωή	Εισόδημα	Ικανοποίηση από τη ζωή
Κεφάλαιο ανά εργαζόμενο	Ικανοποίηση με το βιοτικό επίπεδο	Επιχειρηματικό κόστος εκκίνησης	Επιχειρηματικό κόστος εκκίνησης	Αποτελεσματικότητα της διακυβέρνησης	Αποτελεσματικότητα της διακυβέρνησης	Εγγραφές στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση	Εγγραφές στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση
Μέγεθος της αγοράς	Επάρκεια στέγης και φαγητού	Ασφαλείς διακομιστές διαδικτύου	Ασφαλείς διακομιστές διαδικτύου	Σταθερότητα της διακυβέρνησης	Προσπάθειες για την αντιμετώπιση της	Αναλογία μαθητών/δασκάλων	Ικανοποίηση από την ποιότητα της

⁷¹ <http://www.li.com/>

Ανάπτυξη νέου δείκτη μέτρησης ευημερίας με βάση Υποκειμενικά και Αντικειμενικά στοιχεία

					φτώχειας		εκπαίδευση
Ακαθάριστες εγχώριες αποταμιεύσεις	Ακαθάριστες εγχώριες αποταμιεύσεις	Δαπάνες Έρευνας και Ανάπτυξης	Καλό περιβάλλον για τους επιχειρηματίες	Διαχωρισμός των εξουσιών	Διαχωρισμός των εξουσιών	Εγγραφές στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση	Εγγραφές στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση
Ανεργία	Ανεργία	Κινητά τηλέφωνα	Κινητά τηλέφωνα ανά νοικοκυριό	Πολιτικοί περιορισμοί	Εμπιστοσύνη στο δικαστικό σύστημα	Αναλογία κοριτσιών/αγοριών στις εγγραφές	Αναλογία κοριτσιών/αγοριών στις εγγραφές
Υψηλής τεχνολογίας εξαγωγές	Προσδοκίες της οικονομίας	Άνιση οικονομική ανάπτυξη	Αντίληψη ότι δουλεύοντας σκληρά σε οδηγεί μπροστά	Είδος διακυβέρνησης	Διαφθορά των επιχειρήσεων και της κυβέρνησης	Εγγραφές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση	Εγγραφές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση
Πληθωρισμός	Πληθωρισμός	Εύρος ζώνης διαδικτύου		Κράτος δικαίου	Κράτος δικαίου	Δευτεροβάθμια εκπαίδευση ανά εργαζόμενο	Δευτεροβάθμια εκπαίδευση ανά εργαζόμενο
Μη εξυπηρετούμενα δάνεια	Εμπιστοσύνη στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	Εισπράξεις από δικαιώματα εκμετάλλευσης		Κανονισμοί	Κανονισμοί	Τριτοβάθμια εκπαίδευση ανά εργαζόμενο	Τριτοβάθμια εκπαίδευση ανά εργαζόμενο
Μέγεθος άμεσων ξένων επενδύσεων και μεταβλητότητά τους	5ετής ρυθμός ανάπτυξης	Εξαγωγές εμπορευμάτων τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών		Πολιτικά δικαιώματα	Προστασία του περιβάλλοντος		Αντίληψη ότι τα παιδιά μαθαίνουν στην κοινωνία
	Αντιληπτή εργασιακή διαθεσιμότητα				Εμπιστοσύνη στην εντιμότητα των εκλογών		
			Εμπιστοσύνη στο στρατό				
			Εμπιστοσύνη στην κυβέρνηση				
				Έκφραση των ανησυχιών			

Υγεία		Προστασία και Ασφάλεια		Προσωπική ελευθερία		Κοινωνικό κεφάλαιο	
Εισόδημα	Ικανοποίηση από τη ζωή	Εισόδημα	Ικανοποίηση από τη ζωή	Εισόδημα	Ικανοποίηση από τη ζωή	Εισόδημα	Ικανοποίηση από τη ζωή
Ποσοστό βρεφικής θνησιμότητας	Ποσοστό βρεφικής θνησιμότητας	Ομάδα παραπόνων	Ομάδα παραπόνων	Ανοχή μεταναστών	Πολιτικές ελευθερίες	Επίσημος εθελοντισμός	Επίσημος εθελοντισμός
Προσδόκιμο ζωής	Επίπεδο ανησυχίας	Πρόσφυγες και εσωτερικά εκτοπισμένοι	Πρόσφυγες και εσωτερικά εκτοπισμένοι	Ανοχή μειονοτήτων	Ανοχή μεταναστών	Δωρεές	Δωρεές
Υποσιτισμός	Υποσιτισμός	Πολιτική βία επιχορηγούμενη από το κράτος	Πολιτική βία επιχορηγούμενη από το κράτος	Πολιτικές ελευθερίες και ελεύθερες επιλογές	Ανοχή μειονοτήτων	Αντίληψη της κοινωνικής υποστήριξη	Αντίληψη της κοινωνικής υποστήριξη
Δαπάνες για την υγεία ανά άτομο	Δαπάνες για την υγεία ανά άτομο	Βίαιες επιθέσεις	Βίαιες επιθέσεις		Ικανοποίηση από την ελευθερία	Βοήθεια σε αγνώστους	Βοήθεια σε αγνώστους

Ανοσοποίηση κατά των μολυσματικών ασθενειών	Κρεβάτια στα νοσοκομεία	Κλοπές ιδιοκτησιών	Δημογραφική αστάθεια		των επιλογών		Εμπιστοσύνη σε άλλους
Ανοσοποίηση κατά της ιλαράς	Ποιότητα νερού	Αισθάνομαι ασφαλής να περπατάω μόνος μου το βράδυ	Αισθάνομαι ασφαλής να περπατάω μόνος μου το βράδυ				Θρησκευτική συμμετοχή
Κρούσματα της φυματίωσης	Υγιεινή		Εμφύλιος πόλεμος				Ποσοστό παντρεμένων
	Θάνατοι από αναπνευστικές παθήσεις		Έκφραση πολιτικών απόψεων χωρίς φόβο				
	Προβλήματα υγείας		Μετανάστευση σε άλλα κράτη				
	Ικανοποίηση από την υγεία						
	Ικανοποίηση από την περιβαλλοντική ομορφιά						
	Προσδόκιμο ζωής με βάση την ποιότητα της υγείας						
	Αίσθηση της ξεκούρασης						

Πίνακας 3.18.2: Δείκτης Ευημερίας - Πυλώνες και υποδείκτες (Alfaiate, Bottini, και συν., *The Legatum Prosperity Index 2013*)

Κλίμακα μέτρησης και Πηγές δεδομένων

Κάθε μια από τις 89 μεταβλητές χρησιμοποιεί διαφορετική κλίμακα μέτρησης (π.χ. %, δολάρια). Για να συνδυαστούν και να προκύψει ο τελικός δείκτης χρησιμοποιήθηκε μια διαδικασία τυποποίησής τους σε κοινή κλίμακα. Έτσι κάθε χώρα στον τελικό δείκτη λαμβάνει μια βαθμολογία από το -10 έως το +10. Στην ετήσια έκθεση του δείκτη οι χώρες κατατάσσονται τόσο βάσει της συνολικής τους βαθμολογίας, όσο και βάσει της βαθμολογίας που έλαβαν στον κάθε πυλώνα.

Ο δείκτης συνδυάζει τόσο υποκειμενικά όσο και αντικειμενικά στοιχεία. Έτσι τα 2/3 των μεταβλητών βασίζονται σε αντικειμενικά στοιχεία τα οποία προέρχονται από επίσημες στατιστικές πηγές (Παγκόσμια Τράπεζα, Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Freedom House κ.α.), ενώ το υπόλοιπο 1/3 βασίζεται σε υποκειμενικά τα οποία προέρχονται από τις αντιλήψεις των ανθρώπων για την ζωή τους (Gallup world poll). (Alfaiate, Bottini, και συν., *The Legatum Prosperity Index 2013*)

Αξιολόγηση

Συνολικά, μπορούμε να πούμε ότι ο Δείκτης Ευημερίας αποτελεί μια πολύ καλή προσπάθεια μέτρησης της ευημερίας κυρίως λόγω του ιδιαίτερου τρόπου με τον οποίο προσεγγίζει την έννοια της. Προς την κατεύθυνση αυτή συνηγορεί τόσο η αναγνώριση των πολλών πτυχών της όσο και ο συνδυασμός υποκειμενικών και αντικειμενικών στοιχείων για τη μέτρηση αυτής. Βέβαια καλό θα ήταν κάποιες μεταβλητές να αναθεωρηθούν καθώς δεν μπορούν να θεωρηθούν ως αξιόπιστα μέτρα της ευημερίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο υποδείκτης της θρησκευτικής συμμετοχής ο οποίος μετρά το ποσοστό των ανθρώπων που παρέστησαν σε χώρο λατρείας τις τελευταίες 7 ημέρες, κάτι το οποίο παράγει πολύ διαφορετικά αποτελέσματα ανάμεσα στις θρησκείες ανεξάρτητα από το επίπεδο της ευημερίας που επικρατεί.

Κεφάλαιο 4^ο: Κατηγοριοποίηση δεικτών

4.1 Βασικοί άξονες ανάλυσης

Όπως αναφέρθηκε στο υποκεφάλαιο 2.2 κάθε δείκτης έχει κάποια βασικά γνωρίσματα τα οποία τον διακρίνουν από άλλους δείκτες. Τα πιο σπουδαία από αυτά, είναι η συνθετότητα (αν ο τελικός δείκτης προκύπτει από συνδυασμό άλλων δεικτών ή όχι), η συχνότητα ανανέωσης(κάθε πότε εκδίδεται ο δείκτης), η γεωγραφική κάλυψη(η γεωγραφική περιοχή στην οποία αναφέρονται τα δεδομένα του δείκτη),η κλίμακα μέτρησης(η μονάδα μέτρησης του δείκτη) και η Υποκειμενικότητα/Αντικειμενικότητα του δείκτη(αν χρησιμοποιούνται αντικειμενικά ή υποκειμενικά στοιχεία για τον υπολογισμό του). Οι άξονες αυτοί αναλύονται περαιτέρω παρακάτω:

- Συνθετότητα

Ένας σύνθετος δείκτης σχηματίζεται όταν μεμονωμένοι δείκτες συγκεντρώνονται σε ένα ενιαίο δείκτη ώστε να μετρηθούν πολυδιάστατες έννοιες (π.χ. ανταγωνιστικότητα, ηλεκτρονικό εμπόριο, ποιότητα του περιβάλλοντος) οι οποίες δεν μπορούν να καταγραφούν από ένα απλό δείκτη. Στην ιδανική περίπτωση ένας σύνθετος δείκτης βασίζεται σε ένα θεωρητικό πλαίσιο/ορισμό, ο οποίος επιτρέπει σε επιμέρους υποδείκτες/μεταβλητές να επιλεγούν, να συνδυαστούν και να σταθμιστούν με τέτοιο τρόπο που ο δείκτης να αντανακλά τις διαστάσεις ή την δομή των φαινομένων που μετρούνται. ([Glossary Of Statistical Terms](#)) Αντίθετα ένας απλός δείκτης δεν προκύπτει από συνδυασμό άλλων δεικτών και η τιμή του είναι συνήθως το άθροισμα ή ο μέσος όρος των δεδομένων που χρησιμοποιεί.

- Συχνότητα ανανέωσης

Η συχνότητα ανανέωσης ενός δείκτη αποτελεί τη συχνότητα με την οποία συλλέγονται τα δεδομένα, αναλύονται και παρουσιάζονται στο ευρύ κοινό τα καινούρια αποτελέσματα του δείκτη. Έτσι ένας δείκτης μπορεί να ανανεώνεται εξαμηνιαία, ετήσια, ανά δύο χρόνια κ.α. ή απλά μπορεί να έχει εκδοθεί μονάχα μια φορά.

- Γεωγραφική Κάλυψη

Η γεωγραφική κάλυψη αφορά την γεωγραφική περιοχή στην οποία εστιάζει ο δείκτης. Αυτή αποτελεί την περιοχή την οποία καλύπτουν τα δεδομένα του και μπορεί να αφορούν μια πόλη, ένα νομό μια περιφέρεια ή μια ολόκληρη χώρα. Η κατανόηση της γεωγραφικής κάλυψης ενός δείκτη είναι απαραίτητη για να διευκολυνθεί η σύγκριση των δεδομένων του τόσο διαχρονικά όσο και μεταξύ διαφορετικών περιοχών.

- Κλίμακα μέτρησης

Κλίμακα μέτρησης είναι η κλίμακα στην οποία μετράται ο δείκτης και βάση αυτής μπορούν να συγκριθούν τα αποτελέσματα μεταξύ τους. Σε έναν απλό δείκτη η κλίμακα μέτρησής του είναι οι μονάδες μέτρησης των δεδομένων που χρησιμοποιεί, ενώ σε ένα σύνθετο δείκτη(επειδή τα δεδομένα μπορούν να έχουν διαφορετικές μονάδες μέτρησης) επιλέγεται μια κλίμακα μέτρησης η οποία μπορεί να αντιπροσωπεύσει όλα τα δεδομένα. Ουσιαστικά είναι ένας αριθμός που δείχνει το μέγεθος ή την ποσότητα που πετυχαίνει μια χώρα/περιοχή/πόλη σε έναν δείκτη(πχ. %, 1-7, 0-100,δισ Ευρώ κτλ.).

- Υποκειμενικότητα-Αντικειμενικότητα

Κάθε δείκτης αντλεί δεδομένα από διάφορες πηγές, τα οποία χρησιμοποιούνται για να εξαχθεί ο τελικός δείκτης. Δεδομένα που προέρχονται από προσωπικές απόψεις, υποθέσεις, ερμηνείες και πεποιθήσεις ονομάζονται υποκειμενικά και οι δείκτες που προκύπτουν από την ανάλυση αυτών ονομάζονται υποκειμενικοί. Αντίθετα οι δείκτες των οποίων τα δεδομένα δεν βασίζονται σε προσωπικές εκτιμήσεις αλλά αντιπροσωπεύουν κοινωνικά γεγονότα και προέρχονται από επίσημες στατιστικές πηγές (π.χ. World Bank, OECD, UN κτλ.) ονομάζονται αντικειμενικοί.

Στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιαστεί μια στατιστική ανάλυση των δεικτών του 3^{ου} κεφαλαίου βάσει των αξόνων που παρουσιάστηκαν παραπάνω.

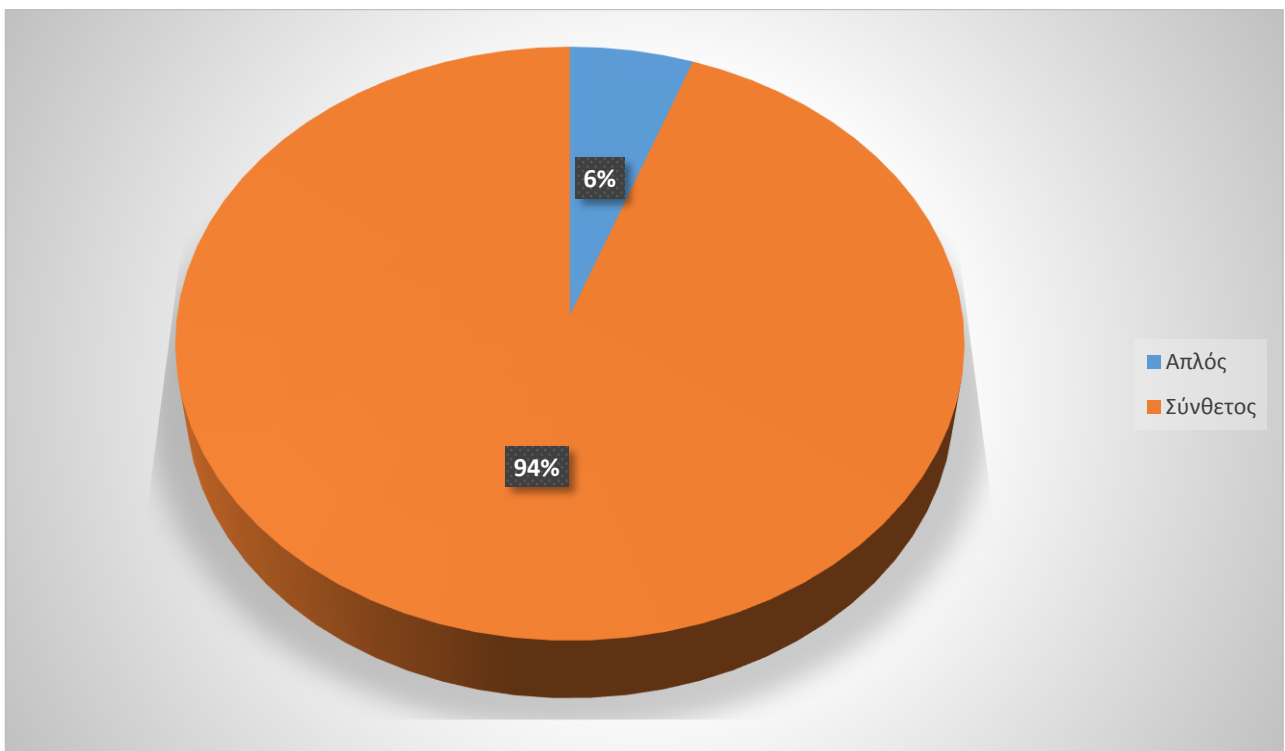
4.2 Κατηγοριοποίηση δεικτών βάσει των αξόνων ανάλυσης

4.2.1 Συνθετότητα

Επειδή η ευημερία είναι μια πολυδιάστατη έννοια, δεν μπορεί ένας απλός δείκτης να συλλάβει όλες της πτυχές της γι' αυτό το λόγο και οι περισσότεροι δείκτες από αυτούς που αναλύθηκαν στο 3^ο κεφάλαιο είναι σύνθετοι. Έτσι από τους 18 δείκτες:

- 1 είναι απλός και
- 17 σύνθετοι

Παρακάτω παρουσιάζεται το σχετικό γράφημα της συνθετότητας των δεικτών.

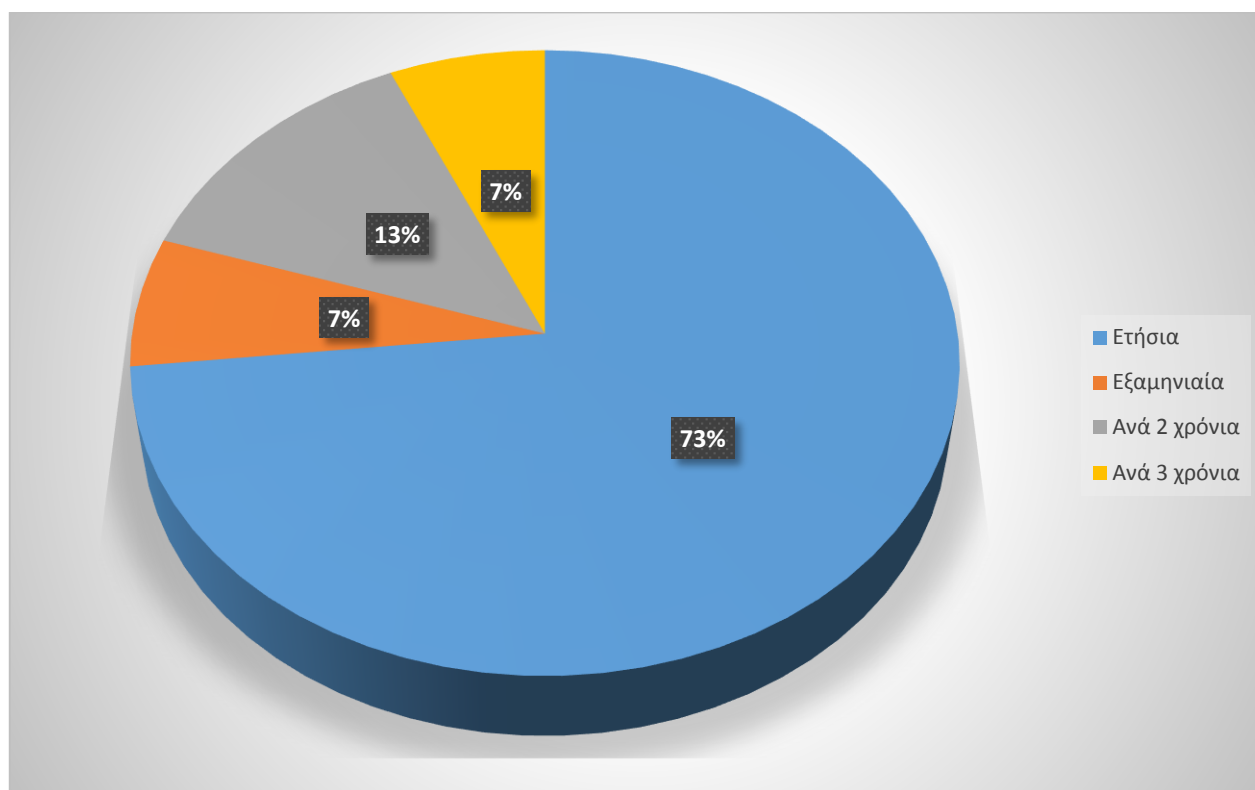
Γράφημα 4.2.1.1: Κατηγοριοποίηση δεικτών 3^{ου} κεφαλαίου βάσει της συνθετότητας τους

4.2.2 Συχνότητα ανανέωσης

Η συχνότητα ανανέωσης αφορά το πόσο συχνά εκδίδεται ένας δείκτης. Από τους 18 δείκτες που αναλύθηκαν στο 3^ο Κεφάλαιο οι 15 δείκτες ανανεώνονται τακτικά(είτε ετήσια, είτε εξαμηνιαία, είτε ανά δύο χρόνια, είτε ανά τρία χρόνια), ενώ 3 έχουν εκδοθεί από μια μέχρι τρεις φορές. Πιο αναλυτικά:

- 11 δείκτες ανανεώνονται ετήσια
- 1 δείκτης ανανεώνεται εξαμηνιαία
- 2 δείκτες ανανεώνονται κάθε 2 χρόνια
- 1 δείκτης ανανεώνεται κάθε 3 χρόνια
- 2 δείκτες έχει εκδοθεί μόνο 1 φορά
- 1 δείκτης έχει εκδοθεί 3 φορές

Παρακάτω παρουσιάζεται το σχετικό γράφημα των δεικτών που ανανεώνονται τακτικά.

Γράφημα 4.2.2.1: Κατηγοριοποίηση δεικτών 3^{ου} κεφαλαίου βάσει της συχνότητας ανανέωσής τους

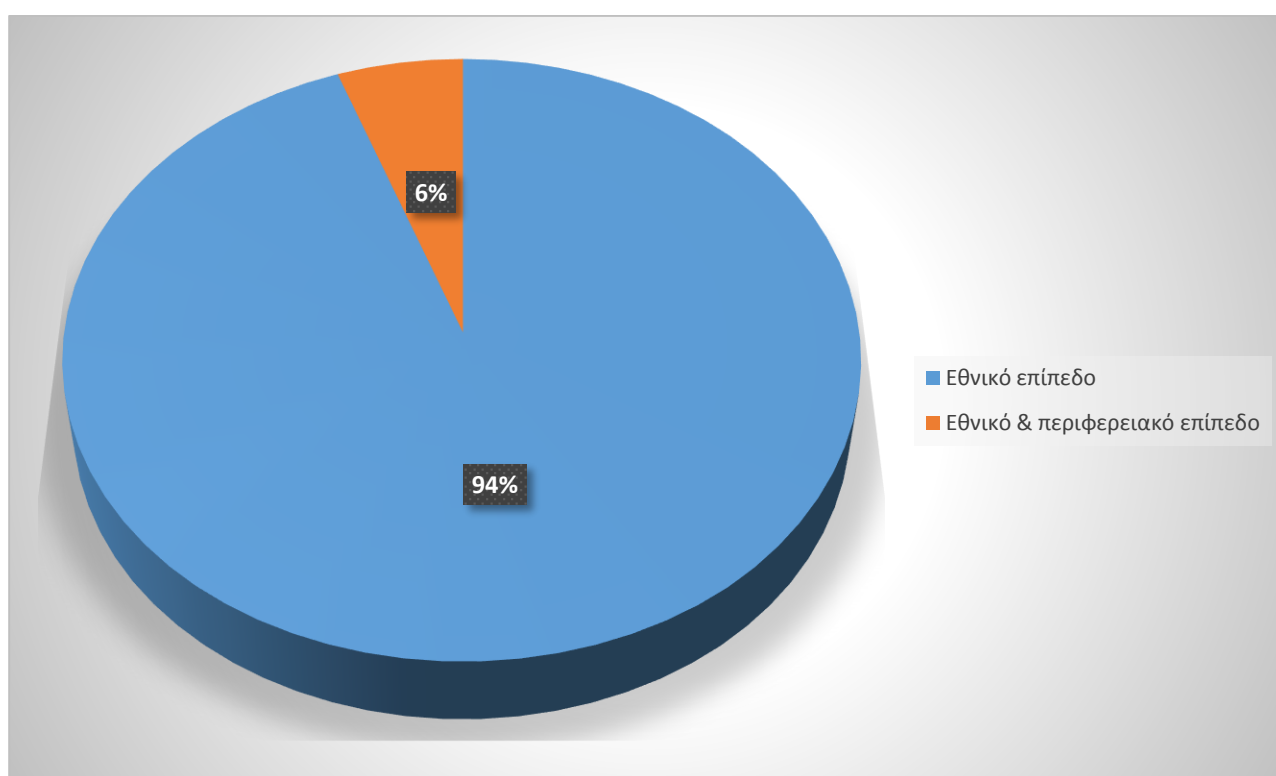

4.2.3 Γεωγραφική Κάλυψη

Επειδή η ευημερία αποτελεί μια έννοια η οποία αφορά τους ανθρώπους μια ολόκληρης χώρας, γι' αυτό το λόγο και όλοι οι δείκτες που σχετίζονται με αυτήν αναφέρονται σε εθνικό επίπεδο. Εκτός από το εθνικό επίπεδο κάποιοι δείκτες στοχεύουν και στο πως κατανέμεται η ευημερία στις διάφορες περιφέρειες⁷² της χώρας. Στην δική μου ανάλυση δεικτών υπάρχουν:

- 17 δείκτες οι οποίοι αναφέρονται μόνο σε εθνικό επίπεδο και
- 1 δείκτης ο οποίος αναφέρεται τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο

Παρακάτω παρουσιάζεται το σχετικό γράφημα της γεωγραφικής κάλυψης των δεικτών.

Γράφημα 4.2.3.1: Κατηγοριοποίηση δεικτών 3^{ου} κεφαλαίου βάσει της γεωγραφικής τους κάλυψης

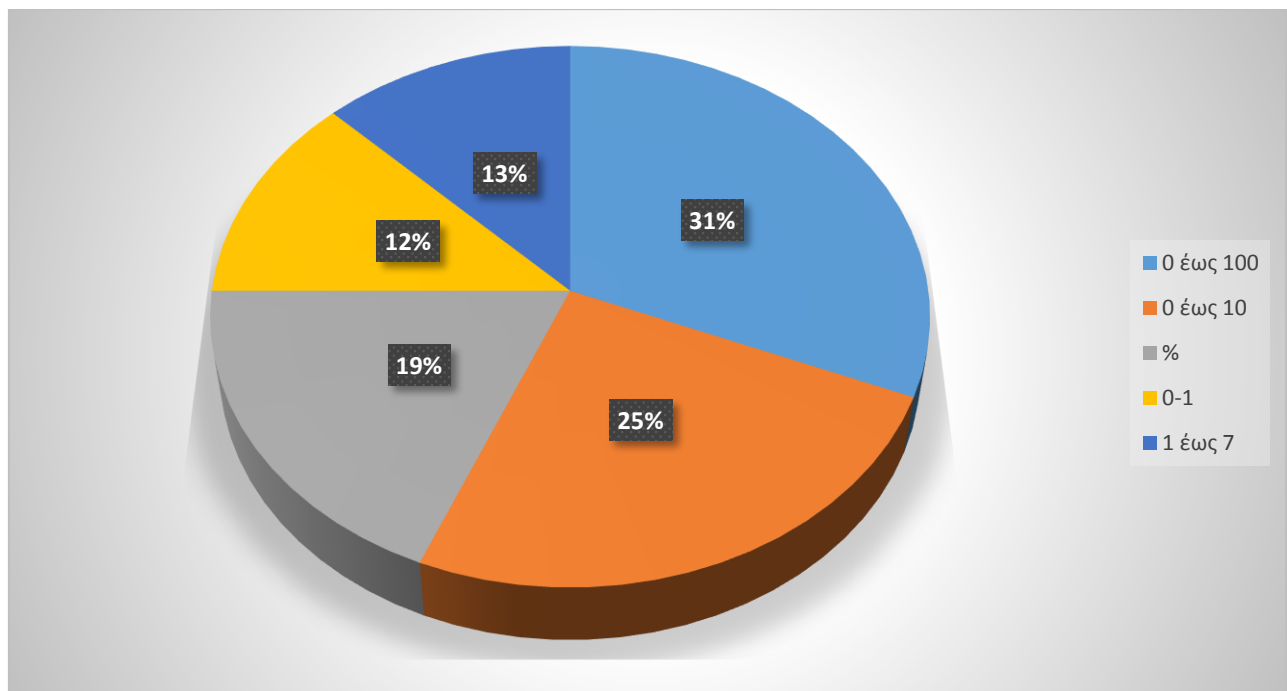
⁷² Με τον όρο περιφερειακό επίπεδο, στην παρούσα διπλωματική, εννοούμε μια έκταση μικρότερη του έθνους/κράτους

4.2.4 Κλίμακα μέτρησης

Η κλίμακα μέτρησης του κάθε δείκτη αποτελεί καθαρά επιλογή του οργανισμού που τον εκδίδει. Η κλίμακα αυτή επιλέγεται με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να αντιπροσωπεύσει όλα τα δεδομένα που συνθέτουν τον δείκτη. Έτσι οι δείκτες του 3^{ου} κεφαλαίου κατανέμονται ως εξής:

- 5 δείκτες με κλίμακα μέτρησης από 0 έως 100
- 4 δείκτες με κλίμακα μέτρησης από 0 έως 10
- 3 δείκτες με κλίμακα μέτρησης %
- 2 δείκτες με κλίμακα μέτρησης από 0 έως 1
- 2 δείκτες με κλίμακα μέτρησης από 1 έως 7
- 1 δείκτες με κλίμακα μέτρησης από -10 έως +10
- 1 δείκτες με κλίμακα μέτρησης από -2.5 έως +2.5

Οι πέντε μεγαλύτερες κλίμακες παρουσιάζονται στο παρακάτω γράφημα:

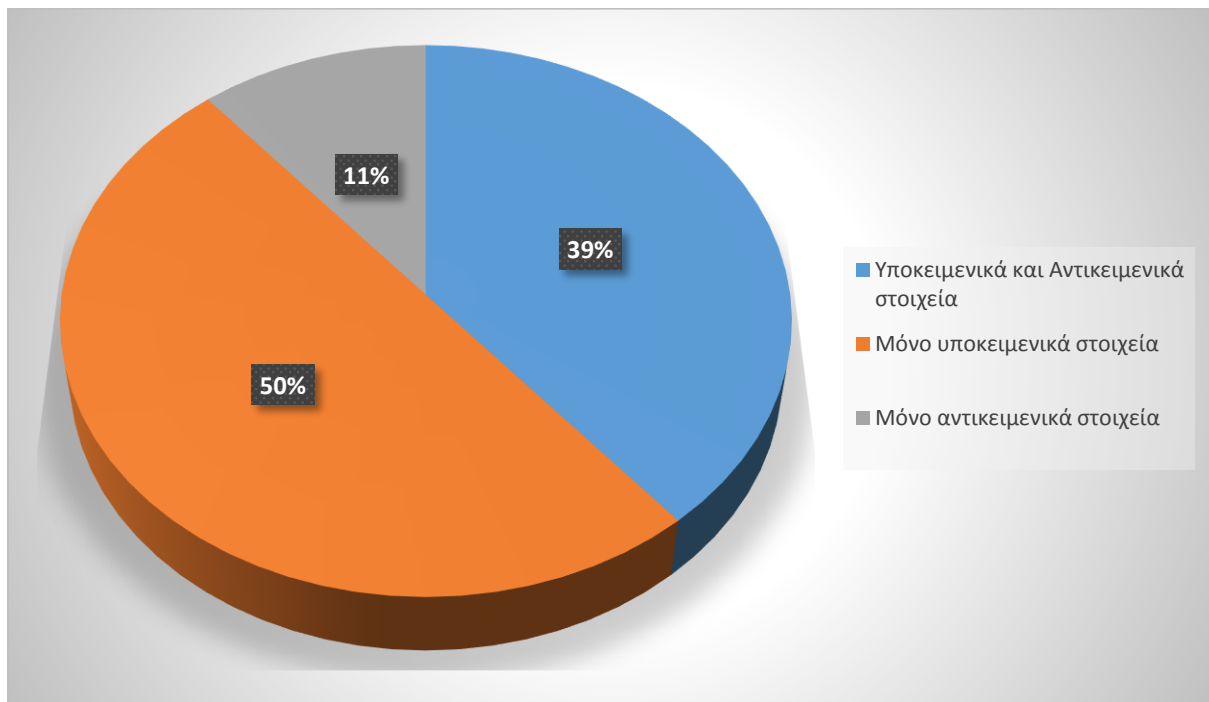
Γράφημα 4.2.4.1: Κατηγοριοποίηση δεικτών 3^{ου} κεφαλαίου βάσει της κλίμακας μέτρησης τους

4.2.5 Υποκειμενικότητα-Αντικειμενικότητα

Όπως έχει αναφερθεί παραπάνω η ευημερία αποτελεί μια ατομική και επομένως υποκειμενική δομή πράγμα που σημαίνει ότι οι περισσότεροι δείκτες που αναλύθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο βασίζονται σε υποκειμενικά στοιχεία. Έτσι από τους 18 δείκτες του 3^{ου} κεφαλαίου οι:

- 9 προέρχονται μόνο από υποκειμενικά
- 2 προέρχονται μόνο από αντικειμενικά
- 7 συνδυάζουν τόσο υποκειμενικά όσο και αντικειμενικά στοιχεία

Παρακάτω παρουσιάζεται το σχετικό γράφημα της υποκειμενικότητας και της αντικειμενικότητας των δεικτών.

Γράφημα 4.2.5.1: Κατηγοριοποίηση δεικτών 3^{ου} κεφαλαίου βάσει της υποκειμενικότητας και της αντικειμενικότητάς τους

Κεφάλαιο 5^ο : Ανάπτυξη νέου δείκτη μέτρησης ευημερίας

5.1 Δείκτης Κοινωνικού Κράτους(Index of Social Welfare)

Όπως αναφέρθηκε και στην αρχή του παρόντος τόμου, το αντικείμενο της διπλωματικής, είναι η μέτρηση της ευημερίας των ανθρώπων. Γι' αυτό το λόγο και στο 3^ο Κεφάλαιο αναλύθηκαν 18 δείκτες οι οποίοι μετρούν την ευημερία(ή τις πτυχές της) με διαφορετικό τρόπο ο καθένας, αποκαλύπτοντας έτσι τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της. Κάθε ένας από αυτούς τους δείκτες έχει τόσο θετικά όσο και αρνητικά στοιχεία, αλλά ένα είναι όμως το κοινό τους σημείο. Όλοι ασχολούνται με την μελέτη της ευημερίας των ανθρώπων καθώς και το πώς αυτή μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία ενός ισχυρότερου κράτους. Όπως φαίνεται και στην Εικόνα 2.4.1 όταν οι άνθρωποι ευημερούν, δηλαδή νιώθουν θετικά συναισθήματα(ευτυχία, χαρά, ευχαρίστηση, ικανοποίηση) για τη ζωή τους, αυτό συμβάλλει στην βελτίωση του βιοτικού επιπέδου τους, το οποίο με τη σειρά του οδηγεί σε μια ισχυρότερη οικονομία και κοινωνία. Ωστόσο σχεδόν κανένας δείκτης δεν ασχολείται εξολοκλήρου με την αντίθετη ροή, με ποιο τρόπο δηλαδή το κράτος παρέχει την ευημερία στους ανθρώπους του. Παρατηρώντας την έλλειψη τέτοιων δεικτών στη βιβλιογραφία, δημιουργήσαμε έναν νέο δείκτη, το Δείκτη Κοινωνικού κράτους(Index of Social Welfare), ο οποίος προσπαθεί να καλύψει αυτό το κενό που υπάρχει.

Η έννοια του κοινωνικού κράτους πρωτοεμφανίστηκε στο πολιτικό λεξιλόγιο την περίοδο του 2^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου και εκφράζει την δημιουργία ενός εξελιγμένου αστικού κράτους. Τα στοιχεία τα οποία το χαρακτηρίζουν είναι η έμφαση που δίνει στην κοινωνική νομοθεσία καθώς και στις κοινωνικές υπηρεσίες. Πρωτεύον στόχος ενός κοινωνικού κράτους είναι η σταδιακή βελτίωση της ευημερίας των ανθρώπων στην καθημερινή τους ζωή καθώς και η εξασφάλιση ενός ορθού επιπέδου κοινωνικής δικαιοσύνης. Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι, το κράτος παρέχει στους πολίτες του δημόσια υγεία, παιδεία, κοινωνική ασφάλιση, εργασία, προστατεύει τις ευπαθείς κατηγορίες πολιτών κ.α.

Τα παραπάνω αποτέλεσαν τους βασικούς πυλώνες πάνω στους οποίους στηρίχθηκε η δημιουργία του Δείκτη Κοινωνικού Κράτους. Οι 10 πυλώνες που επιλέχθηκαν αφορούν τις βασικές υπηρεσίες που ένα κράτος πρέπει να παρέχει στους πολίτες του και αυτές είναι:

- Υγεία
- Παιδεία
- Περιβάλλον
- Ασφάλεια
- Ελευθερίες και Πολιτικά δικαιώματα
- Διακυβέρνηση και Διαφθορά
- Εργασία και Επιχειρηματικότητα
- Πολιτιστικά δρώμενα
- Κοινωνικές παροχές σε ευπαθείς ομάδες
- Υποδομές

Εν συνεχεία, οι πυλώνες αυτοί χωρίστηκαν περαιτέρω σε 17 υποδείκτες (κάθε πυλώνας αποτελείται από 1-2 υποδείκτες), η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων(περίπου 2/3) βασίστηκε σε υποκειμενικά στοιχεία. Αυτή η αναλογία ανάμεσα στους αντικειμενικούς και στους υποκειμενικούς υποδείκτες επιλέχθηκε επειδή η αξιολόγηση των υπηρεσιών ενός κράτους προς τους πολίτες του δεν μπορεί να γίνει με αντικειμενικά μέτρα και αυτό γιατί αφού οι υπηρεσίες αφορούν τους ανθρώπους, δεν υπάρχουν καλύτεροι κριτές από τους ίδιους. Έτσι οι υποκειμενικοί υποδείκτες χρησιμοποιήθηκαν για να καταγραφούν οι αντιλήψεις των πολιτών για την ποιότητα των υπηρεσιών που τους παρέχονται, ενώ οι αντικειμενικοί για να καταδείξουν το ποσοστό του ΑΕΠ που μία χώρα «αφιερώνει» σε άξονες κοινωνικού κράτους. Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η δομή του Δείκτη Κοινωνικού Κράτους, οι πυλώνες, οι αντίστοιχοι υποδείκτες καθώς και οι πηγές δεδομένων των στοιχείων που χρησιμοποιήθηκαν.

Πυλώνες	Υποδείκτες	Πηγές δεδομένων
Υγεία	Κυβερνητικές δαπάνες για την υγεία ως ποσοστό του Α.Ε.Π.	Παγκόσμια Τράπεζα
	Ικανοποίηση από την ποιότητα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης	Gallup World Poll
Παιδεία	Κυβερνητικές δαπάνες για την παιδεία ως ποσοστό του Α.Ε.Π	Ηνωμένα Έθνη
	Ικανοποίηση από την ποιότητα της εκπαίδευσης	Gallup World Poll
Περιβάλλον	Ποσοστό των αποβλήτων που ανακυκλώνονται και κομποστοποιούνται	ΟΟΣΑ
	Ικανοποίηση από τις προσπάθειες της κυβέρνησης για τη διατήρηση του περιβάλλοντος	Gallup World Poll
Ασφάλεια	Προσωπική ασφάλεια και προστασία ιδιωτικής περιουσίας	Επετηρίδα Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας – Έρευνα γνώμης
Ελευθερίες και Πολιτικά δικαιώματα	Δείκτης Ελευθερίας στον Κόσμο	Freedom House
Διακυβέρνηση και Διαφθορά	Αποτελεσματικότητα της διακυβέρνησης	Παγκόσμια Τράπεζα
	Δείκτης Αντίληψης για τη Διαφθορά	Transparency International
Εργασία και Επιχειρηματικότητα	Επιχειρηματική Ελευθερία	Heritage Foundation
	Εργασιακή Ελευθερία	Heritage Foundation
Πολιτιστικά δρώμενα	Κυβερνητικές δαπάνες για ψυχαγωγία, πολιτισμό και θρησκεία ως ποσοστό του Α.Ε.Π.	Eurostat
Κοινωνικές παροχές σε ευπαθείς ομάδες	Κυβερνητικές Κοινωνικές δαπάνες ως ποσοστό του Α.Ε.Π.	ΟΟΣΑ
	Ικανοποίηση από τις προσπάθειες της κυβέρνησης για την αντιμετώπιση της φτώχειας	Gallup World Poll
Υποδομές	Ποιότητα των υποδομών της χώρας	Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ - Έρευνα γνώμης
	Επενδύσεις σε υποδομές μεταφορών στη χώρα ως ποσοστό του Α.Ε.Π.	ΟΟΣΑ

Πίνακας 5.1.1: Δείκτης Κοινωνικού Κράτους – Πυλώνες, Υποδείκτες και Πηγές δεδομένων

Ανατρέχοντας στις παραπάνω πηγές δεδομένων βρέθηκαν τα στοιχεία και υπολογίστηκε ο δείκτης για την Ελλάδα για 4 συνεχόμενα έτη(2012,2013,2014,2015) καθώς και για άλλες 3 χώρες της Ευρώπης(για το 2015). Για τον υπολογισμό της τελικής βαθμολογίας μιας χώρας, χρησιμοποιήθηκε ίση στάθμιση σε όλα τα επίπεδα του δείκτη. Έτσι κάθε πυλώνας υπολογίστηκε από τον μέσο όρο των υποδεικτών του και ο τελικός δείκτης από το μέσο όρο των πυλώνων του. Ο τρόπος αυτός εφαρμόστηκε διότι όλοι οι πυλώνες

είναι εξίσου σημαντικοί και δεν υπάρχει κάποια έρευνα αυτή τη στιγμή που να μπορεί να αιτιολογήσει ότι ένας πυλώνας είναι πιο σημαντικός από έναν άλλο για τους ανθρώπους. Το ίδιο συμβαίνει και με τους υποδείκτες που περιλαμβάνονται στους πυλώνες.

Η κλίμακα μέτρησης που χρησιμοποιήθηκε για τον δείκτη αλλά και για τους επιμέρους πυλώνες είναι η κλίμακα 0-100⁷³. Αυτή εφαρμόστηκε για δύο λόγους. Πρώτον, διότι με αυτό τον τρόπο μπορούν να αναδειχθούν καλύτερα οι διαφορές τόσο διαχρονικά όσο και διακρατικά και δεύτερον οι περισσότεροι από τους υποδείκτες μετρούνται στην κλίμακα 0-100(ή %, ή 0-10) ενώ μόνο 2 σε διαφορετική κλίμακα(στην κλίμακα 1-7). Έτσι δημιουργήθηκε μια διαδικασία ομαδοποίησης των δεδομένων και οι δείκτες που μετρούνταν στην κλίμακα 1-7 μετασχηματίστηκαν σε κλίμακα 0-100.

Στο επόμενο γράφημα παρουσιάζεται η βαθμολογία που έλαβε στον δείκτη η Ελλάδα σε σχέση με 3 άλλες χώρες της Ευρώπης για το έτος 2015.

Γράφημα 5.1.1: Δείκτης Κοινωνικού κράτους - Υπολογισμός του για 4 χώρες

Όπως βλέπουμε στο γράφημα η Ελλάδα υστερεί αρκετά στον τομέα του Κοινωνικού Κράτους αφού λαμβάνει μια βαθμολογία της τάξης του 38/100 και κατατάσσεται τελευταία σε σχέση με την Γαλλία, τη Γερμανία και την Ιταλία. Αυτό σημαίνει ότι οι υπηρεσίες που παρέχει το κράτος στους πολίτες του δεν είναι ικανοποιητικές και οι κυβερνητικές πολιτικές πρέπει να επικεντρωθούν περισσότερο σε αυτές. Τα παραπάνω ευρήματα επιβεβαιώνονται και από τις βαθμολογίες που λαμβάνουν οι 4 χώρες στους περισσότερους από τους δείκτες που αναλύθηκαν στο 3^ο Κεφάλαιο. Το μεγαλύτερο μέρος των δεικτών κατατάσσει πρώτη τη Γερμανία, μετά τη Γαλλία, έπειτα την Ιταλία και τελευταία την Ελλάδα. Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται οι βαθμολογίες που έλαβαν οι χώρες σε 4 δείκτες: στον Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης, στον Δείκτη Χαρούμενου Πλανήτη, στον Δείκτη Κοινωνικής Προόδου και στον Δείκτη Ευημερίας.

⁷³ Το 0 αποτελεί την χειρότερη βαθμολογία ενώ το 100 την καλύτερη δυνατή.

	Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης	Δείκτης Χαρούμενου Πλανήτη	Δείκτης Κοινωνικής Προόδου	Δείκτης Ευημερίας
Γερμανία	0,911	47,2	84,04	2,658
Γαλλία	0,884	46,5	80,82	2,065
Ιταλία	0,872	46,4	77,38	1,065
Ελλάδα	0,853	40,5	74,03	0,076

Πίνακας 5.1.2: Δείκτης Κοινωνικού Κράτους – Στατιστική συσχέτιση των αποτελεσμάτων του δείκτη σε σχέση με τα αποτελέσματα άλλων δεικτών για τις 4 χώρες

Για να δούμε όμως πιο αναλυτικά τους τομείς που το Ελληνικό κράτος υστερεί, καταγράφηκαν οι βαθμολογίες που λαμβάνουν οι χώρες στον κάθε υποδείκτη και τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον πίνακα της επόμενης σελίδας(Πίνακας 5.1.3). Παρατηρώντας αυτό τον πίνακα, βλέπουμε ότι η Ελλάδα λαμβάνει στους περισσότερους υποδείκτες τη χαμηλότερη βαθμολογία⁷⁴ σε σχέση με τις άλλες χώρες, τόσο στο ποσοστό του ΑΕΠ που δαπανά τις υπηρεσίες όσο και στην ποιότητα αυτών των υπηρεσιών. Η σύγκριση αυτή μεταξύ των χωρών μπορεί να παίξει ένα πολύ σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση ενός κράτους, στο οποίο οι κυβερνητικές πολιτικές θα επικεντρώνονται στην ευημερία των ανθρώπων του, με την παροχή ενός επαρκούς και ποιοτικού συνόλου υπηρεσιών, με απώτερο σκοπό την δημιουργία μιας ισχυρής οικονομίας και κοινωνίας.

Υποδείκτες	Ελλάδα	Γαλλία	Γερμανία	Ιταλία
Κυβερνητικές δαπάνες για την υγεία ως ποσοστό του Α.Ε.Π.	9,8	11,7	11,3	9,1
Ικανοποίηση από την ποιότητα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης	29,0	78,0	86,0	55,0
Κυβερνητικές δαπάνες για την παιδεία ως ποσοστό του Α.Ε.Π	4,1	5,9	5,1	4,5
Ικανοποίηση από την ποιότητα της εκπαίδευσης	46,0	67,0	60,0	62,0
Ποσοστό των αποβλήτων που ανακυκλώνονται και κομποστοποιούνται	19,0	38,0	65,0	41,0
Ικανοποίηση από τις προσπάθειες της κυβέρνησης για τη διατήρηση του περιβάλλοντος	24,5	70,1	71,4	38,8
Προσωπική ασφάλεια και προστασία ιδιωτικής περιουσίας	5,8	7,7	8,8	5,8
Δείκτης Ελευθερίας στον Κόσμο	2,0	1,0	1,0	1,0
Αποτελεσματικότητα της διακυβέρνησης	67,0	89,5	91,4	67,5

⁷⁴ Σχεδόν όλοι οι υποδείκτες που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό του δείκτη βασίζονται στην λογική όσο μεγαλύτερη τιμή τόσο το καλύτερο αποτέλεσμα για την χώρα. Εξάιρεση αποτελεί ο δείκτης Ελευθερίας στον κόσμο ο οποίος ακολουθεί την αντίθετη λογική. Μετράται στην κλίμακα 1-7 με τον 1 να αποτελεί την καλύτερη βαθμολογία και το 7 την χειρότερη.

Δείκτης Αντίληψης για τη Διαφθορά	43,0	69,0	79,0	43,0
Επιχειρηματική Ελευθερία	73,3	80,2	88,2	71,9
Εργασιακή Ελευθερία	51,6	43,5	51,2	55,4
Κυβερνητικές δαπάνες για ψυχαγωγία, πολιτισμό και θρησκεία ως ποσοστό του Α.Ε.Π.	0,6	1,5	0,8	0,7
Κυβερνητικές Κοινωνικές δαπάνες ως ποσοστό του Α.Ε.Π.	24,0	31,9	25,8	28,6
Ικανοποίηση από τις προσπάθειες της κυβέρνησης για την αντιμετώπιση της φτώχειας	7,2	46,0	52,6	31,5
Ποιότητα των υποδομών της χώρας	4,3	5,9	5,9	4,1
Επενδύσεις σε υποδομές μεταφορών στη χώρα ως ποσοστό του Α.Ε.Π.	0,7	1,1	0,6	0,5

Πίνακας 5.1.3: Δείκτης Κοινωνικού κράτους - Βαθμολογία των 4 χωρών στους 17 υποδείκτες

Εκτός όμως από τη διακρατική σύγκριση, σημαντικό είναι να δούμε και πως συμπεριφέρεται ο Δείκτης Κοινωνικού κράτους διαχρονικά για την Ελλάδα. Έτσι ο δείκτης υπολογίστηκε για 4 συνεχόμενα έτη⁷⁵ 2012, 2013, 2014 και 2015 και τα αποτελέσματα φαίνονται στο επόμενο γράφημα.

Γράφημα 5.1.2: Δείκτης Κοινωνικού Κράτους – Διαχρονική ανάλυση για την Ελλάδα

⁷⁵ Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί ότι για τον υπολογισμό του δείκτη έγιναν 2 παραδοχές:

1. Ο υποδείκτης των κυβερνητικών δαπανών για την παιδεία, θεωρήθηκε ότι παραμένει σταθερός και ίσος με 4,1%(στοιχεία έτους 2005) λόγω της μη ύπαρξης δεδομένων για τα επόμενα έτη.
2. Ο υποδείκτης της προσωπικής ασφάλειας και προστασίας της ιδιωτικής περιουσίας θεωρήθηκε σταθερός και ίσος με 5,8/10(στοιχεία έτους 2014), λόγω του ότι τα δεδομένα για τα υπόλοιπα έτη δεν είναι διαθέσιμα ελεύθερα στο διαδίκτυο.

Όπως μπορούμε να δούμε, δεν υπάρχουν αισθητές μεταβολές στον δείκτη κατά την τελευταία τετραετία, αφού η βαθμολογία της Ελλάδας κυμαίνεται μεταξύ του 37 και του 38 τοις εκατό. Αυτό που μπορούμε μόνο να συμπεράνουμε από την παραπάνω διαχρονική ανάλυση είναι ότι η Ελλάδα παραμένει πολύ πίσω στον τομέα του κοινωνικού κράτους και δεν έχει υπάρξει κάποια σημαντική αλλαγή πολιτικής πάνω σε αυτό το θέμα την τελευταία τετραετία.

Κεφάλαιο 6^ο : Συμπεράσματα και Μελλοντικές προοπτικές

6.1 Συμπεράσματα

Κάθε κράτος στη σημερινή εποχή εκφράζει την πιθανή πρόοδο του θέτοντας ως ένα από τα βασικά κριτήρια την αύξηση ή όχι του ΑΕΠ και σε ποιο ποσοστό. Ωστόσο, η πρόοδος μιας χώρας δεν αποτελεί μέγεθος το οποίο μπορεί να εκφραστεί μόνο με χρηματικές μονάδες, αλλά και με τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσεται η ίδια η κοινωνία και το βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων που ζουν μέσα σε αυτήν. Γι' αυτό το λόγο και τα τελευταία χρόνια υπάρχει αρκετός σκεπτικισμός σχετικά με τον τρόπο που χρησιμοποιείται το Α.Ε.Π. ως μέσο μέτρησης αυτής. Αρκετοί οργανισμοί και κυβερνήσεις έχουν εστιάσει τις έρευνες τους στην εύρεση νέων τρόπων μέτρησης της ευημερίας, οι οποίοι θα είναι περισσότερο ανθρωποκεντρικοί και όχι υλικοί. Παρόλα αυτά, οι προσπάθειες τους δεν έχουν αποφέρει το επιθυμητό αποτέλεσμα καθώς δεν υπάρχει μέχρι στιγμής ένας ενιαίος και καθολικά αποδεκτός τρόπος μέτρησης της ευημερίας. Το θετικό σε όλη αυτή τη διαδικασία είναι η ανάδειξη των πολλών διαστάσεων της έννοιας αυτής.

Στα προηγούμενα κεφάλαια αναλύθηκαν 18 δείκτες που αφορούν την ευημερία και οι οποίοι προέρχονται από ένα μεγάλο εύρος διεθνώς αναγνωρισμένων φορέων όπως για παράδειγμα τα Ηνωμένα Έθνη, ο ΟΟΣΑ, η Παγκόσμια Τράπεζα κ.ά. Οι δείκτες αυτοί, παρόλο που έχουν μειονεκτήματα, αποτελούν αρκετά σημαντικές και ενδιαφέρουσες προσπάθειες μέτρησης της αφού μέσω αυτών γίνεται κατανοητό τι ακριβώς περιλαμβάνει η έννοια της ευημερίας. Θέματα όπως η διαφθορά, η διακυβέρνηση, τα πολιτικά δικαιώματα, η παιδεία, η υγεία, η ασφάλεια και πολλά άλλα τα οποία κατέδειξαν οι μελετώμενοι δείκτες θα πρέπει να περιλαμβάνονται σε κάθε προσπάθεια μέτρησης της ευημερίας.

Ένα άλλο σημείο το οποίο προέκυψε από την ανάλυση των δεικτών είναι οι υποκειμενικοί δείκτες και η σημασία τους για τη μέτρηση της συνολικής ευημερίας του ανθρώπου. Οι υποκειμενικοί δείκτες, παρά τις αντιδράσεις που υπήρχαν παλιότερα γι' αυτούς, χρησιμοποιούνται ολοένα και περισσότερο στη σύνθεση δεικτών. Αυτή η ολοένα και αυξανόμενη χρήση τους είναι αρκετά σημαντική αφού συμβάλει στην άμεση κατανόηση των ανθρώπινων αναγκών και μέσω αυτών να γίνει γνωστό τι συμβαίνει με την ευημερία τους. Στη συνέχεια αυτοί οι δείκτες χωρίστηκαν σε κατηγορίες βάσει συγκεκριμένων χαρακτηριστικών γνωρισμάτων τους όπως: η συνθετότητα, η συχνότητα ανανέωσης, η γεωγραφική κάλυψη, η κλίμακα μέτρησης και το είδος των πηγών δεδομένων που χρησιμοποιούν (υποκειμενικό/ αντικειμενικό). Τα αποτελέσματα αυτής της κατηγοριοποίησης κατέδειξαν ότι η πληθώρα των δεικτών είναι σύνθετοι, βασίζονται τόσο σε υποκειμενικά όσο και σε αντικειμενικά στοιχεία, ανανεώνονται ετήσια και αφορούν ένα εθνικό επίπεδο.

Όλοι οι προηγούμενοι δείκτες ασχολούνται με την μέτρησης της ευημερίας και το πώς αυτή μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία ενός ισχυρότερου κράτους. Κανένας όμως δείκτης δεν ασχολείται με ποιο τρόπο το κράτος παρέχει την ευημερία στους πολίτες του. Αυτό το κενό προσπαθεί να καλύψει ο νέος δείκτης που παρουσιάστηκε στο 5^ο κεφάλαιο, ο Δείκτης Κοινωνικού Κράτους. Αφού καθορίστηκαν οι πυλώνες και οι υποδείκτες του, υπολογίστηκε διακρατικά (για 4 χώρες συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας) και διαχρονικά (για 4 χρόνια για την Ελλάδα). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η Ελλάδα παραμένει τελευταία σε σχέση με τις άλλες χώρες αφού υστερεί αρκετά στην ποσότητα αλλά και στην ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχει στους πολίτες της. Επίσης, παρά τις εξαγγελίες που ακούγονται στο πολιτικό σκηνικό περί κοινωνικού κράτους, δεν έχουν γίνει αρκετές προσπάθειες στην κατεύθυνση αυτού, αφού ο δείκτης διαχρονικά παραμένει σχεδόν σταθερός. Σημαντικό στοιχείο της αξιοπιστίας του παραπάνω δείκτη αποτελεί η σύγκριση των αποτελεσμάτων του με τα αποτελέσματα άλλων δεικτών. Και οι 4 δείκτες που επιβεβαίωσαν τα αποτελέσματα του Δείκτη Κοινωνικού Κράτους κατατάσσουν την Ελλάδα τελευταία σε σχέση με τις άλλες χώρες προς σύγκριση.

6.2 Μελλοντικές Προοπτικές

Σε περιόδους οικονομικής κρίσης όπως αυτή που βιώνει η κοινωνία μας σήμερα, γίνεται περισσότερο εμφανής η ανάγκη του επαναπροσδιορισμού της έννοιας της ευημερίας. Ο ορισμός που δόθηκε σ' αυτή από την Rachel Dodge και παρουσιάστηκε στο υποκεφάλαιο 1.1 αποτελεί μια αρκετά ενδιαφέρουσα προσπάθεια η οποία θα πρέπει να συζητηθεί περισσότερο καθώς διαθέτει αρκετά θετικά στοιχεία. Μόνο αφού καθοριστεί επακριβώς η έννοια, θα πρέπει να προχωρήσει η προσπάθεια μέτρησής της. Όπως είδαμε τα οικονομικά στοιχεία όπως το Α.Ε.Π. δεν λαμβάνουν υπόψιν τους το πώς ζουν και νοιώθουν οι άνθρωποι μέσα στην ίδια την χώρα. Κάποιες προτάσεις οι οποίες θα μπορούσαν να εφαρμοστούν στην κατεύθυνση αυτή είναι:

- Ο δείκτης που θα δημιουργηθεί θα πρέπει να βασίζεται περισσότερο σε υποκειμενικά στοιχεία χωρίς αυτό να σημαίνει ότι θα παραλείπονται τα αντικειμενικά.
- Θα πρέπει να μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέτρο σύγκρισης της ευημερίας μεταξύ διαφορετικών κρατών καθώς και να αναδεικνύει τις ανισότητες ανάμεσα στις γεωγραφικές περιοχές της ίδιας της χώρας.
- Το Α.Ε.Π. δεν πρέπει να πάψει να χρησιμοποιείται ως δείκτης, καθώς μέσα από ορισμένες προσθήκες μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέτρο έκφρασης ενός μέρους της οικονομικής κατάστασης της χώρας.

Ο Δείκτης Κοινωνικού Κράτους που αναπτύχθηκε στην παρούσα διπλωματική μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τις κυβερνήσεις για να μετρηθεί ο βαθμός και η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών στους πολίτες, στην κατεύθυνση της ευημερίας τους. Ορισμένα στοιχεία που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην περεταίρω βελτίωση του παραπάνω δείκτη είναι:

- Η ύπαρξη ενός μεγαλύτερου εύρους υποκειμενικών στοιχείων. Σε κάποιους πυλώνες του δείκτη (πολιτιστικά δρώμενα) χρησιμοποιήθηκαν μόνο αντικειμενικά στοιχεία για τη μέτρησή τους καθώς δεν βρέθηκαν αντίστοιχα υποκειμενικά.
- Η συχνότερη ανανέωση κάποιων δεικτών. Στον πυλώνα της παιδείας, ο υποδείκτης των κυβερνητικών δαπανών για την Ελλάδα βασίζεται σε παλιά στοιχεία.
- Η ύπαρξη περισσότερων ανοιχτών δεδομένων. Στον πυλώνα της προσωπικής ασφάλειας και της ιδιωτικής περιουσίας τα δεδομένα δεν υπάρχουν ελεύθερα διαθέσιμα στο ευρύ κοινό παρά μόνο για ένα έτος.

Παράρτημα

ΦΑΣΗ	ΕΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ	ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
1930 - 1960 ΥΛΙΣΤΙΚΗ ΦΑΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ	1930	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	Kuznets, S.
1960 - 1990 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΦΑΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ + ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ	1966	Κοινωνικοί Δείκτες	Bauer, R.
	1972	<i>GNH – Gross National Happiness</i> Βασίλειο του Μπουτάν (Ακαθάριστη εθνική ευτυχία)	King Jigme Singye Wangchuck
	1973	<i>Measure of Economic Welfare – MEW</i> (Μέτρηση της οικονομικής ευημερίας) <i>Sustainable Measure of Economic Welfare – SMEW</i> (Βιώσιμα μέτρα οικονομικής ευημερίας)	Nordhaus, W. - Tobin, J.
	1975	<i>Indicators of Living and Working Conditions</i> (Δείκτες συνθηκών διαβίωσης και εργασίας)	Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας (Euro found)
	1979	<i>Physical Quality of Life Index – PQOL</i> (Δείκτης φυσικής ποιότητας ζωής)	Morris, D.
	1981	<i>Economic Aspect of Welfare Index – EAWI</i> (Δείκτης οικονομικής πτυχής της ευημερίας)	Ζολώτας, Ξ.
	1982	Κατάλογος Κοινωνικών Δεικτών	ΟΟΣΑ
	1986	<i>Index of Social Health – ISH</i> (Δείκτης κοινωνικής υγείας)	Miringoff, M., Miringoff, M.L., Institute for Innovation in Social Policy (Ινστιτούτο για την καινοτομία στην κοινωνική πολιτική)
	1989	<i>Index of Sustainable Well-being</i> (Δείκτης βιωσιμότητας της ευημερίας)	Cobb, J., Daly, Cobb, C.
1990	<i>Human Development Index</i> (Δείκτης για την ανθρώπινη ανάπτυξη)	MahbubulHaq – Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP)	
1992 ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΗΣ ΓΗΣ, ΡΙΟ ΝΤΕ ΤΖΑΝΕΪΡΟ	1991	<i>Environmentally Sustainable National Income – ESNI</i> (Περιβαλλοντικά βιώσιμο εγχώριο εισόδημα)	Hueting, R., Tinbergen, J., Στατιστική Υπηρεσία Κάτω Χωρών, WWF
	1995	Οικολογικό αποτύπωμα	Wackernagel, M., Rees, W.
	1995	<i>Genuine Progress Indicator – GPI</i> (Δείκτης πραγματικής προόδου)	Cobb, C., Halsted, T., Rowe, J.
	1995	<i>Quality of Life Index – QOL</i> (Δείκτης ποιότητας ζωής)	Diener, E.
	1995	<i>Gender Empowerment Index – GEI</i> (Δείκτης χειραφέτησης των φύλων) <i>Gender Related Development Index – GRDI</i> (Δείκτης ανάπτυξης που σχετίζεται με το φύλο)	Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP)

ΦΑΣΗ	ΕΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ	ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
1991 - 2010 ΣΦΑΙΡΙΚΗ ΦΑΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ + ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ + ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ	1996	<i>Happy life expectancy index (Δείκτης προσδόκιμου ευτυχισμένης ζωής)</i>	Veenhoven, R.
	1996	<i>Sustainable Development Indicators (Δείκτες βιώσιμης ανάπτυξης)</i>	Ηνωμένα Έθνη
	1996	<i>Indicators of Sustainable Development for the United Kingdom (Δείκτες βιώσιμης ανάπτυξης του Ηνωμένου Βασιλείου)</i>	Ηνωμένο Βασίλειο
	1997	Δείκτες στην έκθεση: Quality of Life Counts (Μετρήσεις για την ποιότητα ζωής)	Ηνωμένο Βασίλειο
	1997	<i>Genuine Savings Indicator – GSI (Δείκτης πραγματικών αποταμιεύσεων)</i>	Παγκόσμια Τράπεζα
	1997	<i>Human Poverty Index – HPI (Δείκτης φτώχειας των ανθρώπων)</i>	Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP)
	1997	<i>Index of Social Progress (Δείκτης κοινωνικής προόδου)</i>	Estes, R.
	1997	<i>Advanced Quality of Life Index (Δείκτης αυξημένης ποιότητας ζωής)</i>	Diener, Suh.
	1998	<i>Personal Security Index – PSI (Δείκτης προσωπικής ασφάλειας)</i>	Καναδικό Συμβούλιο για την κοινωνική ανάπτυξη (CCSD)
	1998	<i>Index of Economic Well-Being (Δείκτης οικονομικής ευημερίας)</i>	Osberg, L., Sharpe, A. – Κέντρο για τη μελέτη του βιοτικού επιπέδου
2000 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΧΙΛΙΕΤΙΑΣ	1998	<i>Index of Living Standard (Δείκτης βιοτικού επιπέδου)</i>	Sarb, C.
	1999	Δείκτες στην αναθεώρηση της έκθεσης: Quality of Life Counts (Μετρήσεις για την ποιότητα ζωής)	Ηνωμένο Βασίλειο
	1999	<i>Key Indicators of the Labour Market – KILMs (Βασικοί δείκτες της αγοράς εργασίας)</i>	Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ)
	2000	<i>Millennium Development Goals Indicators – MDG Indicators (Δείκτες σχετικά με τους αναπτυξιακούς στόχους της Χιλιετίας – Δείκτες ΑΣΧ)</i>	Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP)
	2000	Κοινωνικοί δείκτες στο: «Society at Glance»	ΟΟΣΑ
	2000	Σύστημα δεικτών παρακολούθησης της στρατηγικής της Λισαβόνας	ΕΕ
	2001	<i>Key Environmental Indicators (Βασικοί περιβαλλοντικοί δείκτες)</i>	ΟΟΣΑ
2004 ΠΡΩΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΦΟΡΟΥΜ ΤΟΥ ΟΟΣΑ (ΠΑΛΕΡΜΟ)	2001	Δείκτες του Laeken - Κοινωνικοί δείκτες από το 2006	ΕΕ
	2002	<i>Baromètre des inégalités et de la pauvreté - BIP40 (Βαρόμετρο ανισοτήτων και φτώχειας)</i>	Δίκτυο συναγερμού για τις ανισότητες
	2003	<i>Measuring Ireland's Progress – MIP (Μέτρηση της προόδου της Ιρλανδίας)</i>	Κεντρική στατιστική υπηρεσία της Ιρλανδίας (CSO)

ΦΑΣΗ	ΕΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ	ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
<p>2007 ΟΟΣΑ 2ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΦΟΡΟΥΜ (ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ)</p> <p>2009 COM (2009) 433 ΑΕΠ ΚΑΙ ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΑΥΤΟ - Η ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ ΣΕ ΕΝΑΝ ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΟ ΚΟΣΜΟ</p> <p>2009 ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ STIGLITZ, SEN ΚΑΙ ΦΥΤΟΥΣΗ</p> <p>2009 ΟΟΣΑ 3ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΦΟΡΟΥΜ (BUSAN)</p> <p>2010 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ ΠΙΤΣΜΠΕΡΓΚ G20</p>	2003	<i>Decent Work Indicators (Δείκτες αξιοπρεπούς εργασίας)</i>	Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ)
	2004	<i>Green GDPs (Πράσινο Α.Εγχ.Π)</i>	Κρατική υπηρεσία της Κίνας για την προστασία του περιβάλλοντος – Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Κίνας
	2004	<i>Measures of Australia's Progress (Μέτρα για την πρόοδο της Αυστραλίας)</i>	Στατιστική υπηρεσία της Αυστραλίας
	2004	<i>Sustainable Development Indicators (Δείκτες βιώσιμης ανάπτυξης)</i>	Ηνωμένο Βασίλειο
	2005	<i>Environmental Sustainability Index – ESI (Δείκτης περιβαλλοντικής βιωσιμότητας)</i>	Πανεπιστήμιο Yale– Πανεπιστήμιο Columbia
	2005	<i>Inequality Adjusted Happiness Index – IAH (Δείκτης ανισότητας όσον αφορά την προσαρμογή στην ευτυχία)</i>	Veenhoven,R., Kalmijin,W., Erasmus Πανεπιστήμιο του Ρότερνταμ
	2005	Factbook: Economics, Environmental and Social Statistics (Οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές στατιστικές)	ΟΟΣΑ
	2005	<i>Structural Indicators (Διαρθρωτικοί δείκτες)</i>	ΟΟΣΑ
	2005	<i>European Observatory on the Social Situation and Demography (Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για την κοινωνική κατάσταση και τις δημογραφικές τάσεις)</i>	ΕΕ
	2005	<i>Economist intelligence unit's quality of life index (Δείκτης ποιότητας ζωής της Economist intelligence unit)</i>	Περιοδικό <i>The Economist</i>
	2006	<i>Alternative Measures of Well-being (Εναλλακτικά μέτρα ευημερίας)</i>	ΟΟΣΑ
	2006	<i>Happy Planet Index – HPI (Δείκτης χαρούμενου πλανήτη)</i>	New Economics Foundation
	2006	<i>Living Planet Index – LPI (Δείκτης διαβίωσης στον πλανήτη)</i>	WWF
	2007	<i>Sustainable Development Indicators (Δείκτες βιώσιμης ανάπτυξης)</i>	ΕΕ
	2008	Measuring and Assessing Progression Decent Work – MAP (Μέτρηση και αξιολόγηση της προόδου της αξιοπρεπούς εργασίας)	Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ)
	2008	<i>Well-being subjective Index (Υποκειμενικός δείκτης ευημερίας)</i>	Veenhoven, R.
	2008	<i>Sustainable Society Index – SSI (Δείκτης βιώσιμης Κοινωνίας)</i>	Sustainable Society Foundation
	2008	Δείκτης της περιφερειακής ποιότητας της ανάπτυξης (QUARS)	Sbilanciamoci
	2009	Πρόγραμμα «Government at Glance»	ΟΟΣΑ

Ανάπτυξη νέου δείκτη μέτρησης ευημερίας με βάση Υποκειμενικά και Αντικειμενικά στοιχεία

ΦΑΣΗ	ΕΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ	ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
	2010	<i>Environmental Performance Index – EPI (Δείκτης περιβαλλοντικών επιδόσεων)</i>	Πανεπιστήμιο Yale– Πανεπιστήμιο Columbia
	2010	Σύστημα δεικτών παρακολούθησης της στρατηγικής Ευρώπη 2020	ΕΕ
	2011	Παρουσίαση του Δείκτη Καλύτερης ζωής – <i>Better life index</i> , στις 24 και 25 Μαΐου στο ετήσιο φόρουμ του ΟΟΣΑ.	ΟΟΣΑ

Χρονολογικός πίνακας των κυριότερων γεγονότων και των δεικτών μέτρησης της προόδου (*ECO/301 Πέραν του ΑΕγχΠ / συμπληρωματικοί δείκτες 2012*)

Βιβλιογραφία

- Alatartseva, Elena, και Galina Barysheva. 2015. «Well-being: subjective and objective aspects.» International Conference on Research Paradigms Transformation in Social Sciences 2014, Tomsk Polytechnic University. http://ac.els-cdn.com/S1877042814066178/1-s2.0-S1877042814066178-main.pdf?_tid=3fcb913c-44d8-11e5-b344-00000aab0f6c&acdnat=1439813307_2dae6512ea3a4ea7eae67e45bb13bf66.
- Alfaiate, Joana, Novella Bottini, Stephen Clarke, Solène Dengler, Nathan Gamester, Edo Omic, και Sean Walker. 2013. *The Legatum Prosperity Index*. Methodology and Technical Appendix, Legatum Institute. http://media.prosperity.com/2013/pdf/publications/Methodology_2013_FinalWEB.pdf.
- Alfaiate, Joana, Novella Bottini, Stephen Clarke, Solène Dengler, Nathan Gamester, Graeme Leach, και Harriet Maltby. 2014. *The 2014 Legatum Prosperity Index*. London: Legatum Institute. http://media.prosperity.com/2014/pdf/publications/PI2014Brochure_WEB.pdf.
- Alkire, Sabina, Adriana Conconi, Gisela Robles, και Suman Seth. 2015. «Multidimensional Poverty Index.» Brief Methodological Note and Results. http://www.ophi.org.uk/wp-content/uploads/MPI-2015-Brief-Methodological-Note_1-5-15.pdf?0a8fd7.
- Alkire, Sabina, Mihika Chatterjee, Adriana Conconi, Suman Seth, και Ana Vaz. 2014. *Global Multidimensional Poverty Index 2014*. University Of Oxford, Oxford Poverty & Human Development Initiative, 8. Πρόσβαση June 2014. <http://www.ophi.org.uk/wp-content/uploads/Global-MPI-2014-an-overview.pdf?0a8fd7>.
- Ambassador Terry Miller. 2014. «America's Dwindling Economic Freedom.» Πρόσβαση January 13, 2014. <http://www.heritage.org/research/commentary/2014/1/americas-dwindling-economic-freedom>.
- Beach, William, και Tim Kane. 2008. «Methodology: Measuring the 10 Economic Freedom.» Chapter 4. http://thf_media.s3.amazonaws.com/index/pdf/2008/Index2008_Chapter4.pdf.
- Better Life Index - Edition 2015. 2015. <http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=BLI>.
- Better Life Index Executive Summary. 2014. http://www.oecdbetterlifeindex.org/media/bli/documents/BLI_executive_summary_2014.pdf.
- Better Life Index FAQ. n.d. <http://www.oecdbetterlifeindex.org/about/better-life-initiative/>.
- Bris, Arturo, Stéphane Garelli, Anne-France Borgeaud Pierazzi, Carin Grydbeck, Catherine Jobin, Karla Beer Espinosa, Madeleine Hediger, και William Milner. 2014. *IMD WORLD COMPETITIVENESS YEARBOOK*. IMD World Competitiveness Center.
- Corruption Perceptions Index. 2014. Full Source Description, TRANSPARENCY INTERNATIONAL. http://files.transparency.org/content/download/1842/12378/file/2014_CPISources_EN.pdf.
- Dodge, Rachel, Annette Daly, Jan Huyton, και Lalage Sanders. 2012. «The challenge of defining wellbeing.» <http://www.internationaljournalofwellbeing.org/index.php/ijow/article/view/89/238>.
- Foresight Mental Capital and Wellbeing. 2008. *Making the most of ourselves in the 21st century*. EXECUTIVE SUMMARY, London: The Government Office for Science, 52. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/292453/mental-capital-wellbeing-summary.pdf.
- Freedom in the World. 2015. Methodology Report, freedomhouse. <https://freedomhouse.org/report/freedom-world-2015/methodology#.VWXc9Ltmko>.
- GAO. 2011. *Key Indicator Systems Experiences of Other National and Subnational Systems Offer Insights for the United States*. Report to Congressional Addressees, United States Government Accountability Office.
- Glossary Of Statistical Terms. n.d. http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/coded_files/OECD_glossary_stat_terms.pdf.
- Goldin, Nicole. 2014. «The Global Youth Wellbeing Index.» Index report, Center for Strategic and International Studies & International Youth Foundation, 44. <http://www.youthindex.org/reports/globalyouthwellbeingindex.pdf>.

- Goldin, Nicole. 2014. «The Global Youth Wellbeing Index methodology report.» Methodology Report. <http://www.youthindex.org/reports/methodology.pdf>.
- Governance Assessment Portal. n.d. <http://www.gaportal.org/global-indicators/corruption-perceptions-index>.
- Helliwell, John, Richard Layard, και Jeffrey Sachs. 2012. *World Happiness Report 2012*. New York: Sustainable Development Solutions Network. http://worldhappiness.report/wp-content/uploads/sites/2/2012/04/World_Happiness_Report_2012.pdf.
- Helliwell, John, Richard Layard, και Jeffrey Sachs. 2015. *World Happiness Report 2015*. New York: Sustainable Development Solutions Network. <http://www.theglobeandmail.com/news/national/article24073928.ece/BINARY/World+Happiness+Report.pdf>.
- How's Life? Measuring well-being. 2011. OECD Better Life Initiative. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264121164-en>.
- Human Development Index FAQs. 2013. <http://hdr.undp.org/en/faq-page/human-development-index-hdi>.
- Human Development Report 1990. 1990. New York: United Nations Development Programme(UNDP). hdr.undp.org/sites/default/files/reports/219/hdr_1990_en_complete_nostats.pdf.
- HUMAN DEVELOPMENT REPORT Technical notes. 2014. http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14_technical_notes.pdf.
- Index of Economic Freedom Major Works Cited. 2015. <http://www.heritage.org/index/pdf/2015/book/majorworkscited.pdf>.
- Index of Economic Freedom Methodology. 2015. <http://www.heritage.org/index/book/methodology>.
- Jackson, Norman J. 2013. «Chapter 17 : Exploring Subjective Wellbeing and it's Relationships to Lifewide Education, Learning and Personal Development.» http://www.lifewideeducation.com/uploads/1/0/8/4/10842717/chapter__17.pdf.
- Kaufmann, Daniel, Aart Kraay, και Massimo Mastruzzi. 2010. «The Worldwide Governance Indicators: Methodology and Analytical Issues.» Πρόσβαση September. http://www.brookings.edu/~media/research/files/reports/2010/9/wgi-kaufmann/09_wgi_kaufmann.pdf.
- Kennedy, Robert F. 1968. 18 3. <http://www.jfklibrary.org/Research/Research-Aids/Ready-Reference/RFK-Speeches/Remarks-of-Robert-F-Kennedy-at-the-University-of-Kansas-March-18-1968.aspx>.
- List of countries by Social Progress Index. n.d. https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_Social_Progress_Index#.
- Malik, Khalid. 2014. *Human Development Report Sustaining Human Progress:Reducing Vulnerabilities and Building Resilience*. United Nations Development Programme. <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14-report-en-1.pdf>.
- Marie J. C. Forgeard, Eranda Jayawickreme, Margaret L. Kern, και Martin E. P. Seligman. 2011. «Doing the right thing:Measuring wellbeing for public policy.» *internationaljournalofwellbeing* 79-106. <http://www.internationaljournalofwellbeing.org/index.php/ijow/article/view/4/86>.
- Marks, Nic, Juliet Michaelson, Sagar Shah, Laura Stoll, και Saamah Abdallah. 2012. *The Happy Planet Index: 2012 Report*. NEF. http://b.3cdn.net/nefoundation/d8879619b64bae461f_opm6ixqee.pdf.
- Marks, Nic, Saamah Abdallah, Andrew Simms, και Sam Thompson. 2006. «The Happy Planet Index.» An index of human well-being and environmental impact. http://www.nuigalway.ie/dern/documents/nef_report.pdf.
- McCulla, Stephanie, και Shelly Smith. 2014. «Measuring the Economy A Primer on GDP and the National Income and Product Accounts.» Bureau of Economic Analysis: US Department of Commerce. http://www.bea.gov/national/pdf/nipa_primer.pdf.
- McLellan, Ros, Maurice Galto, Susan Steward, και Charlotte Page. 2012. *The impact of creative initiatives on wellbeing: a literature review*. Literature review, Creativity, Culture and Education Series(CCE).
- McLeod, Saul. 2014. www.simplypsychology.org/maslow.html.
- Measuring well-being and progress. 2013. Brochure, Paris: OECD. <http://www.oecd.org/std/Measuring%20Well-Being%20and%20Progress%20Brochure.pdf>.

- Michaelson, Juliet, Saamah Abdallah, Nicola Steuer, Sam Thompson, και Nic Marks. 2009. *National Accounts of Well-being: bringing real wealth onto the balance sheet*. nef.
- Michaelson, Juliet, Sorcha Mahony, και Jonathan Schifferes. 2012. *Measuring Well-being*. A guide for practitioners, London: new economics foundation.
<http://www.apho.org.uk/resource/view.aspx?RID=121642>.
- Miller, Terry, και Anthony Kim. 2015. «Index of Economic Freedom Principles of Economic Freedom.»
<http://www.heritage.org/index/pdf/2015/book/chapter1.pdf>.
- Miller, Terry, και Anthony Kim. 2015. *Index of Economic Freedom Promoting Economic Opportunity and Prosperity*. The Heritage Foundation.
<http://www.heritage.org/index/pdf/2015/book/Highlights.pdf>.
- Open Budget Survey Executive Summary. 2015. International Budget Partnership.
<http://internationalbudget.org/wp-content/uploads/OBS2015-Executive-Summary-English.pdf>.
- Open Budget Survey Methodology. 2015. International Budget Partnership.
<http://internationalbudget.org/wp-content/uploads/OBS2015-Methodology-English.pdf>.
- OPHI. n.d. *Measuring Multidimensional Poverty : Insights from Around the World*. OXFORD POVERTY & HUMAN DEVELOPMENT INITIATIVE OXFORD DEPARTMENT OF INTERNATIONAL DEVELOPMENT.
<http://www.ophi.org.uk/wp-content/uploads/Measuring-Multidimensional-Poverty-Insights-from-Around-the-World.pdf>.
- Porter, Michael, Scott Stern, και Michael Green. 2015. *Social Progress Index 2015*. executive summary, Social Progress Imperative.
<https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/About-Deloitte/gx-cr-social-progress-index-executive-summary-2015.pdf>.
- Porter, Michael, Scott Stern, και Michael Green. 2015. «SOCIAL PROGRESS INDEX 2015.»
http://www.socialprogressimperative.org/system/resources/W1siZiIsIjIwMTUvMDUvMDcvMTcvMjIvMzEvMzI4LzIwMTVfU09DSUFMX1BST0dSRVNTX0IOREVYX0ZJTkFMLnBkZiJdXQ/2015%20SOCIAL%20PROGRESS%20INDEX_FINAL.pdf.
- Porter, Michael, και Klaus Schwab. 2008. *The Global Competitiveness Report 2008–2009*. Geneva: World Economic Forum.
- PROJECT LEVEL RESULTS FRAMEWORK AND BASELINE GUIDE. 2011. *Adaptation Fund Board*. Bonn. 122.
www.oecd.org/env/cc/48332155.pdf.
- Puddington, Arch. 2015. *Freedom In the World 2015, Discarding Democracy:Return to the Iron Fist*. Freedom House. https://freedomhouse.org/sites/default/files/01152015_FIW_2015_final.pdf.
- Quick, Annie, και Abdallah Saamah. 2015. *Why personal wellbeing is good for the nation's health*. The Centre for Wellbeing, The New Economics Foundation. www.novacroft.com/wp-content/uploads/2015/06/Novacroft_Thought_Paper_WELL_BEING.pdf.
- Rammstedt, Beatrice. 2009. *Subjective Indicators*. Working Paper No.119, German Council for Social and Economic Data (RatSWD), Berlin: RatSWD, 10.
www.ratswd.de/download/RatSWD_WP_2009/RatSWD_WP_119.pdf.
- Robert Costanza, Maureen Hart, Stephen Posner, John Talberth. 2009. The Frederick S. Pardee Center for the Study of the Longer-Range Future, Boston University. January.
www.oecd.org/site/progresskorea/globalproject/42613423.pdf.
- Ryff, Carol, και Corey Keyes. 1995. «The structure of psychological well-being revisited.» *Journal of Personality and Social Psychology* 69(4): 719-727. <http://midus.wisc.edu/findings/pdfs/830.pdf>.
- Schirnding, Yasmin von. 2002. *HEALTH IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT PLANNING:THE ROLE OF INDICATORS*. Geneva: World Health Organization.
http://whqlibdoc.who.int/hq/2002/WHO_HDE_HID_02.11.pdf.
- Schwab, Klaus, και Xavier Sala-i-Martin. 2014. *The Global Competitiveness Report 2014-2015*. World Economic Forum. http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf.
- Shah , Hetan, και Nic Marks. 2004. *A well-being manifesto for a flourishing society*. London: The New Economics Foundation. <http://www.proveandimprove.org/documents/WellBeingManifesto.pdf>.

- Spotlight on European public opinion in 2013. 2013. A Eurobarometer Almanac, Commission European.
http://ec.europa.eu/public_opinion/topics/almanac2013_en.pdf.
- Stern, Scott, Amy Wares, και Sarah Orzell. 2015. «SOCIAL PROGRESS INDEX 2015 METHODOLOGICAL REPORT.»
<http://www.socialprogressimperative.org/system/resources/W1siZiZlsljwMTUvMDQvMDkvMDIvMzcvMTgvOTMyLzlwMTVfTWV0aG9kb2xvZ3lfUmVwb3J0LnBkZiJdXQ/2015%20Methodology%20Report.pdf>.
- Steuer, Nicola, Juliet Michaelson, Saamah Abdallah, Sam Thompson, και Nic Marks. 2009. *National Accounts of Well-being: bringing real wealth onto the balance sheet*. NEF.
- STIGLITZ, Joseph, Amartya SEN, και Jean-Paul FITOUSSI. 2009. «Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress.»
- The Growth Report. 2008. *Strategies for Sustained Growth and Inclusive Development*. Commission on Growth and Development.
<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/6507/449860PUB0Box3101OFFICIALOUSE0ONLY1.pdf?sequence=1>.
- TNS opinion & social . 2014. «EUROPE 2020.» Standard Eurobarometer82, European Commission, 33.
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb82/eb82_eu20_en.pdf.
- TNS opinion & social. 2014. *EUROPEAN CITIZENSHIP*. Standard Eurobarometer82, European Commission, 84. Πρόσβαση Autumn 2014.
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb82/eb82_citizen_en.pdf.
- TNS opinion & social. 2014. «MEDIA USE IN THE EUROPEAN UNION.» Standard Eurobarometer82, European Commission, 88. Πρόσβαση Autumn 2014.
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb82/eb82_media_en.pdf.
- TNS opinion & social. 2014. *PUBLIC OPINION IN THE EUROPEAN UNION*. Standard Eurobarometer 82, European Commission, 260.
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb82/eb82_publ_en.pdf.
- TNS opinion & social Κοινή Γνώμη στην ΕΕ. 2014. Τακτικό Ευρωβαρόμετρο 82, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 13.
ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb82/eb82_el_el_nat.pdf.
- van de Kerk, Geurt, Arthur Manuel, και Richard Kleinjans. 2014. *Sustainable society Index SSI-2014*. Sustainable Society Foundation. <http://www.ssindex.com/ssi2014/wp-content/uploads/pdf/SSI2014.pdf>.
- Veenhoven, Ruut. 2007. «Subjective Measures of Well-Being.» Κεφ. 9 στο *Human Well-Being Concept and Measurement*, του/της Mark McGillivray.
- WeD. 2007. *ESRC Research Group on Wellbeing in Developing Countries*.
<http://www.welldev.org.uk/research/aims.htm>.
- Whiting, Rebecca, και Gill Ereaut. 2008. «What do we mean by 'wellbeing'? And why might it matter?» research report.
- Willis, Jenny. 2013. «Lifewide Learning Survey of Wellbeing.» <http://www.lifewidebook.co.uk/>.
http://www.lifewidebook.co.uk/uploads/1/0/8/4/10842717/chapter_c3.pdf.
- Worldwide Governance Indicators. n.d. «<http://info.worldbank.org/>»
<http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#doc>.
- Ανδρέας, Ντούνης. 2013. *Η ιεράρχηση των Ανθρώπινων Αναγκών κατά τον Maslow*. 10 Νοεμβρίου.
<http://socialpolicy.gr/2013/11/%CE%B7-%CE%B9%CE%B5%CF%81%CE%AC%CF%81%CF%87%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CE%BD%CE%B8%CF%81%CF%89%CF%80%CE%AF%CE%BD%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CE%BD%CE%B3%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CE%BA%CE%B1.html>.
- Βαφόπουλος, Μιχάλης, και Έφη Βράνιαλη. 2015. *OBS Tracker Greece Η Διαφάνεια και Ανοιχτότητα του Προυποογισμού στην Ελλάδα*. Εταιρεία Ελεύθερου Λογισμικού/Λογισμού Ανοιχτού Κώδικα.
https://ellak.gr/wp-content/uploads/2015/09/obs_tracker_greece_report.pdf.

- ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2011. <http://www.statistics.gr>. Αυγούστος.
http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/General/NATIONAL_ACCOUNTS.pdf.
- ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ. 2013. «Ο δείκτης Ανταγωνιστικότητας του World Economic Forum Κριτική Προσέγγιση.» Ιούνιος 2013, ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ Τεύχος 206 εκδ.: 30.
<http://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2014/02/files/enhmerosh-ioynios-206.pdf>.
- Ευρωπαϊκή Ένωση wikipedia. n.d.
http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE_%CE%88%CE%BD%CF%89%CF%83%CE%B7.
- Η απάτη του ΑΕΠ. n.d.
http://www.oikologos.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=225:0166&catid=69:sustainable&Itemid=201.
- Καρβέλα, Βασιλική, και Σταμάτης Καλογήρου. 2013. «Ο ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟ 1991 & 2001.» 1ο Συνέδριο Χωρικής Ανάλυσης: Πρακτικά, Αθήνα.
http://gisc.gr/sac/docs/proceedings_sac1/45_Karvela_Kalogirou_SAC1.pdf.
- Κουρούνη, Μαρία. 2012. *Εθνικοί δείκτες περιβαλλοντικής επίδοσης: εκτιμήσεις των πιθανών αιτιών που ερμηνεύουν τις διαφορετικές επιδόσεις των κρατών*. Μεταπτυχιακή Εργασία, Αθήνα: Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Μπαλίκης, Παναγιώτης. 2012. «Έννοια και Δείκτες ανταγωνιστικότητας Η περίπτωση της Ελλάδας.» Μεταπτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Πειραιώς.
<http://digilib.lib.unipi.gr/dspace/bitstream/unipi/5428/1/Mpalikis.pdf>.
- ΟΥΖΟΥΝΗ, ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ. 2013. «ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΕΥΗΜΕΡΙΑ: ΜΙΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.» ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.
<http://ikee.lib.auth.gr/record/133652/files/GRI-2014-11698.pdf>.
- Παγκόσμιος Δείκτης Διαφθοράς. 2014. «Παγκόσμια Ημέρα Κατά της Διαφθοράς.»
<http://socialpolicy.gr/2014/12/%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%B1-%CE%B7%CE%BC%CE%AD%CF%81%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%B8%CE%BF%CF%81%CE%AC%CF%82-%CF%80%CE%B1.html>.
- Παλυβός, Θεόδωρος, και Αναστασία Λίτινα . n.d. «Διαφθορά και Φοροδιαφυγή σε Οικονομίες με Δημόσια και Ιδιωτική Εκπαίδευση.» http://www.latsis-foundation.org/content/actions/action_351/inline/ell/actionInline_351_5554910fdb353.pdf.
2012. *Πέραν του ΑΕγχΠ - Η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην επιλογή συμπληρωματικών δεικτών*. Γνωμοδότηση, Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, 21.
- Σαρτζετάκης, Ευτύχιος, και Ανδρέας Παπανδρέου. 2002. «Βιώσιμη Ανάπτυξη: Οικονομική Επίστίμη και Διεθνές Θεσμικό Πλαίσιο.» *Αγορά Χωρίς Σύνορα*.
- Σοφία Ζουγανέλη. 2009. «Ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρησεων μέσω της υιοθέτησης νέων τεχνολογιών και καινοτομιών.» Διπλωματική Εργασία, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΝΕΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΤΗΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ / MBA», ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ, Πάτρα.
[http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/2965/3/Nimertis_Zouganeli\(de\).pdf](http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/2965/3/Nimertis_Zouganeli(de).pdf).